

KİTABXANAŞÜNASLIQ VƏ İNFORMASIYA

**ELMİ-NƏZƏRİ VƏ
PRAKTİKİ JURNAL**

*“Kitabxanaşünaslıq və informasiya” jurnalı
08.10.2010-cu il tarixində Beynəlxalq ISSN
Mərkəzi (Paris, Fransa) tərəfindən
2219-5882 sayılı nömrə ilə ardı davam edən
nəşrlərin beynəlxalq reyestrinə daxil edilmişdir.*

№3(6)

**Əməkdar elm xadimi, professor
Abuzər Alı oğlu Xələfovun
80 illik yubileyinə həsr olunmuş
xüsusi buraxılış**

2011

“KİTABXANAŞÜNASLIQ VƏ İNFORMASIYA”
ELMİ-NƏZƏRİ VƏ PRAKTİKİ JURNAL

Təsisçi və Baş redaktor:	Abuzər XƏLƏFOV <i>Əməkdar elm xadimi, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırılma Akademiyasının akademiki, tarix elmləri doktoru, professor</i>
Baş redaktor müavini:	Knyaz ASLAN <i>Fəlsəfə doktoru (pedaqoji elmlər üzrə), dosent</i>
Məsul katib:	Pərviz KAZİMİ <i>Fəlsəfə doktoru (tarix elmləri üzrə)</i>
Redaksiya heyəti:	Tuncel Acar, Türkiyə Milli Kitabxanasının direktoru Yekaterina Nikonorova, fəlsəfə elmləri doktoru, professor, Rusiya Dövlət Kitabxanasının direktor müavini Yıldız Bakaşova, fəlsəfə elmləri doktoru, professor, Qırğızstan Milli Kitabxanasının direktoru Aybəniz Əliyeva-Kəngərli, filologiya elmləri doktoru, AMEA-nın Elmi Kitabxanasının direktoru Xəlil İsmayilov, tarix elmləri doktoru, professor Bayram Allahverdiyev, tarix elmləri doktoru, professor BDU-nun kitabşünaslıq kafedrasının müdiri Kərim Tahirov, fəlsəfə doktoru (tarix elmləri üzrə) Azərbaycan Milli Kitabxanasının direktoru Mayıl Əhmədov, Prezident Kitabxanasının direktoru Lətifə Məmmədova, fəlsəfə doktoru (tarix elmləri üzrə) Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin sektor müdiri Elçin Əhmədov, fəlsəfə doktoru (pedaqoji elmlər üzrə), dosent Nadir İsmayilov, fəlsəfə doktoru (pedaqoji elmlər üzrə), dosent Sahib Rzayev, fəlsəfə doktoru (filologiya elmləri üzrə), dosent Əli Rüstəmov, fəlsəfə doktoru (pedaqoji elmlər üzrə), dosent

Jurnal Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində qeydə alınmışdır.
Şəhadətnamə № 3135,16.03.2010.

Redaksiyanın ünvanı: Bakı şəhəri, Az1148., Z.Xəlilov küçəsi, 23
Bakı Dövlət Universiteti, 2 saylı tədris korpusu, mərtəbə 4, otaq № 410

Əlaqə telefonu: 439-03-66; (050) 365-48-41
№ 3(6) Oktyabr-Dekabr, 2011

© “Kitabxanaşünaslıq və informasiya”, 2011, №3(6).
© “Bakı Universiteti” nəşriyyatı, 2011

LIBRARY SCIENCE AND INFORMATION

SCIENTIFICO-THEORETICAL AND PRACTICAL JOURNAL

The journal of «Library science and information» dates in 08.10.2010 was included to the international schedule by ISSN Centre (Paris, France) numbered 2219-5882 with the regulation of publications to be continued.

№3(6)

**Special edition dedicated to the 80th jubilee of the
honoured scientific figure professor Abuzar Ali
oghlu Khalafov**

2011

“LIBRARY STUDY AND INFORMATION”

SCIENTIFIC-THEORETICAL AND PRACTICAL JOURNAL

- Founder and Editor-in-chief:** Abuzar KHALAFOV
*Honoured Science worker,
Academician of International
Information Academy by UNO, Doctor of
History professor*
- Assistant editor-in-chief:** Knyaz ASLAN
*Doctor of Philosophy
(of Pedagogy),
associate professor*
- Executive Secretary:** Parviz KAZIMI
*Doctor of Phillosopy
(of History)*
- Editorial board:** Tuncel Acar, *Director of the National Library of Turkey*
Catherine Nikonorova, *doctor of philosophy, professor, vice-director of
Russian State library*
Yildiz Bakashova, *doctor of philology, professor, director of National
library of Kyrgyzstan*
Aybaniz Aliyeva-Kangarli, *Doctor of Philology, director of Scientific
library of Azerbaijan National Academy of sciences*
Khalil Ismayilov, *Doctor of History, professor*
Bayram Allahverdiyev, *Doctor of History, professor, Chief of the
chair of Book Study of Baku State University*
Karim Tahirov, *Doctor of Philosophy (on History), Chief of the
National library of Azerbaijan*
Mayıl Ahmadov, *Chief of the Presidential Library*
Latifa Mammadova, *Doctor of Philosophy (on History), Chief of the
division at Ministry of Culture of the Azerbaijan Republic*
Elchin Ahmadov, *Doctor of Philosophy (on Pedagogy)*
Nadir Ismayilov, *Doctor of Philosophy (on Pedagogy)*
Sahib Rzayev, *Doctor of Philosophy (on Philology)*
Ali Rustamov, *Doctor of Philosophy (on Pedagogy)*

Journals have been registered in the Justice Ministry of the Azerbaijan Republic.
Certificate 3135, 16.03.2010.

Address of the editorial office: Baku city, Az1148., Z.Xalilov street, 23
Baku State University, the 2nd teaching building, floor 4, Room 410

telephone: 439-03-66; (050) 365-48-41
№3 (6), Oktober-December, 2011

© "Library study and Information", 2011, №3(6).
© "Baku University" printhouse, 2011

БИБЛИОТЕКОВЕДЕНИЕ

И ИНФОРМАЦИЯ

НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ И ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

*Журнал «Библиотековедение и информация» включен
Международным Центром ISSN (Париж, Франция)
в продолжающиеся издание международного
реестра под номером 2219-5882 с 08.10.2010*

№3(6)

**Специальный выпуск посвященный
80-летнему юбилею
Заслуженного деятеля науки
профессора Абузар Алы оглы Халафова**

2011

**“БИБЛИОТЕКОВЕДЕНИЕ И ИНФОРМАЦИЯ”
НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ И ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ**

Учредитель и главный редактор:	Абузар ХАЛАФОВ <i>Заслуженный деятель науки, Академик Международной Информационной Академии при ООН, доктор исторических наук, профессор</i>
Зам. главного редактора:	Князь АСЛАН <i>Доктор философии (по педагогическим наукам), доцент</i>
Ответственный секретарь:	Парвиз КАЗЫМИ <i>Доктор философии (по историческим наукам)</i>

**Редакционная
коллегия:**

Тунджел Ачар, *директор Национальной Библиотеки Турции*
Екатерина Никанорова, *доктор философских наук, профессор*
Йылдыз Бакашова, *доктор философских наук, профессор*
Айбениз Алиева-Кенгерли, *доктор филологических наук*
Халил Исмаилов, *доктор исторических наук, профессор*
Байрам Аллахвердиев, *доктор исторических наук, профессор,
Заведующий кафедры Библиотековедение*
Керим Тахиров, *доктор философии (по историческим наукам)*
Директор Национальной библиотеки Азербайджана
Маил Ахмедов, *Директор Президентской Библиотеки*
Лягифа Мамедова, *доктор философии (по историческим
наукам)*
Эльчин Ахмедов, *доктор философии (по педагогическим наукам)*
Надир Исмаилов, *доктор философии (по педагогическим наукам)*
Сахиб Рзаев, *доктор философии (по филологическим наукам)*
Али Рустамов, *доктор философии (по педагогическим наукам)*

Журнал зарегистрирован в Министерстве Юстиции Азербайджанской Республики.
Свидетельство № 3135, 16.03.2010.

Адрес редакции: г. Баку, Az1148., улица З.Халилова, 23
Бакинский Государственный Университет, учебный корпус №2, 4-ый этаж, комната № 410

Телефоны связи: 439-03-66; (050) 365-48-41
№3 (6) Октябрь-Декабрь, 2011

© "Библиотековедение и информация", 2011, №3 (6).
© Издательство "Баку Университети", 2011

BAŞ REDAKTOR MÜAVİNİNDƏN

Əziz oxucular!

2011-ci il dekabrın 25-də Azərbaycanın görkəmli kitabxanaşünas alimi, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının həqiqi üzvü (akademiki), Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi, Əməkdar mədəniyyət işçisi, Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, Prezident təqaüdçüsü, "Şöhrət" ordenli, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Ali oğlu Xələfovun 80 yaşı tamam olur.

Professor Abuzər Xələfov Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elminin banisi, milli kitabxanaşünaslıq elmi məktəbinin yaradıcısı, ali kitabxanaçılıq-informasiya təhsilinin təşkilatçısı, görkəmli elm, təhsil və mədəniyyət xadimidir. O, səmərəli elmi-pedaqoji və ictimai-mədəni fəaliyyəti ilə həm Azərbaycanda, həm də xarici ölkələrdə geniş şöhrət qazanmışdır.

Yüksək səviyyəli alim, səriştəli pedaqoq-müəllim, təcrübəli rəhbər işçi, fəal ictimai xadim olan professor A.Xələfov 300-dən çox elmi-nəzəri və təcrübə-metodik əsərin, 30-dan artıq monoqrafiya, dəslək və dərs vəsaitinin müəllifidir. Ölkəmizdə mədəniyyət və kitabxana işi quruculuğunun tarixi problemləri, kitabxanaşünaslığın nəzəriyyəsi və metodologiyası, ali kitabxanaçılıq-bibliografiya təhsili məsələləri, eləcə də kitabxana işi nəzəriyyəsi və bir sıra digər aktual elmi-nəzəri problemlər professor Abuzər Xələfovun elmi araşdırmalarının özəyini təşkil edir. Görkəmli alimin bütövlükdə milli mədəniyyətşünaslıq və kitabxanaçılıq elmi və təcrübəsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən sanballı əsərləri həmin uğurlu elmi tədqiqatların parlaq nəticələridir. Alim ən qədim dövrlərdən zəmanəmizə qədər Azərbaycanda kitabxana işinin tarixini və inkişaf istiqamətlərini hərtərəfli tədqiq etmiş, fundamental monoqrafiyaları ilə ölkəmizdə bu sahənin bünövrəsini qoymuşdur.

Alim 50 ildən artıqdır ki, müntəzəm olaraq Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin nəzəri və metodoloji məsələlərini hazırlayıb tətbiq etməklə də məşğuldur. Bu istiqamətdə yazıb nəşr etdirdiyi çoxsaylı elmi məqalə və monoqrafiyalarında, eləcə də elmi məclislərdəki məruzə və çıxışlarında o, Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq təhsilinin müasir konsepsiyasının əsasını formalaşdırmışdır. Ali təhsil sistemində tədris proseslərinin mahir bilicisi kimi tanınan professor A.Xələfov istər ölkəmizdə, istərsə də Bakı Dövlət Universitetində ali təhsilin yenidən qurulması və optimallaşdırılması ilə bağlı mühüm məsələlərin həllində yaxından iştirak edir və bu sahəyə öz faydalı töhfəsini verir.

Professor A.Xələfov Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq-bibliografiya elmi sahəsində yüksək səviyyəli mütəxəssis elmi-pedaqoji kadrların hazırlığında da əvəzsiz rol oynamışdır. O, kitabxanaşünaslıq və mədəni quruculuq sahəsində geniş tədqiqatlar aparan, onu yeni müddəalar və elmi biliklərlə zənginləşdirən, xarici ölkələrdə tanınan və qiymətləndirilən elmi məktəb yaratmağı

bacarmışdır. Onun elmi rəhbərliyi ilə ölkəmizdə kitabxanaşünaslıq sahəsində 1 doktorluq və 15 namizədlik dissertasiyası müdafiə edilmişdir. Tanınmış alim eyni zamanda Azərbaycan da və xarici ölkələrdə 25 nəfər elmlər namizədi və elmlər doktorunun hazırlanmasında elmi məsləhətçi və ya opponent kimi xüsusi fəallıq göstərmişdir. Demək olar ki, respublikamızda fəaliyyət göstərən bütün kitabxanaşünas-bibliograf və kitabşünas alimlər bu məktəbin – Abuzər Xələfov elmi məktəbinin yetişdirməsidir.

Beləliklə, Azərbaycan mədəniyyət tarixi istiqamətində əldə etdiyi mühüm elmi nəticələr, müasir tarix elminin aparıcı alimləri arasında xüsusi nüfuz və söz sahibi olması professor A.Xələfovun yüksək reytingə malik olduğunu sübut edən əsas amillərdəndir.

Əmək və müharibə veteranı olan professor A.Xələfovun Vətən və cəmiyyət qarşısındakı, elm, mədəniyyət və təhsilin inkişafındakı xidmətləri ali dövlət orqanlarının və bir sıra təşkilatların xüsusi mükafatları, medalları və fəxri fərmanları ilə dəyərləndirilmişdir. O, “Azərbaycan Respublikasının Əməkdar mədəniyyət işçisi”, “Əməkdar elm xadimi” fəxri adlarına layiq görülmə, “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilən ilk kitabxanaşünas alimdir. Professor A.Xələfovun xidmətlərini nəzərə alan Azərbaycan dövləti, ölkə ictimaiyyəti və Bakı Dövlət Universitetinin kollektivi görkəmli alimin 70 və 75 illik yubileylərini böyük təntənə ilə qeyd etmişdir.

Professor A.Xələfovun 80 illik yubileyinin geniş şəkildə qeyd olunması haqqında Azərbaycan Respublikasının təhsil naziri professor Misir Mərdanov 21 aprel 2011-ci il tarixli 623 sayılı əmr, Azərbaycan Respublikasının mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayev 29 aprel 2011-ci il tarixli 211 sayılı əmr, Bakı Dövlət Universitetinin rektoru akademik Abel Məhərrəmov 18 may 2011-ci il tarixli R-41 sayılı əmr imzalamışlar.

“Kitabxanaşünaslıq və informasiya” jurnalının professor A.Xələfova həsr olunmuş xüsusi nömrəsinin hazırlanması da bu əmrlərdə nəzərdə tutulan tədbirlərdən biridir. Jurnalda görkəmli alimin iş yoldaşlarının, yetirmələrinin, tələbələrinin ürək sözləri toplanmışdır. Bu yazılar ömrünün müdriklik çağlarını yaşayan bir müəllim, alim, ağısaqqal, vətəndaş, ustad haqqında aydın təsvir yaradır. Əminik ki, jurnalda toplanmış materialların baş qəhrəmanı olan Abuzər Xələfovun zəngin həyat və fəaliyyəti gənc nəsil üçün örnək olacaqdır.

Knyaz ASLAN

**“Kitabxanaşünaslıq və informasiya” jurnalının
baş redaktor müavini, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent, “Qızıl Qələm” mükafatı laureatı**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
TƏHSİL NAZİRLİYİ

Əmr №623

21 aprel 2011-ci il

Yubileyin qeyd olunması barədə

2011-ci ilin dekabr ayında Azərbaycan kitabxanaşünaslıq elminin və təhsilinin tanınmış nümayəndələrindən biri, kitabxana tarixçisi və nəzəriyyəçisi, pedaqoq-alim, Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri Xələfov Abuzər Alı oğlunun 80 yaşı tamam olur. O, təkcə Azərbaycanda deyil, bir sıra xarici ölkələrdə tanınmış alim, milli mədəniyyətimizin görkəmli tədqiqatçılarından və təbliğatçılarından biridir.

A.Xələfov BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar mədəniyyət işçisi, “Şöhrət” ordenli, tarix elmləri doktoru, professordur. O, həmçinin universitet Ağsaqqallar və Nəşriyyat Şuralarının sədri, BDU-nun Elmi Şurasının 1962-ci ildən fasiləsiz üzvi olan yeganə alimidir. Professor A.Xələfov 60 ilə yaxındır ki, elmi-pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olur, qiymətli tədqiqatlar aparır, nəzəri və elmi problemlərə dair monoqrafiyalar, əsərlər və dərsliklər nəşr etdirir. A.Xələfov 300-dən çox elmi əsərin, 32 monoqrafiya, dəslük və dərs vəsaitlərinin müəllifidir. O, 25 il Kitabxanaçılıq fakültəsinin dekanı olmuş, 50 ilə yaxındır kafedra müdiri vəzifəsində çalışır, kitabxanaşünaslıq elmi məktəbi yaratmış, 20-dən çox elmlər namizədi və doktoru yetişdirmişdir.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq

ƏMR EDİRƏM:

1. Bakı Dövlət Universitetinin rektoruna (A.Məhərrəmov) tapşırılsın:
  - 1.1. 2011-ci il dekabr ayında Bakı Dövlət Universitetində təntənəli yubiley iclasının keçirilməsini təmin etsin.
  - 1.2. 2011-ci ilin oktyabr-dekabr aylarında kitabxanaçılıq fakültəsində A.Xələfovun 80 illik yubileyinə həsr olunmuş tələbə və müəllimlərin elmi konfransının keçirilməsi təşkil etsin.
  - 1.3. Professor A.Xələfovun əsərlərinin, ona aid monoqrafiyanın və məqalələrin nəşrini təmin etsin.

1.4. “Bakı Universiteti” qəzetində və BDU-nun müvafiq “Elmi xəbərləri”ndə A.Xələfovun elmi-pedaqoji fəaliyyətinə həsr olunmuş məqalələrin dərc edilməsini təşkil etsin.

1.5. “Kitabxanaşünaslıq və informasiya” jurnalının nömrələrindən birinin professor A.Xələfova həsr olunmasını təmin etsin.

2. Bakı (İ.Mahmudov) və Şuşa (R.İsmayılov) Humanitar Kolleclərinin direktorlarına tapşırılsın ki, A.Xələfovun 80 illiyinə həsr olunmuş yubiley tədbirləri təşkil etsinlər.

3. “Azərbaycan müəllimi” qəzetinin baş redaktoru (B.Hüseynzadə) professor A.Xələfov haqqında məqalələrin dərc olunmasını təmin etsin.

4. Əmrin icrasına nəzarəti öz üzərimə götürürəm.

*Əsas: Bakı Dövlət Universitetinin
01.04.2011-ci il tarixli 01-3/246 sayılı məktubu*

Nazir:

Misir MƏRDANOV

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MƏDƏNİYYƏT VƏ TURİZM NAZİRLİYİ
Kitabxana sektoru****Əmr №201****29 aprel 2011-ci il****“Professor Abuzər Xələfovun 80 illik yubileyi haqqında”**

“Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”nın həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planının 2.5.8. bəndində kitabxana mütəxəssislərinin əməyinin stimullaşdırılması nəzərdə tutulmuşdur.

2011-ci ildə görkəmli alim, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, BDU-nun Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri Əməkdar mədəniyyət işçisi, “Şöhrət” ordenli, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Alı oğlu Xələfovun 80 illik yubileyi tamam olur.

A.Xələfov kitabxana-informasiya sahəsində uzun müddət səmərəli fəaliyyət göstərmiş və onun Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elminin inkişafında müstəsna xidmətləri vardır. O, çoxsaylı monoqrafiyalar, elmi tədqiqatlar, dərslik, biblioqrafik məlumat kitablarının müəllifidir. Professor A.Xələfovun rəhbərliyi ilə kitabxana-informasiya sahəsində çoxsaylı kadrlar hazırlamışdır.

A.Xələfovun kitabxana-informasiya sahəsində fəaliyyəti Azərbaycan dövləti tərəfindən daim yüksək qiymətləndirilmişdir.

“Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”nın həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planının 2.5.8. bəndini, habelə 2011-ci ildə Abuzər Xələfovun 80 illik yubileyinin tamam olduğunu nəzərə alaraq.

Əmr edirəm:

1. BDU-nun Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Əməkdar mədəniyyət işçisi, “Şöhrət” ordenli, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Alı oğlu Xələfov Nazirliyin Fəxri Fərmanı və 500 (beş yüz) manat pul mükafatı ilə təltif edilsin.

2. Nəşriyyat, reklamın təşkili və informasiya şöbəsi (V.Quliyev) prof. A.Xələfovun “Kitabxana və cəmiyyət” adlı monoqrafiyasının, habelə “Azər-

baycanın elm və mədəniyyət xadimləri” seriyasından Abuzər Xələfovun biblioqrafik məlumat kitabının nəşr edilməsini həyata keçirsin.

3. Kitabxana sektoru (L.Məmmədova) Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin sisteminə daxil olan kitabxanalarda prof. A.Xələfovla dəyirmi masa və respublika miqyaslı seminarın keçirilməsini təmin etsin.

4. M.F.Axundov adına Milli Kitabxana (K.Tahirov) prof. A.Xələfovun həyat və fəaliyyətinə həsr edilmiş sərgi təşkil etsin.

5. Maliyyə-iqtisadiyyat şöbəsi (N.Abdullayev) tələb olunan 500 (beş yüz) manat məbləğində vəsaitin Nazirliyin mərkəzləşdirilmiş xərclərinin 7.1.5. bölməsinin 225413 maddəsindən ödənilməsini həyata keçirsin.

6. Əmrin icrasına nəzarət nazirin birinci müavini Vaqif Əliyevə həvalə edilsin.

Əsas: Müvafiq dərkənarla nazirin birinci müavini Vaqif Əliyevin 06.04.2011-ci il tarixli və 16.04.2011-ci il tarixli xidməti məlumatları.

Nazir:

Əbülfəs QARAYEV

BAKI DÖVLƏT UNIVERSİTETİ

Əmr №R-41

18 may 2011-ci il

Yubileyin qeyd olunması haqqında

2011-ci ilin dekabr ayında Azərbaycanda milli kitabxanaşünaslıq elminin banisi, ali kitabxanaçılıq təhsilinin təşkilatçısı, görkəmli kitabxana tarixçisi və nəzəriyyəçisi, tanınmış pedaqoq-alim Abuzər Alı oğlu Xələfovun 80 yaşı tamam olur. O, təkcə respublikamızda deyil, MDB məkanında, Baltıqyanı və Yaxın Şərq ölkələrində tanınmış alim, milli mədəniyyətimizin görkəmli tədqiqatlarından və təbliğatçılarından biridir.

A.A.Xələfov BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Əməkdar elm xadimi, Əməkdar mədəniyyət işçisi, “Şöhrət” ordenli, prezident təqaüdçüsü, BDU Asaqqallar Şurasının sədri, BDU Nəşriyyat Şurasının sədri, tarix elmləri doktoru, professordur. 1962-ci ildən fasiləsiz olaraq BDU-nun Böyük Elmi Şurasının üzvüdür.

O, 60 ildir ki, elmi-pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olur, qiymətli tədqiqatlar aparır, nəzəri və elmi problemlərə dair monoqrafiyalar, dərsliklər, dərs vəsaitləri nəşr etdirir. Prof. A.A.Xələfov 300-dək elmi məqalənin və 32 kitabın müəllifidir. O, 25 il Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin dekani olmuşdur. 50 ilə yaxındır ki, Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri vəzifəsində çalışır. Nüfuzlu ağsaqqal kimi də hörmət qazanmış prof. A.A.Xələfov səmərəli elmi-pedaqoji fəaliyyətinə görə BDU üzrə “İlin müəllimi” fəxri adına layiq görülmüşdür.

A.A.Xələfov Azərbaycanda Kitabxanaşünaslıq elmi məktəbini yaratmış və 20-dən çox elmlər namizədi yetişdirmişdir.

Abuzər Alı oğlu Xələfovun 80 illik yubileyini qeyd etmək məqsədi ilə

ƏMR EDİRƏM:

1. Yubileyi keçirmək üçün aşağıdakı tərkibdə təşkilat komitəsi yaradılsın:
Akad. A.M.Məhərrəmov – Rektor - sədr
Prof. İ.Ə.Əliyev – Elmi işlər üzrə prorektor, sədr müavini
Prof. V.R.İbrahimov – Humanitar məsələlər üzrə prorektor, sədr müavini
Prof. X.İ.İsmayılov – Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin dekani, üzv
Dos. K.İ.Aslan – katib
İ.M.Şirinov – BDU Nəşriyyatının direktoru, üzv
S.H.İbrahimova – Elmi Kitabxananın direktoru, üzv.

2. Prof. A.A.Xələfovun elmi-pedaqoji fəaliyyətinə həsr edilmiş aşağıdakı kitablar nəşr edilsin:

a) K.Aslan. Görkəmli elm və təhsil xadimi (15 ç.v.)

b) A.Xələfov. Kitabxanaşünaslığın nəzəri və təcrübi məsələləri. Məqalələr toplusu.

c) Azərbaycanın görkəmli elm və mədəniyyət xadimləri prof. A.Xələfov haqqında (10 ç.v.)

3. 2011-ci ilin oktyabr-noyabr aylarında Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsində prof. A.A.Xələfova həsr olunmuş “İnformasiya cəmiyyəti şəraitində Azərbaycanda kitabxanaşünaslığın müasir problemləri” mövzusunda elmi konfransı keçirilsin.

4. 2011-ci ilin noyabr ayında Azərbaycan Respublikası kitabxana ictimaiyyətinin və BDU-nun Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsi məzunlarının prof. A.A.Xələfovla görüşü keçirilsin.

5. 2011-ci ilin oktyabr-noyabr aylarında A.A.Xələfovun elmi-pedaqoji və ictimai fəaliyyətinə həsr olunmuş kitab sərgisinin və fotostendin təşkili üçün tədbirlər görülsün (S. İbrahimova).

6. Prof. A.A.Xələfovun elmi-pedaqoji fəaliyyəti ilə bağlı sənədli filmin hazırlanması məqsədilə Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri Şirkəti qarşısında vəsatət qaldırılsın.

7. Prof. A.A.Xələfovun 80 illik yubileyi münasibəti ilə 2 aylıq əmək haqqı məbləğində pul mükafatı verilsin.

8. “Kitabxanaşünaslıq və informasiya” jurnalının növbəti nömrəsi A.Xələfovun yubileyinə həsr edilsin.

9. “Azərbaycan müəllimi” və “Bakı Universiteti” qəzetlərində prof. A.Xələfovun həyat və fəaliyyəti ilə bağlı məqalələr dərc olunsun.

10. 2011-ci ilin dekabrında BDU-nun akt zalında təntənəli yubiley iclası keçirilsin.

11. Əmrin icrasında nəzarəti öz üzərimə götürürəm.

Əsas: Təhsil Nazirliyinin 21.04.2011-ci il tarixli 623 saylı əmri

Rektor:

akademik A.M.MƏHƏRRƏMOV

TELEQRAM

21.11.2011.

Hökumət,

Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Şərifzadə küçəsi, 527/21, ev 2A, mənzil 4.

**ƏMƏKDAR ELM XADİMİ,
PROFESSOR ABUZƏR XƏLƏFOVA**

Əziz və hörmətli Abuzər müəllim!

Sizi – respublikamızın görkəmli elm xadimi və pedaqoqunu anadan olmağınızın 80 illiyi münasibəti ilə ürəkdən təbrik edirəm. Siz bütün həyatınızı yeni-yeni ziyalılar nəslinin yetişdirilməsinə həsr etmişiniz, kitaba məhəbbətin və ehtiramın canlı mücəssəməsi olmusunuz.

Sizin elmi yaradıcılığınız və böyük pedaqoji fəaliyyətiniz ilə və-tənpərvər, sadə, təmiz və xeyirxah şəxsiyyətiniz arasında həmişə ülvi vəhdət olmuşdur. Buna görə sizin yaradıcılığınız da, fəaliyyətiniz də, şəxsiyyətiniz də dərin hörmət və məhəbbət qazanmışdır.

Sizi bir daha ürəkdən təbrik edir, sizə uzun ömür, cansağlığı, xoşbəxtlik və elmi yaradıcılığınızda, pedaqoji elmi fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

ELÇİN
Azərbaycan Respublikası
Baş nazirin müavini,
Xalq yazıçısı

AZƏRBAYCANDA MİLLİ KİTABXANAŞÜNASLIQ
ELMINİN BANİSİ

Knyaz ASLAN,
Bakı Dövlət Universiteti
Kitabxanaşünaslıq kafedrasının dosenti,
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru,
“Qızıl Qələm” mükafatı laureatı

Azərbaycanda milli kitabxanaşünaslıq elminin banisi, ali kitabxanaçılıq təhsilinin təşkilatçılarından və müstəqil Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin yaradıcılarından biri, görkəmli elm, təhsil və mədəniyyət xadimi, Əməkdar elm xadimi, Əməkdar mədəniyyət işçisi, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Prezident təqaüdcüsü, “Şöhrət” ordenli, Azərbaycan Kitabxanaçılar Cəmiyyətinin prezidenti, Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor...

Abuzər Xələfovun adının qarşısında bu titulları yazmadan belə onun nüfuzu hamıya gün kimi bəllidir. Düz 80 ildir ki, bu nüfuz damla-damla, misqal-misqal yığılır, tamlaşır, durulur və nəsillərin iftixar mənbəyinə, güvənc yerinə çevrilir.

Zaman-zaman bu elmi adları və mükafatları qazanmış Abuzər müəlimi fəxarət zirvəsinə aparacaq yol heç də asan olmayıb. Bu yol enişli-yoxuşlu, acılışirinli, keşməkeşli olub. Əsl hikmət sahibləri o şəxslərdir ki, onlar üzü gələcəyə doğru inamla irəliləyərkən qarşılarını kəsən qar-yağışdan, üzlərinə çırpılan tufan-qasırgandan, yollarına yağın daş-kəsəkdən çəkinmir, cəsarətlə öz məqsədlərinə və amallarına doğru yol gedirlər.

Professor Abuzər Xələfov da məhz belə cəsarət və iradə sahiblərindəndir. Əgər belə olmasaydı, onda yeni cığır açmaq, yeni yol salmaq şərəfi onun taleyinə yazılmazdı. Abuzər müəllimin bir insan kimi xoşbəxtliyi Tanrının sevimli bəndəsi olmağında, bir alim kimi üstünlüyü isə öncüllüyündədir. Onun ömür kitabının səhifələri sevincli-fərəhli notlarla, könülaçan müjdələrlə naxışlanıb. Hər səhifəyə nur çiləyən naxışlar gümüşü-qızılı zərlə bəzədilib. Bəlkə elə buna görə də “Abuzər” kəlməsi “Qızıl suyu” mənasını verir. Adı ilə şəxsiyyəti bir-birini tamamlayan insanların sözü bütöv, əməli aydın, yolu nurlu olur.

Bu baxımdan Abuzər Xələfov əməli saleh adam kimi çoxlarının könlünə yol tapıb. Adı harada çəkilibsə, hörmət və ehtiram bəsləyiblər. Şəxsiyyətindən harada söz düşübsə, sanbalına, düzgünlüyünə, bütövlüyünə güvəniblər.

1931-ci ilin qışında Qərbi Azərbaycanda – ulu Göyçədə dünyaya göz açan Abuzər Xələfov zirvəyə aparən yol hamar olmayıb. O qədər maneələrlə, çətinliklərlə, süni əngəllərlə üz-üzə gəlib ki!.. Amma ustad Nizaminin: “Elm yolunda günə dön, aya dön, ulduza dön” - qənaətinə köklənib, amalı uğrunda yuxusuz gecələr keçirib, narahat günlər yaşayıb, ömrünü şam kimi əridib...

İkinci Dünya müharibəsi dövründə doğma Cil kəndindəki kolxozda işləyib, “Rəşadətli əməyinə görə” medalı ilə təltif edilib.

1950-ci ildə orta təhsilini başa vurub və Bakı Dövlət Universiteti Filologiya fakültəsinin Kitabxanaçılıq şöbəsinə daxil olub. 1955-ci ildə ali təhsilini tamamlayaraq universitetin kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya kafedrasında müəllim vəzifəsində saxlanılıb. 1961-ci ildə ilk dəfə olaraq Azərbaycanda kitabxana işinin tarixinə dair namizədlik dissertasiyasını müdafiə edib.

Abuzər Xələfovun Azərbaycan xalqı qarşısında ən dəyərli tarixi xidmətlərindən biri akademiklər Abdulla Qarayevin, Şəfaət Mehdiyevin və başqa görkəmli ziyalılarla birlikdə respublika ali məktəblərinin bayraqdarı olan Bakı Dövlət Universitetində müstəqil Kitabxanaçılıq fakültəsinin yaradılması ilə bağlıdır. Belə ki, 1962-ci ildə A.Xələfovun fəal iştirakı ilə BDU-nun kitabxanaçılıq şöbəsi müstəqil Kitabxanaçılıq fakültəsinə çevrilmiş və dosent Abuzər Xələfov fakültənin ilk dekanı vəzifəsinə seçilmişdir.

Bütövlükdə 25 il Kitabxanaçılıq fakültəsinin dekanı vəzifəsində işləyən A.Xələfov özünün təşəbbüskarlıq fəaliyyəti, təşkilatçılıq bacarığı və idarəçilik metodları ilə böyük nüfuz qazanmış, yüksək ixtisaslı milli kitabxanaşünaslıq-biblioqraf kadrların hazırlanması istiqamətində səmərəli iş aparmışdır.

Kitabxanaçılıq fakültəsinin yeni tədris planının yaradılmasında, kafedra və laboratoriyaların maddi-texniki bazalarının yaxşılaşdırılmasında, dərslərin keyfiyyətinin yüksəldilməsində, kadrların düzgün seçilib yerləşdirilməsində A.Xələfovun xüsusi rolu olmuşdur.

1963-cü ildə isə eyni zamanda Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya kafedrasının müdiri vəzifəsinə seçilən A.Xələfov bu dövrdən sonra paralel olaraq dekanlığın və kafedranın işinə nəzarət etməli, onların fəaliyyətini əlaqələndirməli və istiqamətləndirməli, başqa sözlə, idarəetmə funksiyası ilə elmi tədqiqatçılıq prosesini bir-biri ilə sıx şəkildə uzlaşdırmalı olur ki, bu da həm fakültənin, həm də kafedranın müasir elmi əsaslar üzərində düzgün istiqamətdə inkişafına ciddi kömək göstərir.

Məhz istedadlı alim, qabiliyyətli təşkilatçı A.Xələfovun Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri vəzifəsini uğurla yerinə yetirməsi sayəsində bu elmi qurum kitabxana işi üzrə aparıcı müəssisəyə, respublikamızda kitabxana işinin əsas elmi tədqiqat mərkəzinə, bu sahədə çalışan və sayca ildən-ilə çoxalan bacarıqlı mütəxəssislərin, bir sözlə, hazırkı informasiyalaşmış cəmiyyətdə özünəməxsus yer tutan kitabxana ictimaiyyətinin doğma ocağına çevrilmişdir.

Görkəmli kitabxanaşünas alim 50 ildən artıqdır ki, kitabxana işinin tarixi və nəzəriyyəsi problemləri ilə yanaşı, müntəzəm olaraq Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin nəzəri və metodoloji məsələlərini hazırlayıb tətbiq etməklə də məşğuldur. O, bu istiqamətdə yazıb nəşr etdirdiyi çoxsaylı elmi məqalə və monoqrafiyalarında, habelə elmi məclislərdəki məruzə və çıxışlarında Azərbaycan Respublikasında ali kitabxanaçılıq təhsilinin müasir konsepsiyasının əsasını formalaşdırmışdır.

Ali təhsil sistemində tədris proseslərinin mahir bilicisi kimi tanınan professor A.Xələfov istər respublikamızda, istərsə də Bakı Dövlət Universitetində ali təhsilin yenidən qurulması və optimallaşdırılması ilə bağlı mühüm məsələlərin həllində yaxından iştirak edir və bu sahəyə öz sanballı töhfəsini verir.

Hələ tələbəlik illərində özünün qeyri-adi elmi qabiliyyəti ilə başqalarından fərqlənən bu gənc elmi konfranslarında maraqlı məruzələrlə çıxış edir, dəfələrlə fəxri fərmanlarla təltif olunur.

Əla oxuması və ictimai fəallığı ilə diqqəti cəlb etdiyinə görə A.Xələfov ali təhsilini başa çatdıran kimi Bakı Dövlət Universitetində müəllim saxlanılır. 1955-1978-ci illərdə müəllim, baş müəllim, dosent vəzifələrində çalışır.

A.Xələfov həmin illəri həyatının mühüm dövrü adlandırır. Belə ki, gənc mütəxəssis məhz o dövrdə tədqiqatçı alim kimi özünün ustalığını artırır, elm və tədris prosesinə rəhbərlik vərdişlərinə yiyələnir, bir sözlə, hərtərəfli təkmilləşir. A.Xələfovun xoşəxtldiyi onda idi ki, bu illərdə o, Yusif Məmmədəliyev, Əliheydər Qarayev, Şəfaət Mehdiyev, Faiq Bağırzadə, Məmməd Arif Dadaşzadə, Cəfər Xəndan, Feyzulla Qasımzadə, Məmməd Cəfər Cəfərov, Həmid Araslı, Əli Sultanlı, Mir Cəlal Paşayev, Məmmədhüseyn Təhmasib, Əliheydər Qəhrəmanov, Mehrixan Vəkilov, Abbas Zamanov, Pənah Xəlilov, Zülfəli İbrahimov kimi görkəmli alim-pedaqoqlar dəstəsi ilə əhatə olunmuşdu və onların təsiri ilə formalaşmış yetkinləşirdi. Bu tanınmış şəxsiyyətlərdən hər biri gənc mütəxəssislərə kömək göstərməyə hər an hazır olan geniş dünyagörüşlü, yüksək səviyyəli qayğıkeş insanlar idi.

Abuzər Xələfov 1961-ci ildə Azərbaycanda kitabxana işi üzrə ilk namizədlik, 1975-ci ildə isə ilk doktorluq dissertasiyaları müdafiə edir, professor elmi adı alır.

Gənc tədqiqatçının 60-cı illərin əvvəllərində nəşr etdirdiyi “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (1870-1920)” və “Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən (1920-1932)” monoqrafiyaları elmi ictimaiyyətin böyük rəğbətini qazanır. Sonuncu monoqrafiya müəllifin namizədlik dissertasiyasının əsasını təşkil edir.

A.Xələfovun elmi üslubundakı arxiv sənədlərinə sistemli müraciət, fasiləsiz axtarış, yeni fakt və sənədlərin elmi dövriyyəyə daxil edilməsi və s. kimi fərqləndirici cəhətlər məhz bu araşdırmalarda formalaşmağa başlayır. Onun elmi-tədqiqat işlərinin çoxu məhz təkzibolunmaz arxiv-sənəd bazasına

əsaslanması ilə seçilir. Sovet hakimiyyəti illərində mövcud olan ideoloji konsepsiyalara qeyri-standart yanaşması, yaradıcı münasibət bəsləməsi, tənqidi təhlil verməsi A.Xələfova həmin dövrdə kommunist ehkamlarına uyğun olaraq cəhalət və avamlıq ocağı adlandırılan məscidlərin kitabxana işinin inkişafında, xalqın maariflənməsində rolu və əhəmiyyəti haqqında orijinal fikirlər söyləmək üçün imkan yaradır.

İlk Azərbaycan Demokratik Respublikasının guya mürtəcə rejim olması haqqında sovet dövründə uydurulan çeynənmiş fikirlərin əksinə ustalıqla çıxan A.Xələfov nəinki ADR dövründə kitabxana işinin inkişafını təsdiqləyən bir sıra faktları üzə çıxarmış, hətta adının çəkilməsi belə qadağan olunan Məmməd Əmin Rəsulzadənin xalqın maariflənməsində kitabxanaların rolu və əhəmiyyəti ilə bağlı söylədiyi fikirlərdən sitatlar gətirmiş, 1919-cu ildə Azərbaycan kitabxanalarının kitabla təchiz olunmasında Türkiyənin köməyi barədə faktları misal göstərmiş, həmçinin XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda kitabxana işinin vəziyyətinə dair yanlış təsəvvür yaradan rus statistikasına tənqidi təhlil vermişdir və s. Bütün bunlar isə gənc tədqiqatçıdan təkə elmi prinsipiallıq deyil, eyni zamanda saf vətəndaşlıq qeyrəti tələb edirdi.

Kitabxanaların sosial təbiətinin aşkarlanması, cəmiyyətin sosial institutları kimi ictimai rol və funksiyalarının açılması, müxtəlif tarixi mərhələlərdə kitabxana prosesləri qanunauyğunluqlarının cəmiyyətin mənəvi, iqtisadi və siyasi şəraiti ilə, mədəniyyət və maarifçilik səviyyəsi ilə sıx əlaqədə aydınlaşdırılması və ümumiləşdirilməsi, maarifin, elmin, xalqın intellektual imkanlarının inkişafında kitabxana işinin mahiyyətinin geniş şəkildə göstərilməsi və əsaslandırılması A.Xələfovun Azərbaycanda kitabxana işinin tarixinə dair ilk tədqiqatlarının xarakterik cəhətlərindəndir.

A.Xələfovun tədqiqatları nəticəsində 60-cı illərdə kitabxana işi tarixinin və nəzəriyyəsinin problemləri üzrə elmi nəticələr və müddəalar formalaşır ki, bunlar da Azərbaycan kitabxanalarının nümunəsində müasir kitabxanaların mahiyyətini, məqsədini və iş metodlarını açıb göstərirdi.

1974-cü ildə Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında A.Xələfovun “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1933-1958)” adlı sanballı əsəri çapdan sıxır. Monoqrafiyada 1930-50-ci illərdə respublikamızda hərtərəfli inkişaf etmiş kitabxana şəbəkələrinin formalaşması prosesinin geniş mənzərəsi yaradılmışdır. Olduqca əlamətdardır ki, müəllif Azərbaycanda kitabxana quruculuğunun inkişaf dinamikasını ümumiləşdirərək, həmin mərhələdə Azərbaycanın sosial-iqtisadi və mənəvi həyatının bütün cəhətlərini qarşılıqlı əlaqədə göstərir. Kitabxana işinin inkişafı bütün mərhələlərdə Azərbaycan tarixi və mədəniyyəti ilə sıx əlaqədə, cəmiyyətin siyasi, iqtisadi və mədəni həyatının ayrı-ayrı sahələrində baş verən proseslər fonunda əks etdirilir.

Tədqiqatda Azərbaycanda kitabxana işinin inkişafının elmi əsasları və təcrübə metodları açıb göstərilir, kitabxana quruculuğu sahəsində dövlət

siyasəti təhlil edilir. Tədqiq olunan dövrdə respublikanın şəhərlərində və kənd rayonlarında müxtəlif tipli kitabxanalarda (kütləvi, elmi, texniki, ali məktəb, həmkarlar ittifaqı və s.) əhaliyə xidmətin forma və metodları da əsərdə özünün ətraflı təhlilini tapır.

Monoqrafiyada elmi dövriyyəyə demək olar ilk dəfə daxil edilən çoxlu sayda faktlar əsasında inandırıcı şəkildə göstərilir ki, Azərbaycanda xüsusilə Böyük Vətən müharibəsindən sonrakı illərdə kitabxana işinin təkmilləşdirilməsi onun məzmununun keyfiyyətcə xeyli dəyişməsinə və daha da dərinləşməsinə, kitabxana işinin respublikanın sosial-iqtisadi vəzifələri ilə sıx bağlanmasına, cəmiyyətdə kitabxanaların rolunun və əhəmiyyətinin hiss olunacaq dərəcədə artmasına, beləliklə, kitabxana işinin xalqın mədəni inkişafında həlledici amillərdən birinə çevrilməsinə gətirib çıxarmışdır.

Həmin monoqrafiya Abuzər Xələfovun 1975-ci ildə uğurla müdafiə etdiyi doktorluq dissertasiyasının mövzusu idi. Onun 15 illik tədqiqatının nəticələrini ümumiləşdirən bu doktorluq dissertasiyası həm Sovetlər Birliyinin kitabxana ictimaiyyətinin, həm də mədəniyyətşünaslıq sahəsi mütəxəssislərinin diqqətini yalnız maraqlı və qiymətli elmi faktların zənginliyi ilə deyil, eyni zamanda elmi nəticələrin yeniliyi, orijinallığı və ümumiləşdirilməsi səviyyəsi ilə cəlb etmişdir. Təsadüfi deyil ki, A.Xələfovun tədqiqatına görkəmli alimlərdən Azərbaycan EA-nın vitse-prezidenti, akademik M.A.Da-daşzadə, akademiyanın müxbir üzvü, professor A.M.Aslanov, tarix elmləri doktoru, professor Z.İbrahimov, filologiya elmləri doktoru, professor Q.Q.Qasımsızadə, tarix elmləri doktoru, professor A.M.Ataşiyev, tarix elmləri doktoru, professor M.Y.Vəkilov, tarix elmləri doktoru, professor N.A.Paşayev, həmçinin Sovet İttifaqının tanınmış kitabxanaşünaslıqları, kitabxana işi tarixçiləri və nəzəriyyəçiləri yüksək qiymətləndirmişlər.

Sonrakı illərdə Abuzər Xələfov Azərbaycanda kitabxana işinin inkişaf tarixi və müasir problemləri sahəsində tədqiqatlarının xronoloji çərçivəsini daha da genişləndirir və dərinləşdirir. Alim respublikamızda 70-ci illərin ikinci yarısında kütləvi kitabxanaların mərkəzləşdirilməsi sahəsində qazanılmış təcrübəni ümumiləşdirmək üçün genişmiqyaslı işlər görür.

A.Xələfov Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyi kitabxana sistemlərinin mərkəzləşdirilməsi haqqında zəngin materialları sistemləşdirərək və ümumiləşdirərək, mərkəzləşdirmə nəticəsində baş verən mühüm prosesləri müəyyənləşdirir, mərkəzləşdirilmiş kitabxana sistemlərinin, xüsusiyyətlərini sistemli şəkildə təhlil edir, bir sıra çatışmazlıqları göstərir və MKS-lərin təşkili və idarə olunması metodlarının təkmilləşdirilməsi vacibliyini sübuta yetirir.

80-cı illərdə A.Xələfovun elmi araşdırmalarının mühüm xarakterik cəhətlərindən biri də onun Azərbaycanda kitabxanaların yaranmasının tarixi köklərinə, ayrı-ayrı mərhələlərdə kitabxanaların tarixi təcrübəsinə müntəzəm müraciət etməsi və bu zaman kitabxanaların inkişafını Azərbaycan xalqının

mənəvi mədəniyyətinin inkişafı ilə sıx əlaqədə öyrənməsi, varislik məsələsini diqqətdə saxlamasıdır.

Həmin tədqiqatların nəticəsi olaraq 1986-cı ildə alim “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən” adlı kitab nəşr etdirir. O, burada ilk dəfə olaraq qədim dövrlərdə və orta əsrlərdə Azərbaycanda kitabxanaların yaranmasının tarixi köklərini araşdırır, Qədim Albaniya dövründən başlamış XVIII əsrədək kitabçılıq və kitabxanaçılıq işinin inkişaf yolunu izləyir.

1986-cı ildə Sovet İttifaqında ilk dəfə nəşr edilmiş “Kitabxana işçisinin məlumat kitabı” həqiqətən kitabxana işçilərinin masaüstü kitabına çevrildi ki, bu nəşrin müəlliflərindən biri də Abuzər Xələfov idi. Kitabda toplanmış və ümumiləşdirilmiş materiallar kitabxana işçilərini kitabxana-bibliografiya və informasiya işinin bütün əsas anlayışları ilə tanış edir, çap əsərlərindən ictimai istifadənin təşkilində kitabxanaların sosial funksiyalarını açıb göstərir.

XX əsrin 90-cı illərində kitabxana işinin tarixi, nəzəriyyəsi və metodikasını sahəsində A.Xələfovun elmi-tədqiqat fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyi və suverenliyi şəraitində keyfiyyətcə yeni tarixi biçimdə meydana çıxır. Alim bu dövrdə özünün çoxsahəli elmi və pedaqoji fəaliyyətini Azərbaycanda hüquqi, demokratik cəmiyyət quruculuğu şəraitində siyasi plüralizmin, informasiya azadlığının, milli və ümumbəşəri dəyərlərin ilkinliyinin nəzərə alınması əsasında kitabxana xidmətinin təşkilinin metodik problemləri ilə, şəxsiyyətin və bütövlükdə cəmiyyətin intellektual və mənəvi inkişafında kitabxanaların rolu ilə sıx şəkildə bağlayır.

A.Xələfovun “Müasir şəraitdə kitabxana işinin nəzəri və təcrübi metodoloji əsasları haqqında”, “Müasir dövrdə kitabxanaların sosial funksiyaları” və başqa konseptual məqalələrində cəmiyyətdə baş verən sosial-iqtisadi və mədəni proseslərin elmi şəkildə dərk edilməsi əsasında Azərbaycanda kitabxana işinin nəzəriyyə və təcrübəsinin inkişaf konsersiyası hazırlanmışdır ki, bu da yeni cəmiyyətin reallıqlarını özündə hərtərəfli əks etdirir.

Sovet hakimiyyəti dövründə ölkədə kitabxana işinin inkişafının bir sıra cəhətlərini tənqid edən, bunların informasiya təminatında oxucuların hüquq və azadlıqlarının məhdudlaşdırılması, kitabxanaların fəaliyyətində birtərəfli partiya və ideoloji istiqamət götürülməsi, kitabxana işinin idarə edilməsində inzibati-amirlik metodlarından istifadə olunması ilə bağlı olduğunu vurğulayan müəllif, bununla yanaşı, ötən illərdə qazanılmış uğurların nəzərə alınmasına etinasızlıq göstərilməsi barədə də xəbərdarlıq edir. Alimin fikrincə, tarixə məhəl qoymamaq, onu qiymətdən salmaq, gələcəkdə onun ən dəyərli və faydalı cəhətlərini götürməmək ən başışlanılmaz səhv olur.

A.Xələfovun elmi tədqiqat fəaliyyətində humanitar elm kimi kitabxanaşünaslığın ümumnəzəri və metodoloji problemlərinin işlənilməsi, kitabxanaların sosial funksiyalarının inkişafının araşdırılması, cəmiyyətin intellektual inkişafı prosesində, insanların mədəni-mənəvi tərbiyəsində, təhsil prosesində

kitabxanaların rolunun öyrənilməsi çox böyük yer tutur. Alimin yeni əsrin əvvəllərində nəşr etdirdiyi “Kitabxanaşünaslığa giriş” adlı 2 cildlik dərsliyində bütün bu məsələlər yüksək elmi səviyyədə ümumiləşdirilmişdir. “Kitabxanaşünaslığın nəzəri əsasları” və “Kitabxana haqqında təlim” adlı hissədən ibarət “Kitabxanaşünaslığa giriş” dərsliyinin çapdan çıxması A.Xələfovun elmi fəaliyyətinin zirvəsi sayıla bilər. Bu nəşr Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsili tarixində kitabxanaşünaslığa dair meydana çıxmış ilk dərslikdir. Dərsliyin məzmunu və mahiyyəti burada araşdırılan problemlərin əhəmiyyəti ilə şərtlənir ki, bu da dünyada müasir kitabxana-informasiya proseslərinin nəzəriyyə və təcrübəsi üçün olduqca vacibdir. Kitabda kitabxanaşünaslıq fikrinin inkişaf tarixinin aktual məsələləri, dünya informasiya məkanında kitabxanaların elmi, informasiya və sosial-mədəni missiyası da tədqiq edilmişdir.

Kitabxanaşünaslığı kitabxana-informasiya proseslərinin və sosial kommunikasiyaların qanunauyğunluqları haqqında elm kimi şərh edən müəllif onun inkişafının tarixi və nəzəri cəhətlərini hərtərəfli açıqlayır. Bu baxımdan Azərbaycanda kitabxanaşünaslığında ilk dəfə işlənmiş “Tarixəqədərki kitabxanaşünaslıq (bizim eradan əvvəl II minilliyin ortalarından XVIII əsrə qədər) fikrinin meydana gəlməsi və inkişafı”, “XIX əsrdə kitabxanaşünaslığın inkişafı”, “XX əsrdə kitabxanaşünaslığın inkişafı”, “Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq fikrinin təşəkkülü və inkişafı (ən qədim dövrlərdən XX əsrin əvvəllərinə qədər)”, “Azərbaycanda kitabxanaşünaslığın inkişafı (1920-2000-ci illər)” bölmələri xüsusilə qiymətlidir.

“Kitabxanaşünaslığa giriş” dərsliyində kitabxanaşünaslığın başqa elmlərlə qarşılıqlı əlaqəsinin və qarşılıqlı təsirinə sistemli xüsusiyyətlərinin aydınlaşdırması müəllifin xüsusi xidməti kimi qiymətləndirilə bilər. Sovet kitabxanaşünaslığında lazımı səviyyədə işlənilməmiş bu problemi A.Xələfov “Kitabxanaşünaslıq və fəlsəfə”, “Kitabxanaşünaslıq və sosiologiya”, “Kitabxanaşünaslıq və iqtisadiyyat”, “Kitabxanaşünaslıq və riyaziyyat”, “Kitabxanaşünaslıq və informatika”, “Kitabxanaşünaslıq və psixologiya” adlı yeni bölmələrdə hərtərəfli araşdırmışdır.

A.Xələfov kitabxanaşünaslığın nəzəri əsaslarını cəmiyyətdə kitabxanaçılıq fəaliyyəti ilə məntiqi şəkildə birləşdirməyə nail olmuşdur.

Dərslikdə müasir cəmiyyətdə kitabxanaların sosial funksiyalarına həsr olunmuş xüsusi fəsil də diqqəti cəlb edir.

A.Xələfov yüksək səviyyəli alim, pedaqoq, rəhbər işçi, fəali ictimai xadimdir. Onun səmərəli elmi-tədqiqat fəaliyyəti Azərbaycanda və xarici ölkələrdə geniş şöhrət qazanmışdır. Yaradıcılıq fəaliyyətinin lap əvvəllərindən başlayaraq mədəniyyət və kitabxana işi quruculuğunun tarixi problemləri, kitabxanaşünaslığın nəzəriyyəsi və metodologiyası, ali kitabxanaçılıq-bibliografika təhsili məsələləri, habelə kitabxana işi nəzəriyyəsi və bir sıra digər aktual elmi problemlər Abuzər Xələfovun diqqət mərkəzində dayanmışdır.

A.Xələfov Azərbaycanda kitabxana işinin çoxəsrlik tarixi ilə bağlı gərgin axtarışlar aparmış və bu mövzuya dair onlarla elmi əsər yazıb nəşr etdirmişdir. Onun “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (Ən qədim zamanlardan başlayaraq XVIII əsrə qədər)”, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1870-1920-ci illər)”, “Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən (1920-1932-ci illər)”, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1933-1958-ci illər)”, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (Qədim dövrlərdən başlamış XVIII əsrin axırınadək)”, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (Ən qədim dövrlərdən XX əsrə qədər)”, “Respublika Elmi-Texniki Kitabxanası (1930-2000-ci illər)”, “Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi”, “Kitabxana işinin tarixi kursuna giriş” və s. kimi kitabları milli mədəniyyət tariximizin bu zəruri sahəsinin keçdiyi şərəfli yolu hərtərəfli izləməyə imkan yaradan əvəzsiz mənbələrdir.

Professor A.Xələfovun 2006-cı ildə nəşr etdirdiyi “XXI əsrin əvvəllərində Azərbaycanda kitabxana işinin inkişaf istiqamətləri (mülahizələr, təkliflər və proqnozlar)” monoqrafiyaları müstəqillik illərində Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq fikrinin zirvəsidir. Həmin monoqrafiyada dünyada və Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq fikrinin inkişaf tarixi, kitabxanaşünaslığın nəzəriyyə, metodologiya və metodikasının əsasları, elmlər sistemində kitabxanaşünaslığın yeri, kitabxanaların bir sistem kimi struktur xarakteristikası, kitabxanaların tipologiyası, kitabxanaçılıq peşəsinin, bir sözlə, kitabxanaşünaslıq elminin inkişaf problemləri və müasir vəziyyəti və s. kimi aktual məsələlər əhatə olunmuşdur.

A.Xələfovun elmi araşdırmalarını Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq-bibliografiya təhsilinin tarixi və nəzəri problemləri mühüm yer tutur. Onun “Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin inkişafı”, “Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq təhsili” kitabları, çoxsaylı məqalələri, tədris-metodik materialları respublikada kitabxanaçılıq-bibliografiya təhsilinin, yüksəkixtisaslı mütəxəssislər hazırlanmasının konseptual cəhətdən həllinə ciddi təsir göstərmişdir.

XXI əsrin əvvəllərində Abuzər Xələfovun xalqımızın mədəniyyət tarixinə verdiyi qiymətli töhfələrindən biri də 2004-2010-cü illərdə çap etdirdiyi 3 cildlik “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” adlı dərslik olmuşdur. Həmin dərslik ölkəmizdə kitabxana işi tarixinin ən qədim dövrlərdən XXI əsrin əvvəllərinə qədərki dövrünü əhatə edir.

Bu əsər xalqımızın mənəvi mədəniyyət tarixi sahəsindəki mövcud boşluğu aradan qaldırmaq baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. Əsərdə Azərbaycan tarixşünaslığında ilk dəfə olaraq qədim dövrlərdən XXI əsrin əvvəllərinə qədər Azərbaycanda kitab və kitabxanalar tarixinin inkişaf mərhələlərini tarixi mənbələri əsasında araşdırmış, Azərbaycan mədəniyyətinin mühüm tərkib hissələrindən biri olan kitabxana mədəniyyəti ilə əlaqədar yazının meydana gəlməsi, əlifbanın yaranması, kitabçılıq işinin təşəkkülü, kitabxanaların

waranması və onların xalqımızın mədəni-mənəvi inkişafındakı rolunu müəyyənləşdirə bilmişdir. Bu baxımdan əsərin Midiya və Alban mədəniyyətinin formalaşmasında kitab və kitabxanaların roluna həsr edilmiş fəsilləri, həmçinin Azərbaycanda Ərəb xilafəti dövründə meydana gəlmiş kitabxanalar, orta əsr kitabxanaları, o cümlədən I Şah İsmayıl dövründə kitabxana işi, sonrakı əsrlərdə Azərbaycanda şəxsi, ictimai kitabxanaların tarixinə dair elmi dövriyyəyə gətirdiyi yeni məlumatlar çox qiymətlidir.

Bu əsaslı tədqiqatın ana xətti ondan ibarətdir ki, Azərbaycan xalqı hələ tarixin erkən çağlarından başlayaraq təhsilə, elmə, kitab və kitabxanalara çox böyük qiymət vermiş, milli sərvətimiz olan yazı abidələrinin toplanıb saxlanması, əsrdən-əsrə, nəsildən-nəslə çatdırılmasında kitabxanalarımız əvəzsiz rol oynamışlar.

A.Xələfovun son 20 il ərzində apardığı tədqiqatlar nəticəsində Azərbaycanın müstəqilliyi şəraitində ölkədə kitabxana-informasiya fəaliyyətinin strateji istiqamətləri, informasiya cəmiyyətinin vəzifələrinə uyğun yeniləşməsi, kitabxanaşünas-biblioqraf peşəsinin yeni keyfiyyətləri və s. məsələlər ətrafı şərh edilmişdir.

Son zamanlar A.Xələfovun elmi-tədqiqat istiqamətlərindən biri ümum-milliləşmə liderimiz Heydər Əliyevin Azərbaycanda kitabxana işinin inkişafındakı xidmətlərinin təhlili, onun nəzəri irsinin kitabxanalarda təbliği məsələləri təşkil etmişdir. Onun 2006-cı ildə çapdan çıxmış "Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi" adlı fundamental monoqrafiyası mühüm tarixi elmi əsər kimi mütəxəssislərin diqqətini cəlb etmiş, həm elmi nəşrlərdə, həm də kütləvi informasiya vasitələrində çox yüksək qiymətləndirilərək, müəllifinə şöhrət qazandırmışdır.

Professor A.Xələfov kitabxanaşünaslıq-biblioqrafiya elmi sahəsində mütəxəssis elmi-pedaqoji kadrların hazırlığında da əvəzsiz rol oynamışdır. O, Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elmi sahəsində xüsusi elmi məktəb yaratmış, 1 doktorluq və 15 namizədlik dissertasiyası məhz onun elmi rəhbərliyi ilə müdafiə edilmişdir. Tanınmış alim eyni zamanda 25 nəfər elmlər namizədi və elmlər doktorunun hazırlanmasında elmi məsləhətçi və ya opponenti kimi xüsusi fəallıq göstərmişdir.

Professor A.Xələfov uzun illər ərzində Moskva şəhərində fəaliyyət göstərən doktorluq dissertasiyalarının müdafiəsi üzrə vahid ixtisaslaşdırılmış şuranın üzvü kimi də səmərəli fəaliyyət göstərmişdir. O, həmçinin başqa ölkələrdə mədəniyyət, kitabxana işi quruculuğu, kitabxanaşünaslıq tarixi və nəzəriyyəsi problemləri üzrə müdafiə edilmiş bir çox namizədlik və doktorluq dissertasiyalarının opponenti, yaxud müdafiə şuralarının üzvü kimi milli kitabxanaşünaslıq elmimizi uğurla təmsil etməyi bacarmışdır.

Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətləri öz elmi və publisistik məqalələrində, məruzə və çıxışlarında milli elmimizin, təhsilimizin və mədəniyyətimizin

inkişafına, kadr hazırlığına özünəməxsus töhfələr vermiş professor Abuzər Xələfovun xidmətlərini yüksək qiymətləndirirlər.

Ayrı-ayrı səlahiyyət və məqam sahiblərinin ustad haqqında düşüncələri bu böyük şəxsiyyətin əsasən alimlik və müdriklik xüsusiyyətlərinin araşdırılması baxımından seçilir. Əlbəttə, bu qoşa qanadın konkret faktlar timsalında ümumiləşdirilməsi, sistemləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi ağsaqqal alimimizin zəngin tale yolunun öyrənilməsi cəhətdən çox təqdirəlayiqdir.

Həmin fikirlərdən bir neçəsini nəzərdən keçirmək maraqlı olar.

Azərbaycan Respublikasının təhsil naziri, Əməkdar elm xadimi, professor Misir Mərdanov onu belə xarakterizə edir: “Professor Abuzər Xələfov Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elminin yaradıcısı, bu sahədə elmi məktəb yaratmış tanınmış alim, bacarıqlı elm və təhsil təşkilatçısıdır. İftixar edilməli haldır ki, Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq nəzəriyyəsinin elmi əsası A.Xələfov tərəfindən qoyulmuş, ölkəmizdə kitabxana işinin tarixi və inkişaf perspektivlərinə həsr edilən araşdırmaları ilə vətənimizdə mədəniyyət tarixinin nəzəriyyə və təcrübəsini zənginləşdirilmişdir”.

BDU-nun rektoru, Əməkdar elm xadimi, akademiki Abel Məhərrəmov isə deyir: “Abuzər müəllimin çox zəngin irsi vardır və ondan gənc alimlər, tələbələr zaman-zaman faydalanacaqlar. Abuzər müəllimin yazdığı dərslik, dərs vəsaiti, tədris metodik vəsaitləri hər zaman aktual olacaq, dövrlə, zamanla səsləşəcəkdir. Çünki bu əsərlərin bir ucu tarixi ənənələri söykənsə, o biri ucu bugünkü həyatın axarına uyğundur. Yeniliyə, müasirləşməyə səsləyən hər bir yaradıcı əmək heç vaxt təsirsiz qalmaz”.

Azərbaycan Ağsaqqallar Şurasının sədri, Əməkdar elm xadimi, akademik Budaq Budaqov professor Abuzər Xələfovun ölkəmizdə kitabxana-bibliografiya işinin cəfəkeşi adlandıraraq yazır: “Abuzər müəllim öz insani keyfiyyətlərinə görə ən ali pillədə duran millət övladlarından biridir. Yaxından tanıyanlar arasında Abuzər müəllimin xüsusi mövqeyi və hörməti vardır. Abuzər müəllim ağayana kişidir, ağayana kişiləri isə həyatın heç bir rüzgarı əyə bilməz!”

Əməkdar elm xadimi, akademik Vasim Məmmədəliyevin fikri də çox maraqlıdır: “Abuzər müəllim dinimizin qayda-qanunlarını gözəl bilən, onlara riayət edən bir insandır. Abuzər müəllim dinin yarısı olan insafı heç bir zaman əldən verməyən mömin bir müsəlmandır. Mən bir çox prinsipial məsələlərdə dəfələrlə bunun şahidi olmuşam. Allahın evini – müqəddəs Kəbəni ziyarət etmiş bir Hacı kimi özünün ibrətəməz söhbətləri, gözəl məsləhətləri ilə gəncliyimiz arasında inam, vətənpərvərlik hisslərinin qüvvətlənməsi işində fəal rol oynayır”.

Azərbaycan MEA-nın müxbir üzvü, Atatürk Mərkəzinin sədri, professor Nizami Cəfərov qeyd edir ki, professor Abuzər Xələfov universitetdə və respublikada təkcə kitabxanaşünas-alim kimi deyil, həm də yüksək səviyyəli

şəxsiyyət və ictimai elmləri dərindən bilən ictimai xadim kimi tanınır. O, universitetin və bütövlükdə respublikamızın elmi, mədəni və ictimai həyatında böyük rol oynayır.

Əmək və müharibə veteranı olan professor A.Xələfovun Vətən və cəmiyyət qarşısındakı, elm, mədəniyyət və təhsilin inkişafındakı xidmətləri dövlət orqanlarının və bir sıra ictimai təşkilatların xüsusi mükafatları, medalları və fəxri fərmanları ilə dəyərləndirilmişdir. Belə ki, o, 1969-cu ildə kadr hazırlığı sahəsində xidmətlərinə görə “Azərbaycan Respublikasının Əməkdar mədəniyyət işçisi” fəxri adına, 2001-ci ildə isə kitabxanaşünaslıq elminin inkişafında böyük xidmətlərinə görə “Əməkdar elm xadimi” fəxri adına layiq görülmüş ilk kitabxanaşünas alimdir.

Görkəmli alim A.Xələfov 2000-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidenti Heydər Əliyevin fərmanı ilə Bakı Dövlət Universitetinin 80 illiyi münasibətilə elm və təhsil sahələrindəki xidmətlərinə görə “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Professor A.Xələfov 2000-ci ildə BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının müxbir üzvü, 2001-ci ildə isə həmin akademiyanın həqiqi üzvü – akademiki seçilmişdir. Dünyanın bir sıra dövlətlərinin başçılarının, görkəmli mütəxəssislərin, elm və mədəniyyət xadimlərinin də həmin beynəlxalq miqyaslı qurumun üzvü olması Azərbaycan aliminin dünyada tanınmasını bir daha təsdiq edən mühüm faktlardan biridir.

Dahi İbn Sina çox gözəl deyirdi ki, dünyada insan üçün elmdən daha yaxşı dost yoxdur. Elm dövlətdən də yaxşıdır, çünki dövləti sən saxlamalısan, elm isə səni saxlayır. Bu baxımdan Abuzər müəllim görkəmli ziyalılarla sağlam elmi müzakirələr aparmağın və müəyyən bir fikir formalaşdırmağın ustasıdır. Belə olmasaydı, bu gün müxtəlif elm sahələrində tanınmış mütəxəssislər prinsipial elmi məsələlərin həllində Abuzər müəllimin nüfuzlu alim sözünü əsas götürməzdilər. Bu cəhət təkcə ustad alimimizə yox, eyni zamanda onun ağsaqqalı olduğu böyük kitabxanaçılar ordusuna və kitabxana işi mütəxəssislərinə başucalığı və şan-şöhrət gətirir.

Abuzər müəllim alimliklə müəllimliyi, insanlıqla ziyalılığı, müdrikliklə aqilliyi qoşalaşdıran, birləşdirən, zirvələşdirən şəxsiyyətlərdəndir.

Suveren respublikamızın ictimai-mədəni həyatında fəal iştirak edən tanınmış vətənpərvər ziyalı və beynəlxalq aləmdə ölkəmizin şərəfini həmişə uca tutmağı bacaran kitabxanaşünas alim kimi onun nüfuzu çox böyükdür.

Onun öz sənətinə sadıqlığı, peşəsinə vurğunluğu, həmişə prinsipial mövqedən çıxış etməsi, ali kitabxanaçılıq təhsilinin ikinci dərəcəli bir ixtisasa çevrilməsinə göstərilən bütün meyilləri kənarlaşdırılmışdır. Belə bir mübariz mövqeyin nəticəsidir ki, hazırda kitabxanaçılıq fakultəsi elmi-pedaqoji kadr potensialına, tədris prosesinin təşkili səviyyəsinə və keyfiyyətinə görə universitetimizin fərqlənən və nüfuzlu fakültələrindən birinə çevrilmişdir.

A.Xələfovun tədqiqatları Azərbaycanın mədəniyyət tarixinin müəyyən sahələrini öyrənmək baxımından çox qiymətlidir. Onun tədqiqatlarında qədim dövrlərdən başlayaraq bu günümüzədək Azərbaycanda kitabxanaşünaslığın keçdiyi inkişaf yolu öyrənilmiş, bu inkişafa təkan verən alimlərin fəaliyyəti araşdırılmış, qarşıdakı perspektivlər müəyyənləşdirilmişdir. Alim kitabxana işinin tarixi ilə bağlı təcrübəni öyrənməklə yanaşı, inkişafın qanunauyğunluqlarını müəyyənləşdirmiş, fakt və dəlilləri dövrün ictimai-siyasi hadisələri fonunda, tarixilik və elimilik prinsiplərinin tələbləri baxımından qiymətləndirmiş, müasir dövrdə kitabxana işinin təşkili və kitabxanaşünaslıq elmi ilə bağlı dəyərli fikirlər söyləmiş, nəzəri konsepsiyalar irəli sürmüşdür.

Onun tədqiqatları mədəniyyət tariximizin müəyyən səhifələrini öyrənmək baxımından çox qiymətlidir. Burada qədim dövrlərdən başlayaraq bu günümüzədək respublikamızda kitabxanaşünaslığın keçdiyi inkişaf yolu öyrənilmiş və sistemləşdirilmişdir. O, öz tədqiqatlarının nəticələrini təcrübəyə tətbiq edilməsinə böyük əhəmiyyət verir. Elmi qənatlarını, fikir və mülahizələrini öz təcrübələrində təstiqləyir. Ömrünün böyük hissəsini, yaradıcısı olduğu fakultənin inkişafına, müasir tələblərə cavab verən kitabxanaçı kadrların hazırlanması işinə həsr etmiş alim, haqlı olaraq respublikamızda çalışan 5 mindən artıq yüksək ixtisaslı kadrlar ordusunun müəllimi adlandırılır. Bu gün Azərbaycanda kitabxanaçı kadrların orta nəslinin elə bir nümayəndəsi tapılmaz ki, o, "Professor Abuzər Xələfovun məktəbi"ni keçməmiş, onun mühazirələrindən, dərsliklərindən bəhrələnmiş olsun. Alimin yarım əsrdən çox elmi, ictimai və pedaqoji fəaliyyəti dövründə yetişmiş minlərlə yüksək ixtisaslı kitabxanaçı kadr hazırda mədəniyyətimizin inkişafına xidmət edirlər.

Azərbaycanda milli kitabxanaşünaslıq elminin banisi, ali kitabxanaçılıq təhsilinin təşkilatçılarından və müstəqil kitabxanaçılıq fakultəsinin yaradıcılarından biri, görkəmli elm, təhsil və mədəniyyət xadimi kimi respublikamızda və ölkəmizin sərhədlərindən uzaqlarda çox yaxşı tanınan professor Abuzər Alı oğlu Xələfovun mənalı ömür yolu nəsilərə nümunədir. Onun zəngin həyatı, şəxsi və ictimai fəaliyyəti, insanlara məhəbbəti-qayğısı və səmimiyyəti, yeni nəsil üçün əsl numinə məktəbidir.

Abuzər müəllim bütöv şəxsiyyətdir, qəlbində Vətən sevgisi, torpaq nisgili, yurd həsrəti yaşadan vətəndaş-ziyalıdır. İnanırıq ki, təkcə Azərbaycanda deyil, həmçinin yaxın və uzaq xarici ölkələrdə yaxşı tanınan professor Abuzər Xələfov bundan sonra da Azərbaycanın kitabxanaşünaslıq elmini özünün yeni-yeni sanballı əsərləri ilə daha da zənginləşdirəcəkdir.

Ömrünün 80-ci baharında müdriklik və kamillik dövrünü yaşayan dəyərli kitabxanaşünas alimimiz professor Abuzər Xələfova möhkəm cansağlığı və bütün işlərində uğurlar arzulayırıq!

**NÜFUZLU EL AĞSAQQALI
PROFESSOR ABUZƏR XƏLƏFOVUN 80 İLLİYİ QARŞISINDA****Qafar ƏLİYEV**

*YAP Siyasi Şurasının üzvü, Azərbaycan Respublikası
Prezident Administrasiyası ictimai-siyasi məsələlər şöbəsinin
xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla iş üzrə sektor müdiri,
beynəlxalq münasibətlər və siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru*

Bu məqaləni həyatda həddindən çox sevdiyim və şəxsiyyətinə, sözün həqiqi mənasında, böyük hörmət bəslədiyim bir insan – 1979-84-cü illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetində mənə dərs deyən müəllimim, həm də fakültəmizin dekanı olmuş, 2011-ci il dekabrın 25-də 80 illiyini qeyd etməyə hazırladığımız professor Abuzər Alı oğlu Xələfov haqqında yazıram.

Müəllim hər bir insanın həyatında onun valideynləri, yaxın qohumları qədər əziz olan bir varlıqdır. Uşaq illərində sənə düzgün tərbiyə və təhsil verən, dünyanı dərk etməkdə sənə yardımçı olan, bilik və təhsil almaqda kömək edən müəllimlər ömrünün axırına qədər sənə qəlbinə hakim kəsilir, xatirələrində yaşayır və həyatda öz yerini tutmaq üçün apardığın mübarizədə sənə birgə addımlayır. İstər-istəməz gördüyün və sevdiyin müəllimlərinə oxşamaq, onların xüsusiyyətlərini əxz etmək və daşımaq, onlar kimi yaşamaq istəyirsən.

Tanınmış elm xadimi, görkəmli şəxsiyyət, ictimai-siyasi xadim, nümunəvi pedaqoq, əsl alim və vətəndaş olan Abuzər Xələfovun 2011-ci il dekabrın 25-də 80 yaşı tamam olur.

Abuzər Xələfov görkəmli kitab və kitabxanaşünas alim, BMT yanında İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi, Əməkdar mədəniyyət işçisi, Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaçılıq fakültəsinin uzun müddət dekanı, Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri təqaüdçüsü, “Şöhrət” ordeni, tarix elmləri doktoru, professor kimi vəzifələr və fəxri adların sahibidir. Bu qədər rütbə, fəxri ad və vəzifələr daşıyan bir şəxsiyyət olaraq ona xas olan bəzi xüsusiyyətlər haqqında qısaca bəhs etmək istəyirəm.

Abuzər Xələfov 1931-ci il dekabrın 25-də Qərbi Azərbaycanın Göyçə mahalının Cil kəndində sadə bir zəhmətkeş ailəsində dünyaya gəlib. Orta təhsilini kənd orta məktəbində başa vurub, eyni zamanda Böyük Vətən müharibəsi illərində kolxozda işləyib, 1950-ci ildə orta məktəbi bitirərək Bakı Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsinin Kitabxanaçılıq şöbəsinə daxil

olub. 1955-ci ildən universitetin kitabxanaçılıq və biblioqrafiya kafedrasının müəllimi vəzifəsində işə başlayıb.

A.Xələfov 1955-ci ildən bu günə qədər ömrünü BDU-ya bağlayıb. O, 56 il müddətində doğma universitetin divarları arasında, ölkəmizin daim – yarandığı gündən flaqman ali məktəbi sayılan universitetinin auditoriyalarında minlərlə insana dərs deyib, onların təlim-tərbiyəsi ilə məşğul olub.

Təlim-tərbiyədən söz düşmüşkən, A.Xələfovun bir pedaqoq, təşkilatçı və dekan, daha sonra universitet partiya təşkilatının katibi və s. vəzifələrdə işlədiyi zamanlar onda sezdiyim və müşahidə etdiyim bir xüsusiyyətini qeyd etmək istərdim. Abuzər Xələfov ilk öncə tədris prosesində ciddi nizam-intizamın tərəfdarı idi. Bizim oxuduğumuz dövrdə kitablar, İnternet və digər informasiya resursları indiki qədər geniş deyildi. Amma tələbələrə qarşı tələbkarlıq çox yüksək idi. Bəzi dərslilər çatışmırdı, ona görə də yeganə mənbə kimi müəllimlərin mühazirələrini yazmaq ilə imtahanlara hazırlanırdı.

Abuzər Xələfov auditoriyalarda mühazirə deyən zaman, necə deyərlər, milçək uçsaydı, səsi eşidilirdi. O, çox rəvan və asta, çox da sürətli olmayan temp ilə mühazirəsini oxuyar, biz də asta-asta deyilən fikirləri tam şəkildə yazmağa çalışırdıq. Bəzən tələbələr yorularkən A. Xələfov sanki bunu hiss edirmiş kimi mühazirəni dayandırar, mövzudankənər haşiyə çıxaraq əlavə məlumat və izahatlar verərdi. Biz onun əlavə məlumat və izahatlarından da xeyli həyat bilgisi, bilik və təcrübə üçün qiymətli məlumatlar əldə edərdik. Həm də dincəlir, təkrarən mühazirəni dinləməyə davam edirdik. Bizə dərs deyən başqa müəllimlərin dərslərində tələbələr müxtəlif bəhanələr gətirərək icazə alıb, auditoriyadan çıxırdılar. Məgər belə bir tələbə ola bilərdimi ki, həmin cürəti A.Xələfova qarşı göstərsin və ondan yalandan, bəhanə ilə icazə alıb, çölə çıxsın və yaxud dərslərdən yayınsın? Bu, ancaq zəruri və nadir hallarda baş verə bilərdi. Bəzən fasilə zamanı biz bir-birimizlə söhbət edərkən və ya gülüşüb zarafatlaşarkən Abuzər müəllim, gəlib keçərkən və istər-istəməz, dəhlizdə sakitlik yaranar, hamı qeyri-ixtiyari “farağat komandası alan əsgərlər” kimi cərgəyə düzülürdü.

Bir çox şəxsiyyətlər, o cümlədən də ümümmilli lider Heydər Əliyevə xas olan bir xüsusiyyətin oxşar əlamətlərini professor Abuzər Xələfovda da hiss edirdim. Kənardan baxanda professor Abuzər Xələfov bizim üçün çox zəhmli və ciddi adam təsiri bağışlayırdı. Lakin elə ki, onunla təmasda olurdun və yaxın məsafədən ona yaxınlaşırdın, o qorxu və ehtiyatdan əsər-əlamət qalmırdı. Qeyd etdiyim kimi, o, tələbələrə qarşı həddindən artıq tələbkar idi. Əgər o vaxtlar kimsə hesab edirdisə ki, bu, A.Xələfovun sərtliyi və ya həddindən çox ürəyiyumşaq olmamasından irəli gələn bir xüsusiyyət idi, yanılırdı. Şəxsən mən və mənim kimi başqa tələbələr dəfələrlə müxtəlif problemlərlə bağlı onun yanında olub, xahiş edəndə o, çox səbr və təmkinlə bizə qulaq asar, bütün xahişlərimizi sona qədər dinlədikdən və əmin olduqdan sonra bilirdi ki,

həqiqətən köməyə ehtiyacımız var, o, həmişə bizim müraciətimizi müsbət həll edər, qayğı və diqqət göstərirdi. Lakin elə müəllimlər də var ki, bizimlə zarafat edir, söhbətlərində özünü humanist insanlar kimi qələmə verirdilər. Amma imtahan zamanı tamamilə dəyişir, bizə qarşı qəddarlıq və ədalətsizlik edərək qiymətimizi kəsmək istəyirdilər. Professor Abuzər Xələfov isə bizimlə imtahanlara qədər ciddi rəftar edirdisə, imtahan prosesində tam ədalətli olurdu və hər bir tələbənin layiqli qiymətini özünə verirdi. Belə olan halda tələbənin aldığı qiymət də yadda qalan olur. Mən də Abuzər Xələfovdan aldığım əla qiymətləri bütün imtahanlardan yüksək tuturam və daim xatırlayıram.

O, çox ciddi, nizam-intizamı sevən, eyni zamanda ədalətli və humanist bir insan, müəllim, pedaqoq idi. Abuzər müəllim bizi öz övladları qədər sevir və hər birimizin gələcək taleyini düşünürdü. O, uzaqgörən bir insan kimi bizə təkcə bugünün gözü ilə yox, gələcəyin şəxsiyyətləri kimi baxır və bizə elə yanaşır. Şükürlər olsun ki, onun ümidləri doğrulub. Əsl pedaqoq kimi Abuzər Xələfov, pedaqoji düşüncələri və iş xüsusiyyətləri mövzusunda bir neçə kitab, elmi məqalə, dissertasiyalar yazılmağa tam layiq olan bir şəxsiyyətdir.

Professor Abuzər Xələfova xas olan xüsusiyyətlərdən biri də onun həmişə, həyatının bütün dövrlərində zəhmətkeş olması, öz üzərində ciddi çalışması, çox mütləq etməsi və bunların da nəticəsində universitet həyatında, eləcə də respublikanın ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak etməsidir.

İctimai fəallıq insanın şəxsiyyətindən və xarakterindən irəli gələn bir özəllikdir. Bəzən elə olur ki, hətta məşhur alim belə ancaq məhdud elmi fəaliyyətinə qapanıb qalır, böyük elmi kəşflər və ixtiralar etsə belə, cəmiyyət onu o qədər də yaxşı tanımır və təbii ki, sevmir də. Lakin Abuzər Xələfov daim universitetin və respublikanın ictimai-siyasi həyatında fəal rol oynayıb, mühüm məsələlər barədə çıxış edərək ortaya konkret mövqe qoymuşdur. Bu xüsusiyyət nəticəsində o, böyük nüfuz qazanmış və daim rəhbərlik tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. Hətta biz oxuyan dövrlərdə də belə fikirlər olurdu ki, Bakı Dövlət Universitetində hansı fakültələr əsasdır, hansı fakültə vacibdir və s. Professor Abuzər Xələfov öz şəxsi fəaliyyəti və bacarığı, həmçinin fəal həyat mövqeyi ilə həmişə bütün fakültə dekanları arasında hörmət və nüfuzuna görə ön cərgədə gedirdi, həmişə mötəbər iclas və toplantılarda çıxış edir, öz yüksək nüfuzu və hörməti sayəsində həm kitabxanaçılıq fakültəsində dərs deyən müəllimlərin, həm də orada təhsil alan tələbələrin hörmət və nüfuzunu yüksəklərə qaldırırdı. Sonralar universitetin kitabxanaçılıq fakültəsinin bir çox tələbələrinin səsi yüksək dövlət qurumlarından, partiya, QHT və KİV rəhbərliklərindən gəlməyə başladığı zaman artıq çoxları həmin fakültədə oxuması və oranı bitirməsilə fəxr edirdi.

Azərbaycan dövlətinin yeritdiyi diaspor siyasətinə qoşularaq Abuzər Xələfov bu yaxınlarda mətbuatda elmi məqalə ilə çıxış edərək birbaşa Azərbaycana qarşı yönəlmiş elmi fikirlərə və tarixi saxtalaşdıran erməni alimlərinə

tutarlı cavab verib. Professor A.Xələfov “Tarixi saxtalaşdıranlara əsaslandırılmış elmi cavablar” adlı elmi məqaləsində yazır: “...Tarix sübut edir ki, antik dövrdən başlayaraq çağdaş zamanımızadək əsrlər boyu Azərbaycan və Türkiyə torpaqlarına göz dikən erməni millətçiləri hiyləgər və fitnəkar siyasət yeridərək monoetnik və “türksüz Ermənistan” uğrunda qərinələr boyu gizli və bəzən leqal müharibələr aparmış, “dənizdən-dənizə” böyük imperiya yaratmaq üçün türk xalqlarına qarşı soyqırım siyasəti yeritmiş, Azərbaycan torpaqlarına və sərhədlərinə sahib olmaq üçün dəridən-qabıqdan çıxaraq özlərinin məkrli və avantürist niyyətlərini həyata keçirmək məqsədilə tarixdə görünməmiş cinayət və vəhşiliklərdən, kütləvi qırğınlar və vandalizmədən istifadə etmişlər. Şovinst ruhlu erməni millətçiləri tərəfindən yeridilən bu mənfur siyasət tarixin bütün zamanlarında Azərbaycan türklərinə qarşı ölüm, işgəncə, məşəqqət və məhrumiyyətlərlə müşayiət olunan faciz dolu qaçqınlıq, didərginlik həyatı, yarası dövr-dövr qövr eləyən el-oba dərdi, torpaq və yurd həsrəti gətirmişdir.

Professor Abuzər Xələfov qədim tarixi kitablardan topladığı zəngin elmi məlumatlar və faktlar əsasında Herodot, Strabon, V.L.Veliçko, H.Şavrov kimi tarixçi alimlərin fikirlərinə istinad edərək ermənilərin Qafqaza gəlmə xalq olduğunu, onların azərbaycanlılar, gürcülər və başqa xalqlarla ədavət apararaq torpaqlar qopardığını, Qafqazda yaşayan ermənilərin kütləvi şəkildə çar Rusiyasının himayəsi altında İran və Türkiyədən köçürülərək Azərbaycanın tarixi torpaqları olan Qərbi Azərbaycanda hazırkı Ermənistan respublikasını yaratdığını faktlar əsasında sübut etmişdir.

Beləliklə, professor Abuzər Xələfov 80 illik həyatı boyu oxuduğu, araşdırıb-topladığı sanballı elmi-tarixi faktları müdrik yaşında xalqımızın əsas problemi olan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli məsələsinə beynəlxalq aləmin ixtilafın tənzimlənməsinə diqqətinin artdığı bir məqamda önə çəkib.

80 yaş insanın baba, ağsaqqal, müdriklik yaşına çatdığı dövrdür. Bu, Allah-Təala tərəfindən professor Abuzər Xələfova verilən bir qismətdir. Allahdan arzu edirəm ki, ən azı 100 yaş yaşasın və həqiqi bir el ağsaqqalı kimi öz xeyrixah məsləhətləri ilə neçə-neçə insanın həyatına işıq saçsın.

BÖYÜK ALİM, KAMİL İNSAN, QAYĞIKEŞ MÜƏLLİM

Ələddin ƏLİYEV

*Azərbaycan Dövlət Dillər Universitetinin
humanitar məsələlər üzrə prorektoru*

Sərlövhəyə çıxarılmış bu komponentlərin hər biri haqqında Abuzər müəllimlə bağlı böyük bir kitab yazmaq olar. Bu gözəl insanın titullarına baxmaq kifayətdir ki, onun alimliyi, Azərbaycan elminin inkişafındakı xidmətləri, ziyalılığı haqqında məlumatın olsun: Azərbaycan kitabxana işinin tarixi sahəsində ilk elmlər doktoru, professor, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi, Əməkdar Mədəniyyət İşçisi, Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elminin banisi, Azərbaycan Kitabxanaçılar Cəmiyyətinin prezidenti, “Şöhrət” ordenli, 2009-cu ildə “İlin nüfuzlu ziyalı”, çoxlu sayda ictimai vəzifələrin sədri, üzvü, elmi jurnalların redaksiya heyətinin üzvü və s. və i.a. Zənnimcə, bu titullarda bircə ad çatışmır: çoxdan layiq olduğu Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, onun dostlarının, tələbələrinin, bütün abuzərsevərlərin bu arzusu da inşallah yerinə yetər.

Abuzər müəllim yaşının elə bir həddinə çatmışdır ki, aqillər bu dövrü müdriklik, kamillik çağı adlandırırlar. Təbii ki, bu yaşa çatmış hər kəsə müdrik, kamil insan demək olmaz. Bunun üçün yaşadığın cəmiyyətin ictimai, siyasi, iqtisadi və başqa sahələrində elə xidmətlər göstərməlisən, xalqın, vətənin inkişafı naminə canını, ürəyini o dərəcədə qoymalısan, “ağsaqqallıq” anlayışının elə mərtəbəsinə qalxmalısan ki, sənə müdrik, kamil insan deyilsin. Abuzər Xələfovun tərcümeyi-halı ilə sadəcə tanış olmaq kifayətdir ki, onun bu keyfiyyətlərə malik olduğunu görəsən və ona xoşbəxt insan deyəsən. Çünki xoşbəxtliyin çoxlu sayda tərkib hissələrindən biri də müdriklik, kamillikdir.

Mənim Abuzər müəllimlə ilk tanışlığım 1965-ci ilin sentyabr ayına təsadüf edir. Həmin il Azərbaycan Dövlət Universitetinin kitabxanaçılıq fakültəsinə qəbul olunmuşdum və başqa tələbə yoldaşlarım kimi, mən də tələbəlik illərinin ilk sevincli günlərini yaşayırdım. Dərslərə başlayandan bir neçə gün sonra dərs keçdiyimiz otağa bir nəfər eynəkli, təxminən 35-40 yaşlarında müəllim gəldi və “Mən sizin dekanınız Abuzər Xələfovam, “Kitabxana işinin tarixi” fənnindən dərsi mən aparacağam” - deyə özünü təqdim etdi. Elə ilk günlərdən dərs demək manerası, oratorluğu, şirin, eyni zamanda zabıtəli səsi ilə hələ tələbəlik intizamının nə olduğunu bilməyən biz tələbələri çox asanlıqla ələ aldı, hamının diqqətini özünə cəlb etdi. Mühazirəni elə aparırdı, sanki dünyanın ən maraqlı hekayətini danışdı, bütün auditoriya səsini içinə salıb,

ovsunlanmış kimi diqqətlə ona qulaq asırdı. Maraqlıdır ki, o dövrdən 40 ildən çox keçməsinə baxmayaraq o səs, mühazirə aparmaq məharəti bu gün də qulağımda səslənməkdə, məni məftun etməkdədir, müxtəlif iclaslarda, müşavirələrdə, televiziya çıxışını dinlədikdə yenə də özümü tələbə hiss edirəm, o illərin nastoljisi ilə yaşayıram. Uzun illər ərzində ali məktəbdə işləməyimə baxmayaraq “müəllim” sözünün bütün komponentlərini özündə bu dərəcədə ehtiva etmiş çox az adama rast gəlmişəm. Dəfələrlə haqqında yazmaq istəmişəm, lakin cəsarət etməmişəm, onun məziyyətlərini layiq olduğu səviyyədə oxucuya çatdırma bilməyəcəyimdən qorxmuşam.

Alim kimi tribunalardan cəsarətli, məntiqli, real faktlara söykənən elmi məruzələri, uzun illər ərzində aparılmış gərgin axtarışların nəticəsi olaraq çap olunmuş monoqrafiyaları, dərslər və dərslər vəsaitləri, çoxlu sayda elmi məqalələri, respublikada kitabxana işinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə irəli sürdüyü səmərəli təkliflər elmi ictimaiyyət arasında ona böyük nüfuz qazandırmışdır. Böyük enerjisi və yüksək təşkilatçılıq qabiliyyəti sayəsində ilkin mərhələdə bir şöbə kimi yaranmış kitabxanaçılıq şöbəsini müstəqil fakültəyə çevirərək fəaliyyətinin ilbəl genişlənməsinə və bugünkü yüksək səviyyəyə gəlib çıxmasına nail olmuşdur. Bu gün çoxsaylı kitabxanalarda işləyən minlərlə ali təhsilli kitabxanaçı kadrlar ilk növbədə bu böyük şəxsiyyətə borcludurlar.

Abuzər müəllimin çox geniş fəaliyyət sahəsinin hansı istiqamətini götürsən, o, burada liderdir, nümunədir, örnəkdir. Təhsil aldığı dörd il ərzində dekan kimi həmişə tələbənin yanında, onun qayğısını çəkən, dayağı, müdafiəçisi, xüsusən rayondan gəlib ata-ana qayğısından uzaq olan tələbələrə valideyn əvəzi görmüşəm. Oxumayan və ya kiməsə arxalanaraq dərslər gəlməyən, gələndə də yaxşı hazırlaşmayan tələbələrə qarşı tələbkar olduğu kimi, tələbələrə haqsız incidən, qiymətini düzgün verməyən müəllimlərin də “dərslərini” verirdi.

Abuzər müəllimin bütün tələbələrini kimi mən də onunla həmişə fəxr etmişəm və onun bütün fəaliyyətində dövlətçiliyimizə, Vətənimizə, xalqımıza sədaqət, böyük məhəbbət və iç dünyasından gələn səmimi duyğular hiss etmişəm. Ölkədə kaos, özbaşınalıq baş alıb gedən vaxtlarda Abuzər müəllim həqiqət yolundan bir an da sapmadı, böyük Heydər Əliyevin ən sədaqətli ardıcılılarından oldu, müstəqilliyimiz, azadlığımız uğrunda yorulmadan mübarizə apardı və bu gün də eyni fəallıqla, qətiyyətlə həmin yolu davam etdirir.

Hər hansı bir sahədə, xüsusən elm aləmində özünəməxsus dəst-xətt qoymaq, ardıcılıları olan məktəb yaratmaq çox az adama qismət olan xoşbəxtlikdir. Bunun üçün çox şərtlər lazımdır və bu şərtlərin başlıcası fitri istedad sahibi olmaqdır. Allah vergisi adlanan bu istedad olmasa, heç vaxt elə yüksək zirvəyə qalxmaq olmaz. Abuzər müəllimin xoşbəxt cəhətlərindən biri də məhz o “az adamlar” sırasında olmaq, yüksək elmi potensialı, geniş erudisiyası ilə tək-cə kitabxanaşünaslıq sahəsində deyil, bütövlükdə ictimai elmlər sahəsində yeni cığır açması, öz möhürünü vura bilməsidir.

Adətən həqiqi ziyalılar, dərin elm sahibləri həm də çox sadə, təvazökar, saf, büllur kimi təmiz olurlar. Onlar həyatda nə qazanırlarsa, öz zəhməti, səyi və çalışqanlığı ilə qazanırlar. Belə adamlar hər bir cəmiyyətdə sevilirlər və bir çox hallarda onları cəmiyyətin qan damarı hesab edirlər. Çünki cəmiyyətin yaşaması və inkişafı daha çox bu insanların hesabına olur. Yaşadığı məkanda bütöv bir elm sahəsinin yaranması, inkişafı və qazandığı nailiyyətlərin başında duran Abuzər Xələfovun adı da bu insanlar sırasında böyük hərflərlə yazıla bilər. Yorulmaq bilmədən çəkdiyi zəhmət hesabına elmin yüksək zirvəsinə qalxmış bu cəfakəş insan sevib-seçdiyi və bütün şüurlu həyatını sərf etdiyi kitabxanaşünaslıq elminin, Azərbaycan mədəniyyətinin mühüm tərkib hissəsi olan kitabxana işinin bugünkü nailiyyətlərinin flaqmanı olmuşdur. Məhz bu xidmətlərinə görə qəlbən bağlı olduğu elinin, obasının, əhatəsində olduğu insanların dərin hörmətini qazanmış, ümid, istinadgah yerinə çevrilmişdir.

Mən Abuzər müəllimin çoxlu sayda müsbət keyfiyyətləri içərisində məsuliyyət hissini xüsusi vurğulamaq istəyirəm. Daşdığı vəzifələrin, həyata keçirməli olduğu tədbirlərin nə qədər ağır və çətin, kiçik, ya böyüklüyündən asılı olmayaraq hər birinə daxilindən gələn, onun üçün iş normasına çevrilmiş məsuliyyətlə yanaşır, başqalarının əhəmiyyətsiz hesab edərək fikir vermədikləri ən xırda təfərrüatlara da diqqətlə yanaşır. Dəfələrlə öz iş yoldaşları ilə, mütəxəssislərlə, lazım gələndə tələbələrə də məsləhətləşir, səbirlə onların təkliflərini dinləyir, ağılabatanlarını qəbul edir və sonda ən düzgün qərarı verir.

Abuzər müəllim mənim kimi minlərlə tələbəsi üçün kimdir? Zənnimcə, ilk növbədə hər bir insanın yaddaşında möhkəm həkk olunmuş və adını həmişə böyük hörmətlə çəkdiyi sevimli müəllim! Bununla bərabər, dost, məsləhət-güman yeri, ünsiyyətinə həmişə ehtiyac duyduğunuz səmimi insan!

Müəllim-tələbə münasibətləri şəxsiyyətlərarası elə münasibətdir ki, bu münasibətlər yaranandan uzun illər sonra da, tələbənin inkişaf edərək cəmiyyətdə çox yüksək mövqe tutmasından asılı olmayaraq adətən ilkin mərhələdəki səviyyədə qalır, tələbə bir çox hallarda həmkarına çevrilmiş müəlliminə yenə böyük hörmətlə yanaşır, onun fikirlərini, təşəbbüslərini əsasən bəyənilir, qəbul edir. Xüsusən müəllim sosial fəaldırsa, əxlaqı cəhətdən safdırsa, mənəviyyatca yetkindirsə, təşəbbüskardırsa, cəmiyyətdə qəbul olunmuş normalara müvafiq dolanırsa o heç vaxt unudulmur. Bu cəhətdən Abuzər müəllim biz tələbələrə üçün həmişə nümunə olmuşdur və olmaqda da davam edir.

Sevimli müəllimim, ad günün, 80 yaşın mübarək! Böyük Allahın Sizə verdiyi ömür qismətini sağlam, gümrah və sevdiyiniz işin başında keçirməyinizi, dövlətçiliyimizin möhkəmlənməsi, xalqımızın, vətənimizin səadəti naminə gördüyünüz işlərdə uğurlar, həmişə ailənizin, övladlarınızın başı üzərində olmağınızı arzu edirəm.

ABUZƏR XƏLƏFOVUN 80 YAŞI

İsmayil VƏLİYEV

*AMEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun
baş elmi işçisi, filologiya elmlər doktoru*

Dünyanın ən ulu kitablarının və müdriklərinin dediyinə görə, insanın taleyini, baxtını Tanrı verir. Bu mənada yubileyini böyük məhəbbətlə qeyd etdiyimiz Abuzər müəllimə də ulu Tanrımız uğurlu tale verir: sağlam vücud, gözəl qədd-qamət, dərin zəka, xoş xasiyyət və zəhmətsevərlik... İnsanda bu sonuncu-zəhmətsevərlik olmasa Tanrının verdiyi gözəlliklər kölgədə qalır. Abuzər müəllimin zəhmətsevərliyi o qədər yüksək olub ki, Tanrının verdikləri gözəllikləri bu gün hamımız onda aydın görürük. Zəhmətsevərliyi sayəsində Abuzər müəllim çox şey qazanıb: elm, bilik, geniş dünyagörüşü, gözəl ailə, sədaqətli dostlar və yoldaşlar. Bunların heç biri onun ömür payına hazır şəkildə gəlib çatmayıb, o, bunları öz gecəli-gündüzlü zəhməti, alın təri, yuxusuz gecələri, şirinli-acılı gündüzləri ilə əldə edib.

Abuzər müəllimin həyat yolu hər bir ziyalının qibtə edəcəyi, nümunə götürə biləcəyi həyat salnaməsidir.

Azərbaycanda elmə, biliyə həmişə böyük qiymət verilib, onların əsas mənbəyi olan kitab isə müqəddəs sayılıb. “Kitab” sözü bizim dilimizdə müqəddəs səslənir. Kitab dedikdə, ilk növbədə, müqəddəs kitabımız “Quran” və digər səma kitabları yada düşür. Qobustan daş kitabələri, Misir ehramlarının divar yazıları meydana gələndə də insanlar yazının göydən gəldiyinə inanırlar. Bəlkə ona görə də “alın yazısı” ifadəsi yaranıb və insan taleyinə “baxt yazısı”, “Tanrı yazısı” deyiblər. Qədim Misir cəmiyyətində yazı ilə məşğul olan, daş kitabları divar yazılarını oxuyan adamlar müqəddəs elan olunurdular və onlara fironun adından çıxış etmək səlahiyyəti və xüsusi imtiyazlar verilirdi. Belə adamlara “Allah adamı” kimi baxılırdı və deyilənə görə, onlar ən uzunömürlü adamlar olurdular. Çünki onlar Tanrı işi görürdülər, Allahın verdiyi kitabların qoruyucusu, ifadəçisi idilər.

Belə xoşbəxt tale Abuzər müəllimə də nəsis olub. Çünki o, öz ömrünü müqəddəs bir işə – kitaba, kitabxanaşünaslığa həsr edib və bu sahədə millətinə sədaqətlə xidmət etmiş Həsənbəy Zərdabi, Nəriman Nərimanov, Salman Mümtaz kimi insanların yolunu davam və inkişaf etdirərək aylarla, illərlə gecəli-gündüzlü apardığı axtarışlar nəticəsində çoxları tərəfindən barmaqarası baxılan bir sahənin – Azərbaycan kitabxanaşünaslığı və bibliografiyasının elmini müasir inkişaf səviyyəsinə yüksəltmişdir. Abuzər müəllimin “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (1920-1932-ci illər)” adlı namizədlik, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1933-1958-ci illər)” adlı doktorluq

dissertasiyaları bu sahədə aparılan ən fundamental tədqiqat işlərinin nəticəsi kimi dəyərləndirilir.

Yüksək məziyyətlərə malik bir tədqiqatçı alim kimi A.Xələfovun ən qiymətli keyfiyyətlərindən biri də budur ki, o, əldə etdiyi elmi nailiyyətlərlə heç vaxt kifayətlənməmiş, elmi axtarışlarını ardıcıl olaraq davam etdirmiş, həm də bunu daha geniş diapazonda həyata keçirmişdir. Onun “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (1870-1920)”, “Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən”, “Kitabxanaşünaslığa giriş” və s. kimi fundamental əsərləri bu sahədəki elmi tədqiqatlara bir ənənəvilik gətirib ki, bu yol gələcəkdə də ardıcıl olaraq davam etdirilməlidir.

Abuzər müəllim daim axtarışda olan və öz yorulmaz əməyi, elmi inadkarlığı ilə istəyinə nail olan alimdir. Çünki o, elmdə olduğu kimi təşkilatçılıq işində də qətiyyətlidir, dönməzdir. A.Xələfov tədqiqatçı alim kimi araşdırdığı mənbələrə sadəcə istinad etmir, onlara həm tarixilik, həm də müasirlik baxımından qiymət verir, onların həm müsbət, həm də çatışmayan tərəflərini göstərir.

Məlumdur ki, XX əsrin 20-90-cı illəri tarix etibarilə bizə yaxın olsa da, ideya-siyasi, tarixi inkişaf baxımından ziddiyyətli bir dövrdür. Həm də ideoloji silah olan kitabdən müxtəlif cəbhələr öz mövqeləri baxımından istifadə etmişdir. Xüsusilə, dövrün siyasi konyukturası bu silahın üzərinə öz sərt möhrünü həmişə vurmuşdur. Abuzər müəllim isə daim düzlüyün, həqiqətin mövqeyində dayanmış, onu müdafiə etmişdir. Odur ki, onun bu dövrə dair tədqiqatları ölkəmizin indiki müstəqilliyi dövründə də öz elmi dəyərini qoruyub saxlayır.

Abuzər Xələfov babalarımızdan bizə miras qalan o taylı-bu taylı mədəni irsimizə hörmətlə yanaşmış, onları obyektiv qiymətləndirə bilmişdir. Onun üçün aşılmaz elmi maneə olmamışdır. Təsadüfi deyil ki, Abuzər müəllim qədim və orta əsrlərdə Azərbaycanda kitabxanaların yaranması və inkişafı tarixinin öyrənilməsi kimi çətin bir işə başlamış və onu uğurla başa çatdırmışdır. Biz bu gün məhz görkəmli alimin tədqiqatları nəticəsində qədim və orta əsrlərdə Azərbaycanda kitabxana fondlarının təşkili formaları, zənginləşməsi, qorunub saxlanması üsulları ilə tanış ola bilirik. Qafqaz Albaniyasında, Şirvanşahlarda, Gəncə saraylarında, Təbrizdə, Həmədanda, Bərdədə və Azərbaycanın digər qədim bölgələrində kitabxanaların yaranması və fəaliyyəti barədə alimin araşdırmaları öz elmi dəyərinə görə əvəzsizdir. Marağa rəsədxanasının yaradıcısı, böyük astronom, riyaziyyatçı, ədəbiyyatşünas, pedaqoq Nəsirəddin Tusinin (1201-1274), orta əsrlərdə Rəbi-Rəşidi şəhərində nadir kitab fondu yaratmış Rəşidəddin Fəzlullah (1248-1318) və s. kimi şəxsiyyətlərin kitabxanaçılıq fəaliyyətləri məhz A.Xələfovun tədqiqatları nəticəsində geniş oxucu kütlələrinə çatdırılmışdır.

Biz Abuzər müəllimi həm də gözəl təşkilatçı kimi tanıyırdıq. Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin yaranması və fəaliyyəti Abuzər müəllimin adı ilə bağlıdır. O, ömrünün 60 ilindən çoxunu bu peşə ilə, 50 ilə qədərini isə rəhbərlik etdiyi Kitabxanaşünaslıq kafedrası ilə bağlamışdır. İstər professor-müəllim heyəti, istərsə də tələbələr həmişə onun simasında gözəl tədqiqatçı alimlə yanaşı, tələbkər və obyektiv təşkilatçı, çətin anlarda kömək etməyi, dayaq durmağı bacaran bir insanı görmüşlər. Bu yüksək keyfiyyətlər onu yalnız Bakı Dövlət Universitetinin deyil, həm də respublikamızın nüfuzlu ağısaqqallarından birinə çevirmişdir. Həlli çətin hesab olunan bir çox mübahisəli problemlər məhz Abuzər müəllimin işə qarışması, xeyir-duası ilə həll olunmuşdur.

Abuzər müəllimin yaradıcı fəaliyyətinin böyük bir hissəsi Azərbaycan Milli Ensiklopediyası ilə bağlıdır. Azərbaycan Ensiklopediyası fəaliyyətə başladığı ilk günlərdən etibarən o, bu elmi müəssisə ilə sıx əlaqə saxlamış, Respublikamızın 10 cildlik “ana kitabı”nın işıq üzü görməsinə böyük əmək sərf etmişdir. Abuzər müəllim həmin ensiklopediyanın bir neçə cildinin elmi məsləhətçisi olmuş, orada dərc olunan neçə-neçə sanballı məqalə onun qələmindən çıxmışdır.

Mən görkəmli kitabxanaşünas alimimizi anadan olmasının 80, elmi-pedaqoji və ictimai fəaliyyətinin 60 illiyi münasibətilə təbrik edir, ona can sağlığı uzun, sağlam ömür, yaradıcı fəaliyyət arzulayıram.

GÖRKƏMLİ ELM XADİMİ

Pərviz KAZİMİ

*Bakı Dövlət Universiteti**Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müəllimi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru*

Çağdaş ictimai-siyasi və mədəni həyatımızın uğur sevincini, birincilik həyəcanını yaşamış və yaşayan, bu həyatın nəbzini dərin həssaslıqla tutan, tanınmış kitabxanaşünas alim, pedaqoq, ictimai xadim və böyük ziyalı Abuzər Alı oğlu Xələfovun 80 illiyi qarşısında. Son 20 ildə alimin ictimai-siyasi, kulturoloji, pedaqoji baxışları çap olunmuş məqalələr toplusunda gündəlik həyatımızın müxtəlif problemlərinə həsr olunmuş, burada vətəndaş mövqeyi, milli təəssüb, müdrik alim və təcrübəli pedaqoq özünü ifadə etmişdir. 150-dən artıq məqaləni özündə toplamış bu məcmuədə sosial və mədəni həyatımızın, demək olar ki, bütün sahələrinə dair alimin fikir və düşüncələri öz əksini tapmışdır. Lakin bu, professor A.Xələfov şəxsiyyətinin tam portreti deyil, yalnız onun bir epizodudur. Prof. A.Xələfovun əsərlərinin bibliografiyasında ifadə olunan 100-ə qədər kitab, 1000-dən artıq adda elmi məqalə alimin cəmiyyətin sosial-mədəni həyatında fəal iştirak etməklə yanaşı böyük həcmli elmi-nəzəri və elmi praktik əsərlərin müəllifi olmasına əyani sübutdur. Bu elmi irs, prof. A.Xələfovun yaratdığı Azərbaycan kitabxanaşünaslıq elmi məktəbinin məhək daşdır. Hələ 70-ci illərin sonunda bu sətirlərin müəllifləri tələbə olduğu zaman prof. A.Xələfov məktəbinin yetirmələri artıq Sovet elmində öz sözlərini demiş alimlər idilər.

50-ci illərin sonu - 60-ci illərin əvvəllərində kitabxanaşünaslıq təhsili mövzu Sovet təhsil sistemində geniş müzakirəyə səbəb olmuşdu. Kitabxanaşünaslıq təhsili universitetlərdə aparmalıdır, pedaqoji institutlarda, yoxsa mədəniyyət institutlarında? Bu o zaman idi ki, hər kəsin söz hüququ yox idi. Moskva bu işi mədəniyyət institutunda həyata keçirirdi. Professor A.Xələfov bütün səviyyələrdə sübut etdi ki, bu təhsil məhz universitet təhsilidir. Çünki bu sahə sözün əsil mənasında universaldır. Əgər kitabxana işinin tarixi milli və bəşəri mədəniyyət tarixinin tərkib hissəsidirsə, kitabxanaların real məkanda informasiya xidməti çoxistiqamətlidir, universaldır, geniş diapazonda hazırlıq tələb edir və gələcəyə yönəlib.

70-ci illərin əvvəllərində alimin həyat və yaradıcılığına həsr edilmiş sənədli film hazırlayan rejissor, sənədlərlə tanış olandan sonra “Sanki ilahi Sizi bu millətin kitab və kitabxana mədəniyyətini qorumaq və təbliğ etmək üçün yaradıb” demişdir. Sovet dvründə Azərbaycanda kitabxana mədəniyyətinin tarixini araşdıran, Moskva alimlərinin qarşısında tarix elmləri üzrə doktorluq dissertasiyası müdafiə edən A.Xələfov bir çox millətlərdən olan alimlərin rəhbəri və müəllimi olmuşdur. Bu o dövr idi ki, 1974-ci ildə L.Qumilyovun “Et-

nogenez” nəzəriyyəsi müdafiəyə buraxılmamışdı. Moskva alimləri iddia edirdilər ki “bu hər nədirsə, tarix deyil”. Prof. A.Xələfov Sovet məkanında ilk dəfə sübut etdi ki, kitab və kitabxana işinin tarixi mədəniyyət tarixinin ayrılmaz tərkib hissəsidir və sahəvi tarix araşdırmaları ümumi tarixi məzmunlu və etibarlı edən vacib üsurlərdir. Alim Azərbaycanda ayrı-ayrı mütəxəssislər yetirməklə işini bitirməmiş, möhtəşəm bir məktəb yaratmışdır.

Üç çildlik “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” çap olunduqdan sonra milli mədəniyyətimizin yaranması, təkamülü, mühafizəsi və təbliği sahəsində kitab və kitabxana irsimizin nə qədər mühüm olması qiymətləndirilməyə başlandı. Alim kitab və kitabxana tarixini mədəniyyət tarixinin ayrılmaz tərkib hissəsi kimi təsis etdi, onun metodologiyasını müəyyənləşdirdi. Kitabxanaşünaslığın fəlsəfəsi və sosiologiyasını işləyib hazırladı. ABŞ alimi Şira kitabxana və cəmiyyət problemini işləyən zaman Sovet İttifaqının sərt ideoloji məkanında bu problemin sosialist ideologiyasına uyğun hazırlanması Moskvanın bir neçə tədqiqat institutuna tapşırılmışdı. Prof. A.Xələfov isə müstəqil və hər hansı ideoloji təsirlərdən kənar problemə müraciət etdi, kitabxanaşünaslığın fəlsəfi, sosial və milli psixoloji problemlərinə öz qiymətini verdi.

Prof. A.Xələfov novator alimdir. Dünyanın informasiya proseslərində son iyirmi ildə baş verən transformasiya, tətbiq olunan yeni kommunikativ texnologiyalar alimin yeni tədqiqatlarında öz əksini tapdı, kitabxanaşünaslıq praktikasında həyata keçirilən keyfiyyət dəyişikliklərini elmi əsaslandırdı, yeni dövrün konsepsiyasını yaratdı.

Prezident Heydər Əliyevin 2001-ci ildə Abuzər Xələfovun 70 illik yubileyi ilə əlaqədar imzaladığı fərmanın ideya-fəlsəfi mahiyyətinə diqqət yetirdikdə Xətəinin Kəmaləddin Behzad haqqında verdiyi fərmanla bir analogiya təşkil etdiyi diqqətimizi cəlb edir. Qələbələrdən ilham alan Xətai görkəmli Kəmaləddin Behzada “Zəmanəsinin nadir insanı” deyər müraciət edir, ona, “ən yaxşılarını topla, ən yaxşılarını yarat, ən yaxşılardan bizi sevindir” deyər ona inaraq fərman vermişdi. Bu gün Azərbaycan dövləti və elmi də A.Xələfova bir o qədər inanır. İnanır ki, Azərbaycanın milli-mədəni simasını dünyaya layiqincə bildirməkdə, ölkədə kitab, kitabxana mədəniyyəti, mütaliədə beynəlxalq kommunikativ informasiya mübadiləsində əlindən gələni edəcək, yaratdığı elmi məktəb dünyanın qabaqcıl məktəblərindən biri olacaq.

Prof. A.Xələfovun rəhbərlik etdiyi Kitabxanaşünaslıq kafedrası bu gün öz sahəsinin elmi-tədqiqat institutu səviyyəsində məhsuldar fəaliyyət göstərir. Milli kitabxanaşünaslıq məsələləri ilə yanaşı, kitabxana işinin praktik məsələləri, müasir texnologiyaların tətbiqi, eləcə də beynəlxalq layihələrdə fəal iştirak edən prof. A.Xələfovun rəhbərliyi altında elmi məktəb Azərbaycanı bu gün də şərəflə təmsil etməkdədir.

AYDIN MƏQSƏDƏ YÖNƏLMİŞ FƏLAİYYƏT

Sahib RZAYEV

*Bakı Dövlət Universiteti**Kitabxanaşünaslıq kafedrasının dosenti, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru*

İnsanın gələcəyə baxışında arzu və istəklərində konkret məqsəd aydınlığı olduqda bu sahədə göstərilən fəaliyyət səmərəli nəticə verir. Bu cəhətdən hər hansı bir gənc gələcək arzu və amallarını konkret məqsəd ətrafında birləşdirərək bu məqsədi özünün fəaliyyət və mübarizə obyektinə çevirirsə tam və dolğun uğur qazanır. Bu fikir həyatda bir çox şəxsiyyətlərin fəaliyyətində sübut olunmuşdur. Bu barədə düşüncələrimi araşdırarkən nəzərimdə kitabxanaşünas alim, professor Abuzər Xələfovun gənclik dövründən bəri aydın məqsədə yönəlmiş coxcəhətli fəaliyyəti canlanır. Tam aydınlığı ilə xatırlayıram ki, Filologiya fakültəsinin nəzdində fəaliyyət göstərən Kitabxanaçılıq şöbəsinin 1 və 2-ci kurslarına birlikdə 1965-ci il sentyabr ayının ilk günlərində “Kitabxana tarixi”ndən mühazirə oxuyan Abuzər Xələfov ciddi və səbrli mühazirə deməklə bərabər özünü kitabxanaçılıq ixtisasını dərinlən qiymətləndirən, bu ixtisasın cəmiyyət üçün vacibliyini qabartmağa çalışan bir müəllim kimi aparırdı. Günlər, aylar keçdikcə biz onun bu sahədəki ciddi-cəhdlərini yalnız auditoriyada deyil, müxtəlif iclaslarda, yığıncaqlarda söylədiyi çıxışlarında da görüb dinləməli olduq.

Kitabxanaçılıq şöbəsi filologiya fakültəsinin tərkibindən çıxarılıb Şərqşünaslıq fakültəsinin tərkibinə verildəndən sonra fakültə daxilində kitabxanaçılıq ixtisasına mənfi münasibət yaranmağa başladı. Bu işdə şərqşünas müəllimlər xüsusi canfəşanlıq edirdilər. onlar hətta kitabxanaçılıq şöbəsinin bir çox tələbələrini də öz tərəflərinə çəkə bilmişdilər. Bu dövrdə Abuzər müəllim daha ciddi mübarizəyə girişərək universitet rəhbərliyinin kitabxanaçılıq ixtisasına olan münasibətini müsbət tərəfə formalaşdırmaq üçün coxcəhətli mübarizəyə qalxdı. Bu məqsədlə o, birinci növbədə, bəzi şərqşünas müəllimlərin zərərli niyyətlərini-şöbəni ləğv edib onun saatlarını fars bölməsinə vermək məqsədlərini ifşa edə bildi və eyni zamanda kitabxanaşünaslıq kafedrasına rəhbərlik edən fars dili müəllimlərinin həmin vəzifədən uzaqlaşdırılması üçün ardıcıl mübarizə apardı. Bu sahədə Abuzər müəllimin mübarizəsinin başlıca məqsədi kitabxanaçılıq ixtisasının müstəqil ixtisas kimi formalaşdığını təsdiq etmək, universitet nəzdində bu ixtisasın müstəqil fakültə şəklində hazırlanmasına nail olmaqdan ibarət idi.

Abuzər müəllim bu dövrdə həm müəllim yoldaşları, həm də tələbələr arasında söhbət prosesində izah edirdi ki, şöbənin müstəqil fakültəyə çevrilməsi üçün elmi adı olan müəllimləri olmalıdır. Ona görə də o, bu sahədə ciddi

çalışırdı. Bu sahədəki ciddi fəaliyyəti müsbət nəticə verdi. Abuzər müəllim respublikada kitabxançılıq ixtisası üzrə ilk elmlər namizədi alimlik dərəcəsi alan şəxs olmaqla, ali məqsədinin birinci mərhələsinə nail oldu. Lakin ali məqsədin ikinci-əsas mərhələsi uğrunda mübarizə aparmaq lazım idi. Yəni kitabxanəçilik ixtisasını universitet daxilində müstəqil fakültə səviyyəsində hazırlamaq ideyası gündəmdə dururdu. Əlbətdə təkidli mübarizənin müsbət nəticəsi tezliklə reallaşdı. 1962-ci ildə təşkil edilən fakültənin ilk dekanı olmaqla bərabər Abuzər müəllim həm də kitabxanəşünaslıq kafedrasının müdiri kimi də fəaliyyət göstərməyə başladı.

Məlum həqiqətdir ki, müstəqil fakültənin lazımı səviyyədə elmi potensiala malik olan kollektivi olmalı idi. Abuzər müəllimin bu sahədəki fəaliyyəti də onu tanıyanların hamısına məlumdur. O, fakültə müəllimləri üçün dissertasiya mövzuları müəyyənləşdirir, işin yazılması üçün istiqamət verir, hazırlanmış işlərin müdafiəsi üçün müxtəlif şəxslərə və müəssisələrə müraciət edirdi. Bu yolda kifayət qədər minnət də götürürdü.

Abuzər müəllim fakültə kollektivinin elmi potensialının yüksəlməsinə çalışmaqla bərabər, həm də özünün elmi-intellektual imkanını formalaşdırmaq üçün müntəzəm araşdırmalar aparır, Azərbaycanda kitabxana işinin ciddi elmi əsaslara söykənən tarixini araşdırmaqla doktorluq dissertasiyası üzərində işləyirdi. Artıq o, Azərbaycanda kitabxanəşünaslığın elmi məktəbini yaratmaq ideyası ilə yaşayırdı. Gərgin əməyin nəticəsində Abuzər müəllim doktorluq dissertasiyasını başa vurub, müvəffəqiyyətlə müdafiə etdi. Bununla da respublikada kitabxanəşünaslıq sahəsində ilk elmlər doktoru kimi şərəfli bir adı öz ünvanına yazdırdı. Yeni yaranan fakültənin tələbələrinin ixtisas biliklərinə yiyələnməsi üçün yeni dərsliklərə, dərs vəsaitlərinə, monoqrafiyalara böyük ehtiyacları var idi. Bu cəhətdən Abuzər müəllimin yaradıcılıq fəaliyyəti daha geniş miqyas aldı. O, ixtisas fənlərinin bir çoxuna dair dərsliklər və dərs vəsaitləri yaratmağa başladı. “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi”, “Kitabxanəşünaslığa giriş” kimi çoxcildli sanballı dərsliklər yazıb tələbələrin istifadəsinə verdi. Eyni zamanda fakültədə redaktoru olduğu “Kitabxanəşünaslıq” və bibliografiya” jurnalında və başqa elmi jurnallarda, eləcə də respublika mətbuatı səhifələrində müxtəlif elmi məqalələri ilə tələbələrin tədrislə bağlı ehtiyaclarını ödəməyə çalışır, fakültə kollektivini də bu cəhətdən səfərbər edirdi.

Abuzər müəllimin özünün işgüzarlığı, özünə və ətrafdakılarına qarşı tələbkarlığı kollektivə daim uğur gətirmiş, nəticədə kitabxanəçilik fakültəsi universitetdə həm tədris, həm də nizam-intizam sahəsində müsbət baxımdan fərqlənmişdir. Bu baxımdan Abuzər müəllimin 25 illik dekanlıq fəaliyyəti xüsusi bir dövr kimi qiymətləndirilməlidir. Təsədüfi deyildir ki, bu gün professor Abuzər müəllimi Azərbaycanda kitabxanəşünaslıq elminin banisi, bu sahədə xüsusi məktəb yaratmış kamil şəxsiyyət, yaxşı təşkilatçı, qayğıkeş insan kimi tanıyırlar. O, ömrünün 80-ci ilini qeyd etmək ərəfəsindədir. Ömrü-

nün bu çağında Abuzər müəllim böyük enerji ilə yazıb-yaratmaqdadır. Son illərdə bir-birinin ardınca sanballı monoqrafiyalar, dərsliklər yazıb cəmiyyətin istifadəsinə verən bu şəxsiyyət özünün həyat eşqilə, yazıb-yaratmaq həvəsilə universitetin və respublika ictimai həyatında fəal iştirakı ilə həmişəki kimi nümunədir.

Önəmli hal budur ki, əməkdar elm xadimi, şöhrət ordenli professor Abuzər Xələfovun xidmətlərini həm kollektiv, həm ümumxalq, həm respublika rəhbərliyi yüksək qiymətləndirir. Mən də onun keçmiş tələbəsi kimi səmimi qəlbdən deyirəm:

“Qarşından gələn 80 illik yübikeyin mübarək olsun, Abuzər müəllim!”

“MƏKTƏB” YARATMIŞ ALİM VƏ MÜƏLLİM

Əli RÜSTƏMOV

*Bakı Dövlət Universiteti**Kitabxanaşünaslıq kafedrasının dosenti pedaqoji elmlər namizədi,*

Elm və mədəniyyət tarixində talantı və qabiliyyəti ilə öz dövrünün irəli gedən və bununla da müasirlərindən fərqlənən şəxsiyyətləri olmuşdur. Lakin onların heç də hamısı “məktəb” yarada bilməmişdir. Məktəb yaradan alimlərin elmi və mənəvi irsi ölümündən sonra “məktəb” formasında, kollektiv şəkildə davam etdirilmişdir.

“Məktəb” yaratmış alimlər çoxtərəfli fəaliyyətə və yüksək intellektə malik olmuşlar. Onlar həm generator, həm təşkilatçı, həm məktəbin” müəllimi”, həm də tərbiyəvi baxımdan yüksək keyfiyyətlərə malik olan şəxsiyyətlər kimi formalaşmışlar.

Abuzər müəllim də belə bir “məktəbin” özülünü qoyan, hazırda da inkişaf etdirən, nəinki Azərbaycan, həmçinin dünya kitabxanaşünaslığında öz dəstəxtətti, nüfuzu, mənəvi və elmi-etik keyfiyyətləri ilə fərqlənən alimdir. O, öz ömrünün, gecə-gündüzünü sərf edərək, uzun əzab-əziyyətlərlə “kitabxanaşünaslıq məktəbi” yaratmışdır, bu “məktəb”də qabaqcıl, dünyəvi elm və təhsili üzvi şəkildə birləşdirilmiş, yüksək insani dəyərlərdən bəhrələnmişdir. Belə ki, kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsi onun təkbaşına gərgin əməyi sayəsində yaradılmış, kitabxanaşünas alim və müəllimlərin hamısı onun bilavasitə rəhbərliyi ilə yetişmişdir. O, həmçinin 30-35 minlik kitabxanaçılar ordusunun layiqli “sərkərdə”sidir. Çünki onların hamısı Abuzər müəllimin “məktəb”ində təhsil və tərbiyə almışlar. Onların əksər hissəsi bu “məktəb”in ənənələrinə sadıq qalaraq, elm, təhsil, mədəniyyət və idarəetmə sahələrində öz əməksevərliyi, istedad və qabiliyyəti, yüksək mənəvi və əxlaqi keyfiyyətləri və obyektivliyi ilə fərqlənən şəxslərdir. Minlərlə kadrları buna misal göstərmək olar. Buna görə də, Azərbaycan kitabxanaçılıq işini, kitabxanaşünaslıq təhsilini və elmini uca bir binaya bənzətsək, Abuzər müəllim bu binanın həm memarı, həm də özülüdür-desək, səhv etmərik. Biz bütün fəaliyyətimizdə, o cümlədən elm və tədris işimizdə büdrəyərkən həmişə bu “bina”nın divarlarına söykənmişik. Bu binanın memarı həmişə bizə düz yol göstərmiş, əzab-əziyyətimizi çəkmiş, hətta bir sıra hallarda bizim görməli olduğumuz işi və bizə qarşı yönəlmiş zərbələrin yükünü öz üzərinə götürmüşdür. Bu, çox böyük fədakarlıqdır.

Abuzər müəllim istedadlı alim olmaqla yanaşı, həm də, sözün əsl mənasında, yüksək insani keyfiyyətlərə malik olan nadir şəxsiyyətlərdəndir. Belə adamlar haqqında el arasında “əsl kişidir”, “əsl insandır” kimi dərin mənalı ifadələr işlədilir. Bu sözlərin hamısı Abuzər müəllimə yaraşır. Çünki o, yaxşı

adamların etalonudur. Məsələn, o, heç vaxt bizim yolumuzda sərf etdiyi əməyi, çəkdiyi əzab və əziyyətləri qabartmamış, saysız-hesabsız yaxşılıqları heç vaxt bizim üzümüzə vurmamış, həmişə “bu mənim insanlıq borcumdur” demişdir. Lakin Abuzər müəllimi tanıyanlar yaxşı bilirlər ki, o, bizim yolumuzda şam kimi ərimişdir. Bizim kobudluğumuza, bəzən üzə qayıtmağımıza, irili-xırdalı bütün səhvlərimizə dözmüş, böyüdüb xroniki ziddiyyətə çevirməmiş, fakt kimi bizə qarşı istifadə etməmişdir.

Fakültəmizin digər müəllimlərinin və mənim, bəzən haqsız olsaq da, səhvlərimiz, kobudluqlarımız olub. Abuzər müəllim bütün bunlara dözmüş, bunları səbrlə, təmkinlə aradan qaldırmışdır. Bu insanın ürəyi kainat boydadır. Bizim bütün acılı-şirinli, yerli-yersiz hərəkətlərimiz bu ürəyə toplanır və sonra da yoluna qoyulur. Buna görə də onun böyük ürəyi həmişə ağır zərbə və yük altında olur.

Abuzər müəllim bütün universitet kollektivi üçün də həmişə belə olmuşdur. Bu bir həqiqətdir ki, 50-ci illərdən sonra işləyən bütün rektorlar mübahisəli, ziddiyyətli və ilk nəzərdə həlləilməz görünən bütün problemləri yoluna qoymaq üçün Abuzər müəllimin köməyindən istifadə etmişlər. Çünki Abuzər müəllim obyektiv bir insan, istedadlı alim və təşkilatçı olmaqla yanaşı, tədris işinin bütün incəliklərini kamil bilən bir müəllimdir. Yaxından tanıdığım ali məktəb işçiləri içərisində tədris işini onun qədər dərinləndirən bilən digər bir şəxs mənə məlum deyil.

Abuzər müəllim yüksək dərəcədə qayğıkeş insandır. Tələbəlikdən bu günə kimi mən onun yüksək insani keyfiyyətini dəfələrlə duymuşam və görmüşəm. Universitet kollektivinin, o cümlədən fakültənin xeyir-şərində həmişə iştirak edir, köməksizə, dara düşənə, ehtiyacı olana təmənnasız yardım göstərir. Mən özüm də dəfələrlə bu qayğıkeşliyin şahidi olmuşam.

Bir sıra hallarda elmi rəhbərlər aspirantlarını doyunca işlədir, onların yazdığı məqalə və tezislərin əvvəlinə öz soy adlarını qoyur və beləliklə də öz” intellektual potensialları”nı artırırılar. Abuzər müəllimin onlarca aspirant və doktorantlarının yüzlərlə əsərlərində onun soy adlarının olmasını heç kəs deyə bilməz. O, özü yazır, yaradır. Kitabxanaşünaslıq sahəsində ilk monoqrafiya, ilk dərslər proqramı, ilk dərslərlik, ilk dərslər planı məhz onun şərəfli adı ilə bağlıdır. O, ahıl çağında da yorulmaq bilmir, bizim hamımız üçün yalnız insanlıq sahəsində deyil, elmi yaradıcılıq sahəsində də əyani nümunə göstərir. Son 5 ildə onun üç sanballı monoqrafik kitabının, iki dərslər proqramının, beş adda məqaləsinin, üçcildlik dərslərinin nəşr edilməsi deyilən fikri təsdiq edə bilər. Çünki o, başqalarına tələbkar olduğundan daha çox özünə qarşı tələbkardır. Tələbkarlıqla qayğıkeşliyi özündə birləşdirən müəllim isə əvəzedilməzdir, Abuzər müəllim kimi!

Abuzər müəllim həmişə keçmişlə müasirliyi və gələcəyi üzvi şəkildə əlaqələndirmək qabiliyyəti olan, fakültə kollektivini daim irəli getməyə

səsləyən şəxsiyyətdir. Bu cəhətdən o, M.Qorkinin “İzergil qarı” hekayəsindəki Danko surətinin həyatda real təcəssümüdür. Danko qaranlıq meşədə yol azan və məhv olmaq təhlükəsinə məruz qalan insan kütləsini xilas etmək üçün özünü qurban verir, ürəyini çıxarıb onlara verir. Bu ürək məşələ dönüb yanmağa başlayır. İnsanlar bu məşəlin işığı ilə yolu tapır və ölümdən qurtulurlar. Abuzər müəllimin ürəyi də həmişə bizə məşəl olmuşdur. Onun vasitəsilə biz həyatda düzgün yol tapıb, durmadan irəliləyib getmişik. Məsələn, avtomatlaşdırılmış informasiya texnologiyaları kitabxanaçılıq təhsilinə ilk dəfə 70-ci illərin əvvəllərində Abuzər müəllimin təşəbbüsü ilə tətbiq edilmişdir. O, Bilnüs Universitetinə getmiş və tədris planını onlardan gətirmişdir. Bunun nəticəsində riyazi və texniki fənnlərlə yanaşı, “İnformatika” da Azərbaycanda tarixən ilk dəfə bizim fakültədə tədrisə daxil edilmişdir. Digər bir fakt: müasir şəbəkə informasiya texnologiyalarının kitabxanalar üçün perspektiv əhəmiyyətini dərinlən başa düşən Abuzər müəllim ilk növbədə “İnformatika” fənnlər kompleksinin yeni konsepsiyasının tədris planına daxil edilməsinə nail olmuş, bu aspektdə bizə dərs proqramı və dərslik hazırlamağı tapşırılmışdır. Bütün bunlarla kifayətlənməyərək o, respublikada ilk dəfə “Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi” elmi-tədqiqat laboratoriyası yaratmışdır. O, bu laboratoriyaya müvəffəqiyyətlə rəhbərlik edir. Bu laboratoriya internetlə əlaqələndirilmiş və klient-server arxitekturasında kitabxana-informasiya bazasının yaradılması probleminin həlli sahəsində əhəmiyyətli işlər görmüşdür. Elmi yeniliyi vaxtında başa düşmək və onun üçün tədris-təşkilatı və elmi zəmin hazırlamaq baxımından da Abuzər müəllim dünyanın nəhəng elm dühaları ilə bir sırada dayanmağa layiq olan adamdır. Səmimi deyirəm ki, sayılıb-seçilən, Abuzər müəllim kimi dahi alimlərin gərgin elmi əməyi və ölçüyə gəlməyən istedadı sayəsində kitabxanaşünaslıq Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademik informasiya elmləri kompleksinə daxil edilmişdir. Abuzər müəllim respublikadan həmin akademiya haqqı üzv seçilmiş ilk alimdir. Buna onun tam mənəvi haqqı vardır.

Orta və ali məktəb müəllimlərinin müəyyən hissəsinə xas olmayan “təmizlik”, “kristallıq” ölçüləri etalon kimi sanki Abuzər müəllimin “boyuna biçilmiş”, sonra həyata vəsiqə almışdır. İstər dərs dediyi minlərlə tələbələr, istər aspirantları, istər müəllimlər, istərsə də onu yaxından tanıyan bütün adamlar deyə bilməz ki, o, kimdənsə bir təmənna ummuş olsun. Onu sevməyən, hətta daxili aləmi qaranlığa bürünmüş şeytanabənzər bəzi adamlar da etiraf edirlər ki, Abuzər müəllim tər-təmiz, əməlisaleh adamdır. Bu keyfiyyətinə görə dəfələrlə tələbə qəbulu komissiyasına və rüşvət amili mümkün olan bir çox ictimai işlərə rəhbərlik etmişdir. Çoxlarımızın ailələrinin, uşaqlarının və yaxın qohumlarının təhsil almasında Abuzər müəllimin yaxından köməyi olmuşdur.

Yüksək mənəvi keyfiyyətləri olan insan kimi, ictimai və elmi xadimi Abuzər müəllim haqqında çox danışmaq olar. Lakin bir fikri vurgulamaq istərdik ki, Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin, eləcə də respublikanın böyük kitabxanaçılar ordusunun bütün ağırlığı, dərdi-səri bu nəhəng şəxsiyyətin çiyinləri üstündə dayanır. Biz yalnız və yalnız bu çiyinlərin üstündə varlığımızı qoruyub saxlaya, gələcəyimizi aydın görə və pərvazlanıb aydın səmaya uça bilərik. Çünki bu kamil şəxsiyyət 80 illik ömrünün 60 ilini kitabxanaçılıq fəaliyyətinin bütün sahələrinin formalaşmasına, sürətlə inkişaf edib indiki yetkin səviyyəyə çatmasına, nəinki respublikada, həm də MDB məkanında bacarıqlı mütəxəssislərin, istedadlı alimlərin və bir çox nəsillərin yetişməsində əvəzsiz töhfələr verməsinə həsr etmişdir. O, bütün həyatı boyu özü üçün yaşamamışdır. Kimliyindən, hansı rayondan gəlməyindən asılı olmayaraq o, insanların şüurunda, ağılında və ürəyində insanlıq və kamillik çırağı yandırmışdır.

Mən Abuzər müəllim haqqında çox yaza bilərdim. Lakin çoxlarının fikrini, istəyini ifadə edərək demək istəyirəm: Abuzər müəllimi saysız-hesabsız xeyirxah əməlləri və yaratdığı dəyərli, zəngin elm xəzinəsi əsrlərlə yaşadacaq və gələcək nəsillərin ürəyində əbədi olaraq heykəlləşdirəcəkdir.

Biz nadir şəxsiyyətləri qorumalıyıq, onlara sağlığında qiymət verməliyik ki, ömürləri daha da uzansın. Çünki onlar qiymət verilməsə, dünya boş, qaranlıq və mənasız görünər!

GÖRKƏMLİ ELM VƏ TƏHSİL TƏŞKİLATÇISI

Nadir İSMAYILOV

*Bakı Dövlət Universiteti Bibliografyaşünaslıq kafedrasının müdiri,
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru*

Azərbaycan xalqının milli iftixarı olan Bakı Dövlət Universitetinin sütunları haqqında düşünəndə həmişə Əməkdar elm xadimi, Əməkdar mədəniyyət işçisi, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Prezident təqaüdçüsü, “Şöhrət” ordenli, Azərbaycan Kitabxanaçılar Cəmiyyətinin prezidenti, Bakı Dövlət Universiteti Ağsaqqallar Şurasının sədri, BDU Nəşriyyat Şurasının sədri, BDU Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Xələfov yadıma düşür. Abuzər müəllim Azərbaycanda ali təhsil sisteminin tanınmış nümayəndələrindən biri, onun inkişaf strategiyasını düzgün müəyyənləşdirən görkəmli alimlərdən biridir. Son 40 ilə yaxın bir dövrdə – Abuzər müəllimlə təmasda olduğum dövrdə mən ondan yalnız ali təhsilin problemlərini deyil, əsl vətəndaşlıq, milli təəssübkeşlik, yüksək ziyalılıq, yürütdüyü mühakimələrdə elmlilik və məntiqilik, şəxsi müstəvidə xeyirxahlıq, əsl insani münasibətlər görmüşəm. Hələ keçmiş Sovetlər birliyi dövründə professor Abuzər Xələfovun Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq təhsili sahəsində tanınmış alim, nüfuzlu mütəxəssis kimi tanındığının mən də şahidiyəm.

Prof. A. Xələfov Azərbaycanda, eyni zamanda onun hüdudlarından çox-çox uzaqlarda tanınan görkəmli alim və təhsil təşkilatçısıdır. İftixar hissi ilə deyə bilərəm ki, Abuzər müəllim xalqımızın çoxəsrlik mədəniyyət tarixinin, onun tərkib hissəsi olan kitab və kitabxana mədəniyyətinin təşəkkülü və inkişaf mərhələlərini sistemli və kompleks tədqiq edən ilk tədqiqatçıdır. Onun namizədlik və doktorluq dissertasiyaları məhz bu problemin həllinə həsr olunmuşdur. Abuzər müəllimin bu istiqamətdə şəxsi müstəvidə əldə etdiyi nailiyyətlərin nəticəsi kimi çapdan çıxmış “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” “monumental 3 cildlik əsərini xüsusi qeyd etmək lazımdır.

Prof. A. Xələfov ötən əsrin 60-cı illərindən milli kitabxanaşünaslıq məktəbini yaratmağa başlamış, onu formalaşdırmış və bu gün də həmin məktəbə ləyaqətlə rəhbərlik edir. Onun rəhbərliyi ilə 20-dən çox elmlər doktoru və elmlər namizədi yetişmişdir. Bu da görkəmli alimi Azərbaycan kitabxanaşünaslıq məktəbinin banisi hesab etməyə bizə tam əsas verir. “Abuzər müəllimin həyat yolu kitabxanaşünaslıq elminin və ali kitabxanaçılıq təhsilinin harmoniyasıdır” desək, səhv etmərik.

Abuzər müəllimin ən mühüm keyfiyyətlərindən biri kimi çalışdığı sahədə həyata keçirilməsi zəruri olan obyektiv prosesləri daha tez və dərindən dərk etməsi və bu istiqamətdə konkret addımlar atmasıdır. Dünyada qlobal

informasiyalaşdırma proseslərinin getdiyini görən Abuzər müəllim 1999-cu ildə BDU-nun Kitabxanaşünaslıq kafedrasının nəzdində “Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi” elmi-tədqiqat laboratoriyasını yaratmaqla ölkədə bu prosesə güclü təkən verdi. Müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının kitabxana işinə tətbiqi bundan sonra ölkə miqyasında yayılmağa başladı. Nəticədə Azərbaycanda kitabxana-informasiya məkanında ab-hava dəyişdi. Bu da Abuzər müəllimin millət və dövlət qarşısında böyük xidmətlərindən biridir.

Abuzər müəllimin yaradıcılıq laboratoriyasında ikinci mühüm istiqamət milli kitabxanaşünaslıq elminin nəzəri-metodoloji, fəlsəfi əsaslarının tədqiqidir. Onun tədqiqatlarının nəticəsi olan 3 cildlik “Kitabxanaşünaslığa giriş” əsərində, onlarla elmi məqalələrində kitabxanaşünaslıq elminin sistemləri formalaşdırılmış, onun struktur elementləri metodoloji cəhətdən əsaslandırılmış və uğurlu elmi həllini tapmışdır.

Abuzər müəllimi tanıyandan, onunla qonşu olduğum dövrdən daha yaxın təmaslarım dan onun bir vətəndaş kimi dövlətçiliyə, Azərbaycançılığa nə qədər bağlı olduğunun şahidiyəm. Məhz prof. A.Xələfovun yaradıcılığında bu istiqamət qızıl xətlə keçir. Belə ki, prof. A.Xələfov ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin irsinin öyrənilməsi, kitab, kitabxana mədəniyyətinin inkişafı sahəsində onun xidmətləri, ulu öndərin bu sahədəki siyasətinin Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi prof. A.Xələfovun yaradıcılığında mühüm yer tutur. “Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi”, “Kitabxana işinə dair Heydər Əliyev doktrinası uğurla həyata keçirilir”, “Heydər Əliyev: Bibliografik məlumat kitabı”, “XXI əsrin əvvəllərində Azərbaycanda kitabxana işinin əsas inkişaf istiqamətləri (müləhizələr, təkliflər və proqnozlar)” adlı monoqrafiyaları zəngin elmi axtarışların nəticəsi kimi qiymətləndirilməlidir. Bu əsərlər onun milli dövlətçilik ideyalarına, Azərbaycançılıq ideologiyasına sədaqətini bir daha göstərir.

Miqyaslı alim olmaqla yanaşı Abuzər müəllim Azərbaycan ali təhsil sistemində xüsusi yeri və nüfuzu olan ustad pedaqoqlarımızdan, söz sahibi olan müdrik ağsaqqallarımızdan biridir. Bütün şüurlu həyatını Bakı Dövlət Universitetinin inkişafına həsr etmiş prof. Abuzər Xələfovun ən böyük canlı əsəri Universitetin Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsidir. Fakültənin yaranması, onun elmi-pedaqoji kadr korpusunun formalaşması, 1962-ci ildən 25 il müddətində ona rəhbərlik edən Abuzər müəllimin gərgin və yorulmaz əməyinin nəticəsidir. Abuzər müəllimin rəhbərliyi altında Sovetlər birliyi dönəmində kitabxanaçılıq fakültəsinin adı Moskvada, Sankt-Peterburqda, Kiyevdə fəaliyyət göstərən fakültələrlə birgə çəkilirdi. Bütün bunlar həm də Abuzər müəllimin böyük təhsil təşkilatçısı olmasını təsdiq edir.

Azərbaycan Respublikasının müstəqillyi illərində ölkədə aparılan təhsil islahatlarının düzgün istiqamətlənməsində Abuzər müəllimin də xüsusi payı olduğunu qeyd etmək istərdim. İstər “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respub-

likası Qanununun hazırlanması, müzakirəsi və qəbul olunması sahəsində prof. Abuzər Xələfovun fəaliyyətini ayrıca qiymətləndirmək lazımdır.

Professor Abuzər Xələfov milli kitabxanaşünaslığın nəzəri əsaslarının işlənməsində öndə getdiyi kimi, eyni zamanda ali və orta ixtisas kitabxanaçılıq təhsilinin standartlarının hazırlanmasının rəhbəri olmuşdur. O, müvafiq sahə üzrə dünyada baş verən prosesləri, Avropanın aparıcı ali və orta ixtisas təhsili məktəblərinin tədris planlarını diqqətlə öyrənmiş və milli xüsusiyyətləri nəzərə almaqla orijinal “Kitabxanaçılıq-informasiya”, “Kitabşünaslıq” ixtisasları üzrə təhsil planlarını və digər normativ hüquqi sənədləri hazırlayan işçi qrupunun rəhbəri olmuşdur.

Professor Abuzər Xələfov həm də Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin yaranması və inkişaf tarixini, onun təkamülü və formalaşması prosesini tədqiq etmiş və bu problemlə əlaqədar iki monoqrafiyanın müəllifidir. Bu əsərlər bütövlükdə Azərbaycan Respublikasının ali təhsil tarixinin ayrılmaz tərkib hissəsi olan kitabxanaçılıq təhsilinin salnaməsidir. A.Xələfov ali məktəbdə tədris prosesinin mahir bilicisi kimi tanınır. Təsadüfi deyil ki, respublikamızda, Bakı Dövlət Universitetində ali təhsilin yenidən qurulması və optimallaşdırılması ilə bağlı bütün məsələlər məhz onun yaxından iştirakı sayəsində öz həllini tapır. Respublika Təhsil Şurasının, ali təhsil üzrə vahid şuranın rəyasət heyətinin üzvü, habelə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin kitabxanaçılıq-biblioqrafiya təhsili üzrə vahid şurasının bölmə sədri olmaqla, prof. A.Xələfov ölkəmizdə bütünlükdə ali təhsil sisteminin təkmilləşdirilməsi yönümlərində bu gün də səmərəli işlər görür.

2011-ci ilin dekabr ayında Abuzər müəllimin 80 yaşı tamam olur. Alim həyatının müdrik və məhsuldar dövrünü yaşayır. Onun bütün həyatı elmə, təhsilə və Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafına həsr olunmuşdur. Azərbaycan dövləti professor Abuzər Xələfovun xidmətlərini həmişə yüksək qiymətləndirmişdir. O, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar mədəniyyət işçisi, Əməkdar elm xadimi fəxri adlarına, “Şöhrət” ordeninə layiq görülmüşdür, Prezidentin fərdi təqaüdəçüsüdür.

Azərbaycan kitabxanaşünaslıq elminin və məktəbinin, ali kitabxanaçılıq təhsilinin banisi, xalqımızın kitabxana mədəniyyətinin lideri Abuzər müəllim şöhrətin zirvəsinə halal zəhməti ilə çatmış və bu halallığın, zəhmətkeşliyin, prinsiplilliyin, mübarizliyin ona bundan sonra da daha yüksək zirvələr fəth etməyə imkan verəcəyinə ürəkdən inanıram.

Mən Abuzər müəllimə 80 illik yubileyi münasibətilə möhkəm cansağlığı, apardığı işlərin bütün istiqamətlərində ona dost kimi müvəffəqiyyətlər və uğurlar arzulayıram.

ELMİN ZİRVƏSİNDƏ

Elçin ƏHMƏDOV

*Bakı Dövlət Universiteti**Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin dekan müavini,
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent*

Bu il Əməkdar elm xadimi, Beynəlxalq informasiyalaşdırma akademiya-sının akademiki, şöhrət ordenli, prezident təqaüdcüsü tarix elmləri doktoru professor A.A.Xələfovun anadan olmasının 80 illik yubileyi keçirilir. 80 illik həyat yoluna nəzər salarkən şahidi olursan ki, Abuzər müəllim öz dövrünün yetirməsi olaraq ziyalılıq nümunəsinə çevrilmişdir. Ömrünün 60 ilini universitetlə bağlayan bu nurlu ziyalı ali təhsil sisteminin mükəmməl bilicisi səviyyəsinə qalxmış kitabxanaşünaslıq, kitabşünaslıq və biblioqrafiyaşünaslıq üzrə elmi məktəb yaradıb formalaşdırmışdır.

Abuzər müəllim Azərbaycanın elm, təhsil, mədəniyyət, ictimai-siyasi həyatında sayılıb-seçilən, yüksək insani dəyərlərə malik olan bir ziyalıdır. Onun insani keyfiyyətləri bəşər övladı üçün ölçülüb-biçilən bütün xüsusiyyətlərlə üst-üstə düşür. Abuzər müəllim tələbəlikdən akademik zirvəsinədək böyük elmi yol keçmişdir. Bu yolda o, daim nailiyyətlər qazanmaqla yanaşı, insanlara xeyirxahlıq, cəmiyyətə isə fayda vermişdir. İrəlidə dediyimiz kimi Abuzər müəllimin həyatının 60 ili universitetlə bağlı olmuşdur. Universitet həyatının müxtəlif sahələrində çalışmaqla yanaşı ali kitabxanaçılıq təhsilinin yaranmasında və təkmilləşməsində əhəmiyyətli rol oynamışdır.

Abuzər müəllimin hər bir insana qayğı ilə yanaşması, onun formalaşmasında düzgün yol göstərməsi, gənc müəllimlərlə müntəzəm işi yeni alimlərin yetişməsində əsas nailiyyətləridir.

Hər bir yaradıcı gəncə iş aparması, ona məsləhətlər verməsi, vaxtını onlara həsr etməsi, onun elmə, təhsilə, mədəniyyətə marağı ilə bərabər qədim xalqımızın gələcəyinə olan qayğıkeşliyin əsl nümunəsidir. Ulu xalqımızın milli, mənəvi dəyərlərini gənc nəsə həvəslə öyrətməsi, onlara doğru yol göstərməsi onun həyat amalıdır. Əsl alim, tədqiqatçı, müəllim şərəfini vəhdətdə yaşadan, onun qədir-qiymətini bilən, onu bütün ləkələrdən qorumağa çalışan akademik Abuzər Xələfov həyata nikbin nəzərlə baxır. Onun həyata baxışlarında müstəqil respublikamızın dünya birliyində yeri, xalqımızın xoşbəxt gələcəyi, torpaqlarımızın azad olması kimi prinsipial məsələlər öz əksini tapır. Abuzər müəllimin istər elmi-tədris, istərsə də ictimai-siyasi fəaliyyətində milli ideologiyamızın təşəkkülü və inkişafı önəmli yer tutur. Onun şəxsi keyfiyyətləri həmişə düzgün mövqedə olmasına şərait yaradır. O, nəticə çıxarılaçaq hər bir məsələdə ədalətli olmaq, müəllimlərə, tələbələrə, aspirantlara, magistrələrə daim gərəkli olan davranış qaydalarını dərinədən bildiyi kimi öyrətməyə çalış-

maqla yüksək dəyərlərə malikdir. Abuzər müəllim həm elmdə, həm siyasətdə, həm də ictimai həyatda öz prinsipial mövqeyini nümayiş etdirir, həmsöhbətlərinin nöqsanlarını birbaşa üzə deyir, öz ideyalarını fakt və dəyərlərlə sübut edir və bunları əsaslandırır.

Abuzər müəllim görüləcək işin müsbət həllinə çalışan və buna həmişə nail olan insandır. Mən onu şəxsən 28 ildir tanıyıram. Bu müddət ərzində şahid olmuşam ki, öz fəaliyyət sahəsində hansı məsələnin həllinə maraq göstərsə, o məsələ tam həll olunub.

Professor Abuzər Xələfov doğulub boya-başa çatdığı ulu Göyçə mahalına qəlbən bağlı olan, indi yad əllərdə qalan torpaqlarımızın ağrı-acısını cəkən, Azərbaycanın gələcəyini düşünən ziyalıdır. O, əsl vətəndaş kimi müstəqil ölkəmizdə baş verən ictimai-siyasi prosesləri diqqətlə izləyir, gənc nəslin həqiqi vətənpərvərlər kimi yetişməsi üçün xüsusi fəallıq göstərir.

Bu gün böyük elmi məktəb yaratmış cəmiyyətin yüksək eşolonunda özünü təsdiq etmiş Abuzər müəllim ömrünün 80 ilini başa vurur. Lakin onun işgüzarlığı bu gün imkan verir ki, Azərbaycan elminin, təhsilinin formalaşmasında yaxından iştirak etsin. Abuzər müəllim bundan sonra da cəmiyyətin yüksək eşalonu üçün gərəkli bir şəxsiyyətdir.

Onu elmi məktəbinin davamçısı kimi 80 illik yubileyi münasibətilə Abuzər müəllimə cansağlığı, daim uca zirvə arzulayıram.

DÜNYA ŞÖHRƏTLİ ALİM

Mehmanəli MƏMMƏDOV

*Bakı Dövlət Universiteti**Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin dekan müavini,
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent*

Azərbaycanda kitabxana işi qədim tarixə malik olsa da kitabxanaşünaslıq elminin yaranması və inkişafı XX əsrin birinci yarısına təsadüf edir. Bu da Bakı Dövlət Universitetində kitabxanaçılıq fakültəsinin yaranması ilə əlaqədar olmuşdur. Məhz Kitabxanaçılıq fakültəsinin yaranmasından sonra qısa müddət ərzində bu elm ocağına onlarla gənc mütəxəssis cəlb edilmişdir ki, bu da respublikamızda kitabxanaşünaslıq elminin tədricən yaranmasına və inkişafına səbəb olmuşdur. Etiraf edilməlidir ki, respublikamızda kitabxanaşünaslıq elminin banisi, Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının həqiqi üzvü, Əməkdar elm xadimi, “Şöhrət” ordenli, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Alı oğlu Xələfov olmuşdur. XX əsrin 50-ci illərində elm aləminə gəlmiş A.Xələfov 1964-cü ildə “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” mövzusunda dissertasiya işi müdafiə edərək milli kitabxanaşünaslıq elminin əsasını qoymuşdur. Məhz bu illərdən başlayaraq keçmiş SSRİ məkanında görkəmli alimlərin diqqətini cəlb edən A.Xələfov təkcə kitabxanaşünaslıq elmini inkişaf etdirməklə deyil, həmçinin kitabxanaşünaslıq üzrə elmi kadrların hazırlanması və mövcud sahədə dissertasiya işlərinə, o cümlədən rəsmi opponentlik fəaliyyəti də xüsusi qeyd edilməlidir.

Abuzər Xələfov uşaqlıq illərindən gərgin əmək fəaliyyətinə başlamış və zəhmətkeşliyi onu dünya şöhrətli bir alimə çevirmişdir. O, bütün şüurlu ömrünü kitabxanaşünaslıq elminin inkişafına sərf etmiş və hazırda da bu sahədə fəaliyyətini davam etdirir. Gənc yaşlarından keçmiş SSRİ məkanında görkəmli alimlərin diqqətini cəlb edən Abuzər Xələfov təkcə kitabxanaşünaslıq elmini inkişaf etdirməklə deyil, həmçinin kitabxanaşünaslıq üzrə elmi kadrların hazırlanması və mövcud sahədə dissertasiya işlərinə rəhbərlik, o cümlədən rəsmi opponentlik fəaliyyəti də xüsusi qeyd olunmağa layiqdir.

Abuzər müəllim SSRİ-də kitabxanaşünaslıq elminin formalaşmasında və inkişafında öz dəst-xətti olan alimlərdəndir. Belə ki, professor Abuzər Xələfov ötən illər ərzində Bakıda, Moskvada, Sankt-Peterburqda, Daşkənddə, Kiyevdə və digər şəhərlərdə kitabxanaşünaslığın nəzəri və təcrübi məsələlərinə dair müdafiə edilmiş 5 doktorluq və 20-dən çox namizədlik dissertasiyasının rəsmi opponenti olmuşdur. Bununla yanaşı o, keçmiş İttifaq miqyasında ilk dəfə kitabxanaşünaslıq elmini tarixlə əlaqələndirmiş və o dövrdə Azərbaycan EA Tarix İnstitutunun direktoru vəzifəsində işləyən EA-nın müxbir üzvü, profes-

sor Z.İbrahimov tərəfindən təklif edilmiş və 1957-ci ildə BDU-nun Azərbaycan tarixi kafedrası tərəfindən təsdiq edilmiş “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (1920-1932-ci illər)” mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə edərək tarix elmləri namizədi alimlik dərəcəsini almışdır. Məhz bu əlamətdar hadisədən sonra respublikamızın iri kitabxanalarında elmi-tədqiqat şöbələri öz fəaliyyətlərini bərpa etmiş və bütün tədqiqat işlərini A.Xələfovun yaradıcılığı üstündə qurmuşdur.

SSR Ali Attestasiya Komissiyası A.Xələfovun elmi-tədqiqat işlərini yüksək qiymətləndirmiş və 1964-cü ildə ona dosent elmi adı verilmişdir. Məhz bu illərdən başlayaraq A.Xələfov Rusiya alimlərinin diqqətini cəlb etmiş və o, kitabxanaşünaslığın ayrı-ayrı problemləri ilə bağlı bütün tədbirlərə dəvət almışdır. 1965-ci ildə SSRİ Mədəniyyət Nazirliyi yanında İdarələrarası Kitabxana Şurasının daimi üzvü seçilmiş A.Xələfov 80-ci illərin sonuna kimi bu mötəbər təşkilatda fəaliyyətini davam etdirmişdir. Bu illərdə gərgin elmi tədqiqat fəaliyyəti ilə məşğul olan Abuzər müəllim ictimai işlərdə də fəal iştirak etmişdir.

1962-ci ildə prof. A.Xələfovun fəal iştirakı və xidməti sayəsində BDU-nun Kitabxanaçılıq şöbəsi müstəqil Kitabxanaçılıq fakültəsinə çevrilmiş və dosent A.Xələfov həmin fakültənin ilk dekanı seçilmişdir. Həmin illərdə A.Xələfovun təşkilatçılıq fəaliyyəti dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş və 1970-ci ildə A.Xələfov SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fərmanı ilə “Şərəfli əməyə görə” medalı ilə, 1971-ci ildə isə Ümumittifaq “Bilik Cəmiyyətinin” fəxri fərmanı ilə təltif edilmişdir.

A.Xələfov ilk dəfə olaraq 1975-ci ildə “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1935-1958)” mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edərək təkcə respublikamızda deyil, eləcə də Sovet İttifaqı məkanında kitabxana işi sahəsində ilk tarix elmləri doktoru alimlik dərəcəsi almışdır. Bu dissertasiya işi SSRİ-nin məşhur kitabxanaşünas alimləri tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş və SSRİ Ali Attestasiya komissiyasının rəyçiləri tərəfindən kitabxanaşünaslıq tədqiqatları sahəsinin ilk müjdəçi qaranquşu hesab edilmişdir. Bu illərdə artıq A.Xələfovun bir sıra sanballı əsərləri də çap edilərək elmi ictimaiyyətə çatdırılmışdı. Onlardan “Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən (1920-1932)” (1960)-cı ildə; “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (1870-1920)-ci ildə” (1960); “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1933-1959)” (1974)-cü ildə və sairə kimi fundamental monoqrafiya, dərslük və dərs vəsaitlərini göstərmək olar.

1978-ci ildə A.Xələfova SSRİ Ali Attestasiya Komissiyası (AAK) tərəfindən BDU-nun Kitabxanaşünaslıq kafedrası üzrə professor elmi adı verilmişdir. Beləliklə, A.Xələfov bütün Zaqafqaziyada və Orta Asiyada, o cümlədən Dağıstan Respublikasında kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiyaşünaslıq elmləri üzrə ilk elmlər doktoru və professor olmuşdur. A.Xələfovun Moskva,

Vilnüs, Kazan, Daşkənd və digər şəhərlərdəki ixtisaslaşdırılmış müdafiə Şuraslarında, kitabxanaşünaslığın aktual problemlərinə həsr olunmuş elmi konfranslarda, simpoziumlarda maraqlı çıxışları, məntiqi mühakimələri, elmi diskussiyaları xalqımıza başucalığı gətirmişdir. Abuzər müəllimin çoxşaxəli elmi-tədqiqat və ictimai fəaliyyəti SSRİ-nin ayrı-ayrı dövlət qurumları tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş və o, vaxtaşırı müxtəlif mükafatlara layiq görülmüşdür. Belə ki, A.Xələfov 1976-cı ildə SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fərmanı ilə “Böyük Vətən müharibəsində (1941-1945-ci illər) qələbənin 30 illiyi” yubiley medalı ilə, 1977-ci ildə SSRİ Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyi və Maarif İşçiləri Ali Məktəb və Elmi Müəssisələr üzrə Həmkarlar İttifaqı Mərkəzi Komitəsi tərəfindən “1976-cı il sosializm yarışının qalibi” döş nişanı ilə, 1978-ci ildə ÜİLKĞİ Mərkəzi Komitəsi tərəfindən fəxri fərmanla, 1979-cu ildə SSRİ Ali və Orta ixtisas Təhsili Nazirliyi tərəfindən “İşdə əla müvəffəqiyyətlərinə görə” döş nişanı ilə təltif edilmiş, 1980-ci ildə isə Ümumittifaq “Bilik” cəmiyyətinin təşəkkürnaməsinə layiq görülmüşdür.

A.Xələfovun keçmiş ittifaqda kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiyaşünaslıq üzrə alimlərin hazırlanmasında xüsusi rolu olmuşdur. Abuzər müəllimin bu fəaliyyəti onun 1980-ci ildə Moskvada V.İ.Lenin adına SSRİ Dövlət Kitabxanası nəzdində kitabxanaşünaslıq, biblioqrafiyaşünaslıq və kitabşünaslıq elmləri üzrə doktorluq müdafiəsi İxtisaslaşdırılmış Elmi Şurasının və SSRİ Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyi Ali Təhsil üzrə Tədris-Metodiki İdarəsi yanında “Kitabşünaslıq və biblioqrafiya təhsili üzrə” elmi-metodik şurasının üzvü seçilməsindən sonra daha da genişlənmişdir. A.Xələfovun bu sahədəki fəaliyyətini şərti olaraq üç istiqamətə bölmək olar: birincisi, rəsmi opponenti olduğu dissertasiyalar, ikincisi, rəy verdiyi namizədlik və doktorluq dissertasiyaları, üçüncüsü, aparıcı müəssisə kimi, bilavasitə rəhbərlik etdiyi Kitabxanaşünaslıq kafedrası tərəfindən rəy verdiyi dissertasiya işləri.

A.Xələfovun rəsmi opponenti olduğu ilk doktorluq dissertasiyası görkəmli rus alimi Stolyarov Yuri Nikolayeviçə məxsus olmuşdur. 1982-ci ildə Moskvada V.İ.Lenin adına SSRİ Dövlət Kitabxanasında uğurla keçən müdafiə işi A.Xələfovun şöhrətini daha da yüksəklərə qaldırmışdır. Növbəti ildə, yəni 1983-cü ildə A.Xələfov gürcü alimi Kuraşvili Filimon Epifanoviçin yazdığı “Sovet Gürcüstanında kitabxana işinin inkişafı (1921-1974)” adlı dissertasiya işinin rəsmi opponenti olmuşdur. Bununla əlaqədar Abuzər müəllim Tbilisi şəhərinə getmiş, İ.A.Cavaxişvili adına Tarix, Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunun İxtisaslaşdırılmış Müdafiə Şurasında iştirak etmiş və bununla da Gürcüstan-Azərbaycan elmi əlaqələrinin inkişafında daha bir addım atmışdır. Həmin ildə A.Xələfov Ukrayna vətəndaşı Samoylenko Tamara Prokofyevnanın yazdığı “Ukrayna SSR Dövlət Kütləvi Kitabxana şəbəkələrinin əsas inkişaf istiqamətləri (1959-1979)” adlı namizədlik dissertasiyanın rəsmi opponenti kimi Moskva Mədəniyyət İnstitutuna da dəvət olunmuşdur. 1984-cü ildə

Abuzər müəllim yenidən Moskvaya dəvət edilmiş və mədəniyyət İnstitutunda görkəmli rus alimi Klyev Vladimir Konstantinoviçin müdafiəyə təqdim etdiyi “İnkişaf etmiş sosializm şəraitində mədəniyyət institutlarının kitabxanaçılıq fakültələri tələbələrinin kitabxanaşünaslıq hazırlıqlarının təkmilləşdirilməsi (1959-1983)” adlı doktorluq işinin rəsmi opponenti kimi çıxış etmişdir.

A.Xələfovun Rusiya alimlərinə rəsmi opponent olduğu son doktorluq işi Moskva Mədəniyyət İnstitutunun kafedra müdiri Zyubov Yuri Sergeyeviçin 1989-cu ildə müdafiəyə təqdim etdiyi “Şəxsiyyətin bədii inkişafında kitabxana-bibliografiya idarəetməsi” adlı monoqrafiyasının da rəyçisi olmuşdur.

A.Xələfovun keçmiş İttifaqda kitabxanaşünas-bibliograf alimlərin yetişməsində əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biri də namizədlik və doktorluq dissertasiyalarına rəy yazması ilə xarakterizə olunur. Abuzər müəllimin bu sahədəki fəaliyyəti daha geniş miqyası və xronologiyanı əhatə edir. Hələ 1966-cı ildə görkəmli qırğız kitabxanaşünası N.İ.Ramaxın yazdığı “Sovet Qırğıstanında kitabxana işinin tarixi (1917-1941)” adlı namizədlik dissertasiyası Abuzər müəllimə rəy üçün göndərilmiş və Abuzər müəllimin rəyi ilə bu dissertasiya işi həmin ildə uğurlu müdafiədən keçmişdir.

1973-cü ildə Abuzər müəllimin elmi zəkası Belarusiya kitabxanaşünaslarının üzərinə işıq saçmışdır. Bu ildə Belarusiyanın gənc aspirantı Koloska Nina Mixaylovnanın Moskva Mədəniyyət İnstitutunda təşkil edilmiş namizədlik işinin müdafiəsi Abuzər müəllimin rəyi əsasında başa çatmışdır.

1974-cü ildə A.Xələfov Rusiyanın ən görkəmli kitabxanaşünas alimi, Moskva Mədəniyyət İnstitutunun kafedra müdiri Abramov Konstantin İvanoviçin yazdığı “Kitabxana işinin tarixi, müasir vəziyyəti və inkişaf perspektivləri” adlı doktorluq dissertasiyasının rəyçisi olmuşdur. Məlum olduğu kimi, K.İ.Abramov o vaxtlar ölkədə tanınmış alim idi. O, öz işini Moskvada da rəyə verə bilirdi. Lakin o, SSRİ miqyasında Abuzər müəllimə üstünlük vermiş və sonralar da yanılmadığını dəfələrlə bildirmiş, ömrünün sonuna kimi Abuzər müəllimlə dostluq və elmi əlaqələrini davam etdirmişdir.

1975-ci ildə Abuzər müəllimin rəyçisi olduğu Rusiyanın kitabxanaşünas alimi Nina Yakovlevna Solovyovanın səmimi minnətdarlıq məktubu hazırda professorun arxivində saxlanılır. Azərbaycan xalqına böyük hörmət və ehtiramını bildirən Nina Yakovlevna Abuzər müəllimin timsalında bütün Azərbaycan xalqına təşəkkürünü bildirir.

80-ci illər Abuzər müəllimin elmi fəaliyyətində daha əlamətdar olmuşdur. Belə ki, 1981-1984-cü illərdə Abuzər müəllim Rusiyanın kitabxanaşünas alimi Serov Vasili Vailyeviçin, Belorusiyadan Klimenko Nina Vladimirovnanın, Ukraynadan Odinokaya Linina Pavlovnanın və Özbəkistandan Qasımova Asiya Qafurovanın dissertasiyalarına rəy yazmış və onların müdafiəsində iştirak etmişdir. Göründüyü kimi, bu elmi-tədqiqat işləri ayrı-ayrı ölkələri

əhatə edir. Bu isə A.Xələfovun SSRİ miqyasında beynəlxalq nüfuzunun nə dərəcədə yüksəkdə durduğunu bir daha sübut edir.

1982-ci ildə Özbəkistan EA-nın Tarix İnstitutunda Asiya Qafurovanın doktorluq dissertasiyasının rəyçisi kimi çıxış edən A.Xələfov sonralar da bu elmi tədqiqat müəssisəsi ilə yaradıcılıq əlaqələrini davam etdirmişdir. Bunun nəticəsi olaraq A.Qafurova 1989-cu ildə Bakıya gəlmiş və A.Xələfovun aspirantı, mərhum Z.Baxşəliyevin namizədlik dissertasiyasının müdafiəsində rəsmi oponent kimi çıxış etmişdir.

SSRİ-də A.Xələfovun beynəlxalq nüfuzuna dəlalət edən əsas amillərindən biri də onun 1965-ci ildən rəhbərlik etdiyi Kitabxanaşünaslıq kafedrasının aparıcı müəssisə kimi ayrı-ayrı dissertasiya işlərinin müdafiəsində aktiv iştirak etməsi olmuşdur. Aparıcı müəssisə kimi Kitabxanaşünaslıq kafedrasına təqdim edilmiş dissertasiya işlərinin diapazonu daha geniş və çoxçeşidlidir.

Kitabxanaşünaslıq kafedrasına aparıcı müəssisə kimi təqdim edilmiş ilk dissertasiya işi görkəmli tatar alimi Karimullin Abrar Qibadullovirin yazdığı “XX əsrin əvvəllərində tatar kitabı” adlı doktorluq dissertasiyası olmuşdur. 1978-ci ildə Lenin adına SSRİ Dövlət Kitabxanasında BDU-nun Kitabxanaşünaslıq kafedrasının rolu yüksək qiymətləndirilmişdir.

1979-cu ildə aparıcı müəssisə kimi Kitabxanaşünaslıq kafedrasına iki namizədlik dissertasiyası göndərilmişdir. Onların birincisi İvanova Yekaterina Konstantinovanın “Çuvas MSSP-də kitabxana quruculuğu”, ikincisi isə Dvorkina Marqarita Yakovlevanın XIX əsrdə Rusiyada kitabxana işinə həsr edilmiş dissertasiya işləri olmuşdur. Hər iki dissertasiya Kitabxanaşünaslıq kafedrasının xeyir-duası ilə Moskva Mədəniyyət İnstitutunda uğurla müdafiə edilmişdir. Hazırda pedaqoji elmlər doktoru, professor M.Y.Dvorkina 2004-cü ildə Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin dekanı X.İsmayılovun BDU-da keçirilən doktorluq işinin müdafiəsində professor A.Xələfovun təmsalında ona 25 il öncə göstərilən qayğıya görə bütün Azərbaycan xalqına minnətdarlığını bildirmişdir.

1984-cü ildə rus kitabxanaşünası Makarenko Tatyana Sergeyevnanın Moskva Mədəniyyət İnstitutunun İxtisaslaşdırılmış Müdafiə Şurasına təqdim etdiyi namizədlik dissertasiyasına da aparıcı müəssisə kimi Kitabxanaşünaslıq kafedrasının keçmiş İttifaq üzvü aparıcı müəssisə kimi rəy verdiyi axırıncı dissertasiya işi Litva Dövlət Universiteti Kitabxanaçılıq fakültəsinin dekanı Sinkyaviçyus Klemensas Antonoviçin “Litva SSR-də kitabxana quruculuğu (1940-1984)” mövzusunda yazdığı doktorluq dissertasiyası olmuşdur. Qeyd edilməlidir ki, A.A.Xələfovun əvvəlləridə K.A.Sinkyaviçyusla yaradıcılıq əlaqələri olmuş və 70-ci illərin axırlarında onlar SSRİ-də universitetlərin Kitabxanaçılıq fakültələri üçün birgə tədris proqramı işləyib hazırlamışlar.

Bütün bunlarla yanaşı, Abuzər müəllim imkan düşdükcə öz aspirantlarını da beynəlxalq arenaya çıxarmış və onların müdafiə işlərini Rusiyada təşkil

etmişdir. Belə ki, 1984-cü ildə Abuzər müəllimin aspirantı X.İsmayılov Moskva Mədəniyyət İnstitutunda namizədlik dissertasiyası müdafiə edərək, pedaqoji elmlər namizədi alimlik dərəcəsinin almışdır. Bir neçə il sonra, yəni 1987-ci ildə Abuzər müəllimin başqa bir yetirməsi N.İsmayılov da Moskvada namizədlik dissertasiyasını uğurla müdafiə etmişdir.

80-ci illərin sonuna kimi Zaqafqaziya və Orta Asiya respublikalarında kitabxanaşünaslıq və bibliografiyaşünaslıq elmləri üzrə yeganə elmlər doktoru, professor A.Xələfov hazırda da istər MDB dövlətləri, istərsə də dünya ölkələri ilə beynəlxalq elmi əlaqələrinin davam etdirir. 2000-ci ilin əvvəllərində Rusiyanın görkəmli kitabxanaşünas alimlərindən T.F.Karatığına, M.Y.Dvorkina və başqalarının BDU-nun Kitabxanaçılıq fakültəsində keçirilən dissertasiya işlərinin müdafiəsindəki çıxışları edərək Abuzər Xələfovun elmi irsinin yüksək qiymətləndirilməsinə əyani sübutdur. Bu elmi əlaqələri yüksək qiymətləndirən Rusiyanın “Bibliotekovedenie” (2000, №1) və “Nauçnaya texniçeskaya biblioteka” (2001, №6) jurnallarının rəhbərliyi dosent R.Kazımov və Z.Baxşəliyevin imzası ilə Rusiya-Azərbaycan mədəni əlaqələrinin inkişafında elmə və ona rəhbərlik edən insanlara, o cümlədən Abuzər müəllimə minnətdarlıq hissi bildiriblər.

Rusiya alimləri Abuzər müəllimin elmi fəaliyyətini yüksək qiymətləndirərək 2000-ci ildə onu Birləşmiş Millətlər Təşkilatı yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının müxbir üzvü, 2001-ci ildə isə həqiqi üzvü (akademik) seçmişlər. 2001-ci ildə Abuzər müəllim, həmçinin bu mötəbər Akademiyanın və Rusiya Yazıçılar İttifaqının “Xeyriyyəçilik və maarifçilik” medalı ilə təltif edilmişdir. 2003-cü ildə Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyası özündə 60 akademiki birləşdirmişdir ki, onların da ilk öncülü A.Xələfov olmuşdur.

2001-ci ildə A.Xələfovun elmi-tədqiqat fəaliyyəti ilə Amerika kitabxanaşünas alimləri də maraqlanmış və o, həmin il Amerika Bioqrafiya İnstitutu tərəfindən “Görkəmli liderlərin beynəlxalq soraq kitabının” nəşrinə daxil edilmiş və ona Abuzər Xələfovun adı həkk edilmişdir. 2004-cü ildə isə Amerika Bioqrafiya İnstitutu Abuzər Xələfovu “2004-cü ilin adamı” seçmişdir. 2010-cu ildə bu mötəbər ali təhsil müəssisəsi A.Xələfovu ilin adamı elan etmiş və onu qızıl medalla mükafatlandırmışdır.

2002-ci ildə A.Xələfovun Misir Ərəb Respublikasına səfəri də beynəlxalq kitabxana ictimaiyyəti tərəfindən maraqla qarşılanıb. Alim bu səfərə dünyanın ən məşhur kitabxanası olan qədim İsgəndəriyyə Kitabxanasının təntənəli açılış mərasimində iştirak etmək üçün həmin kitabxananın müdiri, doktor İsmayıl Siracəddin tərəfindən rəsmən dəvət olunmuşdur. Təntənəli açılış mərasimində MƏR prezidenti Hüsni Mübarək, Fransa prezidenti Jak Şirakla yanaşı, bir çox dövlətlərin yüksək rütbəli mədəniyyət xadimləri, o cümlədən Abuzər Xələfov, Əhməd Əşrəfi (Fələstin), Jak Attalu (Fransa), Marqaret Kat-

ley-Karlson (Kanada), Umberto Eko (İtaliya), Hans Perpir (Almaniya) və başqa tanınmış simalar iştirak etmişlər. Açılış zamanı geniş məruzə ilə çıxış edən MƏR-in prezidenti H.Mübarək cəmiyyətdə kitabın və kitabxanaların rolunu yüksək qiymətləndirmiş, dünyanın ən zəngin mədəniyyət ocaqlarından birinin – İsgəndəriyyə Kitabxanasının minilliklərin ağır sınağından şərəflə çıxmasını, yenidən dünyanın qabaqcıl texnologiyasına uyğun bərpa edilərək oxucuların istifadəsinə verilməsini böyük mədəni hadisə adlandırmışdır.

Bütün bunlar Əməkdar elm xadimi, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, “Şöhrət” ordenli, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Xələfovun həm yaxın, həm də uzaq xaricdə yaxşı tanındığına dəlalət edir.

Abuzər Xələfov beynəlxalq miqyaslı alim olmaqla yanaşı, həm də əməli saleh insan, Allaha dərin inam və məhəbbət bəsləyən şəxsdir. O, üç dəfə müqəddəs yerləri ziyarət etmişdir. Birinci dəfə 1998-ci il martın 31-dən aprelin 17-dək Səudiyyə Ərəbistanında Məkkə və Mədinə şəhərlərində Həcc ziyarətində, ikinci dəfə 1999-cu il iyunun 14-dən 27-dək İran İslam Respublikasının Məşhəd şəhərində, üçüncü dəfə 2001-ci ildə İraqın Kərbəla şəhərində müqəddəs İmam Hüseyn məqbərəsində ziyarətdə olmuşdur.

Professor A.Xələfovun xidmətlərini nəzərə alan Azərbaycan dövləti, respublika ictimaiyyəti və Bakı Dövlət Universitetinin kollektivi görkəmli aliminin 70 və 75 illik yubileylərini böyük təntənə ilə qeyd etmişdir. Hazırda görkəmli alimin 80 illik yubileyi təntənəli şəkildə keçirilir. Biz də bu yubileyə qoşularaq Azərbaycanda milli kitabxanaşünaslıq elmi məktəbinin yaradıcısı, görkəmli elm, təhsil və mədəniyyət xadimi, professor Abuzər Xələfovu təbrik edir, ona yeni-yeni yaradıcılıq nailiyyətləri arzulayırıq.

**MÜSTƏQİLLİK İLLƏRİNDƏ PROF. ABUZƏR XƏLƏFOVUN
NƏŞR ETDİRDİYİ DƏRSLİKLƏR VƏ DƏRS VƏSAİTLƏRİ
MİLLİ KİTABXANAŞÜNASLIĞIMIZA HƏDİYYƏDİR**

Aşur ƏLİYEV

Bakı Dövlət Universiteti Kitabxana resursları və informasiya axtarış sistemləri kafedrasının dosenti, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

XX yüzilliyin sonunda dünyada baş verən qlobal proseslər, xüsusilə SSRİ-nin dağılması beynəlxalq aləmdə siyasi mühitin ciddi şəkildə dəyişməsinə və yeni geosiyasi vəziyyətin yaranmasına səbəb oldu. Postsovet məkanında meydana çıxan yeni müstəqil dövlətlərin bilavasitə beynəlxalq münasibətlər sisteminə qatılması və öz maraqlarını ifadə edən xarici siyasət kursunu həyata keçirməyə başlaması dünyada dövlətlərarası münasibətlərin yeni düzümünün formalaşmasına gətirib çıxartdı. Belə dövlətlərdən biri də Azərbaycan oldu. Azərbaycanın müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi və dövlətçilik mənafehlərinin qorunmasında ölkənin zəngin iqtisadi potensialı və əlverişli geosiyasi mövqeyi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. 1991-ci ilin sonu-1992-ci ilin əvvəllərində Azərbaycanın dünya dövlətləri tərəfindən ardıcıl şəkildə tanınması və diplomatik münasibətlərin yaradılması onun dünya birliyinə sistemli surətdə inteqrasiyasına geniş yol açdı. Artıq bütün sahələrdə – iqtisadiyyatda, elmdə, təhsildə, mədəniyyətdə, səhiyyədə, siyasətdə, dövlət və regional idarəetmədə geniş islahatlar həyata keçirilməyə başlandı. Təhsil, mədəniyyət və kitabxana işi sahələrindəki problemlərin həllində fəal iştirak edən şəxslərdən biri də BMT yanında İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Əməkdar elm xadimi, Azərbaycan Kitabxanaçılar Cəmiyyətinin prezidenti, Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor Xələfov Abuzər Alı oğlu olmuşdur. Alim müstəqillik illərində cavanlığının ikinci dövrünü yaşayaraq kitabxanaşünaslığın mühüm problemlərinə, onun metodologiyasına dair yeni əsərlər yaratmağa başlamışdır.

Prof. Abuzər Xələfov Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elminin banisi, ali kitabxanaçılıq təhsilinin təşkilatçılarından biri, görkəmli elm və mədəniyyət xadimi kimi məşhurdur. Mədəniyyət, kitabxana işi, kitabxanaşünaslıq, təhsil və informatika sahələrinin tarixinə və nəzəriyyəsinə dair xeyli monoqrafiya, dərslik, dərs vəsaiti, elmi məqalə, tədris metodik material, proqram və s. əsərlərin müəllifidir. O, yüksək səviyyəli alim, pedaqoq, rəhbər işçi, fəal ictimai xadimdir. Alimin səmərəli elmi-tədqiqat fəaliyyəti Azərbaycanda və xarici ölkələrdə geniş şöhrət qazanmışdır.

Prof. A.Xələfovun yaradıcılıq fəaliyyətini iki dövrə ayırısaq, lap əvvəllərdən başlayaraq mədəniyyət və kitabxana işi quruculuğunun tarixi problem-

ləri, kitabxanaşünaslığın nəzəriyyəsi və metodologiyası, ali kitabxanaçılıq-bibliografiya təhsili məsələləri, habelə kitabxana işi nəzəriyyəsi və bir sıra digər aktual elmi problemlər alimin diqqət mərkəzində dayanmışdır. Onun elmi-tədqiqatlarının nəticələri, bütövlükdə mədəniyyətşünaslıq, kitabxanaçılıq elmi və təcrübəsi üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən sanballı əsərlərdə öz parlaq əksini tapmışdır. Bu əsərlərin əksəriyyəti həm Azərbaycanda, həm də ölkələrdə yüksək qiymətləndirilir.

Prof. A.Xələfov Azərbaycanda kitabxana işinin çoxəsrlik tarixinə onlarla kitab, elmi məqalə və başqa materiallar həs etmişdir. Onlardan “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (ən qədim zamanlardan başlayaraq XVIII əsrə qədər)”, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1870-1932-ci illər)”, “Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən (1920-1932-ci illər)”, “Kitabxana fondunun təşkilinin bəzi məsələləri” (1958), “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” (1933-1958-ci illər), “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (Qədim dövrdən XVIII əsrin axırınadək)” (1986), “Kitabxana işçisinin məlumat kitabı” (R.Kazımov, E.Bədəlova birlikdə, 1986), “Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin inkişafı” (1987) və s. göstərmək olar.

Prof. A.Xələfovun elmi-tədqiqat fəaliyyətinin ən çiçəklənən vaxtı respublikamızın müstəqillik əldə etdiyi dövrə təsadüf edir. Bu dövrə prof. A.Xələfova qol-qanaq vermiş, onun inamla, güclü təfəkkürlə işləməsinə təkan vermişdir. Bununla da onun gəncliyinin ikinci dövrü başlamış, kitabxanaşünaslığın tarixinə və müasir problemlərinə dair xeyli sanballı əsərlər yaratmışdır.

Prof. A.Xələfovun elmi-tədqiqat fəaliyyətində humanitar elm kimi kitabxanaşünaslığın ümumnəzəri və metodoloji problemlərinin işlənməsi, kitabxanaların sosial funksiyalarının inkişafının araşdırılması, cəmiyyətin intellektual inkişafı prosesində insanların mədəni-mənəvi tərbiyəsində, təhsil prosesində kitabxanaların rolunun öyrənilməsi çox böyük yer tutur. Bu qəbildən “Kitabxana işinin tarixi kursuna giriş”, “Kitabxanaşünaslıq (Kitabxana kataloqları)” (1996), “Kitabxanaşünaslığa giriş” (1996), “Respublika Elmi Texniki Kitabxanası” (2001), “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” (2001), “Kitabxanaşünaslığa giriş” (2001) adlı sanballı kitablarında bütün bu məsələlər yüksək elmi səviyyədə ümumiləşdirilmişdir. Həmin əsərlərdə dünyada və Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq fikrinin inkişafı, inkişaf tarixi, kitabxanaşünaslığın, nəzəriyyə və metodologiya və metodikasının əsasları, elmlər sistemində kitabxanaşünaslığın yeri, kitabxanaların bir sistem kimi struktur xarakteristikası, kitabxanaların tipologiyası, kitabxanaçılıq peşəsi, bir sözlə kitabxanaşünaslıq elminin inkişaf problemləri və müasir vəziyyəti və s. kimi aktual məsələlər əhatə olunmuşdur.

Prof. A.Xələfovun elmi araşdırmalarında Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq-bibliografiya təhsilinin tarixi və nəzəri problemləri mühüm yer tutur. Onun “Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin inkişafı”, “Azərbaycanda ali kitabxa-

naçılıq təhsili” kitabları çoxsaylı məqalələrin tədris-metodik materialları, respublikada kitabxanaçılıq-biblioqrafiya təhsilinin, yüksək ixtisaslı mütəxəssislər hazırlanmasının konseptual cəhətdən təhlilinə ciddi təsir göstərmişdir.

Prof. A.Xələfovun 2004-2010-cu illərdə də 10-dan çox dərslik, dərs vəsaiti, çoxcildli dərslikləri çap edilmişdir. Bunlardan “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (Ən qədim dövrlərdən XX əsrə qədər)”, “XXI əsrin əvvəllərində Azərbaycanda kitabxana işinin əsas inkişaf istiqamətləri (mülahizələr, təkliflər və proqnozlar)”, “Kitabxanaların kompüterləşdirilməsinin əsasları” (A.Qurbanovla birlikdə), “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi”, “Bakı Dövlət Universitetinin Elmi Kitabxanası 90 il elm və təhsilin xidmətində” və s. əsərləri göstərmək olar.

Bunlardan başqa, prof. A.Xələfov ulu öndər Heydər Əliyevin mədəniyyət və kitabxanalar haqqında dediyi fikirləri, imzaladığı sərəncam və qərarları ümumiləşdirərək “Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi” və “Azərbaycanda kitabxana işinə dair Heydər Əliyev doktrinası uğurla davam edir” adlı monoqrafiyalarını çap etdirmişdir. Onu da göstərmək lazımdır ki, bu kitablar respublika kitabxanaçılarının stolüstü kitabına çevrilmişdir.

Prof. A.Xələfovun fəaliyyəti bunlarla bitmir. O, bir sıra dövrü mətbuat orqanlarının, “BDU-nun Elmi əsərləri”nin “Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya” seriyası üzrə elmi məqalələr məcmuələrinin, mədəniyyətə dair qazet və jurnalların redaktoru və ya redaksiya heyətlərinin üzvüdür.

Prof. A.Xələfov kitabxana işinin inkişafının hüquqi normalarının işlənilib hazırlanmasına böyük əmək sərf etmiş, 1999-cu ildə qəbul olunmuş “Kitabxana işi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun hazırlanması üzrə işçi qrupuna rəhbərlik etmişdir. Bu da ilk normativ sənəd kimi müstəqillik dövrünün məhsuludur.

Bu günlərdə 80 illik yubileyini qeyd etdiyimiz prof. Abuzər Xələfov – əziz müəllimimizi, müdrik ağsaqqalımızı, mütəfəkkir alimimizi ürəkdən təbrik edir, ona uzun ömür, cansağlığı, gələcək yaradıcılığında uğurlaqla arzulayıram.

**GÖRKƏMLİ ALİM, SEVİMLİ MÜƏLLİM,
MÜDRİK EL AĞSAQQALI****Azad QURBANOV*****Bakı Dövlət Universiteti İnformatika kafedrasının dosenti,
fizika-riyaziyyat elmləri üzrə fəlsəfə doktoru***

BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının Akademiki, “Şöhrət” ordenli, Prezident təqaüdçüsü, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi, Əməkdar mədəniyyət işçisi, Azərbaycan Kitabxanaçılar Cəmiyyətinin prezidenti, Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Alı oğlu Xələfov Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elminin yaradıcısı, bu sahədə elmi məktəb yaratmış tanınmış alim, sevimli müəllim, bacarıqlı elm və təhsil təşkilatçısı, Vətəninə və xalqını canından əziz bilən və Azərbaycan dövlətçiliyinə və mədəniyyətinə xidmət etməyi şərəf işi hesab edən əsl vətəndaş və ictimai xadimdir.

Professor Abuzər Xələfov Azərbaycan elminə və mədəniyyətinə böyük töhfələr vermişdir. O, mədəniyyət tarixi, kitabxana-informasiya fəaliyyətinə dair zəngin elmi irs yaratmış, kitabxana şəbəkəsinin təşəkkül tapmasında əvəzsiz xidmətlər göstərmiş, BDU-da Kitabxanaçılıq fakültəsinin təşkilatçılarından biri olmuş və ona 25 il rəhbərlik etmişdir. Bu gün də Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin bütün fəaliyyəti, uğurları, problemlərin həlli professor Abuzər Xələfovun adı ilə bağlıdır. Universitet kollektivi və kitabxana ictimaiyyəti haqlı olaraq bu fakültəni “Abuzər müəllimin fakültəsi” adlandırır.

Professor Abuzər Xələfov görkəmli və məhsuldar bir alimdir. O, 500-dən çox elmi əsərin müəllifidir. Abuzər müəllimin qələmindən çıxmış hər bir əsər, istər monoqrafiya və dərslikləri, istərsə də ən kiçik həcmli məqalələri elm aləmində öz mötəbərliyi ilə fərqlənir. Kitabxanaşünaslıq nəzəriyyəsinin inkişaf tarixi, kitabxanaşünaslığın metodologiya və metodikasının əsasları, kitabxanaşünaslığın elmlər sistemində yeri, kitabxana-informasiya fəaliyyətinin problemləri, Azərbaycanda kitabxanaçılıq-biblioqrafiya təhsilinin təşkilati və pedoqoji məsələləri Abuzər Xələfovun elmi yaradıcılığında sistemli və kompleks şəkildə tədqiq edilmişdir. Alimin tarixi qaynaqlara əsaslanan əsərləri həmişə aktual olmuş, dövrlə və zamanla səsleşmişdir. 50 ildən artıqdır ki, çoxsaylı kitabxana ictimaiyyəti, tələbə və müəllim heyəti, alim və tədqiqatçılar onun elmi-pedoqoji irsindən bəhrələnilər və zaman-zaman faydalanacaqlar.

Professor Abuzər Xələfovun elmi irsi Azərbaycan mədəniyyət tarixində ayrıca bir mərhələ təşkil edir və çoxsaylı monoqrafiyaya və dissertasiyaların tədqiqat obyektidir. Abuzər müəllimin Azərbaycan mədəniyyət tarixinə xidmətini yalnız Biruninin Şərqi İran, Hindstan və Şərqi Türkünstanda islama

qədərki əlyazmalarının biblioqrafiyasını yaratmaqla bəşəriyyətin mədəniyyət tarixinə göstərdiyi əvəzsiz xidməti ilə müqayisə etmək olar. Azərbaycan mədəniyyət tarixinin tədqiqatçıları üçün Abuzər müəllimin elmi irsi hətta bir neçə əsrdən sonra belə etibarlı tarixi mənbə olaraq qalacaqdır.

Professor Abuzər Xələfovun fitri istedadı malik novator alim, sevimli müəllim və qayğıkeş bir insan kimi yaşadığı 80 -illik mənalı ömrü, keçdiyi şərəfli həyat yolu hər bir Azərbaycan vətəndaşı, hər bir alim və gənc kitabxana-informasiya mütəxəssisləri üçün həyat və mənəviyyət dərsi, kamillik və müdriklik məktəbidir.

Professor Abuzər Xələfov heç kəslə müqayisə etmək olmaz. Abuzər müəllim alicənab, ədalətli, qayğıkeş bir insan kimi təkrar olunmazdır. Şəxsən mənim üçün professor Abuzər Xələfov Azərbaycan ziyalısının şərəf və ləyaqət rəmzidir.

Professor Abuzər Xələfov gözəl pedaqoq və sevimli müəllimdir. Abuzər müəllim öz tələbə və aspirantlarına təkcə elm öyrətməmiş, bir ata kimi onlara qayğı və xeyirxah münasibət göstərmiş, onların peşəkar ixtisasçı kimi yetişməsi üçün bütün imkanlardan istifadə etmişdir.

Professor Abuzər Xələfov istedadlı gənclərin hamisidir. O, təkcə öz tələbə və aspirantlarının deyil, bir çox digər peşə sahiblərinin bir pedaqoq, alim, rəhbər işçi kimi formalaşmasında əvəzsiz xidmət göstərmişdir. Mən böyük minnətdarlıq hissi ilə qeyd etmək istərdim ki, informatika sahəsində çalışmışıma görə Abuzər müəllimə borcluyam. 1999-cü ildə Abuzər müəllim mənə informatika elmi ilə ciddi məşğul olmağı tövsiyə etdi və bu illər ərzində yeniləşən dünyada kitabxana-informasiya fəaliyyətinin problemlərinin öyrənilməsində mənə daim qayğı və köməklik göstərmiş, tədqiqat istiqamətlərimi müəyyənləşdirmişdir. Mən buna görə özümü professor Abuzər Xələfovun tələbəsi hesab edirəm və bütün ömrüm boyu görkəmli alimimizə minnətdar olacam.

Abuzər müəllim novator alimdir. O, həmişə ən müasir və aktual problemlərlə məşğul olmuş və olmaqdadır. Onun rəhbərliyiylə yerinə yetirilən tədqiqat işləri elmi-praktiki əhəmiyyətinə görə böyük dəyəərə malik olmuş və elmi ictimaiyyət tərəfindən həmişə böyük maraqla qarşılanmaqdadır.

Professor Abuzər Xələfov bir fenomen şəxsdir. O, insani keyfiyyətlərinə görə ən ali pillədə duran ziyalılarımızdan biridir. Abuzər müəllim öz dərin zəkası, prinsipal mövqeyi, müdrikliyiylə təkcə Vətənimzdə deyil, Azərbaycandan çox-çox uzaqlarda da böyük hörmət qazanmışdır.

Abuzər müəllim həmişə və hər yerdə birinci olmağı bacaran, kamil və mənəvi cəhətdən saf insanlarla dostluq edən, dostluqda sədaqətli insandır. Onun mənə dediyi bir sözü heç zaman unutmayacam: “Zaman onsuz da dostlarımızı əldən alır. Ona görə dostların qədrini bilmək lazımdır. Yaş artdıqca yeni dost qazanmaq çətinləşir. Buna görə dost itirməyə haqqımız yoxdur”.

“İnsan doğulandan öləndək öyrənməyə cəhd etməli və bildiklərini öyrətməlidir” fikiri Abuzər müəllimin həyat devizidir. O, həmişə söhbətlərində müasir insan üçün mütaliənin zəruriliyini vurğulayır və “öyrəndiklərimiz bir zərrə halında olsa belə yenə də bizim hər iki dünyamız üçün bir nur, bir işıq olacaq” kəlamını təkrar etməyi çox sevir. Abuzər müəllim öyrənməklə yanaşı öyrədənlərin əməyinə həmişə yüksək qiymət verir və Həzrət Əlinin “*Kim mənə bir hərf öyrətmiş olsa mənə özünə qul etmiş olar*” hədisinə istinad edir. O, həmişə öz müəllimlərini böyük sevgi və kövrək hisslərlə xatırlayır, onlarla fəxr etdiyini və onlara borclu olduğunu qeyd edir. Lakin təssüf hissilə qeyd etmək lazımdır ki, elə adamlar var ki, nəinki öz müəlliminin onun üzərindəki əməyini etiraf etməyi özünə əksiklik sayır, hətta kimlərə xoş gəlsin deyər müəlliminin xidmətlərini digər millətin aliminin adına yazır. Bunu həmin adamın bir insan kimi deqratasiyasının başlanğıcı hesab etmək olar.

Abuzər müəllim iş yoldaşlarına, tabeliyində olanlara qarşı çox diqqətli və kömək üçün ona müraciət edənlərə qarşı həmişə xeyirxahlıq və həssaslıq göstərir. Abuzər müəllim, sevdiyi insanların, xüsusilə dünyasını dəyişmiş müəllimlərin, dostlarının xatirəsini yaşatmaq üçün bacardığını edir, əksəriyyəti haqqında xatirələr, məqalələr yazmış, onların əsərlərinin təbliği, təkrar çapı üçün çalışmışdır.

Professor Abuzər Xələfov heç vaxt müəllim peşəsinə və ədalətə xəyanət etməmiş, həmişə prinsipial mövqeyi ilə seçilmiş, haqqı müdafiə etmişdir. Hamı onu mübariz bir insan kimi tanıyır. Abuzər müəllim bütün fəaliyyəti boyu bəzi “orta əsr feodal düşüncəli rəhbərlərin” qeyri-qanuni hərəkətlərinə qarşı mübarizə aparmış, öz məntiqi və müdrikliyi ilə bu mübarizədə qalib olmuşdur. Bu xüsusiyyət Abuzər müəllimin mənəvi zəngilliyindən qaynaqlanır və babalarından, ilk növbədə atası Alı Xələfoğlundan ona genetik olaraq ötürülmüşdür. Alı Xələfoğlu öz silahlı dəstəsilə Abbasqulu ağa Şadlinskiyin “Qırmızı taboru” ilə birlikdə 20-ci illərdə Zəngəzurda erməni daşnaklarına qarşı mübarizə aparmışdır. Sonradan o, Göyçə mahalında müxtəlif ali vəzifələrdə çalışaraq bütün ömrü boyu azərbaycanlıların hüquqlarını qorumuşdur. Məhz onun xidmətlərinə və böyük nüfuzuna görə kommunist cildinə girmiş daşnaklar Göyçə mahalında 1930-38-ci illərdə böyük miqyaslı repressiyalar apara bilməmişdir. Alı Xələfoğlu tutduğu yüksək vəzifələrə baxmayaraq heç zaman ermənilərə inanmamış, həmişə öz xalqının mənafeyini ən yüksək səviyyələrdə mərdliklə müdafiə etmişdir. Bu mərdliyinə görə ermənilər ondan qorxur və ona hörmət edirdilər.

Abuzər müəllim təvazökar insandır və öz peşəsinin vurğunudur. O, kitabxanaçı peşəsinə ən ülvi və şərəfli peşə hesab edir və tələbələrinə bu peşəyə layiq mütəxəssislər olmağı tövsiyə edir.

Abuzər müəllim müdrik bir insandır. O, səhvləri bağışlamağı bacaran, xəyanətlə isə barışmaz bir şəxsiyyətdir. Alimin fikrincə: “Hər bir insan səhv

edə bilər, amma ətrafdakıların borcu həmin adama öz səhvini düzəltməyə köməklik göstərməsidir. Səbəbindən asılı olmayaraq xəyanəti bağışlamaq olmaz. Digərinə xəyanət etmiş adam sabah sənə, xalqına xəyanət edəcəkdir.”

Abuzər müəllim əməlisaleh insan, dinimizə, adət-ənənələrimizə böyük hörmət bəsləyən və əməl edən bir şəxsdir. O, İslam dininin üç müqəddəs ocağını – Məkkədə müqəddəs Kəbənin, Məşhəd şəhərində İmam Rzanın, Kərbəla şəhərində İmam Hüseynin məzarını ziyarət etmişdir.

Abuzər müəllim bir el ağsaqqalıdır. O, müdrikliyi və əməlləri ilə bu qeyri-rəsmi titula hələ cavan yaşlarından sahib olmuşdur. Abuzər müəllim 50-ci illərdən başlayaraq kənddən gəlmiş kasıb balalarının təhsil alması və layiqli millət övladı olması üçün hər şey etmişdir. Abuzər müəllim öz əqli və qərəzsiz mövqeyi ilə çox konfliktləri həll etmiş, problemlərin həllinə dair həmişə dəyərli məsləhətlər vermişdir. Professor Abuzər Xələfov bu gün çoxsaylı ictimai vəzifələri ilə yanaşı BDU-nun Ağsaqqallar Şurasının sədridir. Ağsaqqallar Şurası BDU-nun ictimai həyatında mühüm vəzifələr yerinə yetirir və universitetin idarə olunması və gələcək inkişafı barədə bir sıra məsələləri işləyərək Elmi Şuraya təqdim etmişdir.

Professor Abuzər Xələfov gözəl ailə başçısı, etibarlı həyat yoldaşı, qayğıkeş ata, sevimli babadır. Abuzər müəllimin ailəsi böyük Sevgi üzərində qurulmuş, qarşılıqlı məhəbbət və hörmət əsasında yaşayan bir ailədir. Abuzər müəllim ailənin, hər bir kişinin, xüsusilə yaradıcı insanın həyatında rolu haqqında mənimlə dəfələrlə söhbət etmiş, bu söhbətlərdə həyat yoldaşı Adilə xanım haqqında böyük məhəbbət və hörmətlə danışmış, onun əvəsiz insan olduğunu qeyd etmişdir. Abuzər müəllim üç oğul atasıdır. Onun oğulları Azər, Asəf və Elçin Azərbaycan dövlətçiliyinə xidmət edən şəxslərdir və böyük hörmət və nüfuz sahibləridir.

Professor Abuzər Xələfov öz əməllərilə müdriklik zirvəsi yaratmışdır. Bəzi qısqanc insanlar dərk etməlidir ki, bu zirvə Aleksandr Puşkinin dediyi kimi “əlçatmazlıq heykəlidir” və ona heç bir vəzifə ilə, maddi imkanlarla çatmaq olmaz. Bu zirvəyə yalnız fitri istedad, peşəkarlıq, mərdlik, mübarizlik, xeyirxahlıq, mənəvi paklıq və insanlara sevgi ilə çatmaq olar.

Abuzər müəllimin çoxsahəli fəaliyyətinin ciddi və hərtərəfli tədqiqata ehtiyacı vardır. Mən xahiş edərdim ki, bizim alimlər magistr və doktorantlara mövzu təklif edərkən bu istiqamətə diqqət yetirsinlər. Bu, Azərbaycan tarixi və milli ideologiyasının təkmilləşməsi üçün əhəmiyyətlidir.

Əziz Abuzər müəllim, Sizin 80-illik yubileyinizi təbrik edir, sizə can sağlığı, daha böyük elmi nailiyyətlər arzu edirəm. Biz - Sizin yetirmələriniz Sizi sevir, Sizinlə fəxr edirik. Siz bizim mənəvi atamız, idealımızsınız!

SƏNƏTİNƏ VURĞUN İNSAN

Elçin MƏMMƏDOV

*Bakı Dövlət Universiteti "Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi"
ETL-nin aparıcı elmi işçisi, fizika-riyaziyyat elmləri ezrə fəlsəfə doktoru*

Mən Abuzər müəllim haqqında ilk dəfə hələ tələbə olarkən eşitmişdim. Boş vaxtlarımızda tələbə yoldaşlarımızla bəzən universitetdəki tanınmış müəllimlər barədə danışdıq. Belə müəllimlərdən biri də BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Əməkdar elm xadimi, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Xələfov idi. Mən Abuzər müəllimi o vaxtlar yaxından tanımasam da, bizimlə bir kursda oxuyan tələbə yoldaşım Azad onun haqqında o qədər danışmışdı ki, artıq hər kəsdə bu müəllimin elmi biliyi, bacarığı, yüksək pedaqoqluq qabiliyyəti barədə fikir formalaşmışdı.

İllər otdü, mən BDU-nu bitirdim, təyinatla AMEA-nın Mexanika və Riyaziyyat İnstitutuna işə qəbul olundum. Tale elə gətirdi ki, 2002-ci ilin fevralından Abuzər müəllimin işlədiyi Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsində informatikaya aid müxtəlif fənləri tədris etməyə başladım. Elə həmin vaxtdan başlayaraq Abuzər müəllimlə daha yaxından tanış oldum və onunla tez-tez görüşdüm. Abuzər müəllim mütəmadi olaraq mənim işlərimə maraqlanır, maraqlı məsləhətlər verirdi.

Mən Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsində işlədikcə yeni fənləri tədris etməyə başladım, bunlardan biri də magistratura pilləsində tədris olunan "Avtomatlaşmış kitabxana-informasiya sistemlərinin proqram təminatı" fənni idi. Bu fənnin tədrisi ilə bağlı Abuzər müəllim dəfələrlə maraqlı təkliflərini verirdi və mən sonradan bildim ki, bu fənn Abuzər müəllimin rəhbərlik etdiyi Kitabxanaşünaslıq kafedrasının dərslərinə aiddir, beləliklə, Abuzər müəllimin öz işinə, kafedrasının işinə necə tələbkar olduğunu anladım.

Yadımdadır, 2008-ci ilin oktyabr ayının ortaları idi. Mən Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsində dərslərdə idim. Dərslərdən çıxanda Abuzər müəllimlə rastlaşdım. O, yenə adəti üzrə mənimlə hal-əhval tutdu, işlərimlə maraqlandı, sonra məni öz otağına dəvət etdi və rəhbərlik etdiyi "Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi" Elmi Tədqiqat Laboratoriyası haqqında, laboratoriyada görülən işlər barədə geniş məlumat verərək bildirdi ki, laboratoriyada aparıcı elmi işçi ştatı boşdur və mənim də bu işlə maraqlanmağımı, ya özümün, ya da bu işi apara bilən digər bir mütəxəssis olarsa, ona bildirməyimi xahiş etdi. Mən bu barədə fikirləşəcəyimə və mütləq bir iş görəcəyim barədə ona söz verdim.

Abuzər müəllimin laboratoriyaya aparıcı elmi işçi vəzifəsini aparmaq işini təklif etməsi mənim üçün gözlənilməz oldu. İndiyə qədər mən yalnız fa-

kültədə dərslər aparmışdım. Laboratoriyada işləməyə razılıq versəm, buranın işlərini apara biləcəyəmmi? – bu sual üzərində bir xeyli fikirləşdim.

Nəhayət, mən özlüyümdə bu işin öhdəsindən gələ biləcəyimə özümü inandırdım və bir dəfə fakültəyə gələndə Abuzər müəllimin otağının qapısını döyüb, icazə istədim. Abuzər müəllim “buyur, icəri” dedi, qalxıb, əl verib mənimlə görüşdü, sonra mənə yer göstərdi. Oturduq. Məni baxışından anladı, deyəsən, “iş həll etmişən” - deyərək kimi təklif etdiyimi soruşdu. Bir qədər keçdi. Mən davam etdim. “Bu işi mən apararam”- dedim. Abuzər müəllimin dodağında təbəssüm yarandı və mənə bildirdi ki, lazim olan sənədləri hazırlayıb, qısa müddət ərzində ona gətirim, rektorun qəbuluna gedəcəkdir. Abuzər müəllim dediyi kimi də etdi. Mən tələb olunan sənədləri toplayıb gətirdim və Abuzər müəllim çox qısa müddət ərzində mənim sənədlərimi rektorun qəbuluna apardı.

Tezliklə məni rektorun qəbuluna çağırıldı və məsələ həll olundu, məni “Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi” Elmi Tədqiqat Laboratoriyasına yarım ştat vahidində işə götürdülər. İşə başlayan günlərdə mənim üçün xeyli çətin oldu. Çünki laboratoriyanın işləri çoxşaxəli idi: laboratoriyada elmi tədqiqat işləri yerinə yetirilməklə yanaşı, kitabxanaya aid olan məlumatlar cəmləndirilirdi. Lakin Abuzər müəllimin tövsiyələri və göstərişləri sayəsində bütün çətinliklər aradan qalxdı.

“Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi” Elmi Tədqiqat Laboratoriyası əsas binada – Elmi Kitabxanada yerləşdiyi üçün laboratoriyaya işə qəbul olunandan sonra Abuzər müəllimin rəhbərlik etdiyi Kitabxanaşünaslıq kafedrasına tez-tez gedir, laboratoriyanın işləri ilə əlaqədar ondan məsləhətlər alırdım. Abuzər müəllim laboratoriyanın yerinə yetirdiyi işlərlə dərindən maraqlanır, elmi-tədqiqat planı əsasında nəzərdə tutulan mövzuların işlənilməsində dəyərli məsləhətlərini verirdi. Abuzər müəllim hər dəfə çox maraqlı təkliflər verərdi. Təklifəri və fikirləri çox yığcam, konkret məsələlərin həllinə həsr olunurdu. İş planları hazırlananda da Abuzər müəllimin maraqlı təklifləri əsasında hazırlanardı.

Abuzər müəllim BDU Elmi Kitabxanasına da diqqətini və qayğısını əsirgəməirdi. Hər dəfə laboratoriyaya gələndə kitabxanada görülən işlərlə maraqlanır, elektron kataloqa daxil olunan ədəbiyyatları soruşur, eyni zamanda texniki təminatla bağlı məlumat əldə edirdi. Bir məsələni də qeyd etmək lazımdır ki, Abuzər müəllim hələ 10-15 il əvvəl kitabxana işində ənənəvi üsullardan fərqli olaraq muasir informasiya texnologiyasını tətbiq etməyə və kitabxanaların avtomatlaşmasını təmin etməyə çağırmışdı. Məhz buna görə də onun ideyası əsasında respublikadada ilk dəfə olaraq 1999-cu ildə “Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi” Elmi Tədqiqat Laboratoriyası yaradılmış və bu günə qədər böyük nailiyyətlər əldə etməklə şərəfli bir yol keçmişdir. O, təcrübəli pedaqoq olmaqla yanaşı həm də daim öz üzərində işləyən yaradıcı

alimdir. Hər dəfə onun yanında olanda o mənə, kitabxana işi, müasir informasiya texnologiyalarının kitabxanalara tətbiqi, kitabxanaların avtomatlaşdırılması və s. sahələrə aid rus və digər xarici dillərdə ədəbiyyatlar göstərirdi. Söhbət əsnasında məlum olurdu ki, Abuzər müəllim bu kitablarla artıq tanış olub və burada olmayan maraqlı fikirlərini bizimlə bölüşərdi.

Son illər respublikamızda ilk dəfə olaraq BDU-da elektron kitabxananın yaradılması da Abuzər müəllimin rəhbərliyi ilə yerinə yetirilmişdir. Abuzər müəllim ilk dəfə olaraq respublika ali məktəblərinin kitabxanalarının konsepsiyasını işləyib hazırlamışdır. Hər dəfə onun yanında olanda ondan bir yeni məlumat öyrənirdim. Bəzi hallarda Abuzər müəllim doğma Göycə mahalından söhbət salar, o vaxtkı kişilərdən danışdı. Belə söhbətlər çox maraqlı olduğundan adam vaxtın necə keçdiyini hiss eləməirdi.

Abuzər müəllim həm də BDU-da nəşriyyat surasının sədri vəzifəsini aparır. Hər hansı bir məsələ ilə əlaqədar Abuzər müəllimin yanına gedəndə onun otağının qarşısında böyük bir növbənin olduğunu görürdüm. Burada fakültənin və BDU-nun digər fakültələrinin əməkdaşları, habelə respublikamızın müxtəlif regionlarından Abuzər müəllimə pənah gətirmiş insanlar olardı. Maraqlısı budur ki, Abuzər müəllim bu insanların hər biri ilə danışmağa vaxt tapır və onların problemlərinin həllinə kömək göstərirdi.

Abuzər müəllim kitabxanaçı olmağı ilə fəxr edir. Heç yadımdan çıxmaz. M.F.Axundov adına Milli Kitabxanada Abuzər müəllimin rəhbərliyi ilə nəşr olunan “Kitabxanaşünaslıq və informasiya” jurnalının təqdimat mərasimində o, maraqlı məruzə ilə çıxış etdi və sonda “Kitabxanaçı peşəsi bütün peşələrdən şərəflidir və mən kitabxanaçı olmağımla fəxr edirəm” - dedi. Onun çıxışı gurultulu alqışlarla qarşılandı və bir neçə dəqiqə zalın sukutunu pozdu.

Abuzər müəllim haqqında hər kəs maraqlı məlumatlar yaza və söyləyə bilər. Mən inanıram ki, o BDU-da işlədiyi müddətdə hər kəsə köməklik göstərmiş və gənc nəslin formalaşmasında, onların kitabxanaşünaslıq elminin nailiyyətlərinə yiyələnməsində onun müstəsna əməyi olmuş və əminəm ki, hələ bundan sonra da neçə-neçə alimin, müəllimin yetişməsində Abuzər müəllimin böyük rolu olacaqdır.

Öz işinə və rəhbərlik etdiyi kollektivə tələbkar olan, qayğıkeş, səmimi və xeyirxah insan Abuzər müəllim sənətinin vürğünüdür. Abuzər müəllim 80 yaşın ərəfəsindədir. Bu münasibətlə Abuzər müəllimi təbrik edir, ona möhkəm cansağlığı və respublikamızda kitabxanaçılıq elminin inkişafında yeni yaradıcılıq uğurları arzulayıram.

ZİRVƏLƏRDƏ YAŞAYAN ALİM

Şəfəq İSLAMOVA

*Azərbaycan MEA İqtisadiyyat İnstitutu kitabxanasının müdiri,
tarix üzrə fəlsəfə doktoru*

İnsan həyatını təlatümlü, aşıb daşan çaylara bənzədirlər. Onun uşaqlığı dağda səslə-küylü şalaləyə, gəncliyi düzənlikdə axan çaya, ahıllığı dəryaya tökülən çaya bənzədilir. Lakin bununla belə insan ömrünü dəryadan zirvəyə qalxan yola bənzətmək daha yerinə düşərdi.

Dünyada elə kəslər var ki, bu zirvəyə qalxmağa müyəssər olur və həyatda bütöv bir xatirə qoyub gedir. Yalnız ailəsi, yaxınları arasında tanınan insanlardan fərqli olaraq, elə kəslər var ki, böyük kollektivdə, ictimaiyyətdə tanınır, yüksək nüfuz və hörmətə malik olurlar. Professor A.Xələfov belə insanlardandır. Bütün həyatını elmə, yaradıcılığa həsr etmiş A.Xələfov Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elminin banisi, milli kitabxanaşünaslıq elmi məktəbinin yaradıcısı, ali kitabxanaçılıq-informasiya təhsilinin təşkilatçısı kimi mənalı ömür yolu keçmişdir.

1955-ci ildən prof. A.Xələfov bu qocaman elm müəssisəsində fəaliyyət göstərərək bütün bilik və bacarığını gənc nəslin təlim-tərbiyəsinə sərf etmişdir. O, 1955-1977-ci illərdə BDU-nun Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya kafedrasında müəllim, baş müəllim, dosent vəzifələrində işləmiş, 1978-ci ildən bu günə kimi isə BDU-nun professorudur. Azərbaycanda kitabxanaçılıq işinin elmi təşkili, kitabxanaçılıq elminin inkişaf etdirilməsi, bununla əlaqədar bir sıra məsələlərin həll edilməsi onun adı ilə bağlıdır.

1962-ci ildə prof. A.Xələfovun fəal iştirakı və xidməti sayəsində BDU-nun Kitabxanaçılıq şöbəsi müstəqil Kitabxanaçılıq fakültəsinə çevrilmiş, gənc tarix elmləri namizədi, dosent A.Xələfov həmin fakültənin ilk dekanı seçilmişdir. Professor A.Xələfov 1962-1970-ci və 1980-1995-ci illər arasında 25 il kitabxanaçılıq fakültəsinin dekanı vəzifəsində işləmişdir. Eyni zamanda 1963-cü ildən indiyə kimi yarım əsrə yaxın bir müddətdə Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri kimi fəaliyyət göstərir.

Kitabxana işinin ilk tədqiqatçılarından olan professor A.Xələfov 1961-ci ildə "Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən (1920-1932)" mövzusunda namizədlik, 1975-ci ildə isə "Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi" (1933-1958-ci illər) mövzusunda doktorluq dissertasiyalarını müdafiə edərək kitabxana işinin tarixinin elmi əsaslarla tədqiq edilib öyrənilməsi sahəsinin əsasını qoymuşdur. Fəxrlə deyə bilərik ki, o təkcə Azərbaycanda deyil, eləcə də keçmiş SSRİ məkanında kitabxana işinin tarixi sahəsində ilk elmlər

doktorudur. Onun bu dissertasiyası ölkəmizdə kitabxana tarixinə dair ilk fundamental tədqiqat kimi qiymətlidir.

Bütün ömrünü respublikamızda kitabxana işi tarixinin öyrənilməsinə həsr etmiş alimin yaradıcılığında Azərbaycanda kitab və kitabxana mədəniyyətinin təşəkkülü və inkişaf tarixinin tədqiq edilib ümumiləşdirilməsi mühüm yer tutur. Azərbaycan xalqının çoxəsrlik kitab və kitabxana mədəniyyətinin tədqiq edilib sistemləşdirilməsi, onun qanunauyğunluqlarını, ənənə və meyllərinin üzə çıxarılması professor A.Xələfovun milli mədəniyyət tariximizə verdiyi qiymətli töhfələrdən biridir. O, yüzlərlə elmi əsər, dərslik, dərs vəsaiti və monoqrafiyalar müəllifidir. Bütün ömrünü respublikamızda kitabxana işi tarixinin öyrənilməsinə həsr etmişdir. Onun “Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən (1929-1932)”; “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (1870-1920)”; “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi”(1933-1959); “Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin inkişafı”, “Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq təhsili”, “Kitabxanaşünaslığa giriş” (3 hissədə); “Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi”, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” və s. kimi əsərləri xüsusi əhəmiyyətə malikdir.

Hazırda professor A.Xələfov bir sıra ictimai vəzifələr aparır. O, Azərbaycan Kitabxanaçılar Cəmiyyətinin prezidenti, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin Vahid Elmi-Metodik Şurasının “Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya” bölməsinin sədri, BDU-nun Böyük Elmi Şurasının üzvü, BDU-nun Ağsaqqallar Şurasının sədri, “Kitabxanaşünaslıq və informasiya” elminə nəzəri və təcrübi jurnalının təsisçisi və baş redaktorudur.

Prof. A.Xələfovun elmi, pedaqoji və ictimai fəaliyyəti dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. O, “Əməkdar mədəniyyət işçisi” fəxri adına layiq görülmüş, “İşdə əla müvəffəqiyyətlərə görə” döş nişanı, “N.Krupskaya” medalı, Azərbaycanın “Şöhrət” ordeni ilə təltif olunmuşdur. Alim eyni zamanda 2001-ci ildə Amerika Bioqrafiya İnstitutunun nəşr etdirdiyi “Görkəmli liderlərin beynəlxalq soraq kitabı”nın XI nəşrinin nominatı seçilmiş, fəxri fərman və qızıl medalla təltif edilmişdir. 2001-ci ildə isə BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmişdir.

Bəli, təbiətin bir parçası olan insan övladı doğulduğu andan axtarışdadır. Şüuru inkişaf etdikcə, dərk edib tanıdıqca müdrikləşir. Bu gün professor Abuzər Xələfov ömrünün müdriklik çağlarını yaşayır. Müdriklərə isə həmişə ehtiyac duyulur. Xüsusilə də tarix elminin aparıcı alimləri arasında nüfuz və söz sahibi olan professor Abuzər Xələfov kimi insanlara, mütəxəssislərə.

Hörmətli professor Abuzər müəllimi şərəfli yubileyi münasibətilə ürəkdən təbrik edirik. Ona möhkəm cansağlığı, bolluca ailə sevinci, yeni yaradıcılıq qüdrəti arzulayırıq.

**PROFESSOR A.XƏLƏFOVA HƏSR OLUNMUŞ BİBLİOQRAFİK
İNFORMASIYA MƏNBƏLƏRİNİN AXTARIŞ İMKANLARI****Xuraman AĞAYEVA***Bakı Dövlət Universiteti Biblioqrafiyaşünaslıq kafedrasının müəllimi,
pedaqogika üzrə, fəlsəfə doktoru*

Hər xalqın milli mədəniyyət tarixində nadir şəxsiyyətlərə təsadüf olunur ki, onların yaratdığı dəyərli elmi əsərlərlə xalq dünya mədəniyyəti arenasında tanınır, sevilir və hörmət sahibi olur. Azərbaycan xalqının yetişdirdiyi belə nadir simalardan biri Əməkdar elm xadimi, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, BDU-nun Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Alı oğlu Xələfovdur. Professor A.Xələfovun keçdiyi zəngin yaradıcılıq yolu - ömrünün 60 ildən çoxunu Bakı Dövlət Universiteti ilə bağlamış görkəmli ziyalı, alim, müəllim, vətəninə, xalqını sevən, torpağına, xalqına, millətinə bağlı nurlu bir insanın şərəfli ömür yoludur.

Pespublikamızın kitabxanaçılıq cəmiyyətində, kitabxanaçılıq təhsilində, istər nəzəri, istərsə də təcürbi fəaliyyət sahələrində baş verən uğurlar bu görkəmli ziyalının adı ilə, onun zəngin yaradıcılıq yolu ilə, irs qoyduğu dərin elmi dəyəri olan əsərlərlə bağlıdır.

Professor A.Xələfovun fundamental elmi irsi 350-yə qədər monoqrafiya, kitab, kitabça dərslik, dərs vəsaiti, elmi məqalələr və məruzələrdə öz əksini tapmışdır. Alimin dəyərli elmi əsərləri Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi və milli kitabxanaşünaslığın nəzəri və fəlsəfi problemləri, gələcək inkişaf perspektivləri ilə bağlıdır. Bu dəyərli elmi əsərlər Azərbaycanda milli kitabxanaşünaslığın inkişaf istiqamətlərini müəyyən etmiş, gələcək nəsillər üçün bir hüquqi və məlumat bazası yaratmış bir alimin zəkasının məhsuludur.

Alimin təkə müstəqillik illərində yazmış olduğu milli kitabxanaşünaslıq fikrini xeyli zənginləşdirən fundamental əsərlər – “Kitabxanaşünaslığa giriş” (2001, 2003), “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” (2004) adlı dərslikləri, həmçinin “Heydər Əliyev: biblioqrafik məlumat kitabı”(2003), “Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi” (2006), “XXI əsrin əvvəllərində Azərbaycanda kitabxana işinin əsas inkişaf istiqamətləri (mülahizələr, təkliflər, proqnozlar)” (2006), “Kitabxana işinin kompüterləşməsinin əsasları” (2006), “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi. III h.” (2010) və s. elmi-tədqiqat əsərləri alimin kitabxanaşünaslıq elminə vermiş olduğu dəyərli incilərdir. Bu dəyərli elmi əsərlər bu gün də gənclik enerjisi ilə çalışan alimin səmərəli elmi fəaliyyəti haqqında aydın təsəvvür yaradır.

Professor A.Xələfovun elmi əsərləri haqqında bütövlükdə cəmiyyətə biblioqrafik informasiya vermək Azərbaycan biblioqrafiaşünaslığı qarşısında duran vəzifələrdəndir və bu məqsədlə 3 biblioqrafik göstərici hazırlanmışdır.

1987-ci ildə M.F.Axundov adına Milli Kitabxana tərəfindən nəşrə hazırlanmış “A.Xələfov: Biblioqrafiya” adlı ilk biblioqrafik göstəricinin tərtibçiləri dos. P.Kazımov, dos. E.Bədəlov, redaktoru isə L.Qafurovadır. Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi, Bakı Dövlət Universiteti və M.F.Axundov adına Milli Kitabxananın birgə layihəsi olan bu göstərici “Azərbaycanın elm və mədəniyyət xadimləri” seriyası ilə nəşrə hazırlanmışdır.

Bu biblioqrafik göstərici professorun 1957-1986-cı illərdəki elmi yaradıcılığını əhatə edir. Biblioqrafik göstərici aşağıdakı bölmələrdən ibarətdir: “Həyatı, elmi-pedaqoji və ictimai-fəaliyyətinin əsas tarixləri”, “Elmi-pedaqoji və ictimai fəaliyyəti haqqında qısa очерк”, “Əsərləri”, “Dissertasiya işlərinə elmi rəhbərlik”, “Elmi-pedaqoji fəaliyyəti və əsərləri haqqında ədəbiyyat” və “Əsərlərinin əlifba göstəricisi”.

Göstəriciyə müəllifin müvafiq dövr ərzində nəşr edilmiş monoqrafiyaları, elmi məqalələri, tədris-metodik xarakterli materialları və s. yazıları daxil edilmişdir. Burada A.Xələfovun tərcümə və redaktə etdiyi əsərlər, onun rəhbərlik etdiyi və rəsmi oponenti olduğu doktorluq və namizədlik dissertasiyaları haqqında da biblioqrafik informasiya öz əksini tapmışdır. Müəllifin Azərbaycan dilində nəşr olunmuş əsərlərinin sərlövhələrinin rus dilinə də tərcümə edilməsi vəsaitin oxucu kontingentini artırır, ondan rusdilli oxucuların da istifadə etməsinə imkan verir.

“Həyatı, elmi -pedaqoji və ictimai-fəaliyyətinin əsas tarixləri” adlanan Azərbaycan və rus dillərində verilmiş birinci bölmə professorun həyatının güzgüsüdür. Bölmə vasitəsilə informasiya istifadəçiləri alimin zəngin həyat yolu haqqında informasiya əldə edə bilirlər.

Vəsaitə Azərbaycan və rus dillərində alimin “Elmi-pedaqoji və ictimai fəaliyyəti haqqında qısa очерк” verilmişdir. Bölməni vəsaitin tərtibçiləri qələmə almışlar. Bu bölmə informasiya potensialına görə ən zəngin bölmədir. Bölmə vasitəsilə istifadəçilər alimin həm həyatı, həm də zəngin ictimai, pedaqoji, elmi fəaliyyəti haqqında ətraflı informasiya əldə edə bilirlər.

Göstəricinin “Əsərləri” adlanan bölməsində alimin 1957-1986-cı illərdə qələmə aldığı 83 mənbə xronoloji ardıcılıqla və il daxilində isə əlifba prinsipi gözlənilməklə öz əksini tapmışdır. Bölmə daxilində kitabların elmi məqalələrdən ayrılması biblioqrafik axtarışı çətinləşdirir. Bu da biblioqrafik göstəricinin nöqsan cəhəti kimi qeyd oluna bilər.

“Dissertasiya işlərinə elmi rəhbərlik” bölməsi vasitəsilə professorun 1986-cı ilə qədər 5 dissertasiya işinə rəhbərlik etdiyini, 2 doktorluq və 11 namizədlik dissertasiyasının oponenti olduğunu müəyyənləşdirmək olar. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, bölmədə biblioqrafik təsvirlərin tamlığı təqdirəla-

yıqdir. Təsvidə dissertasiyanın müdafiə edildiyi tarixlərin və təsdiq olunma tarixlərinin verilməsi əsil biblioqrafik tədqiqatdan xəbər verir.

”Elmi-pedaqoji fəaliyyəti və əsərləri haqqında ədəbiyyat” bölməsi vasi-təsilə 30 il ərzində elmi-tədqiqat fəaliyyəti haqqında yazılmış 23 mənbənin biblioqrafik təsviri xronoloji il daxilində verilmişdir. Bu cür qruplaşdırma professorun əsərlərinin tədqiqi tarixini izləməyə imkan verir.

137 mənbənin biblioqrafik təsvirini özündə birləşdirən bu biblioqrafik göstəriciyə yalnız bir köməkçi aparat tərtib olunmuşdur. “Əsərlərinin əlifba göstəricisi” adlanan köməkçi aparat alimin əsərləri haqqında operativ biblioqrafik informasiya almağa imkan verir, biblioqrafik göstəricidən istifadəni asanlaşdırır. Məsələn, əgər istifadəçini alimin 1870-1920-ci illəri əhatə edən “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən” monoqrafiyası maraqlandırırsa, 8-ci təsvirə baxmaqla əsər haqqında mükəmməl biblioqrafik informasiya əldə edə bilər.

Biblioqrafik vəsaitə yalnız bir köməkçi aparatın verilməsi təəssüf doğurur. “Haqqında yazan müəlliflərin”, “Əsərlərinin nəşr olunduğu mənbələri və nəşriyyatları” və s. yardımçı göstəricilər vermək olardı. Biblioqrafik vəsaitə nə qədər çox köməkçi aparat verilsə, onun axtarış imkanlarını artırır, ondan istifadəni asanlaşdırır, vaxt itkisinin qarşısını alır.

Professor A.Xələfova həsr olunmuş ikinci şəxsi biblioqrafik göstərici “Abuzər Xələfov: Biblioqrafik məlumat kitabı” adlanan 2001-ci ildə Bakı Dövlət Universiteti Nəşriyyatında çap olunmuş 226 səhifəlik vəsaitdir. Vəsaitin tərtibçiləri S.Sadiqova və Ş.Tahirqızı, redaktoru K.Aslan, rəyçisi N.İsmayılovdur. Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası və Bakı Dövlət Universitetinin birgə lahiyəsi olmuş və “Azərbaycanın elm və mədəniyyət xadimləri” seriyasında alimin 70 illik yubileyi ərəfəsində çap olunmuş bu biblioqrafik tədqiqat əsəri çox geniş araşdırmaların və biblioqrafik tədqiqatın nəticəsidir. Biblioqrafik məlumat kitabı professorun elmi-tədqiqat, ictimai fəaliyyəti ilə əlaqədar mənbələrin çoxluğuna, informasiya potensialının zənginliyinə fundamentalılığınə və mükəmməlliyinə görə birincidən fərqlənir.

Biblioqrafik tədqiqat əsəri bu bölmələrdən ibarətdir: 1) A.Xələfov haqqında görkəmli alimlərin və universitet əməkdaşlarının fikirləri; 2) Professor A.Xələfovun həyat və fəaliyyətinin əsas tarixləri; 3) Abuzər Alı oğlu Xələfov (elmi, pedaqoji və ictimai fəaliyyəti haqqında qısa oşerk); 4) Əsərləri; 5) Elmi-pedaqoji və əsərləri haqqında ədəbiyyat; 6) Yardımçı göstəricilər.

Birinci bölmə olan “A.Xələfov haqqında görkəmli alimlərin və universitet əməkdaşlarının fikirləri” bölməsində tanınmış şəxsiyyətlərdən A.Məhərrəmovun, B.Budaqovun, V.Babazadənin, F.Qasımzadənin, H.Orucovun, M.Məhərrəmovun, N.Cəfərovun, Y.Ceyidovun, M.Müseiyibovun A.Axundovun, X.İsmayılovun, Z.Əliyevin, B.Allahverdiyevin və başqalarının bir-birindən

dəyərli fikirləri professor A.Xələfovun geniş elmi ictimaiyyət arasında nüfuzundan xəbər verir.

“Professor A.Xələfovun həyat və fəaliyyətinin əsas tarixləri” adlı ikinci bölmə professorun həyatı haqqında gələcək nəsillər və tədqiqatçılar üçün geniş və mükəmməl informasiya verir. Cəsarətlə demək olar ki, bu xüsusiyyət - yəni tanınmış şəxsin həm həyatı, həm də ictimai, elmi-tədqiqat və pedaqoji fəaliyyəti haqqında bütün informasiyanın bir yerdə cəmləşməsi, nəsildən-nəslə ötürülməsi şəxsi bibliografik vəsaitlərin üstün cəhətlərindən biridir.

“Abuzər Alı oğlu Xələfov (elmi, pedaqoji və ictimai fəaliyyəti haqqında qısa öşerk)” adlanan üçüncü bölməni tanınmış kitabxanaşünas-bibliograf alim dosent R.Kazımov qələmə almışdır. Cəsarətlə demək olar ki, birinci göstəricidə (1987) olduğu kimi informasiya potensialının zənginliyinə görə və həcm etibarilə bu bölmə xüsusilə fərqlənir. Bölmə vasitəsilə istifadəçilər görkəmli ziyalının həyatı və yaradıcılığı haqqında hərtərəfli informasiya əldə edə bilərlər. Hər iki bölmənin həm də rus dilində verilməsi bibliografik vəsaitin oxucu kontingentini artırır, ondan rusdilli oxucuların da istifadə etməsinə imkan verir. Yeri gəlmişkən birinci vəsaitdə (1987) professorun əsərlərinin sərlövhələrinin də rus dilinə tərcümə olunması bu məqsədə xidmət edir. İkinci vəsaitdə (2001) biz buna rast gəlmədik.

“Əsərləri” adlanan dördüncü bölmə professorun elmi yaradıcılığının mənzərəsini yaradır və 194 mənbənin bibliografik təsvirini özündə cəmləşdirir. Birincidən (1987) fərqli olaraq professorun qələmindən çıxan kitab formalı çap məhsulunun xronoloji illər daxilində ayrıca altbölmədə verilməsi alimin zəngin elmi yaradıcılığını izləməyə imkan verir. Bibliografik vəsaitə əsaslanaraq professorun 2001-ci ilə qədər 21 adda monoqrafiya, dərslik, dərs vəsaiti müəllifi olduğunu söyləmək olar.

“Əsərləri” adlanan bölmənin digər altbölməsi “Elmi məqalələri, tezisləri və müsahibələri” adlanır. Mənbələrin xronoloji ardıcılıqla verilməsi alimin sahə üzrə yaradıcılığını izləməyə imkan verir. Altbölmənin bibliografik tədqiqi alimin 2000-ci ilə qədər 150-yə qədər elmi-məqalə yazdığını və onlardan 20-sinin rus dilində olduğunu söyləməyə imkan verir.

Bibliografik vəsaitin monitorinqi onu deməyə əsas verir ki, alimin elmi-məqalə yaradıcılığının ən məhsuldar dövrü məhz müstəqillik illəridir. Əgər əvvəlki illərdə hər ildə bir-iki elmi-məqalə dərc olunmuşsa, 1998-ci ildə 4, 1999-cu ildə 7, 2000-ci ildə Azərbaycan dilində 5, rus dilində 1 elmi məqalə dərc olunmuşdur.

“Rəy verdiyi, tərcümə və redaktə etdiyi əsərlər” altbölməsi vasitəsilə professorun rəy verdiyi və redaktoru olduğu 29 əsər haqqında bibliografik informasiya əldə etmək olar.

Məlumdur ki, Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elminin banisi və yaradıcısı professor A.Xələfov elmi məktəb yaratmış və onun ziyasından onlarla

alim bəhrələnmişdir. Gənc tədqiqatçıların yetişdirilməsi də professorun diqqət mərkəzində olmuşdur. Biblioqrafik vəsaitin “Dissertasiya işlərinə elmi rəhbərlik” bölməsinin tədqiqinə əsasən demək olar ki, görkəmli alim 2001-ci ilə qədər 11 nəfər alim yetişdirmiş və onlar bu gün də səmərəli fəaliyyət göstərirlər.

“Dissertasiya işlərinə opponetlik” altbölməsi vasitəsilə görkəmli alimin Azərbaycanda və xarici ölkələrdə 4 doktorluq və 17 namizədlik işinin opponenti olduğu haqqında biblioqrafik informasiya əldə etmək olar.

Biblioqrafik göstəricinin “Elmi-pedaqoji fəaliyyəti və əsərləri haqqında ədəbiyyat” bölməsi vasitəsilə professorun elmi-pedaqoji fəaliyyəti və əsərləri haqqında tanınmış ziyalıların qələmə aldığı 75 mənbənin biblioqrafik təsviri xronoloji ardıcılıqla verilir.

Biblioqrafik tədqiqat əsərinin yardımçı göstəricilər bölməsi istifadəçilərin biblioqrafik informasiya təminatında mühüm rol oynayır. Birinci (1987) göstəricidən fərqli olaraq ikinci göstəriciyə üç köməkçi aparat tərtib edilmişdir: 1) A.A.Xələfovun əsərlərinin sərlovhələrinin əlifba göstəricisi (Azərbaycan və rus dillərində). 2) A.A.Xələfovun əsərlərinin dərc olunduğu dövrü mətbuat və digər mənbələrin əlifba göstəricisi. 3) A.A.Xələfov haqqında yazmış müəlliflərin adlar göstəricisi.

“A.A.Xələfovun əsərlərinin sərlovhələrinin əlifba göstəricisi” adlı köməkçi aparat professorun müxtəlif mövzularda yazdığı əsərlərin əlifba üzrə axtarışına yardım edir, sərlovhənin qarşısında qoyulmuş biblioqrafik təsvir nömrəsi əsas mətndən əsərin operativ tapılmasına kömək edir, əsər haqqında biblioqrafik informasiyanın tələbatçıya çatdırılmasını asanlaşdırır. Məsələn:

Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (1870-1920) - 3

Azərbaycanda kitabxanaşılıq təhsilinin inkişafı - 12

Bilik və mərifət xəzinəsi - 46

Cəmiyyətin informasiya təminatında kitabxanaların tarixi rolu - 104 və s.

“A.A.Xələfovun əsərlərinin dərc olunduğu dövrü mətbuat və digər mənbələrin əlifba göstəricisi” adlı köməkçi aparat vasitəsilə professorun əsərlərinin dərc olunduğu arealı və alimin ən çox əlaqə saxladığı dövrü mətbuat nümunələrini müəyyənləşdirmək olar və dövrü mətbuatın qarşısında yazılmış biblioqrafik təsvir nömrələrinə görə həmin mənbələrdə alimin dərc etdirdiyi əsərlər haqqında biblioqrafik informasiya almaq olar. Məsələn, Azərbaycan Dövlət Universitetinin elmi əsərləri: Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya ser. - 40, 41, 42, 43, 44, 49, 51, 52, 57, 58 a, 60 - cəmi 11

Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası - 53, 54, 55, 56, 59, 61, 62, 66, 67, 68, 69, 70, 76, 77 cəmi - 14

Mədəni-maarif işi - 34, 36, 37, 71, 74, 85 cəmi-6 və s.

Üçüncü köməkçi aparat olan “A.A.Xələfov haqqında yazmış müəlliflərin adlar göstəricisi” vasitəsilə alim haqqında yazmış müəllifləri və onların

əsərlərini müəyyənləşdirmək olar. Köməkçi aparat vasitəsilə professorun həyatı, ictimai, elmi-tədqiqat, pedaqoji fəaliyyəti haqqında 40-a qədər müəllifin əsər yazdığını və onlar arasında tədqiqatçı alim, dosent Knyaz Aslanın fərqləndiyini qeyd etmək olar. Dosent K.Aslanın 2001-ci ilə qədər hamımızın ustası, professor A.Xələfov haqqında 6 sanballı elmi məqalənin müəllifi olduğunu bu köməkçi aparat vasitəsilə müəyyənləşdirmək mümkündür.

Bibliografik göstərici çox mükəmməl məlumat-metodiki aparata malikdir. Bibliografik göstəricinin istər iki dildə (Azərbaycan və rus) verilmiş titul səhifəsi, iki dildə verilmiş “Tərtibçilərdən” adlı hissə, istərsə də “Kitabın içindəkilər” adlı hissə-bütünlükdə məlumat-metodiki aparatı mükəmməldir və vəsaitin daxilini açır və axtarılan informasiyanın tez tapılmasına yardım edir.

Professor Abuzər Xələfov haqqında çapdan çıxmış üçüncü bibliografik məlumat kitabının tərtibçi-müəllifi Bibliografiyaşünaslıq kafedrasının baş müəllimi, S.Sadıqova, redaktoru M.F.Axundov adına Milli Kitabxananın direktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru K.Tahirov, rəyçiləri Azərbaycan Respublikasının Əməkdar mədəniyyət işçisi, professor Z.Əliyev və Kitabxanaşünaslıq kafedrasının dosenti E.Əhmədovdur. Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası və Bakı Dövlət Universitetinin birgə lahiyəsi olmuş və “Azərbaycanın elm və mədəniyyət xadimləri” seriyasında alimin 75 illik yubileyi və elmi-pedaqoji fəaliyyətinin 55 illiyinə həsr olunmuş 2006-cı ildə nəşr olunmuş bu bibliografik tədqiqat əsəri ikinci vəsaitin (2001) məntiqi davamıdır. Bu gün də gənclik həvəsilə yazıb-yaradan professor A.Xələfovun elmi yaradıcılığının zirvəsi 2001-2006-cı illər hesab olunduğuna görə bibliografik vəsaitin ikinci hissəsinin nəşr olunması qərara alınmışdır. Bibliografik məlumat kitabının quruluşu ikinci bibliografik göstəricidə olduğu kimi saxlanılır və 2006-cı ilə qədər olan yeni materiallar əlavə olunur.

Bibliografik tədqiqat əsəri bu bölmələrdən ibarətdir: 1) A.Xələfov haqqında görkəmli alimlərin və universitet əməkdaşlarının fikirləri; 2) Professor A.Xələfovun həyat və fəaliyyətinin əsas tarixləri; 3) Alimlik zirvəsi; 4) Əsərləri; 5) Elmi-pedaqoji fəaliyyəti və əsərləri haqqında ədəbiyyat; 6) Yardımçı göstəricilər.

“A.Xələfov haqqında görkəmli alimlərin və universitet əməkdaşlarının fikirləri” bölməsi vasitəsilə tanınmış şəxsiyyətlərdən M.Mərdanov, A.Məhərrəmov, V.Məmmədəliyev, B.Nəbiyev, N.Cəfərov, H.Əhmədov, S.Qəndilov, T.Bünyatov, V.Babazadə, Z.Yaqub və başqalarının səmimi ürək sözləri öz əksini tapır.

“Professor A.Xələfovun həyat və fəaliyyətinin əsas tarixləri” adlı bölmə vasitəsilə professorun 2001-2006-cı illərdə qazandığı uğurlar haqqında bibliografik informasiya əldə edə bilərik. Bölmədən öyrənirik ki, 2001-2006-cı illərdə professor A.Xələfov bir sıra uğurlara imza atmış, ən böyük uğuru isə

24 dekabr 2001-ci ildə H.Əliyevin imzası ilə “Əməkdar Elm xadimi” fəxri adına layiq görülməsi olmuşdur. Bölmə alimin zəngin həyat yolunu izləmək baxımından tədqiqatçılar və bütün kitabxana ictimaiyyəti üçün əhəmiyyətlidir.

Bibliografik məlumat kitabına dosent R.Kazımov “Alimlik zirvəsi” adlı oçerk yazmışdır. Oçerk bir növ alimin 2001-2006-cı illərdəki fəaliyyətini yekunlaşdırır.

“Əsərləri” bölməsinin “Kitabları” adlı altbölməsi vasitəsilə alimin 5 il ərzində nəşr etdirdiyi 12 sanballı elmi-tədqiqat əsəri haqqında bibliografik informasiya əldə etmək olar. Bu əsərlərdən biri rus dilində və ingilis dilində nəşr olunmuşdur. Hər iki göstəriciyə əsaslanaraq alimin bu illər ərzində 33 adda kitab formalı dəyərli elmi-əsərlərin müəllifi olduğunu söyləyə bilərik.

Bibliografik vəsaitin “Əsərləri” bölməsinin “Elmi məqalələri, tezisləri, müsahibələri və publisistik məqalələri” altbölməsinin tədqiqi vasitəsilə professorun beş il ərzində 57 adda sanballı elmi məqalənin müəllifi olduğunu söyləmək olar. Bu işə həyatının 80-ci baharını yaşayan elim adamı üçün çox gözəl nəticədir. Hər iki göstəricinin monitorinqi onu deməyə əsas verir ki, keçən bu illər ərzində professorun 207 elmi məqaləsi və tezisi dərc olunmuşdur ki, onun da əsas hissəsi müstəqillik dövrünün payına düşür.

“Əsərləri” bölməsinin “Rəy verdiyi və redaktə etdiyi əsərlər” altbölməsi vasitəsilə beş il müddətində alimin 12 əsərə rəy verdiyini və redaktoru olduğunu aydınlaşdırmaq olar. Hər iki göstəricinin (2001, 2006) bibliografik tədqiqi alimin cəmi 41 əsərə rəy verdiyi və pedaktoru olduğunu söyləməyə əsas verir.

Oeyd etdiyimiz kimi, professor A.Xələfovun fəaliyyətinin əsas istiqamətlərindən birini gənc alimlərin yetişdirilməsi təşkil edir. Vəsaitin “Rəhbərlik etdiyi doktorluq və namizədlik dissertasiyaları” altbölməsi vasitəsilə alimin beş il müddətində 1 elmlər doktoru və 2 elmlər namizədi yetişdirdiyini qeyd etmək olar.

Hər iki göstəricinin (2001, 2006) monitorinqini aparsaq elim adamının 1 elmlər doktoru və 13 elmlər namizədi yetişdirdiyini qeyd etmək olar.

Bibliografik informasiya mənbəyinin “Elmi-pedaqoji fəaliyyəti və əsərləri haqqında ədəbiyyat” bölməsinin bibliografik tədqiqi nəticəsində beş il ərzində elim adamı haqqında iki bibliografik göstərici bir monoqrafiya və 155 elmi məqalənin işıq üzü gördüyünü aydınlaşdırmaq olar. Hər iki göstəricinin monitorinqini aparsaq alim haqqında bu illər ərzində bir monoqrafiya, üç bibliografik göstərici və 230 elmi məqalənin dərc edildiyini qeyd etmək olar.

Bibliografik vəsaitə üç yardımçı göstərici tərtib edilmişdir: 1) A.A.Xələfovun əsərlərinin əlifba göstəricisi. 2) A.A.Xələfovun əsərlərinin dərc olunduğu mənbələrin əlifba göstəricisi. 3) A.A.Xələfov haqqında yazmış müəlliflərin adları göstəricisi.

“A.A.Xələfovun əsərlərinin əlifba göstəricisi” müəllifin əsərlərinin əlifba üzrə axtarışına yardım edirsə, “A.A.Xələfovun əsərlərinin dərc olunduğu mənbələrin əlifba göstəricisi” adlı köməkçi aparat vasitəsilə elim adamının əsərlərinin dərc olunduğu mənbələri müəyyənləşdirilir və beələklə, aydınlaşdırmaq olar ki, alimin 23 əsəri BDU nəşriyyatında çap olunmuş və “Bakı Universiteti” qəzetində 5 il müddətində 9 elmi-məqalə dərc edilmişdir.

“A.A.Xələfov haqqında yazmış müəlliflərin adlar göstəricisi” adlı köməkçi vəsaitin bibliografik tədqiqi maraqlı nəticələr ortaya qoyur. Aydınlaşdırmaq olar ki, professor A.Xələfov haqqında ən çox elmi əsər dərc etdirmiş alim dosent Knyaz Aslandır. Onun professor A.Xələfov haqqında 5 il müddətində 14 elmi əsəri nəşr edilmişdir. Hər iki göstəricinin monitorinqinə əsasən demək olar ki, dosent K.Aslan professor haqqında 20 elmi əsərin müəllifidir.

Professor haqqında hər üç bibliografik göstəricinin tərtibi prinsipi bibliografiyalaşdırmanın metodikasına uyğundur və çox böyük bibliografik tədqiqatın və çox böyük zəhmətin nəticəsidir.

Professor A.Xələfov haqqında dördüncü bibliografik vəsait alimin 80 illik yubileyinə həsr olunur. Yeri gəlmişkən bu ilin dekabr ayında professor Abuzər Alı oğlu Xələfovun 80 yaşı tamam olur. Bu xeyirxah insana, görkəmli alimə cansağlığı, uzun ömür arzu edirəm və qarşıdan gələn 80 illik yubileyini təbrik edirəm.

ABUZƏR XƏLƏFOV ELMİ MƏKTƏBİ

Sevda XƏLƏFOVA

Bakı Dövlət Universiteti Kitabxana resursları və informasiya axtarış sistemləri kafedrasının baş müəllimi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru

Hər hansı bir elm sahəsi üzrə məktəb yaratmaq hər kəsə nəsib olmur. Bəşəriyyət tarixində elə şəxsiyyətlər doğulmuşdur ki, onların həyat və fəaliyyəti, qoyduğu izlər heç vaxt unudulmur, zaman keçdikcə daha parlaqlıqla özünü büruzə verir. Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elminin banisi, milli kitabxanaşünaslıq elmi məktəbinin qurucusu olan professor Abuzər Xələfov da belə şəxsiyyətlərdəndir. Tarixi köklərdən və ənənələrdən qaynaqlanan Azərbaycan kitabxanaçılıq elmi məktəbinin yaradılmasında, toplanan tarixi təcrübənin yaşadılmasında, zənginləşdirilməsində və inkişafında canlı korifeylərimizdən olan A.Xələfovun elmi-praktiki yaradıcılığı bütöv bir məktəbdir.

Demək olar ki, respublikamızda fəaliyyət göstərən bütün kitabxanaşünas alimlər bu məktəbin – Abuzər Xələfov elmi məktəbinin yetirmələridir. A.Xələfov minlərlə kitabxanaçılar ordusuna müəllimlik edərək kitabxanaşünaslığın sirlərinə bələd olan yüksək ixtisaslı kadrlara həyat vəsiqəsi vermişdir. O, ən qədim dövrlərdən zamanəmizə qədər Azərbaycanda kitabxana işinin tarixini və inkişaf istiqamətlərini hərtərəfli tədqiq etmiş, sanballı monoqrafiyaları ilə ölkəmizdə ilk dəfə olaraq bu sahənin bünövrəsini qoymuşdur.

Abuzər Xələfov bir şəxsiyyət, tanınmış elm xadimi kimi təxminən 50 il öncə Azərbaycanda müstəqil Kitabxanaçılıq fakültəsinin yaradıcısı və ilk dekanı olaraq kitabxanaşünaslıq elminin təşəkkülünə, daha da inkişaf edib möhkəmlənməsinə necə çalışırdısa, bu gün də eyni həvəslə Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri vəzifəsində çalışır. O, ömrünün yarısından çoxunu kitabxanaşünaslıq sahəsinə həsr etmişdir. Onun SSRİ məkanında kitabxana işinin tarixi sahəsində ilk elmlər doktoru olması Azərbaycan üçün böyük fəxrdir.

Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin nəzəri və metodiki məsələləri ilə ardıcıl məşğul olan prof. A.Xələfovun yaratdığı kitabxanaçılıq məktəbi sözün həqiqi mənasında tamamilə formalaşmış və müasir dövrün tələblərinə uyğun şəkildə inkişaf edərək yüksək səviyyəyə çatmışdır. Bu gün Abuzər Xələfov elmi məktəbində doktorluq və namizədlik dissertasiyaları müdafiə edilmiş, kitabxana işinin nəzəriyyəsi və tarixi üzrə görkəmli alimin layiqli davamçıları yetişmişdir. Bu elmi məktəbin nümayəndələri ölkəmizin mədəniyyət tarixinin ayrılmaz tərkib hissəsi olan kitabxana-bibliografya və kitabçılıq işinin tarixi təkamülünü, onun ayrı-ayrı tarixi mərhələ və dövrlərdə inkişaf meyilləri və qanunauyğunluqlarını, ayrı-ayrı kitabxana şəbəkələrinin inkişaf mərhələlərini, kitabxana işinin avtomatlaşdırılması və müasir texnologiyaların tətbiqi məsə-

lələrini kompleks şəkildə araşdıraraq qiymətli nəticələr əldə etmişlər və bu istiqamətlərdə elmi axtarışlarını uğurla davam etdirirlər. Bu məktəbi bitirənlərin sırasına hələ neçə-neçə nəsillər qoşulacaqdır.

Prof. A.Xələfovun elmi məktəbi hazırda təkcə respublikamızda deyil, həm də qonşu xarici ölkələrdə kitabxanaşünaslığın əsas elmi istiqamətlərini müəyyənləşdirir. Onun yaratdığı elmi məktəb Kitabxanaşünaslıq kafedrasının elmi istiqamətinin əsasını təşkil edir. Pedaqoq alimin rəhbərlik etdiyi kafedranın ölkədə aparıcı elmi mərkəzə çevrilməsi də bunun məntiqi nəticəsidir.

Prof. A.Xələfov respublikamızda kitabxanaşünas alim, kitabxanaşünaslıq elmi məktəbinin nəzəriyyəçisi və yaradıcısı kimi tanınmaqla yanaşı, eyni zamanda mədəniyyət tarixi problemləri də onun elmi maraq və tədqiqatçılıq dairəsinə daxildir. Görkəmli alim Azərbaycanda mədəniyyət tarixi və mədəni quruculuq məsələlərinə həsr olunmuş, Bakıda və Moskvada müdafiə edilmiş bir çox namizədlik və doktorluq dissertasiyalarının müdafiəsində rəsmi opponent, yaxud İxtisaslaşdırılmış Elmi Şuranın üzvü kimi fəal iştirak etmiş, öz məntiqli elmi rəyləri ilə mütəxəssislər arasında dərin hörmət qazanmışdır.

Görkəmli kitabxanaşünas alim uzun illərdir ki, kitabxana işinin tarixi və nəzəriyyəsi problemləri ilə yanaşı, Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq təhsilinin nəzəri və metodoloji məsələlərini hazırlayıb tətbiq etməklə də məşğuldur. O, bu istiqamətdə yazıb nəşr etdirdiyi elmi məqalə və monoqrafiyalarında, habelə elmi tədbirlərdəki məruzə və çıxışlarında ali kitabxanaçılıq təhsilinin müasir konsepsiyasının əsasını formalaşdırmışdır.

Abuzər Xələfov mərd, mübariz, prinsipial, xeyirxah və alicənab, eyni zamanda tələbkar və güclü məsuliyyət sahibi olan bir insandır. O, qarşısına qoyduğu xeyirxah məqsədi daim diqqətdə saxlayaraq, bütün kollektivi bu nəcib işə səfərbər etmiş, fakültəyə cavabdeh olan pedaqoq kimi onun gələcək inkişafı naminə ömrünün altmış ilini sərf etmişdir.

Ömrünün 80-ci baharını yaşayan, ağsaqqal, ziyalı, alim, əsl vətəndaş mövqeyi olan Abuzər Xələfovun fəaliyyəti ölkə rəhbərliyi, xalqımız, kitabxana ictimaiyyəti və çalışdığı müəssisənin rəhbərliyi tərəfindən daima yüksək qiymətləndirilərək onun fəxri adlara və fəxri fərmanlara layiq görülməsi, çoxsaylı orden və medallarla təltif olunması bu müdrik insanın çoxillik gərgin zəhmətinə verilən böyük qiymətdir.

Əməkdar elm xadimi, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Xələfov şöhrətin zirvəsinə böyük zəhməti ilə çatmışdır və bu zəhmətkeşliyin, prinsipiallığın, mübarizliyin ona bundan sonra da daha yüksək zirvələr fəth etməyə imkan verəcəyinə mən ürəkdən inanıram.

80 yaşınız mübarək, Abuzər müəllim!

GÖRKƏMLİ ELM FƏDAİSİ

Azər HÜSEYNOV

*Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin
Elmi Kitabxanasının direktoru*

Azərbaycan Respublikasında kitabxanaşünaslıq elminin yaradıcısı və banisi Abuzər Alı oğlu Xələfov haqqında söz demək həm şərəfli, həm də çox çətindir. Şərəflidir ona görə ki, müəllim haqqında xoş söz demək hər bir adamın müqəddəs borcudur. Valideyn səni dünyaya gətmişsə, müəllim səni dünyaya elmindən agah edib, pərvazlandırıb göylərə qaldırır. Çətindir ona görə ki, yarım əsrə qədər kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, Əməkdar elm xadimi, Əməkdar mədəniyyət işçisi, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Şöhrət ordenli, Prezident təqaüdçüsü, tarix elmləri doktoru, professor haqqında fikir söyləmək o qədər də asan deyildir.

Lakin onu deyə bilərəm ki, professor A.Xələfovun bütün uğurları xronoloji olaraq gözümün qarşısında canlanır.

Kitabxanaşünaslıq” fənnindən bizə dərs deyən A.Xələfov öz qayğıkeşliyi, ciddiliyi və tələbkarlığı ilə digər müəllimlərdən seçilirdi. Bu xüsusiyyət bu günə kimi davam edir. Məhz bu xüsusiyyətlər A.Xələfovu nəinki Bakı Dövlət Universitetində, eləcə də, onu tanıyanlar arasında böyük nüfuz sahibi etmişdir.

Kitabxana işi ilə bağlı bütün başlanğıclar A.Xələfovun adı ilə bağlıdır desək səhv etmərik. İlk dəfə olaraq hələ 1961-ci ildə “Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən” mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə edən A.Xələfov kitabxana işinin tarixini elmi əsaslarla tədqiq etmiş və 1920-ci ildən 1932-ci ilə qədər bir zaman kəsiyində Azərbaycanın kitabxana işi sahəsində nə qədər irəli getdiyini göstərmişdir.

Kitabxanaçılıq fakültəsinin ilk dekanı olaraq kitabxana sahəsində çalışacaq olan yüksək elmi potensiallı gələcək kitabxanaçılara müəllim qayğısı göstərmişdir.

Kitabxana işinin bütün sahəsində onun qayəsi yüksək ixtisaslı milli kitabxanaşünas-bliograf kadrların hazırlanması olmuşdur. Bununla o, öz vətəninə, millətinə olan sevgisini bir daha sübut etmişdir. A.Xələfov kadrların düzgün seçib yerləşdirilməsi işində çox böyük istedadla malikdir. O, əsl kitabxanaçı ola biləcək fərdi hamıdan tez görünür.

A.Xələfov uzun müddətdir ki, idarəetmə ilə tədqiqatçılıq və istiqamətləndirmə işini paralel olaraq aparır, bu da onun istedadlı alim və qabiliyyətli təşkilatçı olmasından irəli gəlir.

Həyata keçirdiyi hər bir işə böyük məsuliyyətlə yanaşan görkəmli alim müntəzəm olaraq elmi məclislərdəki məruzə və çıxışlarında Azərbaycan Res-

publikasında ali kitabxanaçılıq təhsilinin müasir konsepsiyasının əsasını formalaşdırmışdır. Ali təhsil sistemində tədris proseslərini əvəzolunmaz bir alim kimi professor A.Xələfov həm respublikada, həm də respublika xaricində ali təhsilin yenidən qurulması işində yaxından iştirak edir və özünün qiymətli məsləhətini verir.

Onun elmi tədqiqat fəaliyyəti xarici ölkələrdə geniş şöhrət qazanmışdır. Görkəmli alim geniş, profilli kitabxana işçilərinin hazırlanmasına dair çox perespektivli ideya və təkliflər irəli sürmüşdür. Bu təkliflər Bakı Dövlət Universitetində yeni ali təhsil sisteminin – bakalaviatura və magistratura pilləsinin əsasını təşkil edir. Eyni zamanda bu istiqamətdə ixtisas fənlərinə dair tədris plan və proqramların əsas müəllifidir. A.Xələfov elmi araşdırmaların əsasını ölkəmizdə mədəniyyət və kitabxana işi quruculuğunun tarixi problemləri, kitabxanaşünaslığın nəzəriyyəsi və onun metodologiyası ali kitabxanaçılıq-bibliografiya təhsili məsələləri, habelə kitabxana işi nəzəriyyəsi təşkil edir.

Yüksək səviyyəli alim A.Xələfov milli mədəniyyətşünaslıq və kitabxanaşünaslıq elmi üçün çox dəyərli əsərlərin müəllifidir. Onun Azərbaycan xalqının çoxəsrlik kitab və kitabxana mədəniyyətini tədqiq edilməsində çox böyük danılmaz rolu vardır. Azərbaycan tarixşünaslığında ilk dəfə olaraq ən qədim zamanlardan müasir dövrümüzdə qədər kitabxana işinin inkişaf tarixini bütün açıqlığı ilə xalqa çatdırmışdır. Odur ki, professor A.Xələfov görkəmli mədəniyyət tarixçisi kimi çox yüksək dəyərləndirilir. O, Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1935-1959) mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edərək Azərbaycanda və Sovet İttifaqı məkanında ilk tarix elmləri doktoru alimlik dərəcəsi aldı.

Onun ayrı-ayrı illərdə yazdığı “Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən” (1920-1932), “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən” (1870-1920) “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi”(1933-1959), “Kitabxanaşünaslığa giriş”, “Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi”, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” və s. kimi fundamental əsərləri mühüm əhəmiyyətə malikdir. Professor A.Xələfovun elmi yaradıcılığında ulu öndər H.Əliyevin elmi-nəzəri irsinin öyrənilməsi və tədqiqi mühüm yer tutur. Böyük alimin “Heydər Əliyev bibliografik məlumat kitabı”, “Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi” kimi dəyərli kitabları bu baxımdan diqqətə layiqdir.

Dəyərli alimin kitabxanaşünaslıq-bibliografiya elmi sahəsində elmi-pedaqoji kadrların hazırlığında çox əvəzsiz dəyəri vardır. A.Xələfov əvəzedilməz bir alim olaraq Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elmi sahəsində 1 elmlər doktoru, 25 nəfər elmlər namizədinə elmi rəhbər olmuşdur.

A.Xələfov Moskva, Tiflis, Daşkənd və bir çox başqa şəhərlərdə müdafiə şuralarının üzvi kimi milli kitabxanaşünaslıq elmimizi çox uğurla təmsil etmişdir.

Elmi ictimaiyyətin dərin məhəbbətini qazanan görkəmli ziyalı, alim, müəllim, fədakar elm və təhsil xadiminin keçdiyi şərəfli yol ictimaiyyətin dərin məhəbbətini qazanmışdır. Cəsarətlə demək olar ki, respublikamızda fəaliyyət göstərən bütün kitabxanaşünas alimlər Abuzər Xələfov elmi məktəbinin yetirməsidir. Azərbaycan mədəniyyət tarixi istiqamətində əldə etdiyi elmi nəticələr, müasir tarix elminin aparıcı alimləri arasında xüsusi nüfuz və söz sahibi olmasına baxmayaraq görkəmli alim araşdırmalarını həvəslə davam etdirir.

Bu məqamda şairə Pərvanə Zəngəzurlunun bir gözəl mısrası yerinə düşür:

*Babaların quvvətidir dizində,
Nikbinlik var söhbətində, sözündə
Pərvanə də saxlayıbdı yüzündə -
Səni təbrik üçün sözü var hələ
Ömrün doxsanı var, yüzü var hələ...*

Şəxsiyyətinə dərin hörmət bəslədiyim görkəmli alim, böyük insan professor Abuzər Xələfovun 80 illiyi ilə əlaqədar olaraq ona möhkəm cansağlığı, apardığı nəhəng işlərdə uğurlar arzulayıram.

KİTABXANAÇILAR ORDUSUNUN SƏRKƏRDƏSİ

Xuraman İSMAYILOVA

*M.F.Axundov adına Milli Kitabxananın şöbə müdiri,
Əməkdar mədəniyyət işçisi*

Hər bir sənətin, elmin taleyi onun başında duran aparıcı mütəxəssislərdən, alimlərdən asılıdır. O mütəxəssislər, alimlər nə qədər kamil, sərraf olsalar, o sənət də, elm də kamillik, ucalıq zirvəsinə çatar. Azərbaycanda təkcə kitabxanaçılar deyil, hamı bilir ki, kitabxanaşünaslıq elminin, kitabxanaçılıq sənətinin banisi tarix elmləri doktoru, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi, Əməkdar mədəniyyət işçisi, Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, Prezidentin fəxri təqaüdçüsü, “Şöhrət” ordenli professor Abuzər Xələfovdu.

Mən onun elmi fəaliyyəti haqda danışmaq fikrində deyiləm. Çünki “Görünən dağa bələdçi lazım deyil”. Dağ elə dağdır, hardan baxsan, necə baxsan dağ dağlığında qalır. Abuzər müəllimin titulları, elmə gətirdiyi yeniliklər, verdiyi töhfələr onun həyatının, əmək və elmi fəaliyyətinin ən gözəl bələdçisidir. Yəqin ki, alim, pedaqoq həmkarları bu haqda daha məzmunlu və müfəssəl danışacaqlar. Onların söylədiklərinin yanında mənim fikirlərim bəsit görünə bilər. Məncə hər kəs yerini və sözünü bilməlidir.

Mən Abuzər müəllimin tələbəsi kimi, onun insani keyfiyyətlərindən, müəllim kimi xatirəmdə qoyduğu izlərdən söz açmaq istəyirəm. Bilmirəm, bu təsadüfdür, yoxsa alın yazısıdır, universitetə qəbul olduğum ili, Abuzər müəllimlə tanışlığımı düşünəndə bir fakt fikrimi çəkdi və duyğulandım. Mən birinci kursa qəbul olunanda Abuzər müəllim mən yaşda imiş. Amma nədən biz o vaxt ona dağdan ağır, müdrik bir ağısaqqal kimi baxırdıq? Deməli, müdriklik, ağısaqqallıq yaşla ölçülmür. Saçı-saqqalı ağaran hər kəsə ağısaqqal deyirikmi? Yox...

70-ci illərin tələbələrinin bir sirrini açmaq istəyirəm. Biz birinci kursda Abuzər müəllimdən qorxurduq. Zahirən zəhmli görünən müəllimimizi tanıdıqca ikinci, üçüncü kurslarda hörmət etməyə, dördüncü, beşinci kurslarda sevməyə başladığımız. Bu sevgini qazanmasının ilkin şərti o idi ki, Abuzər müəllim heç vaxt tələbəyə yuxarıdan, yəni özündən aşağı baxmırdı. Tələbə ilə gələcəyin alimi, mütəxəssisi, ən ümdəsi İnsan kimi davranırdı. Gəlin etiraf edək ki, bu xüsusiyyət çoxlarında yoxdur. Heç vaxt heç kəsi acılamaz, təhqir etməzdi. Cavabdan razı qalmayanda da mülayimcəsinə: “Tənbəllik edib yaxşı hazırlaşmısan, bir az da hazırlaş, sonra gəl”, - deyərdi. Haqsızlıq etdiyini

görmədim. Görsəydim, duysaydım heç vaxt unutmazdım, çünki haqsızlığa qatı düşməyəm.

Abuzər müəllimə kitabxanaşünaslıq elminin atası deyirlər. Mənsə deyərdim ki, o həm də kitabxanaçıların atasıdır. Azərbaycanda böyük bir kitabxanaçılar ordusu fəaliyyət göstərir. Bu ordu özünə sərkərdə Abuzər müəllimi hesab edir. Azərbaycanın hər bir bölgəsində yetirmələri, tələbələri onun adını, nüfuzunu qoruyur, fəxrlə: “Mən Abuzər müəllimin tələbəsiyəm” deyir.

Abuzər müəllim də həmişə, hər yerdə fəxrlə: “Mən kitabxanaçıyam” – deyir. Çoxlarının həsəd aparacağı yüksək titullardan əvvəl “kitabxanaçıyam” deməsi bizdə sonsuz qürur və iftixar hissi oyadır, sənətimizə bir daha ürəkdən bağlanmağa, sevməyə sövq edir. Bəlkə də bu sözlərinin bizlərdə yaratdığı hisslərdən xəbərsizdir. Əslində bu çox gözəl təsir və tərbiyə vasitəsidir.

İnsanı yaşadan, arzuların qanadında uçuran sevgidir. Sevildiyini, anıldığını bilmək ən böyük xoşbəxtlikdir. Bu mənada Siz xoşbəxt insansınız Abuzər müəllim! Sizi sevən, xoş duyğularla anan yüzlərlə yetiməniz var.

Biz Yaradanımıza, valideyinlərimizə və bir də müəllimlərimizə ömür boyu borcluyuq. Bu borcu ödəmək qeyri-mümkündür. Sadəcə sevmək, hörmət etməklə könlümüzü ovuda bilərik.

Sizi sevən tələbələriniz adından 80 illik yubileyinizi ürəkdən təbrik edir, cansağlığı, uzun ömür, elmimizə, sənətimizə yeni töhfələr gözləyirik.

ZİYALI MƏNZƏRƏSİ

Oruc QULIYEV

*Xətai rayon MKS-nin direktoru,
Milli Elmlər Akademiyasının dissertantı*

Kitabxana işi haqqında söhbət açmaq, söz demək həmişə bizdə qürur hissi yaradır, keçmiş irsimizin ən gözəl nümunələrini, abidələrini yada salır, xatırladır. Bu sahədə BDU-nun kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, görkəmli alim, Əməkdar elm xadimi, professor A.Xələfovun fəaliyyəti xüsusilə diqqəti cəlb edir. Belə ki, kitabxana işinin elə bir sahəsi yoxdur ki, onun haqqında öz dəyərli fikrlərini, mülahizələrini, elmi tövsiyələri söyləməsin, dərin hərtərəfli ümumiləşdirmələr aparmasın, fakültədə keçirilən fənlərin yeniləşdirmə perspektivlərini zənginləşdirməsin, elmi potensialını, tədris keyfiyyətini təkmilləşdirməsin. Bu işgüzar şəxsiyyətin fəaliyyətini dəyərləndirmək, əsl qiymətini vermək hər bir kitabxanaşünasın, kitabxanaçının, mədəni irsimizi sevən, onu qoruyan hər bir ziyalının mühüm vəzifəsidir.

O, hələ qədim dövrlərdən başlayaraq son illərə qədər kitabxana işinin geniş inkişaf xarakteristikasını vermiş konkret nümunələr, faktlar əsasında təhlil etmiş maraqlı elmi nəticələrə gəlmişdir. Belə bir tarixi dövrdə kitabxana işinin ponoramasını yaratmaq, inkişaf istiqamətlərini ümumiləşdirmək, dövrün ictimai, siyasi, mədəni hadisələri ilə əlaqəli işıqlandırmaq tədqiqatçıdan böyük zəmanət, əmək, işgüzarlıq, müntəzəm yaradıcılıq işi və elmi axtarışlar tələb edir.

A.Xələfov kitab sərəvətinin cəmiyyətin mədəni həyatında tutduğu mövqeyi təhlil edir, yaranmış hər bir fondun zəruriliyini, əhəmiyyətini qeyd edir, bu sahədə çalışan kitabsevərlərin əsl zəhmətini qiymətləndirir. O, insanları kitab sərəvətinin, mədəniyyətinin yaradıcısı hesab etməklə yanaşı fondların formalaşmasını cəmiyyətin inkişaf prosesinin mühüm tərkib hissəsi kimi qiymətləndirmişdir. Belə ki, kitabxana işi yalnız cəmiyyətin mövcudluğu prosesində yaranır, inkişaf edir və insanlarda yüksək mənəvi keyfiyyətlər, əxlaqi davranışlar, elmə, biliyə, mədəniyyətə yiyələnmək vərdişləri yaradır. Məhz bu baxımdan görkəmli alim A.Xələfov tərəfindən respublikamızın kitabxanalarında toplanan milyon nüsxələrlə kitab sərəvəti haqqında geniş təsəvvür yaratmaq, zəngin mədəni irsimizi oxucuların nəzərinə çatdırmaq ən mühüm nailiyyətlərdən biri hesab edilməlidir. Bu sahədə A.Xələfovun zəngin irsi, dəyərli mülahizələri, elmi ümumiləşdirmələri bir sıra qiymətli əsərlərində geniş əks olunmuşdur.

Yüksək mənəvi keyfiyyətləri olan insan kimi, elmi və ictimai xadim kimi Abuzər müəllim haqqında çox danışmaq olar. Lakin bir fikri vurğulamaq

istərdik ki, kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin, eləcə də respublikanın böyük kitabxanaçılar ordusunun bütün ağırlığı, dərd-səri bu nəhəng şəxsiyyətin çiyinləri üstündə dayanır. Biz yalnız və yalnız bu çiyinlərin üstündə varlığımızı qoruyub saxlaya, gələcəyimizi aydın görə və pərvazlanıb aydın səmaya uça bilərik. Çünki bu kamil şəxsiyyət 80 illik ömrünün 60 ilini kitabxanaçılıq fəaliyyətinin bütün sahələrinin formalaşmasında, sürətlə inkişaf edib indiki yetkin səviyyəyə çatmasında, nəinki respublikada, həm də MDB məkanında bacarıqlı mütəxəssislərin, istedadlı alimlərin və bir çox nəsillərin yetişməsində əvəzsiz tövhələr vermişdir. O, bütün həyatı boyu özü üçün yaşamamışdır. Kimliyindən aslı olmayaraq o, insanların şüurunda, aqlında və ürəyində insanlıq və kamillik çırağı yandırmışdır.

A.Xələfovun 60 illik elmi-yaradıcılıq yolu elm, mədəniyyət və kitabxana ictimaiyyətinin rəğbətini qazanan görkəmli alim-pedaqoqun keçdiyi şərəfli yoldur. Azərbaycanda kitab, kitabxana işi sahəsində nəzəri fikrin müasir nailiyyətləri, bütün mühüm və əlamətdar hadisələr onun adı ilə bağlıdır.

ELM AĞ SAÇDA GÜL AÇIR

İradə ƏLİYEVƏ

Respublika Dövlət Elmi Tibb Kitabxanasının əməkdaşı

“Bizim ziyalıların, mədəniyyət xadimlərinin cəmiyyətdə hörmətini qaldırmaq lazımdır. Çünki xalq həmişə öz ziyalısı, öz mədəniyyəti, öz elmi ilə tanınır”.

Heydər Əliyev

Ömrün baharı, yaşın qədəri, zamanın nəbzi ilə ölçülmür, mən deyərdim ki, insanın ömrünün baharı onun cəmiyyətdə bəxş etdiyi elm, ziya, sevgi, sevincin dəyəri ilə ölçülür. Bu bəxş olunan elm, ziya, sevgi insanları xoşbəxt edirsə demək olar ki, o elm xadimi hər zaman həyatının baharını yaşayır. Ömrü hər zaman bahar olan Azərbaycanın milli kitabxanaşünaslıq elminin banisi, professor Abuzər Xələfovun bu il 80 yaşı tamam olur. Elm, təhsil, mədəniyyət xadimi kimi tanınan professor A.Xələfovdan yazmaq onun tələbəsi kimi məni çox qürurlandırır. Bu gün A.Xələfov dünyada və respublikada kifayət qədər tanınmış vətənpərvər ziyalıdır.

Mənim düşüncələrimə görə A.Xələfov ziyalılığın elə bir mərhələsinə çatmışdır ki, respublikamızın bütün ictimai-siyasi, elmi, mədəni mühitində parlaq bir simaya çevrilmişdir. Universitetdəki 60 illik aktiv fəaliyyəti onun bütün titulları ilə bərabər Bakı Dövlət Universitetinin Ağsaqqallar Şurasının sədri səviyyəsinə yüksəltmişdir. Belə ziyalıya hörmətlə yanaşmaq hamının vətəndaşlıq borcudur. Professor A.Xələfov Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elminin banisi, milli kitabxanaşünaslıq elmi məktəbinin yaradıcısı, ali kitabxanaçılıq-informasiya təhsilinin təşkilatçısı, görkəmli elm təhsil və mədəniyyət xadimi kimi ölkəmizdə və xaricdə yaxşı tanınan görkəmli ziyalılarımızdandır. Alim ən qədim dövrlərdə zəmanəmizə qədər Azərbaycanda kitabxana işinin tarixini və inkişaf istiqamətlərini hər tərəfli tədqiq etmiş, sanballı monoqrafiyaları ilə ölkəmizdə ilk dəfə olaraq bu sahənin bünövrəsini qoymuşdur.

Alim 1963-ci ildən bu günə kimi Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri kimi səmərəli fəaliyyət göstərir. O, özünün təşəbbüskarlıq fəaliyyəti, təşkilatçılıq bacarığı və idarəçilik metodları ilə böyük nüfuz qazanmış, yüksək ixtisaslı milli kitabxanaşünaslıq-bibliograf kadrlarını hazırlanması istiqamətində səmərəli iş aparmışdır. Kitabxanaşünaslıq fakültəsinin yeni tədris planının yaradılmasında, kafedra və laboratoriyaların maddi-texniki bazalarının yaxşılaşdırılmasında, dərslərin keyfiyyətinin yüksəldilməsində A.Xələfovun xüsusi rolu olmuşdur. İstedadlı alim, qabiliyyətli təşkilatçı A.Xələfovun Kitabxana-

şünaslıq kafedrasının müdiri vəzifəsini uğurla yerinə yetirməsi sahəsində bu elmi qurum kitabxana işi üzrə aparıcı müəssisəyə, kitabxana işinin əsas elmi-tədqiqat mərkəzinə, bu sahədə çalışan və sayca ildən-ilə çoxalan bacarıqlı mütəxəssislərin, bir sözlə, hazırki informasiyalaşdırılmış cəmiyyətdə özünəməxsus yer tutan kitabxana ictimaiyyətinin doğma ocağına çevrilmişdir.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, görkəmli alimimiz 60 ildir ki BDU-da çalışır, onun 50 ilini böyük elmi Şüranın üzvü olmuşdur. Bütün fəaliyyəti boyu Universitetin elmi və tədris mühitinə, ictimai-siyasi həyatına böyük tövfiqlər vermişdir. Görkəmli alim bu günə kimi mədəniyyət, kitabxana işi, kitabxanaşünaslıq, təhsil və informatika sahələrinin tarixinə və nəzəriyyəsinə dair 250-dən artıq monoqrafiya, dərslik, dərs vəsaiti, elmi məqalə, tədris-metodik material və s. əsərlər yaratmışdır.

A.Xələfovun elmi tədqiqat fəaliyyətində humanitar elm kimi kitabxanaşünaslığın ümumi nəzəri və metodoloji problemlərinin işlənməsi, kitabxanaların sosial funksiyalarının inkişafının araşdırılması, cəmiyyətin intellektual inkişafı prosesində, insanların mədəni-mənəvi tərbiyəsində, təhsil prosesində kitabxanaların rolunun öyrənilməsi çox böyük yer tutur. A.Xələfov kitabxanaşünaslıq-biblioqrafiya elmi sahəsində mütəxəssis, elmi pedaqoji kadrların hazırlığında da əvəzsiz rol oynamıdır. O, Azərbaycan Kitabxanaşünaslıq elmi sahəsində xüsusi elmi məktəb yaratmış, kitabxana işinin tarixi nəzəriyyəsi, metodologiyası və aktual problemləri ilə bağlı geniş tədqiqatlar aparan bir elmlər doktoru və onlarca elmlər namizədi yetirmişdir. Onu da qeyd etmək yerinə düşərdi ki, professor öz yetirmələri ilə çiyin-çiyinə işləyərək bu fakültənin elmi pedaqoji fəaliyyətini artırmağa müvəffəq olub.

BDU-nin Kitabxanaşünaslıq-biblioqraf ixtisasına yiyələnmiş və bu fakültəni müvəfəqiyyətlə bitirmiş fəlsəfə doktorları Ə.Rüstəmov, A.Əliyev, K.Aslan, E.Əhmədov, M.Məmmədov, P.Kazimi, M.Həsənov, S.Rzayev, A.Cəfərov və başqalarının adlarını fəxarətlə çəkmək olar. Bu nailiyyətlər bu töhvələr əlbətdə ki, A.Xələfovun ziyasının işığından, nurundan bəhrələnmişdir. Görkəmli alimimizin “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi”, “Kitabxanaşünaslığın müasir problemləri”nə aid tədqiqatı elmimizə töhvədir və onun bu gözəl dəyərli elmi yaradıcılığının məhsulundan onilliklər ərzində gənc nəsil öz təhsilində yararlanmışdır. Gələcək nəsillərə də nümunə olacaq bu dəyərli alimimizin yaratdıqları elmi-əsərləri qiymətli bir sərvət kimi Azərbaycanın kitabxanaşünaslıq elminin inkişafına öz bəhrəsini vermiş və verəcəkdir. Gənc nəslin belə ziyalılarımızın sayəsində püxtələşməyi, onların ziya işığında nurlanması ölkəmizin daha da gözəl gələcəyinə, inkişafına zəmanətdir.

Professor A.Xələfovun elmi yaradıcılığında ulu öndər Heydər Əliyevin elmi-nəzəri irsinin öyrənilməsi və təbliği mühim yer tutur. Alimin “Heydər Əliyev. Biblioqrafik məlumat kitabı” və “Heydər Əliyev Azərbaycanda kitabxana işi” kimi sanballı kitabları bu baxımdan olduqca diqqətə layiqdir. Bu

mühüm əsərlər mütəxəssislərin diqqətini cəlb etmiş, həm elmi nəşrlərdə həm də kütləvi informasiya vasitələrində çox yüksək qiymətləndirilərək müəllifinə şöhrət qazandırmışdır.

S.Ə.Şirvani “Alimlərə hörmət haqqında moizə” şerində belə yazmışdır:

*Elm bir nur, cəhl zülmətdir
Cəhl düzəkdir, elm cənnətdir.*

Əlbəttə, alim ömrü cənnət qədər sevimli, arzuolunandır.

Bir sözlə, A.Xələfov bənzərsiz bir alim ömrü yaşayır. Bu bənzərsizlik istedadı, elmə, ziyalılığa yaraşır. Bahar seli çaya, qərblilik qürub çağına, məğrurluq dağa, dalğa dənizə yaraşan kimi...

NADİR ŞƏXSİYYƏT

Xuraman MƏMMƏDOVA

*C.Cabbarlı adına Respublika Gənclər Kitabxanasının
Hərbi-vətənpərvərlik və kütləvi işlər şöbəsinin müdiri*

Mübaligəsiz demək olar ki, Azərbaycanda eləcə də universitetdə kitabxanaçılıq və kitabxanaşünaslıq istiqamətlərinin yaradılması və inkişafı birbaşa professorumuz A.Xələfovun adı ilə bağlıdır. Çünki XX əsrin ortalarında BDU-da yenidən təşkil edilən kitabxanaçılıq kafedrası əsasında bu gün universitetin aparıcı fakültələrindən birinə çevrilmiş Kitabxanaçılıq fakültəsinin yaradıcısı Abuzər müəllim olmuşdur. Kitabxanaçı kadrların hazırlayan, respublikanın çoxsaylı əsaslı elmi kitabxanalarında, respublikamızın şəhər və rayonlarında çalışan mütəxəssislər özləri də Abuzər müəllimin tələbələrindədir.

Onun gələcəkdə örnək olan ömür yolunun 80-ci ilindən arxaya baxdıqda, bu pedaqoqun namuslu, qeyrətli, vicdanlı bir ziyalı, vətənpərvər bir insan olduğuna görə bəhrələnmək bir qürur hissi keçirirəm. Enişli-yoxuşlu həyat yolunu əməksevərliyi və cəsarəti ilə şərəflə keçən bu möhtərəm insanın qurub yaratdığı məktəb bu gün özünün çiçəklənmə dövrünü yaşayır. Biz də bu məktəbin davamçılarıyıq. İş yoldaşlarımızın tələbə dostlarımızın arasında Abuzər müəllim haqqında söhbət düşəndə gözümlə qabağında nurani insan simalı, ağıllı məsləhətlər verən xoş əməllər sahibi, istedadlı alim, el ağsaqqalı durur. Tələbələrlə daim təmasda olan, onların ehtiyac və qayğıları ilə yaşayıb, imkan düşdükdə köməklik edən əziz müəllimimiz canıyananlıq, həssaslığı ilə həmişə bir ata, qardaş mövqeyində olub. Savadlı, intellektual səviyyəli olmaqla bərabər o həm də dininə hörmətli yanaşmağı, islami ideyalarla yaşamağı özünə borc bilmişdir.

Abuzər müəllimin 80 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbirlər məndə tələbəlik illərinin, Kitabxanaçılıq fakültəsinin, başda Abuzər müəllim olmaqla müəllim kollektivinin xoş xatirələrini yenidən gözümlə önümdə canlandırdı. Taleyimdən razıyam ki, tərbiyə və təhsili yüksək qiymətləndirən bu elm fədasinin tələbələrindən biri də mən olmuşam. Onun xarici görünüşü nə qədər zəhmli və ciddi olsa da, bir o qədər də səmimi və safdır. Məhz onun mühazirələri kitabxana işini bizə sevdirdi. Bizə bu sənətin incəliklərini öyrədən sizsiniz, hörmətli müəllimimiz.

Yaradıcı şəxsiyyətlərin xidmətlərinə həm xalqımız, həm də dövlətimiz yüksək qiymət verir. Mən elə hesab edirəm ki, əməyinin bəhrəsini düzgün və vaxtında qiymətləndirildiyini görən insanlar xoşbəxt adamlardır. Abuzər müəllim də belə bir pay düşmüşdür. Nə gözəl ki, dünyada belə nadir şəxsiyyətlər var. Gəlin ona əvvəlcə cansağlığı, sonra yaradıcılıq uğurları arzulayaq.

ABUZƏR MÜƏLLİM HAQQINDA ÜRƏK SÖZLƏRİM

Qəmzə HACIYEVA

*Bakı Dövlət Universiteti Bibliografiyaşünaslıq kafedrasının
baş müəllimi*

Əziz müəllimim “Birləşmiş Millətlər Təşkilatı yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Əməkdar elm xadimi, mütəqil respublikamızın “Şöhrət” ordeninə layiq görülmüş tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Xələfov haqqında fikir söyləmək çox məsuliyyətli, eyni zamanda çox şərəfli bir işdir.

Respublikamızda kitabxanaşünaslıq elminin banisi, kitabxana işi tarixinin görkəmli tədqiqatçısı olan professor A.Xələfovu mən 45 ildir ki tanıyıram. Hazırda çalışdığım Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinə qəbul olunduğum vaxt ilk mühazirəni bizə məhz Abuzər müəllim oxumuşdur. Onun dərin məzmunlu, maraqlı mühazirələri biliyimizi genişləndirməklə yanaşı, seçdiyimiz ixtisasa sevgimizi, məsuliyyətimizi də artırır. Mühazirələrdəki dərin məzmun, reallıqla bağlılıq, zəngin faktlar indiyə kimi yaddaşımda dərin iz buraxmış və bir müəllim kimi formalaşmağымda böyük rol oynamışdır. O vaxtlar Abuzər müəllim mühazirələrinin birində qeyd etmişdi ki, kitabxanaşünaslıq üzrə respublikamızda elmlər doktoru yoxdur. Lakin çox keçmədən bu sahədə ilk doktorluq dissertasiyasını məhz onun özü müdafiə etdi. Hazırda fakültəmizdə üç elmlər doktoru, dörd professor fəaliyyət göstərir və onlarla tədqiqatçı professor A.Xələfovun rəhbərliyi ilə namizədlik dissertasiyası müdafiə etmiş, fəlsəfə doktoru olmuşlar.

Ətraflı biliyə, geniş məlumata, zəngin dünyagörüşünə malik professor A.Xələfov həmişə axtarışda olan, öyrənən və öyrədən alim-pedaqoqdur. Onun monoqrafiyaları, elmi əsərləri, dərslik və dərs vəsaitləri tədqiqatçıların və tələbələrin oxuyub öyrəndikləri mühüm mənbələrdən biridir.

Professor A.Xələfov kitabxanaşünas-alim olmaqla yanaşı, eyni zamanda bibliografik fəaliyyətlə də yaxından məşğul olmuşdur. Alimin əsərlərində verilən kitabçərəsi ədəbiyyat siyahıları mühüm bibliografik məlumat mənbələridir. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının akademiki, görkəmli alim Budaq Budaqov “Elm” qəzetində dərc edilmiş məqaləsində (2000, 29 noyabr) professor A.Xələfovu “Azərbaycan bibliografiyasının şah damarı” kimi qiymətləndirmişdir.

Milli kitabxanaşünaslıq elminin banisi, BDU-nun Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, professor Abuzər Xələfovun və Bibliografiyaşünaslıq kafedrasının baş müəllimi Solmaz Sadıqovanın tərtib etdikləri “Heydər Əliyev: bibliografik məlumat kitabı” Azərbaycan bibliografiyası tarixində yeni bir səhifə açmışdır. Azərbaycan, ingilis və rus dillərində tərtib olunmuş bu

fundamental biblioqrafik monoqrafiya ulu öndərimizin irsinin öyrənilməsində ilk və mühüm məlumat mənbəyi kimi yüksək qiymətləndirilmiş və dövrü mətbuat səhifələrində bu haqda müxtəlif məqalələr dərc edilmişdir. Qeyd edək ki, bu qiymətli biblioqrafik əsərin redaktoru və “Azərbaycan intibahının böyük memarı” adlı ön sözün müəllifi BDU-nun rektoru, millət vəkili akademik Abel Məhərrəmovdur.

2003-cü ildə “Dünyanın görkəmli dövlət xadimləri” seriyası ilə çap olunmuş bu qiymətli biblioqrafik məlumat kitabının Azərbaycan, rus və ingilis dillərində elektron diski də tələbatçıların istifadəsinə verilmişdir.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev irsinin hərtərəfli dəqiqliklə meydana çıxarılması və dərinlən öyrənilməsi əsasında yaradılmış bu elmi-köməkçi xarakterli biblioqrafik əsər biblioqrafiyalaşdırmanın metodikası sahəsində müasir tələblər baxımından mühüm yenilikdir.

Görkəmli alim, mahir pedaqoq, professor Abuzər Xələfov bu gün nəinki respublikamızda, o cümlədən, onun hüdudlarından çox-çox kənarında tanınır. Bu ağsaqqal, müdrik insan ömrünü elm yolunda, gənc alimlərin, kitabxanaçı kadrların yetişməsində çıraq etmiş və bu çırağın nuruna, şöləsinə minlərlə insan toplaşaraq ondan bəhrələnmişlər. Əbəs deyil ki, fəlsəfə doktoru, dosent Knyaz Aslan görkəmli alimin həyat və fəaliyyətinə həsr olunmuş monoqrafiyanı “Elm və təhsil fədaisi” adlandırmışdır. Bu fədailik Abuzər müəllimin bütün yaradıcılığından “qırmızı xətt” olaraq keçir.

Müdrilər demişlər ki, elm sahibləri yalnız elmlərinin çoxluğu ilə deyil, əməllərinin faydalılığı, əxlaqlarının saflığı və özlərinin xeyirxahlığı ilə də seçilməlidirlər.

Şəxsiyyətinə çox böyük hörmət və ehtiram bəslədiyim professor A.Xələfov həmişə fakültəmizin ağsaqqalı olub, istər müəllimlərə, istərsə də tələbələrə böyük atalıq qayğısı ilə yanaşmış. O, dəyərli məsləhətləri ilə hər bir kəsə əlindən gələn köməkliliyi göstərmiş. Onun qayğı və diqqətini həm həmkarları, həm də tələbələr daim hiss edib, duyurlar. Hörmətli professor A.Xələfov rayondan gəlib şəhər mühitinə düşmüş yüzlərlə tələbənin burada yaşayıb təhsil almaları üçün onlara atalıq qayğısı göstərərək müvafiq şərait yaradılmasına öz köməkliliyini əsirgəməmişdir.

Bu qayğıkeşliklə yanaşı, o, həm də ciddi və tələbkardır. Bunun nəticəsidir ki, onun rəhbərliyi ilə neçə-neçə gənc tədqiqatçı alimlik dərəcəsi almışlar.

Təbii ki, biz də fəaliyyət göstərdiyimiz illər ərzində müəyyən təcrübə qazansaq da əldə etdiyimiz nailiyyətlərə görə ilk növbədə hörmətli müəllimimizə minnətdarıq. Mənim müəllim vəzifəsinə seçilməyimdə ilk xeyir-duanı o vermişdir və sonrakı fəaliyyətimdə də mən onun müəllim, ustad kimi qayğı və diqqətini hiss edib, ona minnətdar olmuşam.

Ötən yay səhhətimlə əlaqədar Abşeron sanatoriyalarından birində müalicə keçirdim. Təsadüfən orada Abuzər müəllim və onun xanımı ilə rastlaşdım.

Sanki doğma, yaxın adamlarımı görürdüm və bir daha onların necə qayğıkeş “böyük insan” olduqlarının şahidi oldum. Hər ikisi qaldığım şəraitlə, keçdiyim müalicə ilə yaxından maraqlanıb, öz dəyərli məsləhətlərini verirdilər.

Aqillər demişlər ki, sənə edilən yaxşılıq üçün mükafat verməyə əlin qısa olsa da, dilin şükür üçün uzun olsun. Abuzər müəllim, şükür ki, Siz varsınız. Şükür ki, mən Sizin tələbəniz olmuşam və bu gün də Sizinlə eyni fakültədə çalışıram!

Görkəmli mütəfəkkir N.Tusi demişdir ki, bu dünyadakı mövcudluğun ən şərəflisi olan insanı kamilliyə çatdırmaq məqsədini güdən sənət dünya sənətlərinin ən şərəflisidir. Həyat yolu gənc nəsə bir örnək olan professor A.Xələfov tələbələrinə elmi biliklərə yiyələnməkdə köməklik göstərməklə yanaşı, onların bir insan kimi formalaşmalarında da böyük rol oynayır. O, tələbələrin həmişə hörmətini qazanmışdır. Onun tələbəsi olmağı onun rəhbərliyi altında tədqiqat işi aparmağı hər bir gənc özünə fəxr və şərəf bilir.

Hörmətli, əziz müəllimim! Sizin 80 illik yubileyinizi mən də ürəkdən təbrik edir, Sizə həyatın ən gözəl neməti olan möhkəm cansağlığı, uzun ömür, çətin, lakin şərəfli işinizdə uğurlar arzulayıram!

ELMƏ FƏDA ÖMÜR

Sənubər MUSTAFAYEVA

*Bakı Dövlət Universiteti**Kitabxana resursları və informasiya axtarış sistemləri**kafedrasının baş müəllimi*

Müstəqilliyimizin iyirmi illik tarixinin təhlili bizə onu deməyə əsas verir ki, respublikamızda bütün fəaliyyət dairələrində dinamik inkişaf yüksək keyfiyyət çalarlığı ilə müşahidə edilməkdədir. Təbii ki, bu cür inkişaf təmayülləri milli elmi məktəblərdən də yan keçməmişdir. Belə elmi məktəblərdən biri də kifayət qədər uğurlu tarixi bir keçmişə malik olan milli kitabxanaşünaslıq elmi məktəbidir. Cəmiyyətin ümumi maarifləndirilməsi istiqamətində fəaliyyət göstərən kitabxana infrastrukturunu kadr potensialı kifayət qədər enişli-yoxuşlu yollar keçmiş və hazırkı vəziyyətə gəlib çatmışdır. İstər yetmiş illik Sovetlər Birliyi dönmündə, istərsə də 20 illik müstəqilliyimiz dövründə bu elmi məktəbin gərgin fəaliyyəti sayəsində milli ədəbi dəyərlərin saxlanması, xalqımızın daima milli azadlıq ruhunda formalaşması və maarifləndirilməsi istiqamətində aparılan işlər danılmaz bir fakt kimi qəbul edilməlidir.

Birmənalı şəkildə qeyd etməliyik ki, belə bir elmi məktəbin yaradılması heç də asan bir şəkildə olmamış, və kifayət qədər ciddi zəhmət hesabına formalaşmışdır. Azərbaycan milli kitabxanaşünaslıq elminin banisi kimi tarixə düşən professor Abuzər Alı oğlu Xələfovun gərgin əməyi sayəsində respublikamızda bu sahədə ixtisaslı kadrların formalaşması prosesi daima getmiş və bu gün də uğurla davam etdirilməkdədir. Təbii ki, bu cür məsuliyyətli, məsuliyyətli olduğu qədər də vacib, mürəkkəb proseslərin reallaşdırılmasında həmin fəaliyyətlə məşğul olan kontingentə ciddi dövlət dəstəyinin göstərilməsi də önəmli faktor kimi qiymətləndirilməkdədir.

Elə bu baxımdan həm Sovetlər Birliyi dönmündə, həm də müstəqillik tariximizin birinci onilliyində Ümummilli lider Heydər Əliyevin bilavasitə diqqəti və onun dəyərli göstərişləri əsasında milli kitabxanaşünaslıq elmi məktəbi, ümumiyyətlə, kitabxana infrastrukturunu dünya standartları çərçivəsində inkişaf etmiş və bu gün də inkişaf etdirilməkdədir. Heydər Əliyevin dəyərli və uzaq gələcəyə hesablanmış inkişaf strategiyası bu gün respublikamızın rəhbəri İlham Əliyev tərəfindən də eyni qayğı, diqqət və daha modern təkliflərlə genişlənməmiş bir şəkildə həyata keçirilməkdədir.

Təbii ki, ölkə rəhbərliyinin etimadı kitabxana sahəsində fəaliyyət göstərən şəxslərin məsuliyyətini daha da artırmış olur. Milli kitabxanaşünaslıq elminin əsaslarını qoymuş və bu gün bu sahədə çalışan şəxslərin böyük fərəh hissi ilə müəllim dediyimiz professor Abuzər Xələfovun öz işinin öhdəsindən layiqincə gəlməsini xüsusi vurğulamaq lazımdır. Bütün ömrünü kitabxanaçılıq

elminə, onun inkişaf etdirilməsinə və bu sahədə milli kadrların yetişdirilməsinə həsr etmiş Abuzər müəllim demək olar ki, respublikamızın ən gənc kitabxanaçısından tutmuş ən qocaman kitabxanaçısına qədər dəyərli tövsiyələr vermiş və onlara istər elmi, istərsə də praktiki fəaliyyətlərində daha uğurlu fəaliyyət göstərmələri üçün yol göstərmişdir.

Hazırda 80 illik yubleyi respublika səviyyəsində qeyd edilən Abuzər müəllim öz elmi-pedaqoji fəaliyyəti və vətəndaşlıq xüsusiyyətləri ilə bugünkü gənclərə örnək bir şəxsiyyət rolunu oynayır. Abuzər müəllim bir pedaqoq kimi 55 illik təcrübəyə malikdir və demək olar ki, bütün bu tarixi dövr ərzində Bakı Dövlət Universitetində fəaliyyət göstərmişdir. Respublikamızda kitabxana işi tarixinin ilk tədqiqatçısı, ali təhsil sistemində kitabxanaşünas-bibliograf, kitabşünaslar hazırlayan fakültənin və eləcə də elmi mərkəzin yaradıcısı kimi bu fakültəyə 25 il fasiləsiz olaraq rəhbərlik etmiş və bu gündə qocaman elm xadimi işi öz dəyərli məsləhət və töhfələrini verməkdədir. Bu günə qədər 15-ə yaxın fəlsəfə və elmlər doktorunun elmi rəhbəri, 20-dən çox isə doktorluq dissertasiyalarının rəsmi oponenti kimi fəaliyyət göstərmişdir. Professor Abuzər müəllimin ölkə daxilində və eləcə də ölkə hüdudlarından kənarında 300-ə qədər elmi əsəri tanılaraq hansı ki, bunlardan da 30-dan çoxu monaqrafiya, dərslik və dərs vəsaiti kimi çap olunmuşdur.

Abuzər müəllimin fəaliyyəti hər zaman ölkə rəhbərliyi tərəfindən və eləcə də beynəlxalq elmi dairələr tərəfindən diqqətəlayiq bir şəkildə izlənilmiş və müvafiq şəkildə qiymətləndirilmişdir. Abuzər müəllimin bir çox elmi titulları mövcuddur ki, bu da ona və onun fəaliyyətinə verilmiş diqqətin və dəyərin bariz nümunəsidir. BMTəşkilatı yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, əməkdar elm xadimi, əməkdar mədəniyyət işçisi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdcüsü, “Şöhrət” ordeni və bir sıra digər titullara malikdir. Ancaq bütün bu mükafatlarla yanaşı Abuzər müəllim əhatə olunduğu insanların hörmətinə və inamına da nail olmuşdur ki, məhz bu da onun təkcə elm xadimi kimi uğurluluğu ilə yanaşı bir insan kimi də kifayət qədər örnək bir şəxsiyyət olduğunu təsdiqləmiş olur.

Bütün bunlarla yanaşı Abuzər müəllim qayğıkeş və xeyirxah bir insandır. Onun xeyirxahlığını daim üzərində hiss edən tələbələrdən biri də mənəm. 1968-cı ildə Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaçılıq fakültəsinin sonuncu kursunda oxuyarkən o, məni yanına çağıraraq bir ata qayğıkeşliyi ilə sənədlərimi laborant vəzifəsində işləmək üçün hazırlamağı tapşırırdı. Sonra isə əlavə edərək dedi ki, “zirvələrin yolu təciciklərdən başlanır”. Mənim məsuliyyətli müəllimlik həyatımın ilk qədəmləri belə qoyulmuşdu. Əlbəttə ki, qayğıkeş müəlliminin xeyir-duası ilə...

Abuzər müəllim bu gün də gərgin elmi-pedaqoji fəaliyyətlə məşğuldur. Biz də ona öz növbəmizdə cansağlığı və daha böyük uğurlar arzu edirik.

GÖRKƏMLİ TƏDQIQATÇI ALİM

Akif CƏFƏROV

*Bakı Dövlət Universiteti**Kitabxanaşünaslıq kafedrasının baş müəllimi*

Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının həqiqi üzvü, Əməkdar elm xadimi, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Alı oğlu Xələfov Azərbaycan kitabxanaşünaslıq elminin banisi və təşkilatçısıdır.

Hələ XX əsrin II yarısında Azərbaycanda kitabxana işinin tarixinə dair bir neçə qiymətli elmi məqalələrin müəllifi kimi tanınmış A.Xələfov respublikada ilk doktorluq dissertasiyası müdafiə etmiş və elm aliminə ilk dəfə olaraq Azərbaycanın zəngin kitab və kitabxana işinin tarixinə dair qiymətli tədqiqatlar təqdim etmişdir. Bunlardan müəllifin “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən”(1870-1920)”, “Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən”(1920-1932)” və bir sıra məqalələri 60-cı illərdə kitabxana işinin tarixinə həsr edilmiş ilk elmi tədqiqat əsərləri kimi çox qiymətlidir.

Prof. A.Xələfov sonrakı illərdə də elmi-tədqiqat işini davam etdirərək doktorluq dissertasiyasının əsası olan “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1933-1958)” adlı monoqrafiyasını hazırlamışdır. Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq fikrinin inkişafında mərhələ sayılan bu monoqrafiya müəllifin çoxəsrlik zəngin əməyinin yekunu olub, respublikada kitabxanaşünaslıq elminin inkişafında əvəzsiz bir töhfə idi. Bu sanballı tədqiqat əsərində XX əsrin 30-cu illərinin əvvəllərindən 60-cı illərə qədər Azərbaycanda kitabxana işinin geniş mənzərəsi yaradılmış, əhaliyə kitabxana xidmətinin inkişaf qanunauyğunluqları izah edilərək, cəmiyyətdə baş verən mühüm kitabxana proseslərinin elmi-analitik təhlili həyata keçirilmişdir. Əsərdə elmi dövriyyəyə daxil edilən çoxlu faktik materiallar əsasında sübut edildi ki, bu dövürdə Azərbaycanda kitabxana işinin təkmilləşdirilməsi, bu işin ölkənin sosial-iqtisadi vəzifələrinə uyğunlaşdırılması, ümumilikdə respublikada elmi-texniki tərəqqinin, əhalinin mədəni-mənəvi potensialının inkişaf etməsində çox mühüm rol oynamışdır.

Haqqında bəhs etdiyimiz monoqrafiya A.Xələfovun 1975-ci ildə müdafiə etdiyi doktorluq dissertasiyasının əsasını təşkil etmişdir. Bundan əlavə bu tədqiqat işi keçmiş SSRİ-də tarix elmləri doktoru alimlik dərəcəsinə layiq görülmüş ilk dissertasiya əsəri idi.

Elmi yaradıcılıq diapazonu geniş və çoxsaylı olan prof. A.Xələfovun Azərbaycanda kitabxana işi tarixinin əsas problemlərinə dair alimin 150-ə qədər elmi əsəri, monoqrafiyaları, dərsləri, dərslər vəsaiti, proqramı, metodik

vəsaiti və s. çap olunmuşdur. Bu əsərlər həm respublikada, həm də xaricdə dərc edilmişdir.

80-ci illərdə professorun kitabxana tarixi sahəsindəki tədqiqatlarının mövzu dairəsi daha da genişlənmişdir. Onun 1986-cı ildə nəşr etdirdiyi “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (Qədim dövrlərdən XVIII əsrin sonuna qədər)” adlı kitabında ilk dəfə olaraq respublikamızda qədim kitabxanaların yaradılmasının tarixi kökləri araşdırılmış, orta əsrlərdə Azərbaycanda kitab və kitabxana mədəniyyətinin inkişaf yolu işıqlandırılmışdır.

Kitabda Azərbaycanda və eləcə də bütün Şərqdə böyük şöhrət qazanmış görkəmli alim Nəsirəddin Tusinin rəhbərliyi ilə yaradılmış Maraga Rəsədxanası və onun elmi kitabxanası haqqında ətraflı məlumat verilmişdir. Bu illərdə onun çap etdirdiyi çoxsaylı məqalələrdə müasir dövrdə Azərbaycanda kitabxana işinin aktual problemləri, əhaliyə kitabxana xidmətinin vəziyyəti, kitabxanaların sosial funksiyaları, onların cəmiyyətin mədəni-mənəvi, elmi-texniki mühiti ilə əlaqəli şəkildə inkişaf etdirilməsinin əsas vəzifələri, kitabxanaçı kadrların hazırlanması və s. məsələlər şərh edilmiş, elmi tövsiyələrlə əsaslandırılmışdır.

Bu baxımdan onun 90-cı illərdə yazdığı kitablar və elmi məqalələr öz orijinallığı və elmi-nəzəri yetkinliyi ilə seçilir. Prof. A.Xələfovun Azərbaycanın müstəqillik əldə etdiyi tarixi şəraitdə yaratdığı konseptual, proqram xarakterli yazıları respublikamızda kitabxana işinin keyfiyyətə yeni ümumbəşəri və milli dəyərlər əsasında inkişafı üçün nəzəri-metodik zəmin yaratmışdır. Belə ki, 1996-cı ildə nəşr etdirdiyi “Kitabxana işinin tarixi kursuna giriş” adlı kitabında müasir dövrdə və yaxın gələcəkdə respublikada kitabxana işinin tarixi ənənələrə, yüksək mənəvi keyfiyyətlərə əsaslanaraq daha da təşəkkül tapmasının mühüm prinsipləri əhalinin kitabxana xidmətinin demokratik tələblər baxımından daha səmərəli təşkilini aktual problemləri işıqlandırılır.

Müəllifin 2004-cü ildə işıq üzü görmüş “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” adlı dərslik (I hissə) onun ən fundamental əsərlərindən biri hesab olunur. Bu kitabda ən qədim zamanlardan XX əsrə qədərki dövrdə respublikamızın ərazisində meydana gəlmiş kitabxanaların inkişaf dinamikası öz əksini tapmışdır. Dərslikdə müxtəlif dövrlərdə yaranıb formalaşmış saray, Məscid, mədrəsə, məktəb və digər kitabxanaların fəaliyyəti haqqında ətraflı məlumatlar verilmişdir.

Prof. A.Xələfovun 2007-ci ildə çap edilmiş “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” adlı dərslik (II hissə) onun ən maraqlı əsərlərindən biridir. Bu dərslik XX əsrin birinci yarısında respublikamızda kitabxanaların yaranmasına, inkişaf və formalaşması məsələlərinin tədqiqinə həsr olunmuşdur.

2010-cu ildə nəşr edilmiş “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” adlı dərslik (III hissə) isə müəllifin ən qiymətli əsərlərindən biridir. Bu kitabda XX əsrin ikinci yarısında və XXI əsrin əvvəllərində respublikamızda müxtəlif

kitabxana şəbəkələrinin inkişafı və formalaşması məsələləri araşdırılmış və ümumiləşdirilmişdir.

Dərslik kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin tələbələri, eləcə də kitabxana işi və mədəniyyət tarixi sahəsində araşdırmalar aparan mütəxəssislər, habelə geniş oxucu kütlələri üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Beləliklə, qətiyyətlə demək olar ki, prof. A.Xələfov Azərbaycanda kitabxana işi tarixinin fundamental tədqiqatçısıdır. Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elmi məktəbinin banisidir. Respublikamızda kitabxana işi tarixi üzrə dərsliklərin və proqramların ilk müəllifidir.

Bu il ömrünün 80-cı baharına qədəm qoyan Abuzər müəllim kamilliyin və müdrikiyin ən uca zirvəsindədir. Onun keçdiyi həyat yolu gənc nəsələ nümünədir. Ona cansağlığı və yaradıcılıq uğurları arzulayıram.

**İNFORMASIYA ƏSRİNİN İLK ONİLLİYİNDƏ
PROFESSOR ABUZƏR XƏLƏFOVUN ELMİ FƏALİYYƏTİ****Solmaz SADIQOVA***Bakı Dövlət Universiteti**Bibliografiyaşünaslıq kafedrasının baş müəllimi*

BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Əməkdar elm xadimi, Əməkdar mədəniyyət işçisi, Bakı Dövlət Universiteti kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Alı oğlu Xələfov Azərbaycan milli kitabxanaşünaslıq elminin banisidir. Respublikamızda kitabxanaçılıq-bibliografiya elminin və ali kitabxanaçılıq təhsilinin yaranması və formalaşması onun adı ilə bağlıdır.

A.Xələfovun işgüzar və səmərəli fəaliyyəti nəticəsində 1962-ci ildə BDU-nun Kitabxanaçılıq şöbəsi müstəqil fakültəyə çevrilir və o, yeni yaradılmış fakültənin ilk dekanı seçilərək 25 il bu vəzifədə çalışır. 1963-cü ildə eyni zamanda Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri seçilən A.Xələfov bu günə kimi fasiləsiz olaraq həmin vəzifəni uğurla yerinə yetirir.

Abuzər Xələfov 1961-ci ildə Azərbaycanda kitabxana işi üzrə ilk namizədlik, 1975-ci ildə isə ilk doktorluq dissertasiyaları müdafiə etmiş, professor elmi adını almışdır.

Azərbaycanda kitabxana işi sahəsində ilk sanballı elmi-tədqiqatlar aparılmış, ilk dəfə namizədlik və doktorluq dissertasiyaları müdafiə etmiş Abuzər Xələfov bununla da həmişəlik ölkəmizdə kitabxanaşünaslıq elminin banisi statusunu qazanmışdır.

2000-ci ildə ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin fərmanı ilə Abuzər Alı oğlu Xələfov elm və təhsilin inkişafındakı böyük xidmətlərinə görə ölkəmizin yüksək mükafatı – “Şöhrət” ordeni ilə təltif olunmuşdur.

2001-2011-ci illər professor Abuzər Xələfovun elmi fəaliyyətinin zirvəsi sayıla bilər. Bu illər ərzində onun yaratdığı əsərlər, apardığı tədqiqatlar öz məzmunu, elmi əhəmiyyəti baxımından əvvəllər yazdığı əsərlərin məntiqi davamı olmaqla yanaşı, müəllifin elmi təfəkkürünün, zəhmətsevərliyinin və öz peşəsinə vurğunluğunun daha yüksək zirvələrə çatdığından xəbər verir.

Professor Abuzər Xələfovun 2001-2011-ci illərdəki elmi fəaliyyəti çox geniş və əhəmiyyətlidir. Onun XXI əsrin ilk illərindəki zəngin yaradıcılıq yolu, elmi ictimaiyyətin dərin rəğbətini qazanan, görkəmli ziyalı alim, müəllim, fədakar elm, mədəniyyət və təhsil xadiminin keçdiyi şərəfli bir yoldur. Amerika Bioqrafiya İnstitutunun direktoru Y.M.Evansın imzası ilə BDU-nun professoru Abuzər Xələfovun ünvanına xoş məramlı məktub gəlmişdir. Məktubda deyilir: “Azərbaycan kitabxanaçılıq elminin banisi, milli kitabxanaların

tarixinin görkəmli tədqiqatçısı, Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin yaradıcısı, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Əməkdar elm xadimi, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Xələfov Amerika Bioqrafiya İnstitutu tərəfindən “İlin adamı – 2004” seçilmişdir”.

Y.M.Evansın təbrik məktubunda bildirilir ki, bu titullu görkəmli şəxslərin cəmiyyətin quruculuq və inkişafındakı xidmətlərinə görə təltif edildikləri nadir nominasiyadır.

XXI əsrin ilk illərində Abuzər Xələfovun elmi-tədqiqat fəaliyyətində kitabxanaşünaslıq nəzəriyyəsinin tarixi və müasir problemlərinin işlənməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu baxımdan onun 2001-2004-ci illərdə nəşr etdirdiyi 2 cildlik “Kitabxanaşünaslığa giriş” monoqrafiyası Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq fikrinin inkişafında yeni mərhələ sayıla bilər.

Azərbaycanın müstəqilliyi şəraitində kitabxanaşünaslıq nəzəriyyəsində ümumbəşəri və milli dəyərlərə, eləcə də dünya kitabxanaşünaslıq nəzəriyyəsinin müasir mütərəqqi ideyalarına əsaslanan bu əsər respublikamızda kitabxanaçılıq-informasiya ixtisası üzrə ilk dərslidir.

XXI əsrin əvvəllərində Abuzər Xələfovun xalqımızın mədəniyyət tarixinə verdiyi qiymətli töhfələrindən biri də onun 2004-cü ildə çap etdirdiyi “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” adlı dərslük kitabı olmuşdur. Həmin il bu dərslüyün ölkəmizdə kitabxana işi tarixinin ən qədim dövrlərdən XX əsrə qədərki dövrünü əhatə edən I hissəsi çap edilmişdir. Bu əsaslı tədqiqatın ana xətti ondan ibarətdir ki, Azərbaycan xalqı hələ tarixin erkən çağlarından başlayaraq təhsilə, elmə, kitab və kitabxanalara çox böyük qiymət vermiş, milli sərvətimiz olan yazı abidələrinin toplanıb saxlanılmasında, əsrdən-əsrə, nəsilən-nəslə çatdırılmasında kitabxanalarımız əvəzsiz rol oynamışlar.

Müəllifin yazdığı kimi, “Vətən tarixini öyrənmək, öz soykökünə qayıtmaq, qan yaddaşını bərpa etmək hər bir insanın şərəfli vəzifəsidir, vətəndaşlıq borcudur. Tarix insanlara keçmişin ibrət dərslərini anlamaqda, Vətən qarşısındakı borcunu başa düşməkdə, Vətənə məhəbbəti, torpaq sevgisi borcunu başa düşməkdə, torpaq sevgisi yaratmaqda, əsrlərdən bəri yaranıb formalaşan milli mənəvi sərvətlərə yiyələnməkdə güclü amildir”. Professor A.Xələfovun xalqımızın kitab və kitabxana tarixinə həsr etdiyi bu əsəri məhz həmin niyyətlərə xidmət edən qiymətli tədqiqatdır.

2006-cı ildə professor A.Xələfovun Azərbaycan elmi və mədəniyyətinə verdiyi qiymətli töhfələrdən biri də “Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi” adlı monoqrafiyasıdır. Müəllif kitaba daxil etdiyi əlavələrdə kitabxana işi ilə bağlı olan bir sıra mühüm sənədləri də oxucuların diqqətinə çatdırmağı lazım bilmişdir. Burada müasir dövrdə müxtəlif tipli və növlü kitabxanalarda Heydər Əliyev irsinin səmərəli təbliği məqsədilə ümummilli liderin həyat və fəaliyyətinin qısa tarixçəsi, təltifləri, əsrlərindən seçmələr, dünyanın

görkəmli siyasətçilərinin, elm və mədəniyyət xadimlərinin onun haqqında fikirləri verilmişdir.

2006-cı ildə professor A.Xələfov elm və təhsil sahəsindəki xidmətlərinə görə Heydər Əliyev Fondunun təsis etdiyi “Mədəniyyətin dostları” təqaüdünə layiq görülmüşdür. Həmin ildə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin əmri ilə A.Xələfov “Qabaqcıl təhsil işçisi” döş nişanı ilə təltif edilmişdir.

A.Xələfovun XXI əsrin ilk illərində yazdığı elmi məqalələrdə ölkəmizin müstəqilliyi şəraitində cəmiyyətdə kitabxana işinin sosial-siyasi, iqtisadi və tərbiyəvi əhəmiyyəti, informasiya cəmiyyətinin formalaşmasında kitabxanaların vəzifələri hərtərəfli işıqlandırılmışdır. Bu məqalələr müasir dövrdə kitabxana işinin modernləşdirilməsi, informasiyalaşdırılması, ayrı-ayrı kitabxana proseslərinin yeniləşməsi vəzifələri haqqında geniş təsəvvür yaradır.

Abuzər Xələfovun elmi məqalələri mücərrəd səviyyəyə daşmayıb, əksər hallarda konkret obyekt, şəxs və ya problem əsasında qurulmuş təhlil xarakteri daşıyır, ayrı-ayrı kitabxanaların fəaliyyətinə qiymət verir, onların gələcək inkişaf perspektivlərinə dair qiymətli tövsiyələr verir. Bu məsələlərlə yanaşı, Abuzər Xələfovun ümummillə lider Heydər Əliyevə həsr edilmiş məqalələrində bu böyük şəxsiyyətin ölkədə kitabxana işinin inkişafındakı rolu, müasir dövrdə ölkə kitabxanalarında Heydər Əliyevin əsərlərinin təbliğinə xüsusi diqqət yetirilir.

Professor Abuzər Xələfovun “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” adlı dərsliyinin II hissəsi 2007-ci ildə çapdan çıxmışdır. Bu hissə XX əsrin birinci yarısında respublikamızda kitabxanaların yaranması, inkişafı və formalaşması məsələlərinin tədqiqinə və təhlilinə həsr olunmuşdur. Müəllif müxtəlif tipli və növlü kitabxanaların inkişaf xüsusiyyətlərini ölkənin ictimai-siyasi, elmi-mədəni və sosial-iqtisadi həyatı ilə vəhdətdə şərh etmiş, kitab nəşri, mətbuat və mədəniyyətin digər sahələri ilə sıx əlaqələndirmişdir.

Professor A.Xələfovun daha bir əsəri – “Azərbaycanda kitabxana işinə dair Heydər Əliyev doktrinası uğurla davam edir” 2009-cu ildə çapdan çıxmışdır. Kitabda ümummillə lider Heydər Əliyevin Azərbaycan Respublikasına 34 illik rəhbərliyi dövründə Azərbaycan mədəniyyətinin ayrılmaz tərkib hissəsi olan kitabxana quruculuğu sahəsində misilsiz xidmətləri, həyata keçirdiyi kitabxana siyasəti ümumiləşdirilmiş və bu siyasətin ulu öndərin layiqli varisi İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi işıqlandırılmışdır.

Görkəmli alimin “Bakı Dövlət Universitetinin Elmi Kitabxanası 90 il elm və təhsilin xidmətində” adlı monoqrafiyası Bakı Dövlət Universitetinin yaradılmasının 90 illik yubileyinə həsr olunmuş çox qiymətli əsərdir. İlk dəfə nəşr olunan bu monoqrafiyada ayrıca bir kitabxananın – Bakı Dövlət Universiteti Elmi Kitabxanasının 90 illik tarixi əhatəli tədqiq edilmişdir.

A.Xələfovun elmi rəhbərliyi ilə 2009-cu ildə K.M.Tahirov “M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının yaranması və inkişafı: 1923-

1969-cu illər” mövzusunda, 2010-cu ildə P.F.Kazimi “Səfəvilər dövründə Azərbaycanda kitabxana işi” mövzusunda dissertasiya işini müdafiə etmişdir.

2009-cu ildə professor Abuzər Xələfovun böyük xidmətlərini nəzərə alan Azərbaycan KİVİHI öz qərarı ilə onu “Qızıl qələm” diplomuna, Bakı Dövlət Universiteti isə “İlin nüfuzlu ziyalı” fəxri diplomuna layiq görmüşdür.

Abuzər Xələfovun “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” adlı dərsliyinin III hissəsi “Bakı Universiteti” nəşriyyatında 2010-cu ildə çap olunmuşdur. Bu əsər XX əsrin ikinci yarısında və XXI əsrin əvvəllərində respublikamızda müxtəlif kitabxana şəbəkələrinin inkişafı və formalaşması məsələlərinin araşdırılmasına və ümumiləşdirilməsinə həsr edilmişdir. Müəllif kitabxana işinin tarixini Azərbaycan mədəniyyətinin tərkib hissəsi kimi tədqiq etmiş, ölkəmizin mədəni inkişafında kitabxanaların rolunu və vəzifələrini elmi şəkildə sistemləşdirmişdir. Dərsləkdə XX əsrin 70-80-ci illərində respublikamızda kitabxana işinin inkişafında Heydər Əliyev mərhələsinin hərtərəfli tədqiqinə və öyrənilməsinə xüsusi diqqət yetirilmişdir.

Əvvəlki dövrlərdə olduğu kimi, son illər ərzində də kitabxanaşünaslıq və informasiya sahəsində respublikamızda əldə edilmiş nailiyyətlər bu alimin adı ilə möhkəm bağlıdır. Bu dövr ərzində də Abuzər Xələfov kitabxanaçı və kitabxanaşünas alimlərin müəllimi olmuşdur. Bu müəllimlik təkcə onun elmi-nəzəri və pedaqoji ustalığı ilə məhdudlaşmır. Abuzər Xələfov həm də yüksək mənəvi-əxlaqi keyfiyyətlərə malik insandır. Təsirə qapılmamaq, öz vicdanının səsinə qulaq asmaq Abuzər Xələfovun bir ziyalı və alim kimi əxlaqi keyfiyyətlərini xarakterizə edir.

2010-cu ildən “Kitabxanaşünaslıq və informasiya” adlı elmi-nəzəri və praktiki jurnal nəşr olunur. Təsisçisi və baş redaktoru Abuzər Xələfov olan bu jurnal kitabxanaşünaslığın, kitabxana işinin tarixi, nəzəriyyəsi və təcrübi problemlərinə dair elmi məqalələri dərc edən nüfuzlu elmi jurnallardandır.

Ömrünün 60 ilini kitabxana işi tarixinin araşdırılmasına, kitabxanaçılıq elminin formalaşdırılmasına, inkişafına və təcrübədə tətbiq edilməsinə, yüksəkixtisaslı kadrların yetişdirilməsinə həsr etmiş alimi yaxın və uzaq xarici dövlətlərdə də yaxşı tanıyırlar. O, kitabxana işinin tarixinə və kitabxanaşünaslığın aktual məsələlərinə dair çoxsaylı dərs vəsaitləri, monoqrafiyalar və elmi məqalələrin müəllifidir.

2011-ci ilin may ayında AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxanasında “Kitabxanaşünaslıq, biblioqrafiyaşünaslıq və kitabşünaslıq üzrə elmi tədqiqat işlərinin ümumrespublika müsabiqəsi”nin yekunları ilə bağlı tədbir keçirilib. Kitabxanaşünaslıq üzrə ən yaxşı elmi-tədqiqat işinə görə Bakı Dövlət Universitetinin professoru Abuzər Xələfov diplomla təltif olunmuşdur.

Görkəmli kitabxanaşünas alim, professor A.Xələfovun 80 illik yubileyinin geniş şəkildə qeyd olunması haqqında Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi 21 aprel 2011-ci il tarixli 623 sayılı əmr, Azərbaycan Respublikası

Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi 29 aprel 2011-ci il tarixli 211 sayılı əmr və Bakı Dövlət Universitetinin rektorluğu 18 may 2011-ci il tarixli R-41 sayılı əmr vermişdir. Həmin əmrlərdə geniş tədbirlər planı öz əksini tapmışdır.

Özünə və ətrafındakılara qarşı tələbkarlıq, prinsipiallıq, işgüzarlıq, ciddilik, düzgünlük, qayğıkeşlik, səmimilik, yüksək vətəndaşlıq məsuliyyəti kimi hissləri, milli dirçəliş və milli dövlətçilik ideyalarına sədaqəti Abuzər Xələfov alim, vətəndaş və doğma Vətənin sadıq vətənpərvəri kimi səciyyələndirən xarakterik cəhətlərdir. Bu gün professor Abuzər Xələfov çox yüksək elmi səviyyədədir. Alim müstəqil Azərbaycanda elmin, mədəniyyətin və təhsilin inkişafı naminə yeni ideyalar və yaradıcılıq planları haqqında düşünür.

80 yaşınız mübarək, əziz müəllimim!

80 YAŞLI YENİLİKÇİ ALİM

Nigar İSMAYILOVA

*Bakı Dövlət Universiteti,**Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müəllimi*

Heç zaman cəsarət edib dilə gətirə bilmədiklərimi nədənsə bu dəfə qələmə almaq üçün özümdə cəsarət tapdım. Bilmirəm, tələbəklik illərində olduğum kimi, hətta indi də Abuzər müəllimin zəhmindən çəkdiyim üçün mü, yoxsa müdirim haqqında fikirlərimin düzgün anlaşılacağından ehtiyat etdiyimdənmi onunla bağlı düşüncələrimi dilə gətirməmişəm.

Bu möhtəşəm alim haqqında hələ universitetə daxil olmamışdan əvvəl çox şeylər eşitmişdim. Sən demə, həftədə üç dəfə yaşadığı evin qapısından keçərkən qapının üstündə oxuduğum “Xələfov A.A.” soyadı mənə bu qədər doğma olacaqmış. Ali məktədə daxil olmaq üçün dərs aldığı repetitor Abuzər müəllimlə qonşu olduğundan, ona verdim “Xələfov A.A. kimdir?” sualına aldığı cavabla artıq Abuzər müəllimi tanıyırdım. Atalar doğru deyib: “Niyətin hara, mənzilin ora” – mən Kitabxanaçılıq fakültəsinə daxil oldum.

Bu möhtəşəm alimlə ilk dəfə 1995-ci il sentyabr ayının 1-də tanış oldum. İlk mühazirəni professor Abuzər Xələfovdan dinlədim. Bakalavr pilləsində təhsil aldığı müddətdə Abuzər müəllimlə çox az təmasda olsam da, bu şəxsiyyətin böyüklüyünü artıq çoxdan anlamışdım.

Hələ sonuncu kurslarda oxuyarkən yeni kompüter texnologiyalarının kitabxana işinə tətbiqi məsələləri ilə maraqlanır, BDU-da yenidən yaradılması nəzərdə tutulan “Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi” elmi-tədqiqat laboratoriyasının işinə köməklik edirdim.

2000-ci ildə təhsilimi davam etdirmək üçün magistratura pilləsinin birinci kursuna daxil olmuşdum. Sentyabr ayının əvvəlləriydi, dərslərimiz təzəcə başlamışdı ki, bir nəfər auditoriyaya daxil olub “Abuzər müəllim Nigar Musayevanı çağırır”, - deyə müəllimdən icazə aldı. Tələşlə, “görən nə etmişəm ki, Abuzər müəllim mənə çağırır” fikri ilə kafedraya daxil oldum. Əli ilə işarə verib oturmağım üçün yer göstərdi. Onun zəhmi qarşısında və nədən çağırıldığı haqqında təsəvvürüm belə olmadığından artıq həyəcədən əsirdim. Abuzər müəllim qələmi bir kənara qoyub bayaqdan otursam da, indi üzümə baxdı: “Qızım, mənə iki ailəm var. Biri evdə, biri işdə. Hər iki ailəmi çox sevirəm. Mən səni ailəmə üzv qəbul etmək istəyirəm”.

Çaşdım. Çünki o anda Abuzər müəllimin nə demək istədiyini dərk edə bilmədim. Ağılıma belə gəlməzdi ki, bu zamanda kimsə təmənnəsiz olaraq kiməsə bu cür xeyirxahlıq etsin. O isə sözünə davam edərək: “Qızım, bilirəm yaxşı oxuyan qızsan, kitabxana işi ilə bağlı yeniliklər səni maraqlandırır, ora (laboratoriyanı nəzərdə tuturdu) da tez-tez gedirsən. Bizə sənə kimi gənclər

lazımdır. Hə, nə deyirsən?” - söylədi. Əslində həmin an nə deyəcəyimi bilmirdim. Çünki dərslərimiz həftədə üç gün olduğundan bir həftə idi ki, Qafqaz Universitetinin kitabxanasında kitabxanaçı vəzifəsində işə başlamışdım, həm də valideynlərim olanlardan xəbərsiz idi. Həmin gün ilk dəfə idi ki, valideynlərimlə məsləhətləşmədən özbaşına qərar verdim: “Bəli, Abuzər müəllim, razıyam!” “Get, işə qəbul üçün ərizə yaz!”

Bir həftə keçməmiş – 2000-ci il sentyabr ayının 28-də professor Abuzər Xələfovun rəhbərlik etdiyi “Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi” elmi-tədqiqat laboratoriyasında elmi işçi vəzifəsində işə başladım. Laboratoriyada çalışdığım müddətdə Abuzər müəllimi daha yaxından tanımaq, onunla ünsiyyət qurmaq, bir insan kimi onun xeyirxahlığı və tələbkarlığını, insanlara təmən-nasız yardımlarını müşahidə etməklə onun bir şəxsiyyət olaraq müdrikliyini, bir alim olaraq möhtəşəmliyini dərk etdim. Dəfələrlə dəyərli məsləhətlərindən bəhrələndiyim bu aydın insanla ünsiyyətdə olmaq adama mənəvi rahatlıq, könülxoşluğu bəxş edir.

Abuzər müəllimin ən mühüm keyfiyyətlərindən biri kimi çalışdığı sahədə həyata keçirilməsi zəruri olan obyektiv prosesləri daha tez və dərindən dərk etməsi, bu istiqamətdə daim yeniliyə doğru konkret addımlar atmasıdır. Dünyada global informasiyalaşdırma proseslərinin aktivləşdiyi bir zamanda Abuzər müəllim BDU-nun fəaliyyətində kitabxana işinin informasiya cəmiyyətinin tələblərinə uyğun kompüterləşdirilməsini zamanın ən aktual məsələlərindən biri hesab edərək, cəmiyyətin dolğun, dəqiq və operativ informasiyaya olan tələbatının sürətlə inkişaf etdiyi bir şəraitdə BDU Elmi Kitabxanasının kompüterləşdirilməsi təşəbbüsü ilə çıxış etdi. 90-cı illərin axırlarında BDU-da tədris prosesinin informasiyalaşdırılması və onun keyfiyyətinin yüksəldilməsi sahəsində böyük islahatlar həyata keçirən rektor, Əməkdar elm xadimi, akademik Abel Məhərrəmov BDU-nun Elmi Kitabxanasının fəaliyyətini modernləşdirmək məqsədilə professor A.Xələfovun təşəbbüsünü bəyəndi. Beləliklə, 1 mart 1999-cu ildə BDU-nun Elmi Şurası Kitabxanaşünaslıq kafedrasının nəzdində “Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi” elmi-tədqiqat laboratoriyasının yaranması haqqında qərar qəbul etdi və Təhsil Nazirliyinin 1999-cu il 171 sayılı əmrinə müvafiq olaraq bu laboratoriya professor A.Xələfovun rəhbərliyi ilə 2000-ci ildə fəaliyyətə başladı. Abuzər müəllim bu laboratoriyamı yaratmaqla ölkədə kitabxana işinin kompüterləşdirilməsi prosesinə güclü təkan verdi. Müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının kitabxana işinə tətbiqi bundan sonra ölkə miqyasında daha geniş yayılmağa başladı. Nəticədə Azərbaycanda kitabxana-informasiya məkanında ab-hava dəyişdi.

Laboratoriya yarandığı gündən başlayaraq kitabxananın kompleks kompüterləşdirilməsini həyata keçirməyə başladı: qısa müddətdə müasir informasiya cəmiyyəti şəraitində kitabxana işinin kompüterləşdirilməsinin məqsəd və vəzifələrini araşdırdı, kompüterləşdirmənin əsas istiqamətlərini müəyyənləş-

dirdi, kitabxananın kompüterləşdirilməsinin metodik və proqramı təminatını işləyib hazırladı. Kitabxananın kompüterləşməsində məqsəd oxuculara müasir elektron xidmət göstərməklə yanaşı, beynəlxalq kitabxana-informasiya standartlarına, normalarına əməl etməklə kitabxana ehtiyatlarının dünya informasiya məkanına inteqrasiyasını təmin etmək, operativ informasiya mübadiləsinə nail olmaqdır. Bunu nəzərə alan laboratoriya BDU Elmi Kitabxanasının elektron kataloqunun və elektron kitabxanasının yaradılmasını prioritet istiqamət kimi qəbul etdi. Elmi-tədqiqat laboratoriyası Qafqazda ilk dəfə olaraq vahid virtual Azərbaycan elektron kitabxana şəbəkəsinin yaradılmasının elmi istiqamətləri üzərində işləməyə başladı. İlk növbədə beynəlxalq biblioqrafik informasiya mübadiləsinə təmin etmək məqsədilə beynəlxalq təsvir və mübadilə formatları üzərində araşdırmalar aparıldı.

Laboratoriyanın fəaliyyətinin əsas istiqamətləri Elmi Kitabxananın nəzdində BDU-nun elmi tədqiqat işləri və tədris prosesinə müvafiq elektron informasiya bankları və informasiya bazasının, elektron nəşrlər fondunun yaradılması; BDU-nun Elmi Kitabxanasının fondunun müasir vəzifələrə uyğun operativ şəkildə yenilənməsi, müasir elektron vasitələrlə təkmilləşməsi; Elmi Kitabxanada professor-müəllim və tələbə heyətinə müasir elektron informasiya, on-line internet xidmətinin təşkili; elektron kataloq və elektron kitabxananın yaradılması; texnoloji proseslərin kompüterləşdirilməsi; bütün təkrar əməliyyatların qarşısının alınması, optimallaşdırılması, əl əməyinin minimuma endirilməsi; təhsil sistemi kitabxanalarının kitabxana-informasiya şəbəkəsinin yaradılması; kitabxana informasiyanın idarə olunmasının yeni üsul və vasitələrinin yaradılması və kitabxanada tətbiqi, oxuculara operativ və yeni, elektron xidmət, on-line beynəlxalq informasiya mübadiləsi, elektron mətn bazalarından istifadə və s. ibarətdir.

“Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi” Elmi Tədqiqat Laboratoriyası bu gün də professor Abuzər Xələfovun rəhbərliyi altında fəaliyyət göstərərək kitabxana işi sahəsində baş verən yenilikləri araşdırır və bu yeniliklərin BDU-nun Elmi Kitabxanasında tətbiqi ilə daim məşğul olur.

Azərbaycan kitabxanaşünaslıq elminin və məktəbinin, ali kitabxanaçılıq təhsilinin banisi, xalqımızın kitabxana mədəniyyətinin korifeyi, Əməkdar elm xadimi, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Xələfov dünyanın bir çox ölkələrində yaxşı tanınan yenilikçi alim, görkəmli elm xadimi olduğu kimi, vətənpərvər azərbaycanlı, qayğıkeş insandır. O, insanlara, tələbələrinə, yetirmələrinə hər cür yabancılıqdan – qohumbazlıqdan, regionçuluqdan uzaq, bütün ətrafdakılara yalnız insanlıq və şəfqət meyarları ilə yanaşan, onlara ancaq öz əməllərinə, əməyinə və qabiliyyətinə və zəkasına görə qiymət verən böyük müəllim və nüfuzlu ziyalıdır.

80 yaşınız mübarək, Abuzər müəllim!

MİLLİ KİTABXANAŞÜNASLIĞIMIZIN KORİFEYİ

Zahidə RZAYEVA*Bakı Dövlət Universiteti**Bakı Dövlət Universiteti Kitabxana resusları və informasiya axtarış sistemləri kafedrasının müəllimi*

Bəşəriyyət tarixinin sistemli təhlili bizə onu deməyə əsas verir ki, cəmiyyətin inkişafı bilavasitə onun maariflənməsi ilə üzvi bağlılıq kəsb etməkdədir. Bu yanaşma bütün tarixi dövrlərdə insanlığın inkişafı kontekstində sübuta ehtiyacı olmayan amil kimi və yaxud aksiomatik bir tezis kimi qəbul edilmişdir. Dünya ölkələrinin təcrübəsi göstərir ki, istənilən inkişaf etmiş cəmiyyətin əsas hərəkətverici qüvvəsi həmin cəmiyyətin zamanında ciddi maarifləndirilməsi və cəmiyyət üzvlərinin savadlılıq dərəcəsinin, istər konkret ixtisaslar və münasibətlər aləmində, istərsə də ümumilikdə dünya görüşünün formalaşdırılması istiqamətində artırılması və təkmilləşdirilməsi ilə xarakterizə edilməkdədir. Bu prosesin uğurlu bir şəkildə həyata keçirilməsinin bir çox istiqamətləri mövcuddur. Onların kompleks şəkildə təşkili ümumi işin effektivlik dərəcəsinə artırmaqdadır. Belə ki, qeyd etdiyimiz nəticələri əldə etmək üçün konkret olaraq əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biri və ən əsası kimi ölkədə kitabxana və kitabxanaçılıq sisteminin formalaşdırılması və bu sistemin dövrü olaraq modernləşdirilməsi daim gündəmə gəlməkdədir.

Birmənalı şəkildə qeyd etməliyik ki, bu proses istənilən cəmiyyətin, dövlətin və eləcə də sivilisasiyanın keçdiyi inkişaf yolunun çox böyük bir hissəsini özündə ehtiva etməkdədir. Belə ki, bu münasibətlərin sferasının formalaşdırılması və ona dəstəyin verilməsi hər zaman dövlətin və eləcə də həmin cəmiyyətin ziyalıların üzərinə düşməkdədir.

Müstəqil Azərbaycan Respublikasında da bu prosesin inkişafına, onun təkmilləşdirilməsinə və eləcə də dünya standartları səviyyəsinə çatdırılmasına hər zaman dövlət qayğısı özünü bu və ya digər formalarda göstərmişdir. Belə ki, hökumət ayrı-ayrı tarixi dövrlərdə kitabxana sisteminin təkmilləşdirilməsi, onun maddi-texniki bazasının müasirləşdirilməsi bu və ya digər işlərin reallaşdırılması istiqamətində konkret tədbirlər planı hazırlamış, müvafiq sərəncamlar vermiş və işin daha da effektiv şəkildə realizə edilməsi üçün müvafiq dövlət proqramları qəbul etmiş və onu uğurlu bir formada icra etmiş və hal-hazırda da icra etməkdədir. Respublikamızın Sovetlər Birliyinin tərkib hissəsi olduğu dövrdə hökumət səviyyəsində bu işlərin reallaşdırılması bilavasitə ümummilli lider Heydər Əliyevin nəzarəti altında həyata keçirilmiş, müstəqillik dövründə bu işlər daha intensiv xarakter almışdır. Dövlət müstəqilliyinin 20-ci il dönümünü qeyd edən Azərbaycan Respublikasında hazırda bu sahədə həyata keçirilən dövlət strategiyası Ümummilli liderin layiqli davam-

çısı prezident İlham Əliyevi birbaşa diqqəti və nəzarəti altında həyata keçirilməkdədir.

Təbii ki, respublikamızın kitabxana infrastrukturunun inkişafı hər zaman dövlət nəzarəti altında həyata keçirilmiş, ancaq bununla yanaşı istər Ümum-milli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə, istərsə də hazırda respublikamızın prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi dövründə bu işlərin həyata keçirilməsində bir çox ziyalılar da yaxından iştirak etmiş və hər zaman onlara verilmiş etimadı uğurla doğrultmuşlar. Həmin ziyalılar içərisində bu işlərin həyata keçirilməsində bilavasitə yaxından iştirak etmiş və respublikamızın kitabxanaçılıq sisteminin yaradıcısı, Azərbaycan kitabxanaçılıq tarixinin korifeyi professor Abuzər Alı oğlu Xələfovun adını xüsusilə vurğulamaq lazımdır. Bütün ömrünü kitabxanaçılıq elminə, onun inkişaf etdirilməsinə və bu sahədə milli kadrların yetişdirilməsinə həsr etmiş, çox mühüm əmək sahibi olmuş və bu işlərin uğurlu bir şəkildə reallaşdırılmasının memarı professor Abuzər müəllim demək olar ki, respublikamızın ən gənc kitabxanaçısından tutmuş, ən qocaman kitabxanaçısına, ümumiyyətlə, bu sahədə fəaliyyət göstərən hər kəsin bütün kadrların müəllimi olmuş onlara bu və ya digər şəkildə yol göstərmişdir. Təsadüfi deyildir ki, Azərbaycan kitabxanaçılıq elminin banisi Abuzər müəllim indiyə qədər respublikamızı bütün dünyada layiqli bir şəkildə təmsil etməkdədir. 80 illik yubleyini qeyd etdiyimiz professor Abuzər Xələfov öz elmi-pedaqoji fəaliyyəti ilə yanaşı, xalqın vətənpərvər oğlu kimi və eyni zamanda yüksək insani keyfiyyətləri ilə də daima dövlət diqqəti görmüş, cəmiyyət tərəfindən yüksək hörmətlə qiymətləndirilmişdir.

Abuzər müəllimin elmi-pedaqoji fəaliyyətini bir məqalədə bütünlüklə əhatə etmək çox çətin və çətin olduğu qədər də şərəfli bir məsuliyyətdir. Bütün həyatını, gənclik enerjisini respublikamızın milli kitabxanaçılıq elminin inkişafına həsr etmiş Abuzər müəllim bir pedaqoq kimi 55 illik təcrübəyə malikdir və demək olar ki, bütün bu tarixi dövr ərzində Bakı Dövlət Universitetində fəaliyyət göstərmişdir.

Professor Abuzər Xələfov çoxsaylı titullara malikdir. Ancaq bütün bu mükafatlarla yanaşı Abuzər müəllim səmimi insan, vətənpərvər və gələcək nəslə örnək bir şəxsiyyət, sadə bir vətəndaş kimi də cəmiyyətdə çox böyük nüfuza malikdir. Fikrimcə, Abuzər müəllimin tələbəsi olmaq və xüsusilə onun ağsaqqallıq etdiyi bir mühitdə işləmək şərəfli və qürurverici bir faktordur. Abuzər müəllimin varlığı respublika kitabxanaşünaslıq elmi üçün əvəzsiz bir xəzinədir, nemətdir və daha dolğun şəkildə ifadə etsək milli sərvətdir.

**PROFESSOR ABUZƏR XƏLƏFOVUN NƏŞR ETDİRDİYİ
DƏRSLİKLƏRİN XÜSUSİYYƏTLƏRİ****Leyla ABASOVA***Bakı Dövlət Universiteti Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi
kafedrasının müəllimi*

Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq, bibliografiyaşünaslıq ixtisasları üzrə kadrların hazırlanmasında böyük əhəmiyyət kəsb edən tədris ədəbiyyatının nəşrinə və inkişafına Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsində xüsusi diqqət yetirilir. Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri prof. A.Xələfovun bu sahədəki xidməti xüsusilə diqqətəlayiqdir. O, 1980-1990-cı illərdə kitabxanaşünaslıq üzrə kitabxana işinin tarixinə dair bir sıra əhəmiyyətli proqramlar hazırlamış və çap etdirmişdir. Bu proqramlar əsasında o, bir sıra fundamental dərslilər yazmış və çapdan buraxdırmışdır. “Kitabxanaşünaslığın nəzəri əsasları” və “Kitabxana haqqında təlim” adlı 2 hissədən ibarət “Kitabxanaşünaslığa giriş” dərsliyi A.Xələfovun kitabxanaşünaslığa dair ilk dərsliyidir. Yeni tədqiqat əsəri olan bu dərslilik əvvəllər A.Xələfovun, həmçinin xarici ölkələrin, o cümlədən Rusiyanın və ABŞ-ın görkəmli mədəniyyət və kitabxana işi nəzəriyyəçilərinin kitabxanaşünaslığın və kitabxana işinin nəzəri əsasları haqqında irəli sürdükləri nəticələri və müddəaları ümumiləşdirir.

Dünya kitabxanaşünaslığının nailiyyətlərinə əsaslanan dolğun materiallar – hissələrin, fəsillərin və paraqrafların dəqiq bölgüsü ilə, elmi müddəaların ifadəsinin məntiqliyi və yığcamlığı ilə seçilir. Kitabxanaşünaslığı kitabxana-informasiya proseslərinin və sosial kommunikasiyaların qanunauyğunluqları haqqında elm kimi şərh edən müəllif onun inkişafının tarixi və nəzəri cəhətlərini hərtərəfli açıqlayır.

A.Xələfov kitabxanaşünaslığın nəzəri əsaslarını cəmiyyətdə kitabxanaçılıq fəaliyyəti ilə məntiqi şəkildə birləşdirməyə nail olmuşdur. Nəzəriyyənin təcrübədən ayrı düşməsinə aradan qaldırmaq məqsədi ilə dərslilikdə “Kitabxana haqqında təlim” bölməsi də verilmişdir ki, burada sənəd, oxucu kitabxanaçı və maddi-texniki baza kimi mühüm kitabxana ünsürlərinin quruluş xüsusiyyətlərinin sistemli təhlili nəzəri müddəalar baxımından özünün əksini tapmışdır.

Dərslilikdə müasir cəmiyyətdə kitabxanaların sosial funksiyalarına həsr olunmuş xüsusi fəsil də diqqəti cəlb edir. A.Xələfov bu fəsildə uzun illər sovet kitabxanaşünaslığında üstünlük qazanmış ideoloji, mədəni-maarif və informasiya müəssisələri olan kitabxanaların sosial funksiyaları haqqında konsepsiyayı əhəmiyyətli dərəcədə işləyib tamamlamış və zənginləşdirmişdir. Müəllif kitabxanaların sosial funksiyalarının keyfiyyətə yeni sistemini əsaslandırır. Buraya, elm, informasiya, mədəniyyət, təhsil və tərbiyə funksiyaları daxildir.

İctimai inkişafın qanunauyğunluqlarını nəzərə almaqla kitabxanaların sosial funksiyalarının bu xüsusiyyətlərini yaradıcı şəkildə işləyən A.Xələfov kitabxanaşünaslıq nəzəriyyəsinə mühüm töhfə vermişdir.

Dərslıkdəki müasir cəmiyyətdə kitabxana sistemlərinin tipoloji bölgələrinə həsr olunmuş fəsil üzərində də ayrıca dayanmağa dəyər. Burada, müəllif tipik və özünəməxsus əlamətlərin aşkara çıxarılması əsasında kitabxanaların təsnifləşdirilməsini verir və bu zaman onların tipoloji əhəmiyyətindən aslı olaraq vəzifələrini, funksiyalarını, əlaqələrini oxuculara xidmətin təşkili səviyyələrini uzlaşdırır.

Kitabın kitabxanaçılıq peşəsinin problemlərini işıqlandıran son fəslı də maraqla oxunur. Bu fəsildə kitabxana işçisinin modeli yaradılmış, bugünkü kitabxanaçıya aid olan biliklər kompleksi və təlabatlar sistemi müəyyənləşdirilmişdir. Bütün bunlar elmi-texniki tərəqqi, sosial-iqtisadi inkişaf və cəmiyyətin informasiyalaşdırılması şəraitində kitabxanaların fəaliyyətinin səmərələşdirilməsi zəruriliyi ilə şərtləndirilir.

Abuzər Xələfovun kitabxanaşünaslıq, kitabxana işinin tarixi və nəzəriyyəsi sahəsində çoxcəhətli elmi-tədqiqatçılıq fəaliyyətini yığcam şəkildə bu cür ümumiləşdirmək olar. Qeyd etmək lazımdır ki, indiyə qədər onun qələmindən kitabxanaşünaslığın ən müxəlif problemlərinə dair 130-dan artıq elmi əsər, o cümlədən, monoqrafiya, kitab, dərslık, dərş vəsaiti və məqalələr çıxmışdır. Onun bu əsərləri XX əsrin II yarısında kitabxana işçiləri nəsillərini tərbiyə edib yetişdirmişdir.

Professor Abuzər Xələfovun elmi əsərlərindən belə bir fikir qızıl xətlə keçir: “Hər hansı bir ölkənin, hər hansı bir xalqın tarixi inkişafında mühüm rol kitabxanalara məxsusdur. Kitabxana bütün dövrlərdə tərəqqiyə can atır, öz mahiyyətinə görə cəmiyyətin inkişafında əsas amil və mənbə kimi çıxış edir. Yalnız intellektuallığı və vətənpərvərliyi çatışmayan adamlar kitabxana işinin əhəmiyyətini qiymətləndirməyə bilərlər”. Bu baxımdan onun 2001-2004-cü illərdə nəşr etdirdiyi 2 cildlik “Kitabxanaşünaslığa giriş” dərslıyi Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq fikrinin inkişafında yeni mərhələ sayıla bilər.

Azərbaycanın müstəqilliyi şəraitində kitabxanaşünaslıq nəzəriyyəsinə ümumbəşəri və milli dəyərlərə, eləcə də dünya kitabxanaşünaslıq nəzəriyyəsinin müasir mütərəqqi ideyalarına əsaslanan bu əsər respublikamızda kitabxanaçılıq-informasiya ixtisası üzrə ilk dərslıkdir. Dərslıyin I cildində “Kitabxanaşünaslığa giriş” fənninin predmeti, bunun tərkib hissələri, cəmiyyətdə kitabxanaçılıq fəaliyyətinin ictimai mahiyyəti, sosial funksiyalarının ümumənəzəri problemləri sistemləşdirilmiş və ümumiləşdirilmiş bir elmi fənn kimi əks etdirilmişdir.

Kitabxanaşünaslığın sistemli təhlili həm kitabxanaşünaslığın özünün tarixində, həm də onun başqa elmlərlə qarşılıqlı əlaqəsində bir sıra münasibətləri aşkara çıxarmağa müəllifə imkan vermişdir. Bu cür yanaşma dərslıkdə

“Müasir kitabxanaşünaslığın mahiyyəti, obyektı və predmeti”, “Kitabxanaşünaslığın funksiyaları”, “Kitabxanaşünaslığın elmi metodikası», “Kitabxanaşünaslığın tədqiqatlarının təşkili” və başqa mövzular üzrə bölmələrə daha çox xasdır. Bu əsərdə kitabxanaşünaslığın başqa elmlərlə qarşılıqlı əlaqəsinin və qarşılıqlı təsirinin sistemli xüsusiyyətlərinin aydınlaşdırılması müəllifin xüsusi xidməti kimi qiymətləndirilə bilər.

Kitabın kitabxanaşünaslıq peşəsinin problemlərini işıqlandıran son fəslidə maraqla oxunur. Bu fəsilə kitabxana işinin nümunəvi modeli yaradılmış, bu günkü kitabxanaçıya aid olan biliklər kompleksi və tələbatlar sistemi müəyyənləşdirilmişdir. Müəllifin kitabxanaşünaslığa giriş monoqrafiyasının II cildi “Kitabxana işi haqqında təlim” adlandırılmışdır. Əsər 4 fəsildən ibarətdir. Bu fəsillər özündə kitabxana işinin ümumi xarakteristikası, kitabxana işinin formalaşdırılması və inkişaf qanunauyğunluqları, kitabxana işinin təşkilinin əsas prinsipləridir və kitabxana işinin idarə edilməsi sistemi kimi mühüm məsələləri əks etdirir. Kitabın III fəslində “Oxuculara kitabxana-informasiya xidmətinin təşkili” paragrafı da müasirlik baxımından diqqəti cəlb etməyə bilməz. Burada müəllif oxuculara kitabxana-informasiya xidmətinin müasir konsepsiyasını qısa və aydın üslubda şərh etmiş, kitabxanalarda oxuculara xidmət işində demoqrafik prinsiplərin tətbiqi məsələlərini sovet rejimi ilə müqayisəli şəkildə verə bilmişdir. Dərslinin maraqlı, müasir tərzdə işlənmiş sistemli təhsil metodları ilə zəngin olan fəsillərindən biri “Kitabxana işinin idarə edilməsi” adlandırılan IV fəslidir. Burada cəmiyyətdə kitabxana işinin idarə edilməsinin elmi əsaslarından və kitabxana işinin idarə edilməsi sistemindən bəhs edilir.

XXI əsrin əvvəllərində A.Xələfovun xalqımızın mədəniyyət tarixinə verdiyi qiymətli töhfələrindən biri də onun 2004-cü ildə çap etdirdiyi “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” adlı dərslik olmuşdur. Həmin il bu dərsliyin ölkəmizdə kitabxana işi tarixinin ən qədim dövrlərdən XX əsrə qədərki dövrünü əhatə edən I hissəsi çap edilmişdir. Bu əsər xalqımızın mənəvi mədəniyyət tarixi sahəsindəki mövcud olan boşluğu aradan qaldırmaq baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. Əsərdə Azərbaycan tarixşünaslığında ilk dəfə olaraq qədim dövrlərdən XX əsrə qədər Azərbaycanda kitab və kitabxanalar tarixinin inkişaf mərhələlərini tarixi mənbələr əsasında araşdırmış, kitabxana mədəniyyəti ilə əlaqədar yazının meydana gəlməsi, kitabxanaların yaranması və onların xalqımızın mədəni-mənəvi inkişafındakı rolunu müəyyənləşdirə bilmişdir.

Bu əsaslı tədqiqatın ana xətti ondan ibarətdir ki, Azərbaycan xalqı hələ tarixin erkən çağlarından başlayaraq təhsilə, elmə, kitab və kitabxanalara çox böyük qiymət vermiş milli sərvətimiz olan yazılı abidələrin toplanıb saxlanılmasında, əsrdən-əsrə, nəsildən-nəsilə çatdırılmasında kitabxanalarımız əvəzsiz rol oynamışlar.

Müəllifin yazdığı kimi “Vətən tarixini öyrənmək, öz soykökünə qayıtmaq, qan yaddaşını bərpa etmək hər bir insanın şərəfli vəzifəsidir, vətəndaşlıq borcudur. Tarix insanlara keçmişin ibrət dərslərini anlamaqda, Vətən qarşısındakı borcunu başa düşməkdə, Vətənə məhəbbəti, torpaq sevgisi borcunu başa düşməkdə, Vətənə məhəbbəti, torpaq sevgisi yaratmaqda, əsrlərdən bəri yaranıb formalaşan milli mənəvi sərvətlərə yiyələnməkdə güclü amildir”. Mübaliğəsiz təsdiqləmək olar ki, prof. A.Xələfovun xalqımızın kitab və kitabxana tarixinə həsr etdiyi bu əsəri həmin niyyətlərə xidmət edən qiymətli tədqiqatdır.

Bu cəhətdən BDU-nun Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri professor Abuzər Xələfovun yazdığı “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” adlı dərsləyi aktuallıq kəsb edir. Dərsləkdə XX əsrin birinci yarısında kitabxanaların yaranması, inkişafı və formalaşması məsələləri tədqiq edilmişdir. Beş fəsildən ibarət olan dərsləyin I fəslə “XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda kitabxana işi” (1901-1920-ci illər) adlanır. Müəllif öncə XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda ictimai-siyasi və iqtisadi hərəkətin kitabxana işinə təsiri məsələlərini araşdırmışdır. Burada xalq maarifi, mətbuat və kitab nəşrinə xüsusi önəm verilmiş və onların hər birinə ayrıca bölmə ayrılmışdır.

Oxuculara təqdim olunan “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” dərsləyinin ikinci fəslə XX əsrin 20-ci illərində Azərbaycanda kitabxana işi məsələlərinə həsr edilmişdir.

Prof. A.Xələfovun geniş oxucu kütləsinə təqdim etdiyi “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” dərsləyinin III fəslə “XX əsrin 30-40 illərində Azərbaycanda kitabxana işi” adlanır. Müəllif bu fəslə üç paragrafa bölmüş və ilk öncə xalq təsərrüfatının yenidən qurulmasının başa çatdırılması illərində Azərbaycanda kitabxana işi haqqında məlumatları oxuculara çatdırır. Müəllif III fəslin 3-cü paragrafını 11 yarım bölməyə ayırmış və bu yarım bölmələrdə XX əsrin 30-40-cı illərində Bakı və onun rayonlarında kitabxana işi, Həmkarlar ittifaqı kitabxanaları, kənd kitabxanalarının inkişafı, uşaq və məktəb kitabxanaları, Elmi və xüsusi kitabxanaların inkişafı, M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası, SSRİ EA Azərbaycan filialının kitabxanası, Elmi-texniki kitabxanalar, ali məktəb kitabxanaları, Bakı Dövlət Universitetinin Elmi Kitabxanası və kitabxanaçılıq təhsili ilə bağlı məsələləri geniş şərh etmiş və deyilən məsələlərin hər biri haqqında oxuculara ətraflı məlumat vermişdir.

Kitabın IV fəslə “Böyük Vətən müharibəsi illərində Azərbaycanda kitabxana işi” adlanır. Bu fəsildə müharibə şəraiti ilə əlaqədar olaraq kitabxana işinin yenidən qurulması məsələləri əhatə edilmişdir.

“Azərbaycan kitabxana işinin tarixi” dərsləyinin V fəslə Xalq təsərrüfatının bərpa və inkişafı dövründə Azərbaycanda kitabxana işi məsələlərinə həsr edilib. Müəllif bu fəslə 3 paragrafa ayırmışdır. Birinci paragrafda kitabxana şəbəkələrinin bərpası və inkişaf etdirilməsi məsələləri əhatə edilib. Müəllif burada 1946-1950-ci illərdə Azərbaycanda kitabxana quruculuğu sahəsində

görülən işləri təhlil etmiş və bu illərdə dövlətin mövcud sahədə qəbul etdiyi qərar və göstərişlər haqqında ətraflı məlumat verilmişdi.

Bakı Dövlət Universitetinin rektoru, akademik A.M.Məhərrəmovun təşəbbüsü ilə universitetin nəşriyyatında ilk dəfə olaraq Nəşriyyat Şurası yaradılmışdır. Bu Şuranın yaradılmasında məqsəd universitetin nəşriyyatında nəşr ediləcək çap əsərlərinin Nəşriyyat Şurası tərəfindən müzakirə edilməsi, yəni əsərin elmi səviyyəsinin, məzmununun, mövzuya tam uyğunluğunun müəyyənləşdirilməsi, çap əsərlərinin buraxılması üçün zəruri sənədlərin qəbulu, onun yoxlanması və s. məsələləri həyata keçirməkdən ibarətdir. Buna görə də, 1999-cu ildə universitetin müxtəlif elm sahələri üzrə tanınmış, görkəmli alimlərindən, professor və müəllim heyətindən ibarət Nəşriyyat Şurası təşkil edilmişdir. 1999-cu ildə yaradılan Nəşriyyat Şurasının ilk sədri, Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, əməkdar elm xadimi, professor A.Xələfov təyin edilmişdir.

Şuranın sədri A.Xələfov ayda bir, bəzən də iki dəfə Nəşriyyat Şurasının iclasını keçirir. Nəşr ediləcək müxtəlif növlü və tipli ədəbiyyatın, yəni dərslərin, dərslər vəsaitlərinin, monoqrafiyaların, proqram və metodik göstərişlərin əsaslı, ciddi müzakirəsini təşkil edir. Çap edilməyə layiq olmayan, sənədləri çatışmayan, qarşıya qoyulan tələblərə cavab verməyən əsərlər müəlliflərə geri qaytarılır və müəlliflərə tapşırıq verilir ki, yenidən yazı üzərində işləyəndən sonra Nəşriyyat Şurasına təqdim etsinlər. Nəşriyyat Şurasının sədri A.Xələfovun çox ciddi işgüzarlığı kitab nəşrində əhəmiyyətli, mühüm, faydalı nəticələrə gətirib çıxartdı. 1999-2009-cu illərdə nəşriyyatın çap məhsullarının araşdırılması göstərir ki, Nəşriyyat Şurası çox yaxşı işləmiş və dərin məzmunu, gözəl poliqrafik tərtibata malik olan dəyərli kitablar çapdan buraxılmışdır.

**KİTABXANAÇILIQ TƏHSİLİNDƏ
PROFESSOR XƏLƏFOV FENOMENİ****Rəşad QARDAŞOV***Bakı Dövlət Universiteti**Kitabxana resusları və informasiya axtarış sistemləri
kafedrasının müəllimi*

Ömrünü kitab və kitabxana mədəniyyətinin araşdırılması, öyrənilməsi və təbliğinə həsr etmiş ömrünün 80 illik müdrik çağına qədəm qoymuş professor Abuzər Xələfovun fəaliyyəti nə qədər araşdırılsada, kəmiyyət və keyfiyyət etibarilə azlıq təşkil edəcəkdir. Çünki professor Abuzər Xələfov apardığı çox sahəli elmi tədqiqat fəaliyyətində Azərbaycan elminə xeyli uğurlar və töhfələr vermişdir. Professor Abuzər Xələfovun Azərbaycan xalqı qarşısında ən böyük xidmətlərindən biri ondan ibarətdir ki, o böyük fədakarlıq nəticəsində Azərbaycanda yeni elmi məktəb yaratmışdır. Bünövrəsini qoyduğu fakültədə neçə-neçə gənc nəsil yetişmiş və inkişaf etmişdir. Abuzər Xələfov fenomeni gənc nəsillə həmişə iftixar və qürur mənbəyi olmuşdur.

Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq təhsilinin təşkilatçılarından biri, respublikanın görkəmli elm və mədəniyyət xadimi Abuzər Xələfov 1955-ci ildən səmərəli elmi və pedaqoji fəaliyyətlə məşğuldur. Mədəniyyət, kitabxana işi, kitabxanaşünaslıq, təhsil və informatika sahələrinin tarixinə və nəzəriyyəsinə dair 250-dən artıq monoqrafiya, dərslik, dərs vəsaiti, elmi məqalə, tədris-metodik materialı və s. əsərlərin müəllifidir.

A.Xələfov yüksək səviyyəli alim, pedaqoq, rəhbər işçi, fəal ictimai xadimdir. Onun səmərəli elmi-tədqiqat fəaliyyəti Azərbaycanda və xarici ölkələrdə geniş şöhrət qazanmışdır. Yaradıcılıq fəaliyyətinin lap əvvəllərindən başlayaraq mədəniyyət və kitabxana işi quruculuğunun tarixi problemləri, kitabxanaşünaslığın nəzəriyyəsi və metodologiyası, ali kitabxanaçılıq-bibliografika təhsili məsələləri, habelə kitabxana işi nəzəriyyəsi və bir sıra digər aktual elmi problemlər Abuzər Xələfovun diqqət mərkəzində dayanmışdır. Onun elmi tədqiqatlarının nəticələri bütövlükdə mədəniyyətşünaslıq, kitabxanaçılıq elmi və təcrübəsi üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən sanballı əsərlərdə öz parlaq əksini tapmışdır. Bu əsərlərin əksəriyyəti həm Azərbaycanda, həm də xarici ölkələrdə yüksək qiymətləndirilmişdir.

A.Xələfov Azərbaycanda kitabxana işinin çoxəsrlik tarixinə onlarla kitab, elmi məqalə və başqa materiallar həsr etmişdir. Onlardan “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (ən qədim zamanlardan başlayaraq XVIII əsrə qədər)”, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1870-1920-ci illər)”, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (1920-1932-ci illər)”, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1933-1959-cu illər)”, “Kitabxana işinin tarixi

kursu”, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (ən qədim dövrlərdən XX əsrə qədər)” və s. göstərmək olar. A.Xələfovun elmi-tədqiqat fəaliyyətində humanitar elm kimi kitabxanaşünaslığın ümumnəzəri və metodoloji problemlərinin işlənilməsi, kitabxanaların sosial funksiyalarının inkişafının araşdırılması, cəmiyyətin intellektual inkişafı prosesində, insanların mədəni-mənəvi tərbiyəsində, təhsil prosesində kitabxanaların rolunun öyrənilməsi çox böyük yer tutur. Alimin “Kitabxanaşünaslığa giriş” adlı iki cildlik sanballı monoqrafiyasında bütün bu məsələlər yüksək elmi səviyyədə ümumiləşdirilmişdir.

Professor A.Xələfovun 2006-cı ildə nəşr etdirdiyi “Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi”, həmçinin “XXI əsrin əvvəllərində Azərbaycanda kitabxana işi”, həmçinin “XXI əsrin əvvəllərində Azərbaycanda kitabxana işinin inkişaf istiqamətləri (mülahizələr, təkliflər və proqnozlar)” monoqrafiyaları müstəqillik illərində Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq fikrinin zirvəsidir. Həmin monoqrafiyada dünyada və Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq fikrinin inkişaf tarixi, kitabxanaşünaslığın nəzəriyyə, metodologiya və metodikasının əsasları, elmlər sistemində kitabxanaşünaslığın yeri, kitabxanaların bir sistem kimi struktur xarakteristikası, kitabxanaların tipologiyası, kitabxanaçılıq peşəsinin, bir sözlə, kitabxanaşünaslıq elminin inkişaf problemləri və müasir vəziyyəti və s. kimi aktual məsələlər əhatə olunmuşdur.

A.Xələfovun elmi araşdırmalarında Azərbaycanda ali kitabxanaçı-bibliografiya təhsilinin tarixi və nəzəri problemləri mühüm yer tutur. Onun “Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin inkişafı”, “Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq təhsili” kitabları, çoxsaylı məqalələri, tədris-metodik materialları respublikada kitabxanaçılıq-bibliografiya təhsilinin, yüksəkixtisaslı mütəxəssislər hazırlanmasının konseptual cəhətdən həllinə ciddi təsir göstərmişdir.

Elmi-pedaqoji kadrlar hazırlığında da A.Xələfovun xidmətləri böyükdür. Onun rəhbərliyi ilə 20 namizədlik dissertasiyası müdafiə edilmiş, xüsusi elmi məktəb yaranmış, Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaşünaslıq kafedrasında kitabxanaçılıq işinin tarixinə və nəzəriyyəsinə dair irihəcmli nəzəri tədqiqatlar yerinə yetirilmişdir. O, Azərbaycan, Rusiya, Gürcüstan, Özbəkistanda mədəniyyət, kitabxana işi quruculuğu, kitabxanaşünaslıq tarixi və nəzəriyyəsi problemləri üzrə müdafiə edilmiş çoxlu namizədlik və doktorluq dissertasiyalarının opponenti olmuşdur. A.Xələfov uzun illər ərzində Sovet İttifaqında – Moskva şəhərində fəaliyyət göstərmiş doktorluq dissertasiyalarının müdafiəsi üzrə vahid ixtisaslaşdırılmış şuranın üzvü olmuşdur.

A.Xələfov öz yetirmələri olan çoxsaylı kitabxana ictimaiyyəti arasında çox böyük hörmətə və nüfuza malikdir. O, özünün çoxcəhətli elmi və pedaqoji fəaliyyətini səmərəli ictimai işlə sıx əlaqələndirir. Son 20 il ərzində o, Respublika Kitabxana Şurasına rəhbərlik etmiş, 1998-ci ildə Azərbaycan Kitabxanaçılar Cəmiyyətini yaratmış, onun ilk prezidenti seçilmişdir.

A.Xələfov bir sıra dövrü mətbuat orqanlarının, “BDU-nun elmi əsərləri”nin, kitabxanaşünaslığın tarixi və nəzəriyyəsi üzrə elmi məqalələr məcmuələrinin, mədəniyyətə dair qəzet və jurnalların redatoru və redaksiya heyətlərinin üzvüdür. O, həmçinin elm, mədəniyyət və təhsil sahələrinə dair bir sıra elmi şuraların, komissiyaların və ictimai birliklərin üzvüdür. O, kitabxana işinin inkişafının hüquqi normalarının işlənilib hazırlanmasına böyük əmək sərf etmiş, 1999-cu ildə qəbul olunmuş “Kitabxana işi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun hazırlanması üzrə işçi qrupuna rəhbərlik etmişdir. A.A.Xələfovun cəmiyyət qarşısında xidmətləri bir sıra medallarla, dövlət orqanlarının və ictimai təşkilatların fəxri fərmanları ilə qiymətləndirilmişdir.

A.Xələfovun elm, mədəniyyət və təhsilin inkişafında xidmətləri Azərbaycan Respublikasının yüksək “Şöhrət” ordeninə və “Əməkdar elm xadimi” fəxri adına layiq görülmüşdür. BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının həqiqi üzvü seçilməsi onun xidmətlərinin beynəlxalq miqyasda tanınmasını bir daha təsdiq edir.

Kitabxanaşünaslıq-biblioqrafiya kafedrası yüksək ixtisaslı müəllim kadrların yetişdirilməsində də mühüm rol oynamışdır. Kafedrada belə bir ənənə formalaşdırılmışdır: fakültəni müvəffəqiyyətlə bitirən gənc kadrlar laborant vəzifəsinə işə götürülür, sonra əyani və qiyabi aspiranturaya qəbul edilir, yaxud kafedranın dissertantı kimi fəaliyyət göstərirdi. Aspiranturayı bitirmiş şəxslər isə kafedraya müəllim qəbul edilirdi.

Müxtəlif illərdə T.Quliyev, X.İsmayılov, Z.Baxşəliyev, A.Əliyev aspiranturayı bitirdikdən sonra kafedraya müəllim vəzifəsinə keçirilmişlər. E.Bəddəlov, M.Həsənov, S.Rzayev, A.Abbasova kafedrada laborant işləməklə namizədlik dissertasiyaları müdafiə etmiş və müəllim vəzifəsinə seçilmişlər.

Kitabxanaşünaslıq kafedrasının elmi-tədqiqat sahəsində işlərin təşkili, namizədlik və doktorluq dissertasiyalarının müdafiəsi müstəqillik dövründə milli ideoloji istiqamət olaraq davam etdirilmişdir. Kitabxanaşünaslıq kafedrası müstəqillik illərində Azərbaycanda əhaliyə kitabxana xidmətinin mühüm istiqamətləri problemini ümumi tədqiqata cəlb edərək kafedranın elmi istiqamətini müəyyən etmişdir. Kafedranın müasir dövrdəki fəaliyyətini təhlil edərkən onu iki mərhələyə bölmək olar. Birinci mərhələ postsovet məkan mərhələsi, ikinci mərhələ isə müstəqillik dövrünə təsadüf edir. Birinci mərhələdə həm post sovet məkanı dövründə kitabxanaşünaslıq kafedrası öz fəaliyyətini zamanın tələbinə uyğun qurmuş, elmi tədqiqat işlərinin məzmununda partiyalılıq prinsiplərini rəhbər tutaraq inkişaf mərhələləri keçmişdir. Kitabxanaşünaslıq kafedrasında aparılan elmi tədqiqat işləri, dissertasiya işlərinin bir hissəsi məhz həmin dövrə təsadüf etmişdir.

Kitabxana resursları və informasiya axtarış sistemi kafedrasının müəllimi və gənc tədqiqatçı kimi əminliklə deyə bilərəm ki, bu gün istər ölkəmizdə, istərsə də MDB-də, bir çox tarixi ölkələrdə kitabxanaçılıq, biblioqra-

fiyaşünaslıq və kitabşünaslıq sahəsində aparılan tədqiqatlar ilk növbədə sizin elmi irsinizə əsaslanır və bu irs onlar üçün ən qiymətli mənbə rolunu oynayır. Bunlar sizin elmi məktəbinizin həm ölkəmizdə, həm də onun hüdudlarından kənarında fəaliyyət göstərən çoxsaylı yetirmələridir.

Eyni zamanda SSR Ali Attestasiya Komissiyasının və Sovet ittifaqının ən qabaqcıl kitabxanaşünas alimlərinin sizin elmi məktəbinizə verdikləri yüksək rəylər, müstəqil dövlətimizin informasiya mütəxəssisləri, dünya informasioloqlarının, kitabxanaşünasların sizin elmi məktəbinizə ehtiramları sübut edir.

Böyük ustad! Sizin istər elmi-pedaqoji, istər təşkilatçılıq fəaliyyətinizdə həmişə milli ideologiyaya, milli məfkurəyə mənəvi dəyərləriniz bu planda olmuş, bütün şüurlu həyatınızın hər anından qırmızı xətt kimi keçmişdir desəm, qətiyyənlə səhv etməyəm. Bir vətəndaş kimi siz ilk növbədə xalqımıza ləyaqətlə, vicdanla xidmət etmiş, onun adını həmişə uca tutmağa çalışmışız. Buna görə də siz xalqımızın elm, təhsil və mədəniyyət sahəsində ləyaqətli və-tənpərvər alim, milli-mənəvi dəyərlərimizi həmişə uca tutan ziyalı, qayğıkeş müəllim kimi də şöhrət qazanmışınız ki, bu da bizim, yəni-sizin elmi məktəbinizin yetirmələrinin həmişə iftixarı, qürur mənbəyi olmuşdur.

Biz gənc tədqiqatçılar hər zaman sizin çoxillik səmərəli elmi-pedaqoji irsinizə müraciət edirik, mütərəqqi ideya və metodlarınızdan lazımınca bəhrələnirik. Həm də buna görə bizlər sizə minnətdarlıq edirik.

Hörmətli Abuzər müəllim!

Sizin şərəfli ömrünüz və fəaliyyətiniz haqqında nə qədər bəhs etsək, yenə də azdır. Sizə bir daha möhkəm can sağlığı, yorulmazlıq, müqəddəs arzular naminə bundan sonrakı ömrünüzün müdrik çağındakı fəaliyyətinizdə böyük ruh yüksəkliyi arzulayırıq, Ulu Tanrıdan qocalıq, müdriklik, xoşbəxtlik diləyirəm!

ÖRNƏK ŞƏXSİYYƏT

Zöhrə CAMALOVA

*Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaşünaslıq kafedrasının
Kitabxana işinin təşkili və idarə olunması laboratoriyasının müdiri*

Bəşər tarixində müşahidə edildiyi kimi ayrı-ayrı elm və fəaliyyət sahələri adətən konkret mütəfəkkir insanların fəaliyyəti sahəsində təşəkkül tapmış və müvafiq dövrlərdə inkişaf etmişdir. Bu eyni zamanda ayrı-ayrı milli dövlətlərin tarixində də analoji olaraq müşahidə edilməkdədir. Məhz bu tendensiyadan çıxış edərək qeyd etməliyik ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasında kifayət qədər müsbət ənənələrə malik olan münasibətlər sferası və eyni zamanda elmi məktəb kimi formalaşmış, cəmiyyətin inkişafında, xüsusilə də elmi-ədəbi və maariflənməsi istiqamətində müstəsna rola malik kitabxanaşünaslıq sahəsinin inkişafı da konkret şəxs və daha geniş mənada qeyd etsək şəxsiyyətin adı ilə bağlıdır. Bu şəxsiyyət Abuzər Alı oğlu Xələfovundur. O, bütün ömrünü kitabxanaşünaslığın istər elmi, istərsə də praktiki sahələrinin inkişafına həsr etmiş, bu gün də bu amalla yorulmadan çalışmaqdadır.

İstənilən millətin, dövlətin və eləcə də cəmiyyətin inkişafında mariflənmə və müasir dövrün tələblərindən çıxış etsək informasiya əldə etmək həmin cəmiyyətin əsas inkişaf göstəricilərindəndir. Dünya tarixinə evolyusion yanaşdıqda birmənalı şəkildə görə bilirik ki, hazırki dövr məhz informasiya - bilikləri dövrüdür. Bu dövrün əsas komponenti isə birmənalı şəkildə informasiyadır ki, onun da realizasiyası müvafiq nəşrlərdən, onların istifadə mexanizmlərindən birbaşa asılıdır. Tarixən informasiyaların yayılması və istifadəsi xüsusiyyətlərini özündə əks etdirən sahə kitabxanaçılıq sferasıdır ki, onun da inkişafında bütün tarixi dövrlərdə mövcud dövlətlər və millətlər daima maraqlı olmuşdur. Nəzərə alsaq ki, hər hansı bir münasibətlər sisteminin reallaşdırılması və təşkili xüsusiyyətləri konkret elmi-nəzəri biliklərə əsaslanır, onda qeyd etməliyik ki, kitabxanaçılıq sahəsinin inkişafı da kitabxanaşünaslıq elmi ilə çulğalaşmaqdadır.

Müstəqil Azərbaycan Respublikasında kitabxanaşünaslıq elmi və təhsilinin təşkilatçısı və banisi tanınmış elm və mədəniyyət xadimi Abuzər Xələfovundur. 1955-ci ildən sözügedən sferanın inkişafı və uğurları üçün effektiv şəkildə elmi və pedaqoji fəaliyyət ilə məşğul olan Abuzər müəllim kitabxana işi, kitabxanaşünaslıq və informasiya sahələrinin nəzəri konseptual əsaslarına dair bir çox monoqrafiya, dərs vəsaiti, tədris-metodiki vəsaitlər, dərslik və sair əsərlərin müəllifidir. Məhz onun sahəsində 1962-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin kitabxanaçılıq şöbəsi müvafiq olaraq Kitabxanaçılıq fakültəsinə çevrilmiş və müstəqil fakültə kimi 50 illik tarixi dövr ərzində fakültənin inkişafı ilə

müstəsna xidmətlər görülmüş və görülməkdədir. Abuzər müəllim kitabxanaçılıq elmi biliklərinin əsasını qoymuş şəxsiyyətdir. Belə ki, Azərbaycanda kitabxana işi və onun inkişafı tarixinə dair ilk namizədlik dissertasiyasını və eyni zamanda doktorluq dissertasiyası müdafiə edərək bu sahənin qocaman professoru elmi adına layiq görülmüşdür. Abuzər müəllim ictimai fəaliyyətinə görə də örnək şəxsiyyətlərdən biridir. Belə ki, o 1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində “Rəşadətli əməyə görə” medalı ilə təltif edilmiş, son 30 il ərzində Respublika Kitabxana Şurasına rəhbərlik etmiş, Azərbaycan Kitabxanaçılar Cəmiyyətinin yaradıcısı və ilk prezidenti olmuş, ən yüksək dövlət mükafatı olan “Şöhrət ordeni”nə layiq görülmüş və bu qəbildən olan bir çox digər titulların sahibidir. Abuzər müəllim təkcə Azərbaycanda deyil, eyni zamanda respublikamızın hüdudlarından kənar da yüksək nüfuza malik olan alimlərimizdən biridir. O, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki və uzun müddət Sovet İttifaqında fəaliyyət göstərmiş doktorluq dissertasiyalarının müdafiəsi üzrə İxtisaslaşdırılmış Şuranın üzvü olmuşdur. Bu gün də Abuzər müəllim Əməkdar elm xadimi və Əməkdar mədəniyyət işçisi kimi elm və mədəniyyətə dair bir sıra qəzet və jurnalların - elmi-publisistik nəşrlərin redaktoru, müəllifi və ictimai birliklərin üzvüdür. Abuzər müəllim eyni zamanda kitabxana işi haqqında və eləcə də, təhsil və mədəniyyətə dair normativ-hüquqi qanunların hazırlanması üzrə işçi qrupuna müvafiq dövrlərdə rəhbərlik etmiş və iştirak etmişdir. O, təkcə yaradıcılıq fəaliyyəti ilə məşğul olmamış, eyni zamanda yaratdığı məktəbin davamçılarının hazırlanması sahəsində istər elmi, istərsə də mənəvi cəhətdən dəstək vermiş və bu gün də onlara məsləhətlər verməkdədir.

Təbii ki, Abuzər müəllimin həyatı və yaradıcılığı olduqca keşməkeşli bir tarixi dövrü əhatə edir. Onun nailiyyətləri haqqında onlarla elmi publisistik nəşrlər hazırlanmış və ətraflı məlumatlar verilmişdir. Ancaq mən Abuzər müəllimin rəhbərliyi ilə 35 illik fəaliyyətim dövründə onun bir insan kimi necə yüksək və örnək bir şəxsiyyət olduğunu əminliklə deyə bilərəm. Abuzər müəllim qeyd etdiyimiz yüksək elmi keyfiyyətləri ilə yanaşı, yüksək idarəçilik bacarığını da özündə cəmləşdirərək fərqlənməkdədir. O, daima kollektivin qayğısına qalmış subordinasiyalı formalaşmasına nail olmuş, kafedra əməkdaşlarının hər birinə xüsusi qayğı və diqqət göstərmişdir. Məhz bu idarəçilik xüsusiyyətlərinin təzahürü kimi kitabxanaşünaslıq fakültəsi ixtisası və kafedrası universitetin ən öndə olan strukturlarından birinə çevrilmişdir.

Mən də prof. A.Xələfovun yetirməsi kimi öz növbəmdə bu qayğıkeş insana, elm fədaisinə və ən əsas müəllimimə cansağlığı, uzun ömür və daha yüksək nailiyyətlər arzu edir, qarşından gələn yubileyi münasibətilə səmimi-qəlbdən təbrik edərək deyyirəm: 80 yaşın mübarək əziz müəllimim!

MÜDİRLİK VƏ AĞSAQQALLIQ RƏMZİ

Səfurə HACIYEVA

Bakı Dövlət Universiteti Kitabxana resursları və informasiya axtarış sistemləri kafedrasının Kitabxana fondu və kataloqlar laboratoriyasının müdiri

Xələfov Abuzər Alı oğlu – oxumağı və yazmağı bacaran hər bir kəs bu ada rast gələndə çöhrəsində təbəssüm oyanır və deyir: mən bu nəcib, xeyrixah, vətənpərvər şəxsi tanıyıram. O, Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar mədəniyyət işçisi Xələfov Abuzər Alı oğludur.

Xalqımızın əsrlərin sınağından çıxmış müdrik atalar sözlərindən biri belədir: “Ağac bar gətirdikcə başını aşağı əyir”. Bu kəlamı hər dəfə eşidəndə gözlərimin önündə ilk canlanan Azərbaycan ziyalılarında biri olan - elmi adları və titulları aldıqca, ünvanına deyilən rəsmi və qeyri-rəsmi əhsənlərin sayı çoxaldıqca onun səmimiliyi daha da artır, bir insan, bir ziyalı, bir alim və nəhayət yaxın dost, ata, qardaş kimi yeni gözəl keyfiyyətləri meydana çıxır, onunla ünsiyyət saxlamaq istəyənlərin sayı artır.

Professor A.Xələfov mənsub olduğu xalqın qayğıları ilə yaşayır, nəcib əməlləri, pak vicdanlı ilə hamıya nümunə olur.

Hörmətli müəllimim sizin yetirmələriniz Azərbaycanın hər bir güşəsində ləyaqətlə çalışır, xalqımızın əmin - amanlığı və dövlətçiliyimizin qorunması naminə əzmkarlıq göstərirlər.

Yaxın günlərdə görkəmli alimin anadan olmasının “80” illik yubileyi geniş kütlə tərəfindən qeyd olunacaq.

İftixar hissilə qeyd edə bilərəm ki, görkəmli şəxsiyyət zirvəsinə yüksəlmiş professor A.Xələfov Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elmini, kitabxanaşünaslıq məktəbini yaratmış və inkişaf etdirmişdir. O xalq xoşbəxtidir ki, onun Abuzər Xələfov kimi professoru var. Görkəmli alim, ictimai xadim, yorulmaz, səmimi və sevimli müəllimim – eldə, obada haqlı olaraq yüksək mənəviyyət sahibi, halal adam şöhrəti qazanmış, professor Xələfov Abuzər Alı oğlu - Sizi anadan olmağınızın “80” illik yubileyi münasibəti ilə bütün tələbələr və Sizi sevənlər adından təbrik edirəm. Arzu edirəm ki, “Kitabxana fondu və kataloqlar” laboratoriyasında Sizin anadan olmağınızın “90”, “100” illik yubileyi münasibətilə əsərlərinizin sərgisini açım.

**HƏMİŞƏ QÜRUR HİSSİ DUYDUĞUM
AĞSAQQAL****Sahibə ƏLİYEVƏ*****Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaşünaslıq kafedrasının
Kitabxana işinin təşkili və idarə olunması laboratoriyasının laborantı***

Abuzər müəllim haqqında hər hansı dir söz yazmaq, fikir söyləmək olduqca çətin və məsuliyyətlidir. Ona görə çətindir ki, böyük bir həyat yolu keçmiş insanın ömür yoluna nəzər saldıqda nə qədər dolanbadolancılı, keşməkeşli olduğunu görürük. Onun gördüyü işlər çətin olduğu qədər də məsuliyyətlidir.

Respublikamızda milli kitabxanaşünaslıq elminin banisi, Azərbaycanda kitabxana işi tarixinin ilk tədqiqatçısı, Bakı Dövlət Universitetinin kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki Abuzər Xələfovun bu il anadan olmasının 80 ili tamam olur. Professor Abuzər Xələfov Azərbaycan xalqının XX əsrdə yetişdirdiyi görkəmli elm xadimlərindən biridir. Mükəmməl təfəkkür sahibi olan alim, çoxmənalı və təvazökar bir ömür yaşamışdır. Onun ömür, tale yoluna nəzər saldıqda görürük ki, o, həyatı boyu qazandığı uğur və nailiyyətlərinə öz alın təri və halal zəhməti ilə nail olmuşdur. Həyatının böyük hissəsini elmə və təhsilə həsr etmiş bu müdrik insan, bu gün də gənclik həvəsi ilə çalışır. Ötən əsrin 60-cı illərindən üzü bəri kitabxanaşünaslıq və bibliografiyaşünaslıq sahəsində dəyərli tədqiqatlar aparmış, onlarla elmlər namizədi və elmlər doktorları professor Abuzər Xələfovun davamçılarıdır.

Abuzər müəllim Sovetlər birliyində kitabxana işinin tarixi sahəsində ilk tarix elmləri doktoru olmuşdur. Universitet divarları arxasında keçmiş 60 ildən artıq ömür, tale yolu ona çox sevinclər bəxş edib. Ən böyük sevinci isə tələbələrinin uğurları ilə bağlı olub.

Fəxr edirəm ki, Abuzər müəllimin tələbəsi olmaq şərəfi mənə də qismət olub. Abuzər müəllimi mən 1993-cü ildə, 1 kursda oxuduğum vaxtdan tanıyıram. Mühazirə müəllimi olan Abuzər müəllimi dinləmək olduqca məsuliyyətli və xoş idi. H.Araslı, M.A.Dadaşzadə, B.Vahabzadə kimi sələfləri olan Abuzər Xələfovun mühazirələri dolğun və əhatəli idi. İmtahanları müvəffəqiyyətlə verdikdən sonra axırıncı imtahan olan – Kitabxana işinin tarixi fənninin imtahanı sözün əsl mənasında bir sınaq idi. Hamımız çox həyacanlı idik. Heç kəs əla qiymət haqqında düşünmürdü. Təki kəsilməyəydik. Ancaq imtahan çox obyektiv keçirildiyindən hər kəs öz biliyinə görə qiymət aldı. 80 nəfərlik tələbələr içərisində 5-6 uşaq əla qiymət aldı. Onlardan biri də mən idim. Əla qiymətlərə görə, təlim-tərbiyə işlərini yüksək qiymətləndirən

Abuzər müəllim məni fakültədə işə düzəltdi. O vaxtdan bu günə qədər mən Abuzər müəllimin himayəsi altında işləyirəm. Abuzər müəllim mənim həyatımda özünə hörmət qoyan, qarşısındakı insana diqqətlə qulaq asan, dünyagörmüş, səviyyəli insan, əsl mənada Ağsaqqaldır. Hamımız boynumuza ala bilərik ki, fakültəmizdə hər bir şəxs bu insanın təmännəsiz yaxşılığının şahidi olub. Hamımız fakültədə bu insanın köməyi ilə öz çörəyimizi tapmışıq.

Abuzər müəllim Ağsaqqallıq simvoludur. İndiki və gələcək nəsələ örnək olabiləcək bir şəxsin həyat yolu, intellektual səviyyəsi, savadı, dünyagörüşü bunu deməyə haqq qazandırır... Mən həmişə bu insana həsəd aparmışam. 2 əsrin qovşağında yaşayan bu insanı öz ləyaqətini, namusunu, mənliliyini uca tutmaqla, gözəl, tərbiyəli övladlar yetişdirmişdir hər kəsinin hünəri deyil.

Yaşadığımız dövrün görüntüləri göstərir ki, hər qoca Ağsaqqal ola bilməz. Bu hikmət həтта o qədər müqəddəs, əlçatmaz bir zirvədir ki, hər kəs o kəhkəşana girə bilməz. İndiki zamanda belə insanları barmaqla gösərmək olar. Ziyalılar içərisində, 5-6 ağsaqqallar varsa onların öncüllərindən biri də Abuzər müəllimdir. Budaq Budaqov, Həmid İmanov kimi ağsaqqallar içərisində Abuzər Xələfovun da öz dəst-xətti var. Bu fakültənin bütün əməkdaşlarını bir yerə yığan, onların hər problemini öz dərdi kimi qəbul edən, sülh, mehribançılıq şəraitini yaradan Abuzər müəllimin qədrini gəlin bilək. Vaxt olacaq bu şəxsin varlığına, şəxsiyyətinə ehtiyac duyacağıq. Bax, onda gec olacaq. Böyük Tanrıdan arzum budur ki, Allah taala ona istədiyi qədər cansağlığı, uzun ömür versin. Həyata keçməyən heç bir arzusu qalmasın. Amin!!!

UCA ZİRVƏDƏ OLAN ALİM

Ulduz MANAFOVA

Bakı Dövlət Universiteti Kitabxana resursları və informasiya axtarış sistemləri kafedrasının baş laborant

Azərbaycanda kitabxana işinin təşkili və kitabxanaşünaslıq elminin inkişafında xüsusi xidməti olan professor A.A.Xələfovun elmi məktəbi haqqında və elmin inkişafında əvəzsiz xidmətlərini qeyd etmək olar. Məlumdur ki, Azərbaycanda ilk ali təhsilli kitabxanaçı kadrları hazırlayan BDU-nun Kitabxanaçılıq fakültəsinin ilk dekanı professor Abuzər Xələfov olmuşdur. Kitabxanaşünaslıq elmi sahəsində namizədlik və doktorluq dissertasiyası müdafiə etmiş və professor olmuş ilk alimdir. Kitabxanaşünas alimlər arasında Azərbaycanda və Rusiya Federasiyasında ixtisaslaşdırılmış müdafiə şuralarının üzvü olmuşdur.

Respublikamızda kitabxanaşünas alimlər arasında müxtəlif fəxri adlar almışdır.

Yüksək biliyə, geniş məlumata, zəngin dünyagörüşə malik professor Abuzər Xələfov həmişə axtarışda olan, öyrənən və öyrədən alim-pedoqodur. Onun monoqrafiyaları, elmi əsərləri dərslik və dərs vəsaitləri tədqiqatçıların, tələbələrin oxuyub öyrəndikləri mənbələrdəndir

Abuzər müəllimin tələbəsi olmaq və bilavasitə onun rəhbərliyi altında tədqiqat işi aparmağı hər bir tədqiqatçı, tələbə özünə böyük fəxr və şərəf bilir.

Görkəmli alim kimliyindən asılı olmayaraq heç kimdən öz xeyirxah qayğısını, dar məqamda köməkliyini əsirgəmir. Fakültənin bütün işçiləri üzərində haqqı vardır. Abuzər müəllimin xarici görünüşündəki zəhmətdən çəkinsək də onunla söhbətdən sonra onun nə qədər mehriban insan olduğunun bir daha şahidi oluruq və bununla qürur duyuruq.

Dünyada bütün yüksək titulları olan hörmətli alim Abuzər müəllim! Sizin haqqınızda ürək sözlərimi yazmaq sadəcə mənim vicdani və mənəvi borcumdur. Arzular çoxdur, lakin sonunda demək istəyirəm ki, 80 il yaşadığınız bu şərəfli ömür yolunuzu təbrik edirəm.

Abuzər müəllim Sizin 85, 90 və 100 illiyinizi Sizinlə birgə keçirməyimizi arzulayıram.

**GƏNC NƏSLƏ NÜMUNƏ OLAN
GÖRKƏMLİ PEDAQOQ-ALİM**

Ruhiyyə NAMAZOVA
Bakı Dövlət Universiteti
Kitabxanaşünaslıq kafedrasının aspirantu

2011-ci ilin dekabrında görkəmli kitabxanaşünas alim, Əməkdar elm xadimi, BMT yanında İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Alı oğlu Xələfovun 80 illik yubileyi tamam olur. Bu yubileyin respublika səviyyəsində çox böyük təntənə ilə qeyd ediləcəyini ziyalılar, elm və təhsil adamları, tələbələr və geniş kitabxana ictimaiyyəti səbrsizliklə gözləyir. Çünki prof. A.Xələfov elə şəxsiyyətlərdən biridir ki, o, çoxmənalı ömür yolu keçmiş, elmi, pedaqoji, tədris və ictimai həyatda bir çox nailiyyətlər əldə etmiş, gənc nəsə nümünə olmuşdur. Odur ki, Respublikamızda özünün dəsti-xətti, elmi yaradıcılığı, işgüzarlığı ilə seçilən, başqalarından xüsusilə fərqlənən professor A.Xələfov haqqında düşüncələrimi qələmə almağı özümə borc bildim. Doğrudur, Abuzər Xələfov haqqında çox yazılar dərc olunub, kitablar yazılıb. Bunların hər birində onun haqqında bitkin məlumat verilir. Bu yazını qələmə almaqda əsas məqsədim hörmətli müəllimim, hamımızın ağsaqqalı, Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elmi məktəbinin yaradıcısı, ali kitabxanaçılıq təhsilinin inkişafında sözün əsl mənasında xüsusi xidmətləri olan 80 yaşlı ağsaqqalımız Abuzər Xələfov haqqında ürək sözlərimi bildirməkdir.

Professor A.Xələfov həm özünə, həm də tələbələrinə, həmkarlarına və bütün əhatəsində olan insanlara tələbkar, çox prinsipal bir insan kimi tanınır.

50 ildən çoxdur ki, Abuzər müəllim kadr hazırlığı ilə məşğuldur. Kitabxanaşünaslıq, biblioqrafiyaşünaslıq və kitabşünaslıq ixtisasları üzrə kadr hazırlığı onun gərgin zəhməti və səmərəli fəaliyyəti sayəsində formalaşaraq bugünkü səviyyəyə gəlib çatmışdır. Ona görə də A.Xələfovu həmişə bu sahənin canlı salnaməsi hesab edirlər. Fakültənin elmi-tədqiqat, tədris, pedaqoji işi birbaşa onun təşkilatçılığı və rəhbərliyi ilə formalaşmışdır.

Abuzər Xələfov 1962-ci ildən Kitabxanaçılıq fakültəsinin dekanı, 1963-cü ildən isə həm də Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri vəzifəsində çalışır. Onun rəhbərliyi ilə Kitabxanaçılıq fakültəsi inkişaf etmiş, elmi potensialı və tələbə kontingenti artmış, həm Azərbaycanda, həm də Sovet İttifaqının ali məktəbləri arasında tanınmış, yüksək nüfuz qazanmışdır. İlk illərdən etibarən SSRİ-nin bütün regionlarında Abuzər müəllimi nüfuzlu alim və mütəxəssis kimi tanıyır, qəbul edir və onunla məsləhətləşirdilər.

Təkcə onu qeyd etmək yerinə düşərdi ki, Abuzər müəllimin dekan vəzifəsində işlədiyi dövrdə Kitabxanaçılıq fakültəsi 5 min nəfərdən çox yüksəkixtisaslı kadr hazırlamış, Respublika kitabxanaları həmin kadrları işə cəlb etmişlər. Onlar bu gün də Abuzər müəllimin adını çox hörmətlə çəkirlər.

Təsadüfi deyil ki, hələ 1970-ci illərdən Azərbaycanda Abuzər Xələfovun elmi məktəbi formalaşmağa başlamışdır. Belə ki, bu illərdə onun rəhbərliyi ilə elmi kadrların hazırlanması, dissertasiyaların müdafiəsi artmağa başlamış, elmi kadrların keyfiyyətli hazırlığına öz müsbət təsirini göstərmişdir. Bu illərdə A.Xələfovun bir çox yetirmələrinin namizədlik dissertasiyaları müdafiə edib, alimlik dərəcəsi alması, auditoriyalarda tələbələr qarşısında mühazirə oxuması, kadr hazırlığına olduqca müsbət təsir göstərmişdir. Bu kadr siyasəti Abuzər müəllimin qayğısı, köməkliyi və rəhbərliyi sayəsində həyata keçirilmişdi. Yetidirmələrinin müvəffəqiyyətinə o, həmişə ürəkdən sevinir, şadynalılıq edir.

Fakültə kollektivinin, onun ayrı-ayrı üzvlərinin inkişafında Abuzər Xələfovun xeyir-duası əvəzsizdir. Bu gün Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsində fəaliyyət göstərən Kitabxanaşünaslıq, Bibliografiyaşünaslıq, Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi, Kitabxana resursları və informasiya axtarış sistemləri adlı dörd kafedranın açılması və formalaşmasında Abuzər müəllimin xüsusi qayğısı olmuşdur. Bu kafedralar Abuzər müəllimin gərgin zəhməti nəticəsində yaradılmışdır və həqiqət naminə deməliyik ki, bu kafedralar məhz Abuzər Xələfovun zəhmətinin bəhrəsidir.

Kitabxanaçılıq fakültəsinin ilk dekanı, tarix elmləri doktoru, professor, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar Elm Xadimi Abuzər Alı oğlu Xələfov 1959-cu ildən Kitabxanaşünaslıq kafedrasına rəhbərlik edir. Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin bütün fəaliyyəti, inkişafı, onun problemlərinin həlli Abuzər müəllimin adı ilə bağlıdır. Universitet kollektivi haqlı olaraq Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsini “Abuzər müəllimin fakültəsi” adlandırırlar. Universitetdə çox az adam tapılar ki, 25 il dekan, 50 ilə yaxın kafedra müdiri vəzifələrində çalışsın. Abuzər müəllim işlədiyi müddətdə tədrisin yaxşılaşdırılmasına yönəldilən bütün tədbirləri daim dəstəkləmiş, ona tərəf çıxmış və müdafiə etmişdir.

Azərbaycan öz müstəqilliyini əldə etdikdən sonra professor Abuzər Xələfov tədris proseslərinə aid daha ciddi məsələlərin həlli ilə bağlı konkret işlər görməyə başlamışdır. O, Azərbaycanda kitabxana işi tarixini elmi əsaslarla tədqiq edib öyrənməklə kitabxanaşünaslığın elmi metodologiyasına və onun tədqiqat metodlarına təsir edən yeni elmi ideyalar, fikirlər gətirmiş, qiymətli təklif və tövsiyələr vermişdir. Elmi tədqiqat əsərləri ilə yanaşı dərslük və dərs vəsaitlərinin hazırlanması və çap olunması onun fəaliyyətinin aparıcı hissəsinə çevrilmişdir. Bu illər ərzində onun bir sıra sanballı dərslükləri və başqa

kitabları çapdan çıxmış, müəllimlərin, tələbələrin və kitabxana ictimaiyyətinin ixtiyarına verilmişdir.

Magistratura işləri üzrə kadr hazırlığına başlanarkən Abuzər müəllim tədris planları və proqramların hazırlığına sözün əsl mənasında ağısaqqallıq etməklə, bütün problemlərin həllində dekanlığa həmişə yardımçı olmuşdur. Magistraturlada “Kitabxanaşünaslığın tarixi və metodologiyası”, “Kitabxanaşünaslığın müasir problemləri” kimi yeni kursların tədrisini Abuzər müəllim öz üzərinə götürmüşdür və onları çox uğurla tədris edir.

Kitabxanaşünaslıq kafedrasının möhkəmləndirilməsi üçün Abuzər müəllim həmişə çalışmış yeni və bacarıqlı kadrların kafedraya işə cəlb olunmasına fəallıq göstərmişdir. O, müxtəlif elmi kitabxanalarda çalışan, kitabxana işində praktikanı dərinlən bilən bir çox şəxsləri təcrübəli mütəxəssis kimi işə dəvət etmişdir. Abuzər müəllim ötən illərdə 20-dən çox aspirant və dissertanta rəhbərlik etmiş, onların əksəriyyəti müdafiə etmişdir.

Bu baxımdan, şəxsən mən də professor Abuzər Xələfovun aspirantı olmaqdan həm qürür duyur, həm də böyük məsuliyyət hiss edirəm. Hörmətli professor A.Xələfov mənim də elmi rəhbərimdir. Qayğıkeş və tələbkar bir alim kimi professor A.Xələfov dissertasiya işimin hazırlanmasına çox diqqətlə yanaşır, fəsilərin yazılması üçün dəyərli tövsiyələr verir, maraqlı elmi təklifləri, faydalı məsləhətləri ilə məni daha yaxşı araşdırmalar aparmağa ruhlandırır. Onun zəhmətini, sərf etdiyi əməyi nəzərə alaraq deməliyəm ki, belə bir alimin insanpərvərliyini ömür boyu heç vaxt unuda bilmərəm.

Ona görə də çalışıram ki, dissertasiya işimi vaxtında yazıb başa çatdırmaqla onun layiqli yetirmələri arasında özümə yer tapa bilim, ağısaqqal alimimizin şöhrətini həmişə uca tutum. Axı Abuzər Xələfov elmi məktəbinin davamçısı olmaq çox şərəfli bir işdir!..

Ömrünün 80-ci baharını yaşayan, bu illərdə həyatda çoxlu uğurları ilə fərqlənən əziz müəllimimiz və ağısaqqalımız Abuzər müəllimə ən xoş arzularımı bildirir, ona möhkəm cansağlığı, uzun ömür, yeni yaradıcılıq uğurları arzu edirəm!

KİTABXANA İŞİNİN GÖRKƏMLİ TƏDQİQATÇISI

Eldəniz MƏMMƏDOV*Bakı Dövlət Universiteti**Elmi Kitabxanasının əməkdaşı,**Kitabxanaşünaslıq kafedrasının dissertantı*

Qədəm qoyduğumuz yeni 2011-ci ildə Azərbaycan ziyalıları və kitabxana ictimaiyyəti görkəmli kitabxanaşünas alim, Azərbaycanın kitabxanaşünaslıq elmi məktəbinin əsasını qoymuş, Əməkdar elm xadimi, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Alı oğlu Xələfovun 80 illik yubileyini qeyd etməyə hazırlaşır.

Allah-təala insanı mükəmməl yaratmışdır, onun yaratdığına forma olaraq heç bir səhv olmaz. Ancaq biz insanlarda daim özümüz üçün yeni kəşflər etmək demək olar ki, artıq vərdiş halı almışdır. Bu baxımdan müasir elm müəyyən etmişdir ki, adi insan öz beyninin imkanlarından 3-5% istifadə edir. Bu isə hədsiz kiçik faizdir. Yalnız böyük elm sahibləri üçün bu faizin rəqəmləri bir qədər yüksəlmiş sayılır.

Həzrəti Məhəmməd (s. ə. s.) peyğəmbərin kəlamlarından birində buyrulur ki, "Alimin qələminin mürəkkəbi şəhidin qanına bərabərdir". Hər dəfə insanlığa xas olan keyfiyyətlərdən söhbət düşəndə, nədənsə maddiyata üstünlük verənlərin mənəviyyətə, mənəviyyətə üstünlük verənlərin isə əksinə, maddiyata bağlı olanları bəyənmədikləri barədə təzadlı fikirlər söylənilir. Kimin haqlı, kimin haqsız olduğuna münasibət bildirmək fikrində olmasam da, əslində bu keyfiyyətlərin hər ikisini özündə birləşdirməyi bacaran adamları Tanrının xoşbəxt bəndələri sanıram. Bəli, Abuzər müəllim də məhz belələrindəndir.

Əsil alim birinci növbədə müdrik şəxsiyyət olmalıdır. Yalnız müdriklik zirvəsinə qalxa bilmiş şəxsiyyətlərin elmlə məşğul olması daha kamil nəticələr hasil edə bilər. Alimin bir şəxsiyyət olaraq müsbət enerji daşıyıcısı olması onun elminin də müsbət məqsədlərə xidmət edəcəyindən xəbər verir. Bu nöqtəyi-nəzərdən bütün şüurlu ömrünü elmə, bütövlükdə Azərbaycan kitabxanaşünaslığına həsr edən bu müdrik insan kitabxanaların - xalqın milli sərvətinin mühafizəçisidir. Bəli, Abuzər müəllim özü dönə-dönə bizə - öz tələbələrinə kitabxanaları "xalqın milli sərvəti" kimi aşılamışdır.

Böyük alim A.Xələfov SSRİ məkanında kitabxana işinin tarixi sahəsinə ilk elmlər doktoru kimi şöhrət qazanmışdır. Professor Xələfov uzun illər ərzində Sovet İttifaqının mərkəzi sayılan Moskva şəhərində fəaliyyət göstər-

miş doktorluq dissertasiyalarının müdafiəsi üzrə vahid ixtisaslaşdırılmış şüaranın üzvü kimi də fəaliyyət göstərmişdir.

Hörmətli alimimiz Azərbaycanda, Rusiyada, Gürcüstanda, Özbəkistanda mədəniyyət, kitabxana quruculuğu, kitabxanaşünaslıq tarixi və nəzəriyyəsi problemləri üzrə müdafiə edilmiş bir çox namizədlik və doktorluq dissertasiyalarının opponenti, həmçinin müdafiə şuralarının üzvü kimi iştirak etmişdir. A.Xələfovun elmi araşdırmalarını Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq-bibliografiya təhsilinin tarixi və nəzəri problemləri mühüm yer tutur. Onun “Kitabxana fondunun təşkilinin bəzi məsələləri”, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (1870-1920)”, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1933-1958)”, “Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin inkişafı”, “Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq təhsili”, “Kitabxanaşünaslığa giriş”, “Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi” və s. kitabları, çoxsaylı məqalələri, tədris-metodik materialları respublikada kitabxanaçılıq-bibliografiya təhsilinin, yüksəkixtisaslı mütəxəssislər hazırlanmasının ümumi həllinə ciddi təsir etmişdir.

Abuzər müəllim kitabxanaşünaslıq-bibliografiya elmi sahəsində mütəxəssis, elmi-pedaqoji kadrların hazırlığında da əvəzsiz rol oynamışdır. Ümumiyyətlə, professor Abuzər Xələfov Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elmi sahəsində xüsusi elmi məktəb yaratmış, kitabxana işinin tarixi, nəzəriyyəsi, metodologiyası və aktual problemləri ilə bağlı geniş tədqiqatlar aparən elmlər doktoru və elmlər namizədləri yetirmişdir. Tanınmış alim, eyni zamanda elmlər namizədi və elmlər doktorunun hazırlanmasında elmi məsləhətçi və opponent kimi xüsusi fəallıq göstərmişdir.

Abuzər Xələfov geniş dünyagörüşə malik şəxsiyyətdir. Düşünən insan həmişə kamilliyə can atır. Düşüncə kamilliyi isə, bir qayda olaraq, əxlaqla peşə dünyagörüşünün dailektik vəhdətindən yaranır. Abuzər müəllimin yüksək intellektual mövqeyini şərtləndirən mühüm amil odur ki, bu böyük alim hətta kitabxana işində belə əxlaqi meyarlara böyük üstünlük vermişdir. Alim kitabxananı – elm, informasiya, mədəniyyət, təhsil və tərbiyə müəssisəsi kimi, kitabxana işini isə – elm, informasiya, mədəniyyət, təhsil və tərbiyə fəaliyyəti sahəsi kimi dinamik atribut hesab etmiş, bəşəriyyəti bu gün dərinədən düşünməyə vadar edən keyfiyyət əlaməti kimi nəzərdən keçirmişdir.

Sonda əziz müəllimim Abuzər Xələfovu qarşıdan gələn 80 illik yubileyi münasibəti ilə səmimi qəlbdən təbrik edir, ona cansağlığı, işlərində müvəffəqiyyət diləyirəm.

GÖRKƏMLİ MÜƏLLİM VƏ NOVATOR ALİM

Yeganə MƏMMƏDOVA

*Bakı Dövlət Universiteti**Kitabxanaşünaslıq kafedrasının laborantı*

Bu yazını böyük məsuliyyət hissi ilə yazmağa başlayıram və düşünürəmki, çətdırmaq istədiyim fikirləri bu yazı vasitəsilə tam ifadə edə bilməyəcəm. Bu il Azərbaycan kitabxanaşünaslıq elminin banisi, bu sahənin görkəmli tədqiqatçısı, BDU-nun kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin yaradıcısı, Əməkdar elm xadimi, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, yüzlərlə müəllimlər müəllimi tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Alı oğlu Xələfovun 80 yaşı tamam olur.

Abuzər müəllim nurlu insandır desəm daha düzgün olar. Bu insan ətrafında olan hər bir insanın həyatında əvəzsiz rol oynadığı kimi mənim də həyatımda böyük rol oynamışdır. O, uzun illər tədris etdirdiyi kitabxanaşünaslıq elminin yoluna işıq salmış. Bu gün Respublikamızda kitabxanaşünaslığın inkişafı və həyata keçən islahatlar prof. A.Xələfovun bilavasitə iştirakı və rəhbərliyi ilə həyata keçirilir. Ömrü boyu kitabxanaşünaslıq elminin inkişafına xidmət etmiş bu şəxsiyyət bütün yaradıcı fəaliyyətini milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunmasına sərf etmişdir. Onun keçdiyi şərəfli yol doğrudan da əsil məktəbdir. Bu məktəbin yetirmələri də öz müəllimlərinin yaratdığı məktəbi yaşatmaq əzminə malikdirlər.

Abuzər Xələfov usanmadan, yorulmadan, çalışan, elmi yeniliyi, kitabxanalarda informasiya və kommunikasiya vasitələrinin tətbiqini alqışlayan və novatorluğa meyli bir şəxsiyyətdir. Bunları biz onun yazdığı əsərlərdə, gördüyü işlərin hər birində müşahidə edə bilərik. Kitabxana sahəsində yeni texnologiyaların tətbiqini nəzərə alaraq, o, kitabxanaların inkişafına təkan vermək üçün 1999-cu ildə BDU-nun elmi kitabxanasının nəzdində “Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi” ETL-nin açılmasına nail olmuşdur. Onun kitabxana sahəsində əldə etdiyi ən böyük uğurlardan biri də uzun illərdən sonra qəbul olunmuş “Kitabxana işi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanununda çox mürəkkəb bir məsələnin həllinə-qanunda kitabxanaların elm, informasiya, mədəniyyət və tərbiyə mərkəzi olmaqla bərabər həm də təhsil müəssisəsi kimi adlandırılmasına nail olmasıdır.

O, kitabxana işinin tarixinə və kitabxanaşünaslığın aktual elmi-nəzəri və nəzəri-təcrübi sahələrinə dair çoxsaylı dərslək, dərslək vəsaitləri, monoqrafiyalar və elmi məqalələrin müəllifidir. Onun hər bir əsəri yeni bir fikrin, yeni bir istiqamətin, problemin həllinə yönəlmişdir. Yaradıcılığında bütün fikirləri fakt-

lara, arxiv sənədlərinə əsaslanmaqla, yeni məqamların açılmasına yönəlmişdir. O, ömrü boyu axtarışdadır, elmin yeniliklərinin axtarışındadır.

Mən Abuzər müəllimi ilk dəfə müəllim kimi, tanımışam. Müəllimə hörmət hissi həmişə olub məndə, amma Abuzər Xələfovü tanıdıqdan sonra bu hiss daha da artıb. Mənə müəllim peşəsinə daim hörmətlə yanaşmağı təkcə elmi, zəkası, uzaqgörənliyi ilə deyil həm də insanpərvərliyi ilə aşılayıb, Abuzər müəllim. Təhsil aldığı müddətdə onun yüksək, daxili mədəniyyətə malik, mülayim təbiətli bir insan olmaqla yanaşı, həm də çox işgüzar, tələbkar və prinsipial bir müəllim olduğunu gördüm. Tədrisdə ən mürəkkəb məsələni belə elə anlaşılıqlı şərh edirdi ki, onu başa düşməmək mümkün olmurdu. Onu dinlədikcə əmin olurdum ki, o hansı bir sahə ilə məşğul olsa həmin sahənin görkəmli mütəxəssisi olar.

Magistraturanı bitirdikdən sonra mənə Abuzər müəllimin rəhbərlik etdiyi Kitabxanaşünaslıq kafedrasında işləmək qismət oldu. Onun yanında işlədiyim müddətdə, tələbəkən düşüdüklərimdə heç də yanımadığıma əmin oldum. Hər dəfə, harada işlədiyimi soruşanda qürur hissi ilə Kitabxanaşünaslıq kafedrasında prof. Abuzər Xələfovun kollektivində işlədiyimi deyirəm. İşlədiyim müddətdə Abuzər müəllimin gənclərin inkişafı üçün də əlindən gələni etdiyinin şahidi olmuşam. Buna görə də, Abuzər müəllimə öz minnətdarlığımı bildirirəm.

Onu 80 illik yubileyi münasibəti ilə ürəkdən təbrik edirəm. Abuzər müəllim ömrünüzü sərf etdiyiniz elmin, yetişdirdiyiniz mütəxəssislərin Sizə ehtiyacı var. Həmişə var olun!

NÜFUZLU ALIM-VƏTƏNDAŞ

Elxan ƏJDƏROV

*Bakı Dövlət Universiteti**Kitabxanaşünaslıq kafedrasının baş laborantı*

Elm, zəka biliklə qəlbi çırpınan hər bir şəxsin yəqin ki, həyatında ən böyük zövq ala biləcəyi iş gözəl bir nə isə yazıb yaratmaq və yaradılan obyektədən zövq almaq hissəsidir. Hər bir insan həyatında anadan olandan ölənə qədər fikir-ideya anlayışından sanki bir hava qədər asılı olur. Təsadüfi deyil, müdriklər deyirlər ki, “Fikirsiz, düşüncəsiz, şüursuz yaşamaq, yaşamaq deyil.” Biz doğuluruq, zaman-zaman da həyat adlandırdığımız məfhumu başa düşməyə can atırıq. Daimi olaraq da hər an fikirləşirik, ətrafımızı dünyamızı obrazla, təsəvvürlə qavramağa can atırıq.

İndi bir müdrik şəxsiyyətin obrazını sözlə təsəvvürümdə canlandırmağa cəhd edəcəm. Ola bilsin ki, bu iş mənim üçün bəlkə də çətin olacaq, amma hər halda bu şəxsə olan simpatiyam, onun həyat eşqinə, ötkəmliyinə, mətnliyinə, aliliyinə, mübarizliyinə olan eşq əlimə qələm almağa məni sövq etdi. Bilirəm ki, rəssamlar üçün ən böyük iş dahilərin portretini çəkməkdir, Deyərdim ki, qələm əhli üçün də bu iş bir o qədər də asan deyil. Qarşıdakı şəxsin çəkisini biləndə isə məsuliyyət hissi təbii ki, daha da artır.

Sizə təqdim etmək istədiyim şəxsin adı professor Abuzər Alı oğlu Xələfovundur. Onun həyatına diqqətlə nəzər saldıqda, ilk növbədə, görmək olar ki, o gözəl ailə başçısıdır, bununla bərabər gözəl tərbiyyəçidir. Bir çox dahi şəxslər və onların ilk uğurları ailədən başlayır. Abuzər müəllim də elə şəxslərdəndir ki, o, ilk növbədə ailəsi ilə ətrafdakılarına nümunə olmağı bacaranlardandır.

Onun həyat və şəxsiyyət portretinin ən vacib cizgiləri isə elmi yaradıcılığıdır. Abuzər müəllim 1950-ci ildən ta bu günə qədər, ömrünün yarısından çoxunu Bakı Dövlət Universitetinin elmi fəaliyyəti ilə birgə keçirdib. Onun elmi fəaliyyəti və yaradıcılığı həddən çox geniş və maraqlıdır. Deyirlər ki, “insanı gördüyü iş və əməlləri ilə tanımaq olar.” Göründüyü kimi bu atalar məsəli də hörmətli Abuzər müəllimin həyat fəaliyyətində daha da öz isbatını tapmış olur. O, “fikir istehsal edən canlı bir ensiklopediyadır” desəm, yanlışmaram. Çünki bunu deməyə əsasım var. İlk öncə, o, Azərbaycan kitabxanaşünaslıq məktəbinin yaranmasında əvəzsiz rola malik bir şəxsiyyətdir. Uzun müddət Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin dekanı işləmiş, bu fəaliyyət dövrü isə ona insanlarla işləməyin real və orjinal bir təcrübəsini qazandırmışdır.

Əlbəttə, alimin çəkisi əldə etdiyi nailiyyətləri, ərsiyə gətirdiyi əsərləri və yaratdığı məktəbi ilə təyin olunur. Bundan əlavə, Abuzər müəllim həddindən çox həssas, diqqətçil bir insandır, adi bir anda elə bir sualla (tələbəsi və

işçisi olduğum üçün) yoxlayır ki, həqiqətən insan mat qalır. Başqa bir tərəfdən elmin metodologiyasına həqiqətən yiyələnmək üçün gərəkdir ki, çox böyük tarixi və keyfiyyət baxımından yaradıcı elmi fəaliyyətə malik olasan. Bunun üçün isə düşünmək və arzu etmək lazımdır. 2011-ci il sentyabrın 14-də kafedra iclasında Abuzər müəllim iclasa çox müdrik kəlamlarla başladı. O dedi: “Hamınızı salamlayıram. Sizlərə yeni dərs ilində uğurlar arzu edirəm və ən əsası xoş arzular arzu edirəm. Çünki insanı həyatda yaşadan ən birinci amil, səbəb arzudu. Elə ki insanın arzusu tükənir, onun yaşamaq eşqi də tükənir.”

Həqiqətən çox sevindiricidir, çünki ola bilsin kimlərsə, bu kəlamı kitabdan oxuya və ya hardansa eşidə bilər, lakin real, geniş və uğurlu həyat praktikasına malik 80 yaşlı müdrik bir şəxsin dilindən bunu eşitmək insana daha da zövq verir.

Abuzər müəllimin alimliyi, şəxsiyyəti onunla izah olunur ki, o, qurub-yaratmaq eşqi ilə yaşayır. Onun elmi fəaliyyəti və həyatı məndə belə bir obraz canlandırır ki, o sanki nəhəng palıd ağacına bənzəyir ki, onun kögəsində bir çox bitkilər və canlılar nəfəs alır. Həmçinin başqa cür də deyə bilərik, o, bir meqa qallaktikadır ki, digər kiçik günəş sistemlərini özündə cəm edir.

Ən əsası onun portretinin ən vacib və ən önəmli tərəfi İlahi qüdrətə, Allaha böyük inamlı olmasıdır. Bir dəfə də süfrə arxasında Abuzər müəllim, Pərviz Kazimi və bir də mən əyləşmişdik. O, Pərviz müəllimə xitab edərək dedi: “Pərviz, çox qərībədir. Kim ki, Allaha inanmır kafirdir. O əvvəlcə səni heç nədən qalındır zirvələrə. Sonra əgər Allah görsə ki, onu yaddan çıxartmısan sənə elə bir zərbə vurur ki, daha bir də gözə bilmirsən.”

Digər bir faktı da xatirimdə dəqiq saxlamışam. İstəyirəm ki, onun şəxsiyyəti ilə maraqlanan şəxslər və maraqlanmaq istəyənlər dəqiq əmin olsunlar ki, əsl zəka və nur mənbəyi ilə maraqlanırlar. Bir dəfə də Abuzər müəllimi evə ötürən zaman sabahkı işimizi planlaşdırıb sağollaşanda o dedi: “İnşallah! Allah qoysa!, de. Həmişə Allah qoysa de!”

Evə gedib çatana qədər düşündüm. Bu kəlmə məndə dəqiq əminlik yaratdı ki, o əsl imanlı, müdrik bir fenomendir. Bəli, görülən iş, atılan addım, deyilən söz insan şəxsiyyətinin ilkin göstəricisidir.

Abuzər müəllim! Sizə xitab olaraq müraciət edirəm:

“Siz Tanrının yaratdığı ən gözəl bəndələrindən birisiniz. Çünki Allah-təla yaratdığı şah əsəri ilə fəxr edir. Mənə elə gəlir ki, bu ifadə məhz Sizin kimi şəxslərə aiddir. Ona görə də, Sizi qarşıdan gələn 80 illik yüбилəyiniz münasibəti ilə təbrik edirəm! Tanrıdan arzum budur ki, daima Allahın nəzəri üstünüzdən bax: indiki kimi əksik olmasın!”

QAYĞIKEŞ VƏ HƏSSAS İNSAN

Sevda MƏMMƏDOVA

*Bakı Dövlət Universiteti**”Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi”**Elmi Tədqiqat Laboratoriyasının əməkdaşı*

İlk öncə onu qeyd edim ki, professor Abuzər Xələfovun minlərlə yetirmələrindən biri kimi öz müəllimim haqqında söz soyləmək mənə də nəsib olduğuna görə özümü xoşbəxt insan hesab edirəm.

Hər kəsə məlumdur ki, Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq fikrinin müstəqil bir elm sahəsi kimi formalaşmış inkişaf etməsi BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının həqiqi üzvü, “Şöhrət” ordenli, Prezident təqaüdçüsü, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi, Əməkdar mədəniyyət işçisi, Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Xələfovun adı ilə bağlıdır. Abuzər müəllimin xalqımızın qarşısında ən dəyərli xidmətlərindən ən birincisi Bakı Dövlət Universitetində Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin yaradılması olmuşdur. Fakültəmizin inkişafında, elmi potensialının möhkəmləndirilməsində, elmi kadrların hazırlanmasında Abuzər müəllimin xidmətləri böyükdür. Bu xidmətlərin bəhrəsidir ki, böyük qurur hissi ilə 80 illik yubileyini qeyd etdiyimiz prof. Abuzər Xələfov Azərbaycanda kitabxanaçı kadrların hazırlanması işində təşəbbüskarlığı, təşkilatçılıq bacarığı, idarəçilik səriştəsi baxımından təkə universitetdə deyil, həm də respublikamızda və MDB məkanında yüksək nüfuz və hörmət qazanmışdır.

Bir sözlə Abuzər müəllimin xidmətlərini saymaqla bitirmək olmaz ki, bunlar hər kəsə məlumdur. Buna görə də bunlardan geniş mənada söz açmaq yacağam. Onlardan sadəcə bir neçəsini vurğulamaq istərdim. Təkə onu qeyd etmək yerinə düşər ki, Abuzər müəllim kitabxanaşünaslıq elminin yaradıcısı, kitabxana işinin tarixinin ilk tədqiqatçısı, kitabxana işinin tarixi üzrə ilk dərsləklərin tərtibçisidir. Bunlarla yanaşı respublikamızda kitabxana işinin kompüterləşdirilmə prosesinin aparılmasının ilk təşkilatçısı da məhz professor Abuzər Xələfovun adı ilə bağlıdır. Belə ki, 2000-ci ildə Abuzər müəllimin prinsipial və ardıcıl fəaliyyəti nəticəsində Kitabxanaçılıq fakültəsinin nəzdində ”Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi” Elmi Tədqiqat Laboratoriyası yaradılmışdır ki, mənim əmək fəaliyyətim də məhz bu laboratoriyanın və Abuzər müəllimin adı ilə bağlıdır. Magistraturanı bitirdikdən sonra Abuzər müəllimin məsləhəti ilə rəhbərlik etdiyi “Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi” Elmi Tədqiqat Laboratoriyasında işə qəbul olunmağımı isə həyatımın ən əlamətdar hadisələrindən biri hesab edirəm.

Bakalavr pilləsini bitirdiyim zaman ilk diplom işimin, 2006-cı ildə isə magistratura pilləsində disertasiya işimin müdafiəsi Abuzər müəllimin rəhbərliyi ilə olmuşdur. Elə magistratura təhsili almağımda da Abuzər müəllimin tövsiyə və məsləhətlərinin əvəzsiz rolu vardır desəm yanılmaram.

Demək olar ki, elə tələbəklik dövrlərindən etibarən Abuzər müəllimin atalıq və müəllimlik qayğısının şahidi olmağa başlamışam. Belə ki, Abuzər müəllim daim bizlərlə təmasda olur, qayğılarımızla, ehtiyaclarımızla maraqlanır, bizə ata mehribançılığı ilə yanaşır. Bizim peşəkar ixtisasçı kimi yetişməyimizdə Abuzər müəllim bütün imkanlardan istifadə edirdi. Onun dəyərli vaxtının çoxunu bizə həsr edərək məsləhətlər verməsi, problemlərimizin həllinə çalışması, formalaşmağımızda düzgün yol göstərməsi, bizə qayğı ilə yanaşması Abuzər müəllimin qayğıkeş insan, əsl müəllim olmasından xəbər verir. İndi də Abuzər müəllim bu qayğı və diqqəti üzərimizdən əksik etmir.

Abuzər müəllimin rəhbərliyi altında işləmək həm çox məsuliyyətli, həm də şərəflidir. Məsuliyyətlidir ona görə ki, Abuzər müəllim hədsiz dərəcədə tələbkar və ciddidir, istənilən işə məsuliyyətlə yanaşılmasını sevən insandır. Mən bu tələbkarlığı daha öncələr onun elmi rəhbərliyi ilə dissertasiya işimi yazarkən də şahidi olmuşam. Şərəflidir ona görə ki, belə bir şəxsiyyətin rəhbərliyi altında çalışmaq insana xüsusi bir zövq, bilik, və bacarıq verir.

Abuzər müəllim həm də dərin elmi biliyə, geniş dünyagörüşünə malik bir şəxsdir. Belə ki, Abuzər müəllimin mühazirələrindəki dərin elmi məzmun, reallıqla bağlılıq, zəngin faktlar mənim yaddaşımda dərin iz buraxmışdır. Bu da mənim ixtisasını dərindən öyrənməyə bir çalışan mütəxəssis kimi formalaşmağımda böyük rol oynamışdır. Abuzər müəllimin tələbəsi olduğum, onun rəhbərliyi altında çalışdığım üçün fəxr edir və bunu özümə şərəf bilirəm.

Bütün bunlardan çıxış edərək minnətdarlıq hissi ilə deyə bilərəm ki, atalıq qayğısı, dəyərli məsləhətləri, tövsiyələri ilə Abuzər müəllimin bir müəllim kimi mənim həyatımda əməyi və rolu böyükdür. Abuzər müəllim mənim üçün müəllimlər müəllimi, əsl ziyalı, zəngin dünyagörüşlü, öz məktəbi olan elm xadimi, alim, ümumilikdə bir şəxsiyyət kimi əvəzolunmazdır. Əldə etdiyim nailiyyətlərə görə müəllimimə minnətdaram.

Bütün ömrünü kitabxanaçılıq fakültəsinin inkişafına sərf etmiş əziz və hörmətli müəllimim! Sizi anadan olmağınızın 80 illiyi münasibətilə ürəkdən təbrik edir, Sizə uzun ömür, möhkəm can sağlığı və müvəffəqiyyətlər arzu edirəm!

AĞSAQQAL MÜƏLLİM HAQQINDA XOŞ TƏSÜRAT

Lalə AĞAYEVA

*Bakı Dövlət Universitetinin**Kitabxanaşünaslıq kafedrasının magistrantı*

Əməkdar elm xadimi, Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, eləcə də “Kitabxana və kommunikasiya” adlı dissertasiya işimin elmi rəhbəri prof. Abuzər Xələfovun 80 illik yubileyi münasibətilə məqalə yazmağa qərar verdikdə, düşündüm ki, onun elmi yaradıcılığını müzakirə etmək, dəyərləndirmək mənim həddim deyildir. Onun elmi yaradıcılığı göz qabağındadır. Kitabxanaşünaslığın elə bir sahəsi yoxdur ki, prof. A.Xələfov öz zəngin biliyinə dayanaraq həmin sahə haqqında öz fikrini bildirməsin. Məhz bu səbəbdən də mən yalnız bir tələbə, bir dissertant kimi Abuzər müəllimin məndə yaratdığı təəssüratlar haqqında bir neçə kəlmə qeyd edə bilərəm.

Abuzər müəllimlə mənim ilk ünsiyyətim diplom işimi yazarkən olmuşdu. Onun otağına daxil olarkən bir az çəkinirdim. Lakin içəri girdikdən sonra bu çəkingənliyimin yersiz olduğunu anladım. Çünki Abuzər müəllim mənə qayğı ilə yanaşdı, materiallarımı alıb, nəzərdən keçirdikdən sonra mənə öz qiymətli məsləhətlərini də verdi. O gün mənim təəssüratım belə oldu: “Abuzər müəllim qayğıkeş, zəhmətə dəyər verən, öz köməyini əsirgəməyən müəllimdir.” Bundan sonra həmin il heç bir ünsiyyətimizin olmamağına baxmayaraq, bu təəssürat magistraturaya daxil olarkən ixtisas seçimində kitabxanaşünaslığı seçməyimə kifayət etdi.

Magistraturada Abuzər müəllim bizə dərs deməyə başladı. Mühazirələrdə o, ilk öncə mövzunu izah edər, daha sonra bizim suallarımıza cavab verərdi. Düzdü, bizim suallarımız çox nadir hallarda olurdu. Bu da daha çox Abuzər müəllimin mövzunu izah edərkən bizim üçün qaranlıq tərəflərin qalmasına yol verməməsi ilə bağlı idi. Abuzər müəllim nəinki dərs mövzusunun izah edirdi, eyni zamanda günün vacib məsələlərini ziyalı yanaşması ilə bizə çatdırırdı. Seminarlarda o tələbələrin üzünü oxuyurmuş kimi dərsi oxumayanları dindirərdi. Əgər kimsə zəhmət çəkib dərsi öyrənmişsə, lakin danışa bilmirdisə, bu da Abuzər müəllimin nəzərindən qaça bilməzdi və qiymətləndirmə zamanı bu zəhməti heç vaxt yerdə qoymazdı. Onun tələbələrdə ən çox sevmədiyi xüsusiyyət onların dərsə hazır gəlməməkləri idi. Bu zaman o çox hirsələnərdi və deyərdi: “Vaxtınızı, əməyinizi, pulunuzu sərf edib bura gəlibsiz, amma oxumursuz, dərslərə məsuliyyətli yanaşın. Hər gün özünüza hesabat verin ki, bu gün nə öyrəndiniz. İxtisasınızı sevin. Vəzifə insanı deyil, insan vəzifəni ucaldır”. Dərs danışarkən bəzən çox həyəcanlanırdıq. Nəzərə alanda ki, 1950-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaçılıq şöbəsinə daxil olduğu gün-

dən bu günədək elmi və pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olan bir insanın qarşısında dərslər danışırıq, onda bu həyəcanı təbii hesab edirdik. Abuzər müəllim müəllimə-subyekt, tələbəyə-obyekt kimi yanaşmasını qəbul etmirdi. O, həmişə qeyd edir ki, tələbə də müəllim kimi şəxsiyyətdir, onlara obyekt kimi deyil, subyekt kimi yanaşmaq hər bir müəllimin borcudur. Bütün bunlar onun pedaqoji ustalığından, uzaqgörənliyindən, geniş təcrübəsindən, zəkəsindən, zəhməti dəyərləndirməsindən, tələbələrə verdiyi dəyərdən irəli gəlirdi.

Ümumiyyətlə, Abuzər müəllim nəinki dərslərdə, dərslərdən kənar dissertasiya işi ilə bağlı yanına gedərkən, hətta yolda qarşılaşarkən belə hər zaman mənə qayğı ilə yanaşmışdır. Bu da onun sadəliyindən, yaşından asılı olmayaraq hər kəsə hörmət bəsləməsinin göstəricisidir. Abuzər müəllim çox işgüzar və zəhmətkeş bir insandır. Mən onun yanına gedərkən hələ görməmişəm ki, o boş otursun, o yorulmadan, daim yaradıcılıqla məşğul olur.

Bütün bu deyilənlər Abuzər müəllimin adının hər yerdə hər zaman hörmət və ehtiramla çəkilməsinə səbəb olmuşdur. Onu tanımayan kitabxanaşünas və ya kitabxanaçı yoxdur, o nəinki kitabxanaçılar arasında hətta müxtəlif elm sahələrinin mütəxəssisləri, mötəbər insanların arasında yüksək nüfuzə malikdir. Onun adı gəldikdə, artıq heç bir sözə ehtiyac qalmır, çünki onun əldə etdiyi nüfuz sözlərin əvəzinə danışır.

Mən Abuzər Xələfov haqqında düşünəndə ağıma ümummilli liderimiz Heydər Əliyev gəlir. Əgər onların xüsusiyyətlərinə diqqət yetirsək, görərik ki, onların şəxsiyyətləri arasında oxşarlıq çoxdur. Ümummilli liderimiz öz vətəninə, xalqını böyük məhəbbətlə sevən, Azərbaycanı uğurlu və işıqlı gələcəyə aparan, böyük vətəndaş, dövlət xadimi, dünyamiqyaslı siyasətçi, xalqımızın tarixini, mədəniyyətini, incəsənətini, iqtisadiyyatını dərinlən bilən, siyasət elminin, diplomatiyanın incəliklərinə yiyələnmiş, zəngin irsə malik fenomenal bir şəxsiyyət, görkəmli alim olmuşdur. O, böyük idarəçilik istedadı, sehrli, füsunkar yaddaşı, yüksək intellekti, bütün elmlərdən, hadisələrdən baş çıxara bilmək istedadı, həyatı dərk etmə qabiliyyəti, gələcəyi görmək, hadisələri qabaqlamaq bacarığı, dönməz iradəsi, qüdrətli işgüzarlığı, zəhməti və zəkası ilə hər kəsin idealına çevrilmişdir.

İndiyədək Abuzər müəllim haqqında oxuduqlarım, eşitdiklərim və gördüklərim onun haqqında əminliklə bunları deməyə imkan yaradır: Abuzər müəllim öz vətəninə, dövlətinə, xalqını, bayrağını sevən bir vətəndaş, xalqımızın tarixini, mədəniyyətini, incəsənətini bilən, öz peşəsini sevən, zəngin irsə malik dahi bir şəxsiyyətdir. O, yüksək idarəetmə qabiliyyəti, dərin yaddaşı, yüksək intellekti, bir çox elmlərdən xəbərdar olma istedadı, işgüzarlığı, zəhməti və zəkası ilə bir çoxlarının hörmət və sevgisini qazanmışdır.

Bütün bunlar hamı kimi mənim də Abuzər müəllim haqqında yüksək təəssüratlarımin yaranmasına səbəb olmuşdur.

80 illik yubileyiniz mübarək!

SEVİMLİ MÜƏLLİMİM

Günay BAXŞIYEVA

*Bakı Dövlət Universiteti**Kitabxanaşünaslıq kafedrasının magistrantı*

Sevimli müəllimim, böyük hörmət bəslədiyim, şəxsiyyəti ilə fəxr etdiyim əməkdar elm xadimi, professor Abuzər Xələfovun 80 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edirəm. Öz sevimli müəllimim haqqında fikirlərimi paylaşmaq istəyirəm.

Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinə daxil olduğum gündən Abuzər müəllimin uca şəxsiyyəti, onun fəaliyyəti, elmi yaradıcılığı haqqında çox tez-tez dəyərli sözlər eşidirdim. O vaxt mənə çox maraqlı gəlirdi ki, görəsən niyə hər kəs onun haqqında belə fəxr və hörmət hissi ilə danışır?....

Bakalavr pilləsində oxuyarkən Abuzər müəllim bizə dərs keçmədiyindən onu yaxından tanımaq şərəfinə magistratura pilləsinin 1-ci kursunda oxuyarkən nail oldum. O, bizə ixtisasımızla bağlı dərs deməyə başladı və bu 1 il ərzində ondan çox şey görüb-götürdüm... Abuzər müəllimi tanıdıqca onu daha çox sevməyə başlayırıq. O, yeganə pedaqoqdur ki, hər dəfə onun dərindən çıxandan sonra öz bazisimizə bizə həyatda zəruri olan lazımı informasiyaların və məlumatların daxil olduğunu hiss edirdik. O, sanki bir xəzinədir. Yəni onun keçdiyi dərslərdən heç vaxt əliboş çıxmırıq. Maraqlısı da ondadır ki, onun dərində vaxtın necə başlayıb, necə bitdiyini heç hiss etmirdik. Onun özünəməxsus, dərin məna çaları olan çoxlu ibrətəməz sözləri və nəsihətləri vardır. Əslində biz özlüyümüzə çoxsayda atalar sözləri və aforizmlər bilirik. Maraqlısı da burdadır ki, o kəlamları məhz Abuzər müəllimin dilindən eşitmək insana daha çox təsir edir. Çünki o, həm hər sözün, hər kəlamın məğzini açaraq nəsihət verir, həm də həyatda uca zirvə fəth etmiş, yüksək nüfuz qazanmış Abuzər müəllimin sözünün təsiretmə qüvvəsi özü kimi güclüdür. Onun ən çox yadımda qalan və həyatımda böyük dönüş yaradan bir nəsihəti var. Həmişə deyirki : “Bu dünyada insan mütləq gərək kiməsə inansın, güvənsin, arxalansın. Yoxsa payızda talada tək qalmış ağac kimi vaxtsız tez solub saralar.” Abuzər müəllimin bu sözləri sanki məni yuxudan oyatdı. İndiyədək məndə insanlara qarşı inamsızlıq hissi sanki yox oldu.

Başqa qrup yoldaşlarımdan fərqli olaraq, özümü ona görə şanslı hesab edirəm ki, bugün mən həm də Abuzər müəllimin magistrantıyam. Deməli hələ sevimli müəllimimlə çox ünsiyyətdə olacağam, təbii ki ondan öyrənəcəyim çox şeylər vardır.

Hər şeydən öncə o, öz tələbələrini sevən, elə ilk baxışdaca onu anlayan, hər bir tələbəsinə fərdi yanaşıb, onun maraqlı dünyası, qavrama xüsusiyyətləri-

ni nəzərə alaraq bilik verən qayğıkeş, tələbkar gözəl pedaqoqdur. İlk dəfə bu fakültəyə daxil olarkən ixtisasımıza meylli deyildik. Lakin Abuzər müəllimin sayəsində biz ixtisasımızı sevməyə başladıq. O, ixtisasımıza başqa bir prizmadan yanaşır. Hansı ki, biz heç vaxt bu haqda heç düşünməmişdik də. O, bizi başa saldı ki, bizim peşə şərəfli və çox lazımlı peşədir. Xalqımıza daha çox fayda verə bilirik. İndi mən peşəmi həm sevirəm, həm də qürur duyuram ki, məhz Abuzər müəllimin yaratdığı fakültədə təhsil alıram.

O, sözübütöv, haqqı nahaqqa verməyən, həmişə sözü üzə deyən, sözü-nün arxasında duran, mənəvi saflığı, əqidə bütövlüyü, bir sözlə bütün müsbət insani keyfiyyətləri özündə cəmləşdirən, təmənna gözləmədən hamıya yaxşılıqlar edən böyük şəxsiyyətdir. Abuzər müəllim həm də çox vətənpərvər insandır. Dünyanın bir çox ölkələrində olan Abuzər müəllim Vətənimizi hər yerdə layiqincə təmsil edib. O, öz fəaliyyəti, elmi araşdırmaları ilə sübuta yetirmişdir ki, qədim mədəniyyətə malik olan Azərbaycan xalqının dünyaya nümunə göstərəcək zəngin kitab və kitabxana tarixi vardır. Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin banisi prof. Abuzər Xələfovundur. O, bu fakültənin əsasını qoyub. Öz sözləri ilə desək: “Mənim bütün şüurlu həyatım və fəaliyyətim Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsi ilə bağlı olub. Əgər desəm ki, mən fakültəmizin canlı tarixiyəm, qətiyyən səhv etmərəm.”

İndi başa düşürəm ki, niyə hamı Abuzər müəllimə bu qədər dərin hörmət və rəğbət bəsləyir....

Bütün gözəl xüsusiyyətləri özündə cəmləyən belə bir müəllimi olan tələbə əlbəttə ki çox xoşbəxt insandır. Mən həmişə Abuzər müəllimlə qürür və iftixar duyuram, eyni zamanda onunla fəxr edirəm. O, bizim üçün və gələcək nəsillər üçün çox şey edib və etməyə davam edir. Abuzər müəllimə möhkəm cansağlığı, işlərində və elmi fəaliyyətində müvəffəqiyyətlər arzulayıram..

80 yaşınız mübarək, Abuzər müəllim!

KİTAB XƏZİNƏSİNİN XƏZİNƏDARI

Ramilə MEHDİYEVA*Bakı Dövlət Universiteti**Kitabxanaşünaslıq kafedrasının magistrantı*

Kitab hər bir xalqın milli sərvətidir. Yarandığı dövrdən bu günə qədər kitabın cəmiyyətdəki rolu əhəmiyyəti artmaqdadır. Bütün elm sahələrində əldə olunan uğurlarla, alimlərin, mütəfəkkirlərin yaratdıqları sənət əsərləri, dəyərli incilərlə biz məhz kitab vasitəsilə tanış ola bilirik.

“Bütün cəmiyyətlərdə kitab mədəniyyətin silahı, sivilizasiyanın bünövrəsi, biliyin mənbəyi, təhsil, tərbiyə və informasiyanın əsas aparıcı vasitəsi kimi çıxış etmiş, cəmiyyət üzvlərinin biliyə, zəkaya, müdrikiyə, kamala gedən yolunu işıqlandırmışdır. Məhz buna görədir ki, kitabı toplayıb, qoruyub saxlayan, onu əsrdən-əsrə, nəsildən-nəslə ötürən kitabxanalar həmişə milli sərvət hesab edilmişdir”. Ziya dünyasına qızıl hərflərlə yazılmalı olan bu sözlər bütün həyatını kitab və kitabxana dünyasına həsr edən dahi şəxsiyyət Abuzər Xələfova məxsusdur.

XX əsrin II yarısına qədər Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elminin ilk rüşeymləri meydana gəlsə də, kitabxana işinə dair bir sıra məqalələr dərc olunsada onun əsaslı inkişafı Abuzər Xələfovun kitabxana işi sahəsində tədqiqatlar aparması, kitabxanaşünaslığın vəzifələrini müəyyənləşdirməsi ilə bağlıdır. Məhz bu dövrü Azərbaycan kitabxanaşünaslığı tarixində “Abuzər Xələfov” mərhələsi adlandırsaq heç də yanılmırıq.

Qiymətli sərvət olan kitabların qoruyucusu olan Abuzər Xələfovun milli kitabxanaşünaslığımız qarşısındakı xidmətlərini sadalamaqla bitirmək olmaz. Ömrünü kitabxana işinin tarixi məsələlərini öyrənməyə həsr edən alim daha sonralar cəmiyyətin informasiyalaşdırılması, kitabxana və kommunikasiya, kitabxana və cəmiyyət, kitabxanaların kompüterləşdirilməsi, milli ideologiyanın kitabxanalarda təbliği mövzularını dərinlən araşdırmışdır. Son tədqiqatlarını isə kitabxanaşünaslıq fəlsəfəsinə həsr etmiş, kitabxanaşünaslıqla fəlsəfənin qarşılıqlı əlaqələrini, onların vəzifələrini müəyyənləşdirmişdir.

XXI əsrin “İnformasiya əsri” olduğunu nəzərə alsaq məlumdur ki, bütün elm sahələrində kompüter texnikasının tətbiqi, informasiya texnologiyalarından istifadə ənənəvi hal almışdır. Kitabxanalar da bu inkişafdan geri qalmamışlar. Professor Abuzər Xələfov da müasir kitabxanaların modelin yaratmaq üçün kitabxanaların kompüterləşdirilməsini, informasiya texnologiyalarının tətbiqini labüd bilmiş və bu məqsədlə BDU-nun rektoru akademik Abel Məhərrəmovaya müraciət etmişdir. Onun bu müraciəti müsbət qarşılanmış və rektorun verdiyi sərəncam əsasında “Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi”

Elmi Tədqiqat Laboratoriyası yaradılmışdır. Həmin laboratoriyanı yaratmaqla o, bu sahədəki fəaliyyətin uğurla davam etdirmişdir.

Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, 25 may 2010-cu ildə Azərbaycan MEA Mərkəzi Elmi Kitabxanasında “Müasir informasiya məkanı və kitabxanalar” mövzusunda Ümumrespublika elmi-praktik konfrans keçirilmişdir. Konfransda çıxış edən milli kitabxanaşünaslığımızın banisi Abuzər Xələfov müasir kitabxanaşünaslığın inkişaf istiqamətlərindən danışmış, ulu öndər Heydər Əliyevin kitabxana işi sahəsinə göstərdiyi qayğıdan söhbət açmışdır. Alim çıxışı zamanı kitabxanaların müasir cəmiyyətdəki rolu, informasiya kommunikasiya texnologiyalarının kitabxanalarda tətbiqi və qarşıya çıxan problemlərə toxunmuşdur.

Görkəmli şəxsiyyətin Azərbaycan kitabxanaşünaslığı sahəsindəki xidmətləri təkcə bunlarla bitmir. Belə ki, Azərbaycan Kitabxanaçılar Cəmiyyətinin başçısı professor Abuzər Xələfov xarici dövlətlərin kitabxanaçılıq təşkilatları ilə də müntəzəm olaraq görüş keçirmiş, bir sıra konfranslarda, simpoziumlarda, müşavirələrdə iştirak etmişdir. Bu da öz növbəsində dünyaya Azərbaycan kitabxanaçılıq fikrinin ənənələri haqqında ətraflı informasiya verməyə köməklik göstərir.

Onun bütün xidmətləri dövlətimiz tərəfindən cavabsız qalmamış, əməyi layiqincə dəyərləndirilmişdir. Kitabxanaşünas alim Abuzər Xələfovun bu sahədəki əməyi nəinki Azərbaycanda, həmçinin bir sıra dövlət və qeyri-dövlət müəssisələri tərəfindən qiymətləndirilmişdir. Çalışdığı müddət ərzində “Şöhrət ordeni”, “XXI əsrin alimi”, “Əməkdar elm xadimi”, “Qabaqcıl təhsil işçisi” fəxri adlarına layiq görülmüşdür.

Artıq əminliklə deyə bilərik ki, ölkəmizin çosəsrlük kitabxana işi sahəsində Abuzər Xələfovun xüsusi danılmaz dəsti xətti olmuşdur. Bu yol bu gün də davam etməkdədir. Çünki müdrik və qayğıkeş ağsaqqalın yetirmələri bu gün öz ustad müəllimlərindən dərs alaraq onun yolunu uğurla davam etdirirlər. Bu da onun gənc nəsilə göstərdiyi sonsuz qayğıdan irəli gəlir.

Ümid edirik ki, o, elmi-tədqiqat işlərini uğurla davam etdirəcək və Azərbaycan kitabxanaşünaslığına yeni-yeni töhfələr bəxş edərək öz adını dünya kitabxanaşünaslığı tarixinə həkk etdirməyə nail olacaqdır. O, bu ali yüksəkliyə layiqdir!

**PROFESSOR ABUZƏR XƏLƏFOVA
HƏSR OLUNMUŞ ŞEİRLƏR**

Zəlimxan YAQUB
Xalq şairi

ÖZÜN BİR AYRICA KİTABXANASAN

*Abuzər müəllim alim kimi alimliyə,
müəllim kimi müəllimliyə
şərəf və şöhrət gətirən
əziz müəllimim Abuzər Xələfova*

Köhnə kişilərtək sevmişəm səni,
Könül həmdəməimdi köhnə kişilər.
Urvafa mindirdi yurdu, Vətəni,
Tamaşa kişilər, səhnə kişilər.

Kitablı ömürlər Günəşə bənzər,
Bu sirdən, hikmətdən yaxşı halısan.
Ömrünü, gününü kitablar bəzər,
Elmin də elmin də ağsaqqalısan.

Boşuna yaranmır nə sərvət, nə var,
Zirvələr eşqinə görə yanasan.
Məbədin olsa da kitabxanalar,
Özün bir ayrıca kitabxanasan!

Səndən bir dəsti-xət, biryazı qalar,
Onu anmaq şərəf, unutmaq çətin.
Abuzər müəllim imzası qalar,
Qızıl kitabında Universitetin!

Knyaz ASLAN

UCALIQ MƏRTƏBƏSİ

*Ustadımız, ağsaqqalımız professor
Abuzər Xələfova hörmət və ehtiramla*

Canlı kitabıdır tariximizin,
Açılır varağı al səhər kimi...
Bəzən təlatümlü, bəzən də həzin,
Oxunur ən gözəl bir əsər kimi...

Deyir, yaxşılıqdır ömrün zinəti,
Yalanın, yamanın nədir qiyməti?!
Nahaqqa nifrəti, haqqa hörməti
Yayılr aləmə xoş xəbər kimi...

Çatdırır babalar vəsiyyətini,
Eşidən unutmaz nəsihətini.
Sevməmək mümkünmü söz-söhbətini,
Zərif kəlamları inci, zər kimi...

Elmdir, kitabdır qolu, qanadı,
Biliklə bəzəyir bu kainatı.
Aqillər yanında ucadır adı,
Öndədir həmişə igid, nər kimi!...

İncilər yaradır söz odasında,
Adı şöhrətlidir el-obasında;
General olsa da elm ordusunda,
Həmişə hazırdir bir əsgər kimi!...

İçində yaşadır Göyçə dağını,
Yadlar viran qoyub yurd torpağını.
Doğma Qarabağın xoş sorağını
Gözləyir ən ülvi bir zəfər kimi!..

Ellə ağlayandı, ellə güləndi,
Dostla tikəsini yarı böləndi.
Ağır əyləşəndi, batman gələndi
O keçmiş, o köhnə kişilər kimi...

Uçur xəyalları dağlar başında,
Qucur qartalları zirvə qaşında.
Yaxşı əməlləri el yaddaşında
Qalır Vurğun kimi, Ələsgər kimi!..

Min inam duyulur addım səsində,
Yaşayır mənalar fəlsəfəsində.
Alimlik, insanlıq mərtəbəsində
Yeri var Xələfli Abuzər kimi!..

Eldar İSMAYIL

SABAHA İNAM VAR ALİM SƏSİNDƏ

*Görkəmli alim, böyük insan Abuzər
Xələfovun 80 illiyi münasibəti ilə*

Bu elə denyadı, bu ele gərdiş,
Orda haqdan deyən ozanlar durur
Qorqudun qopuzu oğuzla diner,
Min ildi Beyrəklər, Qazanlar durur.

Atəş var bir səbrin sərin sərinliyində,
Həyat var həyatın dərinliyində.
Nurlu əməllərin şirinliyində
Pozulmaz qurğular, mizanlar durur.

Sabaha inam var alim səsində,
Min-min hikmət yatır söz xəzinəsində.
Tarixin ölməzlik cazirəsində
Böyük tarixləri yazanlar durur.

Aqillər sayıqdı hikmət başında,
Nadanlar mənasız söz savaşında...
Əbədi dünyanın qan yaddaşında
Alimlər, adillər, uzmanlar durur.

Həyat axarında, əzəlliyində,
İgidlər, müdriklər, öz ərliyində...
Bu gözəl dünyanın gözəlliyində
Abuzər Xələftək azmanlar durur.

Murad ŞƏMSİZADƏ

80 YAŞIN MÜBARƏK

80 yaşın mübarək!
Lakin cavandır ürək!
Səni cavan saxlayan,
Xoş arzudur, xoş dilək.

Təmizdir niyyətlərin,
Arxasına arxasan!
Ümmanların qoynunda
Əyilməyən qalasan!

Daş-kəsəkli yollardan
Gəlib keçdin vüqarla!
Müəllimlik şərəfini
Qorudun iftixarla!

Qızıl suyun adı var
Adının mənasında!
Özünə yer tapmısan
Hikmətlər dünyasında!

Qoca da, cavan da hey
Gəlirlər məsləhətə!
Hər sözün, hər söhbətin
Layiqdir min hörmətə!

80 il, şərəfli il!
Xidmətlərin az deyil!
80 il, şərəfli il!
Hər kəsə qismət deyil!

Fikrət ŞİRİYEV

VAR

*Görkəmli alim, gözəl insan
Abuzər Xələfovun 70 illiyinə*

80 bəhanədir ömrə boylanaq –
Qarşıda hələ çox bəhanəsi var!
Xalq üçün yaşanan mənalı ömrə
Tanrının 50 il əlavəsi var!

Ürəyinin odu elmə hədəfidir,
Belə ömür sürmək böyük şərəfidir!
Soyu Xələfovundur, özü xələfidir –
Min-min tələbəsi-sülaləsi var!

İşində bütövdür, sözündə kəsə,
Ötəri sevdaya-düşməz həvəsə.
Ömrünü kitaba bağlayan kəsə
Allahın ilahi həvaləsi var!

Böyük bir ziyalı, xeyirxah hacı,
Üzünə hər yanda qapılar açıq.
Ey paxıl, bu qəlbə baxma qıyqacı
Orda zəhmət, zəka təranəsi var!

Həyata bağlanıb bütün varlığı
Qartal əzəməti, dağ məğrurluğu.
80-də səbəbsiz deyil gurluğu –
Qəlbində çağlayan şəlaləsi var!

Ağlına bələnib alınının təri,
Min Adam bacarmaz görən işləri.
Dünənin, bu günün, sabahın əri –
Onun əbədiyyət zəmanəsi var!

Uşaqlarla uşaqlıq, qocalarla qoca,
Məktəbdir, insanlıq öyrən doyunca!
Hər yandan görünən zirvədir uca –
Əlində müdriklik piyaləsi var!

Vətənə bağlansa ürək sinəndə,
Belə şux olarsa 80 sinində!
Məncə Azərbaycan kəlməsinin də
Abuzər sözüylə əlaqəsi var!

Ələmdar CABBARLI

HƏYATI MƏNALI, ÇÖHRƏSİ NURLU

*Görkəmli ziyalı, professor
A.Xələfovun 80 illiyinə*

Mən onu bax belə təsvir edərdim -
Həyatı mənalı, çöhrəsi nurlu.
Mən onu həmişə belə görmüşəm -
Səbrli, təmkinli, məğrur, qürurlu.

Əyrilik bilmədi, pislik bilmədi,
Rastına çıxana yaxşılıq etdi.
Bu kitab sənəti bir zərrə idi -
Onu cahan boyda bir işıq etdi.

Bəzən deyirlər ki, kitabı seçdi -
Seçmədi kimyanı, riyaziyyatı;
Əslində kitabı seçməyilə o,
Seçdi bütün elmi, bütün həyatı.

Bildi ki, kitabda birləşir yollar,
Bütün elmlərə kitab açardı.
Kitabın önündə baş əydiyindən -
Əngin səmalara başı ucaldı.

Arzu VƏLİYEVƏ

SÖNMƏYƏN OCAQ

Mənim söhbət açacağım şəxsiyyət böyük alim, Əməkdar elm xadimi, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Alı oğlu Xələfovdur. Azərbaycan xalqının elm sahəsindəki inkişafında göstərdiyi xidmətlərə görə A.Xələfov bu gün də əvəzolunmaz bariz nümunə kimi öz fəaliyyətini davam etdirir.

80 illik yubileyi ərəfəsində olduğumuz bu insanın həyat və yaradıcılığını səhifələməklə, oxuyub mənimsəməklə bitib tükənən deyil. Abuzər müəllimin yarım əsrdən çoxdur xalqına bəxş etdiyi elmi töhfələri, qalaq-qalaq əsərləri elmi potensialimizi gücləndirib zənginləşdirir.

Dərs dediyi Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin tələbələrinə göstərdiyi qayğı, bu illər ərzində hazırladığı elmi-pedoqoji kadrlar, yetişdirdiyi alimlər onun zəhmətinin nəticəsini sübut edir, danılmaz həqiqət olaraq qalır.

Abuzər müəllim hər zaman müdrik el ağsaqqalı, qayğıkeş insan, səmimi dost, fədakar elm xadimi, Azərbaycan ziyalı kimi daim diqqət mərkəzindədir. Ona həsr olunmuş ictimai tədbirlər bizim hər birimizi sevindirir.

Abuzər müəllimin elmin kəhkəşanında fəth etdiyi zirvələrə sancdığı bayraqlara baxıb qürur hissi keçiririk. Ona bu çətin yolda gümrahlıq, yorulmazlıq, sağlam ruhuna xətdər toxunmamasını arzulayırıq.

Allah sizi bədnəzərdən qorusun.

Xalqın elmi, təhsili yolunda şam kimi ərtdiyiniz 80 yaşınız mübarək!

Üzərimizdə olan qayğıya görə sizə təşəkkür edirik, qarşınızda baş əyirik.

Haqqınızı halal edin, Ustad!

Fikirlərimi ona həsr etdiyim şeirlərimlə yekunlaşdırıram.

KİTABLA, QƏLƏMLƏ VERİB BAŞ-BAŞA

Ümid işığında, söz işığında
Kitabla, qələmlə verib baş-başa,
Hamıya pay verər öz işığından,
Hamıya deyər ki, “El üçün yaşa!”

Bir həzin nəğmədi, bir narın yağış,
Qəlbləri oxşayır kəlmələriylə.
Ömrünü əyirir hey naxış-naxış,
Vətəndaş toxuyur ilmələriylə.

Ulu Göycəmizdən başlayıb yolu,
Hər günü yollara nur saçan çıraq.
80 il – bir kitab; işıqla dolu,
80 il olubdu sönməyən ocaq.

O, belə yaşayıb bu ömrü, belə,
Yeri ürəklərin başında olub.
Ömrü hədər yerə verməyib yelə,
Yenə də cavanlıq yaşında qalıb.

**ELM ADLI KƏHKƏŞANIN
PARLAYAN ULDUZUDUR**

Elm adlı kəhkəşanın
Parlayan ulduzudur.
Keçdiyi ömür yolu
Pozulmayan yazıdır.

Ağ atlı qəhrəmandı,
Nağıllardan gəlib o.
Elmin səmalarından
Neçə ulduz dərib o.

Elmin sirli mənbəyi
Silinməz yaddaşdır.
Neçə belə şəxslərin
Dost-doğma qardaşdır.

Zülmətdən ziyasıyla
Gənclərə nur paylayıb,
Müdrək kəlamlarıyla
Sabahlara haylayıb.

Onun elmi, zəkası
Tükənməz bir dənizdir.
Bu xeyirxah insanın
Əməlləri təmizdir.

Öz mübarək adıyla
Bizə şərəf, ad-sandır.
Onun ömür tarixi
Yazılmamış dastandır.

O göstərdi bizlərə
Tutduğu şanlıq yolu.
Eşq olsun bu gün sənə
Elmin sirli simvolu!..

Aşıq Məhərrəm HÜSEYNLİ

ABUZƏR

*Hörmətli və əzizimiz olan akademik
Abuzər Xələfovun yubileyi ərəfəsində*

Gör neçə sevincin çıraqbandır,
Bu alim Abuzər, insan Abuzər.
İnsanlığda aliliyin xanıdır,
Dar günün dayağı, həyan Abuzər.

Qartal qanadına sığınan çoxdu,
Taledən ürəyi, gözləri toxdu.
Bəli, bu kişidən deyərdim yoxdu,
Min canlar içində bir can Abuzər.

Duruşu, dinişi bəynişan kimi,
Məqsədi, məramı xoşnişan kimi,
Ömrünü bəzəyir, şövkət-şan kimi,
Qartalsan, zirvədə dayan, Abuzər.

İncilər yanında dürsən, incisən,
Sərraflar gözündə sən birincisən.
Sevən ürəklərin nur sevincisən
İşi, əməliylə bəyan Abuzər.

Vüqarlı baş əyilməyir, ucalır,
Şükür, hələ əzəmətlə tac alır.
Yetmiş, səksən nə yaşıdır ki, qocalır,
Arif, alim olub duyan Abuzər.

Gümanı olubsan gümansızların,
Amanını kəsdin amansızların.
Qanadı qırıldı imansızların,
Qeyrətdə, qüdrətdə bəy-xan Abuzər.

Ümid çıraqısan, elm yığınağı,
Şərəflə keçibsən neçə sınağı,
Kişiliyin, müdrikliyin bayrağı,
Nələr deyir ürək nəvan, Abuzər.

Məhərrəm, gəl bu sağlığa tost deyək,
Ata deyək, baba deyək, dost deyək.
Bu şərəfə lap istəsək, məst deyək,
Var olsun camalda həyan Abuzər.

Xuraman İSMAYILOVA

ÖMÜR KİTABDIRSA...

*Əziz müəllimim
professor Abuzər Xələfova*

Ömür kitabdırsa, illər səhifə,
Günlər hərf-hərf yazılan yazı.
Bu yazı yazılsa qızılı hərflə,
Bircə ili dönər yüz ilə azı.

İnsanın xeyirxah əməli, işi,
Qızılı hərflə yazılar ancaq,
Tarixə həkk olan bu yüksəlişi,
Əsrlər ötsə də hey anılacaq.

Əziz müəllimim, mehriban insan,
Tələbə gözündə yüksəkdəsiniz.
Bütün elmlərin ziyası olan,
Böyük bir orluya sərkərdəsiniz.

Sonsuz məhəbbətlə, həm iftixarla,
Yeriyir bu ordu açılmış yolla.
Sizin açdığınız ilkin cığırılar,
Dönübdür üfüqə çatan bir yola.

Ömür karvanının müdrək yaşında,
Təbrikə gəlibdir Sizi sevənlər.
Həmişə var olun ordu başında,
Sizinlə fəxr etsin Sizi sevənlər.

Şərqiyyə RƏCƏB QIZI

TƏBRİKƏ GƏLDİM

Hüsnündə cəm olub əzəmət, vüqar,
Mən sənə vüqarlı bir dağmı deyim?!
Ürəyin çağlayıb bulaq tək axar,
Mən sənə çağlayan bulaqmı deyim?!

Sən uca bir dağsan, zirvən buludda,
Əməyin al-əlvan güldür, çiçəkdir.
Deyirəm, bəlkə də səni sevdirən,
Köksündə çırpınan təmiz ürəkdir.

Ağac bar verəndə bağban sevinər,
Barlı budaqların yığım-yığımdı.
Ağac bar verəndə başını əyər,
Torpağa əyilmək ucalmağındı.

Əziz müəllimim! Bu şad günündə
Bir dəstə çiçəklə üzünə güldüm.
Hörmətlə baş əyib yenə önündə,
Mən Sizi ürəkdən təbrikə gəldim.